БОЖЕ СЛОВО

БІБЛЇОТЕКА ПРОПОВІДИЙ.

РЕДАКТОР

Свящ. Юлїян Дзерович.

ЛЬВІВ 1920.

Накладом кружка львівських священиків.
З друкарнї „Дїла“, Ринок ч. 10.

РІК І. 1918.

БОЖЕ СЛОВО

БІБЛЇОТЕКА ПРОПОВІДИЙ.

РЕДАКТОР

СВЯЩ. ЮЛІЯН ДЗЕРОВИЧ.

ЛЬВІВ.

Накладом кружка львівських священиків.
З друкарні „Діла“, Ринок ч. 10.

О. ЛЕОНТІЙ КУНИЦЬКИЙ
ДУХОВНИК СЕМ. ДУХ. ЛЬВІВ.

МАРІЯ-ДИТИНА

НА РОЖДЕСТВО ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ.

„Як не будете як ті діти не увійдете у царство небесне“.

Мафтей 18, 3.

О дитині хочу Вам нині говорити, о ній, що прийшла на світ вимолена, виблагана горячими словами, теплими сльозами сьвятих Йоакима і Анни. Уродила ся Марія у осінь житя тих сьвятих людий і зняла з них встид, які вони бездітні несли, перед лицем свойого народу і дала їм мисль радісну, велику, що Бог не гнїваєть ся на них. І мислям тим і Їй, що мисли ті з собою принесла, нинїшне свято, торжество.

І хто-ж є та, що зійшла як ранна зоря, гарна як місяць, чудна як сонце?

Нині нам легко на се відповісти, бо ми вже знаємо житя Марії ціле — від Її першої хвилї аж по нинї. Тому нам ранна зоря говорить так много, много про те, що в душах людських темно було, як в ніч глибоку — бо Бога в них не було. Марія перша у тьмі засьвітила і сповістила людям, що день буде, і сонце зийде, Христос Бог — а Вона Божа Мати, Його ранна зоря.

І у блїду ніч Вона заяснїла гарна як місяць у повні. Така велика, така ясна, що усі дороги осьвітила, лиш, що пожичене сьвітло Її — від Бога пожичене — бо то вродила ся Мати Божа.

А вже як Пречиста Ісуса на руки взяла, на свої Материнські руки — то стала сонцем ясним, в якім тепло від сьвітла розділити ніхто не може. Бо з сьвітлом Христом — пливе на нас тепло Божої Матери. Та не Різдво Христове нині хочу славити — а хвилю уродин Марії. Не о Божій Матері хочу нині говорити, а о Марії-дитині, бо дитиною вже довершила Пречиста великих річий, великих діл.

Житє Йоакима і Анни допливало до другого берега.

Минула ся їх молодість, минули ся хвилї першої горячої любови себе, любови сьвіта, любови сво х надій, несповнених надій. Двоє людий, яким здавало ся у молоді літа, що вони мають собі тілько-тілько доброго і гарного сказати, умовкло по лїтах, щоби не зрадити свойого болю, який з усіх чувств один лишив ся.

А з широкого сьвіта, в який вони увійшли з ясно осьвітленого Божого Храму під весільний спів — остала ся їм лиш одна вузка доріжка, що вела з хати на цвинтар. І більше доріг вони з свойого вікна доглянути не могли. Бідні люди, що несли у серцях своїх дві думки важкі — як те камінє нагробне, думки, що люди з них сьміють ся і що Бог гнівасть ся на них, бо вони бездітні, бо житє від Бога взяте вони нікому не дали. Житя на землї не посіяли — на сво й землї — яка пусткою стояла перед їх старечими очима.

Аж прийшов день початя Марії. Як ранну зорю зобачила її Анна під серцем своїм у хвилю чуваня молитви, і як в місяць ясний гляділи очі Родичів — у ті довгі місяці ходу Марії-дитяти у сьвіт — у житє! І ясний день завитав у хату смутку вродила ся Марія, і прогнала з хати встид перед людьми. Тепер уже двері не замикали ся від відвідуючих сусідів — а хата наповнила ся добрими желанями. Та ще більшою радостию чим честь людий, наповнила серця родичів думка, що Бог не гнівасть ся на них, бо дав своє благословенє, бо вислухав молитви, бодай при кінци житя — а вислухав. Та не кінець ще радости їх. То, чого сьвіт ще не знав, родичі уже знали, що ся дитина є призначена до дуже піднесеного, гарного житя, до дуже великих діл, та до дуже великої слави. І в тім була властива їх радість, бо перед ними розступила ся

тінь смерти — а отворили ся двері житя — великого, щасливого, вічного житя дитини і її — родичів.

Чи бачите мої сердечні, що ся дитина зділала лиш тим одним, що прийшла на світ? Чи розумієте сю святу хвилю?

Ох! зрозумійте її — та серцем обійміть науку ту святу, Божу і забуту ціль житя!

Нині у святій Тайні супружества мало хто шукає Божої цїли — поставленої людям від початку, а се є Божої слави і щастя нового житя. Заспокоєня пристрастий шукають ті, що суть сотворені на образ Божий. Сей гріх, що довго, довго не міг увійти в хороми нашого люду, побожного і чистого, він уже знайшов свій шлях через Пруси і Америку.

Там на зарібках зібрала ся молодь, зійшли ся мужі, що покинули жінок і жінки, що розлучили ся з мужами в старім краю. І сповнили ся слова Господа, що „не добре є бути людині одній“ – не добре є бути молоді без догляду і супругам з пірваними звязами святої Тайни. Бо в нарід вдер ся гріх вільної любови — та не лише сам гріх — наука єго, якої основою ненависть до дітий, до більшого числа дітий. Колись, так ше недавно, у нас інакше було! Правда, не родили ся тоді панятя обтульовані в дорогі панські убранка, під сільською стріхою що мимо старунку ходять блїді і немічні, переніжнені. Тоді родили ся діти здорові — хоч в одній сорочині і з куском разового хліба, але черстві, здорові, буйні — як маки наших піль — як рожі дикі наших лісів! І се звали люди Божим благословенєм.

Бо направду тим є дитина у кождій хаті. Коли двоє молодих людий тугою молодих сердець себе шукає — то вони словом і мислею шукають чистоти, невинности, щирости і щастя в собі і для себе!

Для тих дібр вони Божого і родичів благословення просять. Та не Ангели зійшли ся на спільне житє — а люди з блудами, з норовами, з гріхом і мислею, що біль взаїмний родить і гнів і слово тверде і чувство заведеної любови! І ніхто, ніхто у світї супругів не вратує від сего болю — лиш тая дитина, що в їх хату загостить. Коли воно мале отворить чисті очи, коли невинним плачем обізве ся, коли воно таке мале і немічне рученятя протягне до родичів — тоді

вони чують, що стали Ангелами — хоронителями життя, шастя невинности тої дитини. Тоді в любови дитини і їх любов оживає.

І вони і сусіди звуть се щастєм. Бо тим воно є — невинна дитина у хаті - що в ній довгі-довгі дні сплять ще усі пристрасти, що в нім немає ні гордости ні злоби, що не знає зради, а знає віру, сліпу віру у своїх родичів, що не знає ненависти лиш любов, любов тої матери, що їй нераз грозить, любов того батька, що дитину свою картає! І родичим йде на мисль слово Господне, коли й ви не будете, як тії діти, не увійдете у царство Боже — щастє своє! І родичі самі лучші стають, ради дитини. І родичі неодні прямо дождати ся не могуть хвилї, коли їх робота скінчить ся, щоби до дому піти, дитя на руки взяти і глядячи дитині у очи, самій чистоті, невинности і щирости у очи заглянути і забути, що є у світї і плюгавство — гріх і облуда і злість і ненависть! Таж се бажане мав і Христос Спаситель.

Його — Апостола і благовісника — окружали товпи дорослих людий, а з ними окружали Спасителя не лиш калїцтво тіла, сліпі, хромі, німі, глухі, прокажені — ба навіть мерці, але ще більше Його доторкало ся болючо калїцтво душ, темнота, облуда, гріх тих людий! А таке окружене мучить — невисказано мучить того, що любить і знає правду, що любить і видить сьвітло, що любить і йде лиш одною прямою дорогою, що веде їз серця чистого до Бога сьвятого!

Так мучив ся і Христос між дорослими людьми! Тому, коли почув раз між голосам товпи, голос срібний дітий, зробив їм дорогу до себе, могучим словом — оставте дітий, нехай во и до мене прийдуть. І всї чули, що у сю хвилю Спаситель відпочивав, коли благословив їх і з ними розмовляв і в їх очах глядів на царство своє на земли.

Мої сердечні! Подуймате яку кривду роблять собі ті родичі, що не хочуть у своїй хатї чути голосу дитини, а за те мусять вслухувати ся в голос-вите ярмаркової товпи, дикої музики шинку, голосів, що набренили злом і гнївом і ложию, тай ненавистних супроти людий! Горе одному, що сам „блудом“ жиє, його серце в його хатї нудьга з'їсть. Та щоби голос дитини в хатї ясним звуком дзвіночків задзвонив, треба чис-

тих сердець. Бо цьвіт дитина не родить ся на дикім полю пристрасти — а на чистім полї, на справленім полї сьвятих душ! На тім полї Марія — вродила ся — дитина вимолена і Богом дарована, як кожда дитина родичам своїм.

Та істориї дитиньства Мариї ще не кінець.

* * *

Бо не мала й Вона, як кожда дитина оставатись такою маленькою істотою без зnаня, без досьвіду без розваги, без борб і покус житя і без побіди. „Будьте і ви, діти, досконалі, як Отець Ваш небесний є досконалий“. Отсе слово є наче сьвітлом, що присьвічує всякому чоловікови, що гряде в мир!

Марія то сьвітло зобачила і уже в третім роцї житя пішла з дому в Божий храм, на службу Йому, свойому Отцеви небесному, що по людськи чують, а в людських головах, що по людськи думають. А в людських серцях, повстає мисль — трівожна і зла; „і чомуж таке мале, нерозумне дитя родичі дали в науку і в чужі руки, старців закона строгих і холодних?“ А Бог їм у відповідь слово своє шле: „щасливий той, що від молодости своєї ярмо своє несе“ і родичам, що дитини до Бога не пускають, кличе рішучо: „лишіть їх, нехай вони до мене йдуть“ вониж, хоч діти, та вже йти потрафлять. Лиш впустіть їх — і не кажіть, що воно ще мале, дурне, воно нич не розуміє, тодї, коли у дво чи три лїтної дитини родить ся уже зло, що хоче в чин перемінити ся.

Коли в нім родить ся зла воля і злість, і власні забаганки, не кажіть, що треба йому в тім вигодити, бо воно ще мале і дурне! Ярмо на него наложіть і скажіть тій дитині, що сего не вільно робити і думати, бо то смерть її. А дитина то зрозуміє, і ви вичитаєте у її широко отворених очах, в її сльозах великий страх перед смертию і жажду житя. І не кажіть воно дурне, мале, воно ще не вміє молити ся, бо убєте в нім житє — і горе тому, що соблазнить одного з тих малих дітий. Ви лиш подивіть ся на мале дитя, що на руках мами своі рученята зложило перед образом Ісуса і дитинячим своїм „Бозю-Бозю“ воно геть ціле віддало ся тому Богови, та з такою вірою, з таким переконанєм, що ми старі не годні того зробити, хочби

і в найкрасших словах. А то потрафить уже трилітня дитина – бо і вона вже жиє, вже бурі переживає, і бажаня свої має і чувства і очи, що за чимсь шукають — чогось просять, до чогось ручки простягають!

А ви родичі того житя в дитині не заперечуйте — лиш будьте тому житю Ангелами хоронителями.

Небо і пекло бють ся о душу, о житє дитини, як бились колись о душу і житє дитини Марії. Хто переможе? Ви родичі рішаєте! Будете своїм дітям Ангелами — переможе Бог, будете діяволами, переможе діявол! Та хтож з Вас схоче бути ворогом свойого тіла, тіла дитини і єї души! Так в школу діти свої дайте — як Йоаким і Анна в храм трилітну Марію послали! А школу ту ви заложіть у власній хаті — сповняючи обовязок доброго, христіянського вихованя дитини. Діти Вам за се відвдячать ся — бо в добрих дітях ви відродите ся до нового житя — як в Марії дитині відродили ся Її родичі — для яких Марія, збережена, в житю своїм стала Материю Божою, Материю — Родителькою їх нового житя.

А щож нам лишаєть ся у житю? Я чую то питанє — хоч воно не вимовлене голосно, вселюдно! Я чую його від родичів — що їм Бог дітий відмовив! Я чую їх питанє — чи їм лишаєть ся лиш одна дорога горя і смутку самітної старости? Ні — ні! Бог ласкавий для усіх — хто з Його ласки хоче користати. Ви будьте родичами сиріт! Гляньте на них — їм тепер числа нема! І не кажіть, що се не є тіло мойого тіла і кість моєї кости! Сеж кров народу — частина його житя — кинена на дорогу биту — сирітства. Се майно — кинене під пліт. Його сторожом нарід цілий. Його Ангели бережуть — як і богацької дитини. А сам Христос стоїть над ними і кличе людий, щоби собі скарб той підняли — бо „хто зробить що доброго одному, з тих малих, мені се зробить“. Ось як ставить ся Спаситель із сиротами у один ряд. Подумайне мої сердечні!

Котра мати тепер бездітна не чула би тепер великого, надмірного щастя, колиб так Ангел до неї прийшов і сказав: Ти породиш Сина, наче другою Божою Материю станеш? Котра Мати відрекла би ся такого Материньства?

А тут Ангел, Божий вістун, церков кличе до Вас нині — бездітні родичі: станьте родичами сироти!

То нич, шо воно не є дитиною вашої плоти — воно буде дитиною Вашого духа! За дах над головою, за теплу страву і одежину воно сердечне огріє ваші серця, щебетом веселим і словом Тату — Мамо!

Та ще теплійші души ваші стануть — коли ви їх породите духом сьвятим і правдою, наукою правд християнських, св. Тайнами, просьвітою, що їм хліб у руки дать і чесне житє запевнить! Вірте мені таке родженє є ще краще, ще висше чим родженє плотяне, бо се шлях до яснійшого житя. На вашевітцївство, на ваше материньство упадуть слова — яе роса на ньвіт паде — я був голодний, а ви мене накормили, я був нагий, а ви мене приоділи, я був темний, а ви мене научили — ви благословенні вибрані у моє царство вічного щастя!

Чи бачите, в який легкий спосіб ви можете зняти муток з своїх сердець і нове житє посіяти на землї — благословенний день родин сьвяткувати? О дай то Мати Божа, в день рождества твого, щоби тисячі українських сиріт, ще нинї обходили день рождества свого у бездітних родичів — а обновить ся сумно тепер лице української землї — і сьвятої Божої церкви на нїй. Амінь.

ДР. ЯРОСЛАВ ЛЕВИЦЬКИЙ
ЛЬВІВ.

БІЛЬШЕ ВДЯЧНОСТИ

XIII. ПО СОШ. СВ. ДУХА.

„Будьте вдячними за всьо,
бо така Божа воля“.

(1. Сол. 5. 18).

Пословиця каже: „Сьвіт платить невдячністю“. І ся пословиця дійсно правдива. Кождий знає се з власного досвіду. Вже в поганській старинї майже всї славні мужі, що поклали великі заслуги коло своєї вітчини, зазнали невдячности. І так пр. Греки всіх своїх славних полководців (Аристида, Мільтіяда, Темістокля, Фокіона) або прогнали з вітчини або засудили на кару смерти. І в середних віках не було инакше. Пригадаю хочби Христофа Колюмба, що відкрив Америку, котрого наче найгіршого злочинця заковано в кайдани. Грубі книжки можна би написати, коли хотіло би ся навести з всесвітної історії всї того рода випадки грубої невдячности. Та не инакше поводить ся й Господу Богу, як нам людям; і Бог зазнає невдячности. Чи вже розпятє Христа не було найпоганїйшою невдячністю, яку люди заподіяли Богови? Ся погана невдячність є і полишить ся вічним сорoмом для людства. Коли ми отже є так невдячними сотворінями, то не пошкодить пригадати собі обовязок вдячности. Про се хочу я сегодня як раз говорити.

1. Бог жадає від нас вдячности.

В нинішнім евангелію говорить ся про те, як один господар посадив виноградник, огородив його плотом, викопав в нім виноToку, збудував вежу і віддавши виноградник робітникам, відійшов. Колиж надійшла пора збору, післав своїх слуг до робітників відібрати свій збір. Та робітники слуг одних побили, других укамінували. Так само зробили з иншими слугами, яких господар післав, вкінци убили також і сина господаря. Якжеж покарав господар, значить, сам Господь Бог, тих невдячних робітників? „Злих люто погубить, а виноградник віддасть иншим робітникам“ — каже евангеліє.

Коли Ісус Христос уздоровив десять прокажених, а з них тільки один подякував йому за те, сказав Спаситель до него: „А деж прочі девять?“ (Лук. 17). Христос взяв отже за зле иншим уздоровленим, що забули подякувати свому добродієви.

Коли зате Ное висівши з корабля приніс Богу жертву подяки, побачив на небі веселку, як знак, що Богу подобала ся його жертва. Бог заключив тоді з Ноем завіт і запевнив його, що не буде вже на землі другого потопу. (1. Мойс. 8–9)

Часами показує Господь Бог людям красу вдячности нерозумними звірятами. В часах поганських Римлян став ся такий випадок: Один невільник Андрокль втік від свого пана і скривав ся в пустини в печері. Раз зайшов до тої печери лев, котрому забила ся в ногу тріска. Невільник витяг тріску. Від того часу приносив йому лев до печері що дня мясо і був супроти него дуже лагідний. По якімсь часї відбувались в тій околиці лови, підчас котрих спіймано льва і того невільника. Обох спроваджено до Риму. Невільника мали за кару кинути на пожертє диким звірям. Спроваджено його отже до амфітеатру і випущено на него великого льва. Та лев — а був се той лев з пустині — нічого злого невільникови не зробив, а ще й ласив ся до него. Нарід дуже здивував ся. Коли довідав ся від невільника про причину такого поведеня дикого льва, зворушений вдячністю звіря, зажадав, щоби випущено на волю і льва і невільника. Так і стало ся. Я спитаю тепер: Не застиджує той звір невдячних людий? Справедливо говорить пророк Ісаія: „Віл знає свого вла-

стителя і осел ясла свого пана А мій нарід Ізраіля не знає мене". (Іс. 1, 3).

2. За одержані добродійства ми повинні дякувати вперед Богу, а відтак також людям-добродіям.

Такими добродійствами Бога, за котрі ми повинні дякувати, є пр. щоденна пожива, заплата, удержанє, здоровлє, врожай, освободженє з якої небезпеки і т. д В людськім житю є дуже богато випадків, які дають нагоду до подяки.

В таких випадках належить ся в першій мірі подяка Господу Богу; люди се тільки слуги і знаряди Бога; їм належить ся подяка длятого в другім ряді.

Привикаймо отже дякувати Богу за кожде отримане добродійство. Подяку найкрасше висказувати словами: „Слава Богу", або „Слава Отцю й Синови і св. Духови, нині і завсігди й по вічні віки. Амінь". Коли маємо дякувати людям, так говорім: „Спасибі". Се буде і подяка і рівночасно молитва.

Гарний примір вдячности супроти Бога дає Ісус Христос. Коли Христос одержав яке добродійство від свого небесного Отця, так глядів зараз на небо і говорив: „Величаю тебе, Отче", або „Дякую тобі, Отче". Він не відходив ніколи від стола, не подякувавши вперед свому небесному Отцеви. Взором вдячности є також Ное, Товія і ин

Немало гарних примірів вдячности наводить всесьвітна історія. Коли прим. Христоф Колюмб, відкривець Америки, побачив першу американську сушу, а саме остров Ґванаґамі, висказав подяку Господу Богу і відкривши остров назвав з вдячности супроти Бога Сан Сальватором, т. є. Спасителем та умістив на острові хрест.

3. Вдячний одержує від Бога нові добродійства, невдячний попадає в нужду.

Що так є справді, бачимо на Ноеви; ледви приніс він жертву подяки, зараз дістав від Бога нові обітниці. Як рільник урожайну рілю засіває новим зерном, так і Бог дає радо нові ласки вдячному чоловікови. Рільник знає, що зерно в урожайній ріли умножить

ся. Так само знає Бог, що вдячний чоловік буде добре уживати його ласк. Длятого дає йому дальші ласки. Можна отже сказати: Вдячність се молитва о нові добродійства.

Невдячність викликує противні наслідки. Св. Августин каже: „Невдячність затикає жерело божих ласк“. І ясно, чому. Бо коли хто не дякує за одержані добродійства, сей доказує тим, що тих добродійств не цінить; не заслугує отже на нові згляди. Чи ми люди робимо инакше? І ми відправляємо з нічим такого чоловіка, котрий за попередні наші добродійства оказав ся нам невдячним.

Як зле виходять невдячні люди, нехай послужить такий випадок: Одна пані в Берліні мала звичай давати двом своїм служницям на Різдво більші дарунки. Раз однак дала їм тільки по парі зимових рукавичок. Покоївка була невдоволена таким малим даруночком і вкинула зі злости рукавички в піч. Кухарка, старша дівчина була рада і з такого дарунку та натягнула рукавички на руки Підчас того почула в кождім пальци кусник паперу; вона повиймала папірці і побачила в кождім завинених 5 марок (отже 50 марок = 60 кор.). Покоївка скоро побігла до печі, але її рукавички вже згоріли. Так мстить ся невдячність. Будьмож Богу вдячними за найменше добро!

4. Нагод до вдячности маємо кождого дня доволї.

Вже рано, коли встаємо. Настаючий день се дарунок Божої доброти. Наділюючи нас новим днем житя, дає нам Бог знов нагоду сповняти добрі діла і зєднувати собі через се заслуги на небо. Наш перший погляд рано повинен бути поглядом в небо, полученим з молитвою подяки.

Другою нагодою до вдячности Богу се хвиля, коли їмо або пємо. Від жебрака домагаємо ся, щоби він за хліб подякував нам. Того самого домагаєть ся від нас і Господь Бог. Вже Мойсей напоминав Жидів: „Коли їш і наситиш ся, памятай, щоби не забув на Господа“. (5. Мойс. 6, 12). В християнських родинах є длятого похвальний звичай відмовляти перед їдою і по їдї спільні молитви.

Також вечером перед спанєм не повинні ми забувати подякувати Богу за одержані за дня добродійства. Вечером маємо всяку причину сказати з Давидом: „Що мені дати Господеви за то всьо, що він мені здїлав?“ (Пс. 115, 3).

Протягом дня нагодою до вдячности Богу повинен бути вид недужого (нагода дякувати за наше здоровлє), вид сліпого, глухонїмого, калїки; вид жебрака, вид хреста (нагода дякувати за ласку спасеня). Ми повинні Богу дякувати часто за те, що сотворив нас на образ божий, що надїлив нас ласкою правдивої віри.

При кінци хотів би я ше дати вам, мої дорогі, одну добру раду, а саме, щоби ви дякували Господу Богу не тільки за добродїйства, але й за терпіня, які він на вас зсилає. Хто дякує тільки за добродїйства, сей віддає просто довг Богу, хтож дякує Богу за терпіня, сей робить Бога своїм довжником. Хто цїлує руку Господню також тодї, коли вона роздає удари, сей осягнув вершок християнської досконалости. Длятого читаємо про великих сьвятих, що вони серед терпінь величали Бога, як пр. терпеливий Йов, котрий в нещастю закликав: „Нехай імя Боже буде благословлене“. (Йов. 1, 21). Зрештою зовсім розумно поступає той, хто величає Бога серед терпінь; бо терпіня, котрі Бог на нас зсилає, є, як се показуєсь скорше чи пізнїйше, добродїйствами Бога, бо вони причиняють ся властиво до нашого добра. Через терпеливе зношенє терпінь заслугуємо собі також вічну щасливість Длятого дякуймо Богу також в терпінях і зносїм їх терпеливо, без нарікань. І в горю ґоворім все: „Слава Отцю й Синови й св. Духови і нинї і завсїгди і по вічні віки. Амінь“.

За о. Ф. Шпіраґом — *Я. Л.*

Прикмети Христового воіна.

ВОЗДВИЖЕНЄ ЧЕСНОГО ХРЕСТА.

Довкола нас вже пятий рік шаліє війна. Бєть ся не. чоловік з чоловіком, родина з родиною, місто з містом, держава з державою, народ з народом! Ні! бєть ся цілий сьвіт і то на суши, на мори і у воздухах і кінця тій війні не предвидить ся. А які ріжні роди оружия пішли в кровавий танець і кріси і скорострілн, і гранати і шрапнелі, і бомби і міни, і газові наступи і підземні підкопи. А о що властиво розходить ся? Хто має слушність? По чиїй стороні правда? Одна сторона воюючих уважає по своїй стороні слушність а друга сторона приписує собі правду і справедливість. Чи будемо, мої любі, ми над тим застановлятись? сю справу рішати? Ах ні! церков се не місце на політику та воєнні розмови! Одно лиш в тій справі можемо сказати, що на кождий случай і одній і другій стороні розходить ся о річи дочасні, туземні: відібранє країв, доступ до моря, поправленє границь держави, ліпші умовини господарського розвою держави то що. І яке завзяття! і кілько крови! кілько жертв!

Коби то ми в борбі о нашу душу і о наше спасенє показали подібне завзяття, подібну проворність, подібну відвагу! Ось перед нами лежить наш прапор, під тінию котрого ми боротись маємо; боротись проти ворогів нашого спасенія д и я в о л а, т і л а н а ш о г о і примани сего с в в і т а. І до тої борби під прапором Хреста сьвятого я вас, мої любимі, нині закликаю

і заохочую. Борбу сю певно виграємо, єсли лише будемо мати ті прикмети, які для Христового воїна є конечні. А тими прикметами є:

1. добре серце,
2. добра голова,
3. добра рука.

Серце мусить бути добре, щоби воїн хотів боротись; голова добра, щоби умів боротись, і рука, щоби міг боротись. — В серци мусить мати вірність, в голові розум, в руці силу. Вірність потрібна йому задля Господа, розум задля него самого, сила задля ворога. Свого Господа мусить він любити, себе боронити, ворога поборювати. — Ті три прикмети є конечні і для жовніра хреста сьвятого. Се виясню в нинішній науці в трех частях.

I.

Першою прикметою жовніра є добре серце і вірність в серци, та причина чесности, яка єго змушує, шукати користи свого Господа а робити шкоду свому ворогови, його переслідувати чистою любовию а тамтого неприєднаною ненавистию.

Мої Любимі! Зайвим було би Вам доказувати широко і довго, що Господа треба любити, бо я зовсім о тім не сумніваюсь, що ви носите у ваших серцях його ж прославлене і любов до Розпятого. Прецінь любимо то, що є гарне; а Ви знаєте, що Божий Син є найгарнійший з усіх людских синів. — Любимо прецінь то, що є добре; а Син Божий се глубина доброго. — Любимо се, що добродійне; а ви знаєте, що що лише маємо, се все є божим даром. — Повторяю тому, що було би зайвим роздмухувати огонь через роздмухуванє, позаяк він вже сам високо горить; я радше мушу в тім напрямі працювати, щоби роздмухати неприєднадну ненависть до ворога, себ то до гріха. Але і се не є тяжкою справою, єсли лише добре розважити яку шкоду гріх доси причинив вашому серцю і ще причиняє. Спитаєте: що за шкоду?

Гляньте лиш на Розпятого! Ви бачите там від голови до стіп не лише многі рани, але ціле тіло є одною раною! Я прошу вас, скажіть мені, яке хиже зві-

ря поступило би так з Спасителем? Я знаю, один або другий припише катам вину, які єго зловили; инший фарисеям, які його обвинили; знов инший намісникови Пилатови, який його осудив. Однак ви всі є в блуді! Головною причиною його гіркого страждання є гріх! як отсе пророк висказуєть ся: „Сей грѣхи наша носить, и о грѣсѣхъ нашихъ болѣзнуетъ“ (Іс. 53, 5). — Має бути – так вірили люди в старину — один рід змій, які висисають кров з усіх членів тіла, які вкусять. Такою змією є справді гріх. Скоро лиш він небесним Отцем був вложений Синови на рамена, витиснув він з усіх членів Його найсвятійшого тіла не лише краплї, але цілі ріки крови. З усіх членів, кажу, бо наша гордість витиснула кров з Його вінчаної тернєм голови; наші нечисті погляди витиснули кров з Його очий; прислухуванє ся нечистим бесідам витиснуло кров з Його уший; наші сороміцькі бесіди витиснули кров з Його уст! О їдовита змійо гріха!

Слухайте єще щось страшнійшого! Святі Отці, які розважували муки Ісуса Христа, думають, що Спаситель тоді витерпів найбільші муки, коли з Нього здирали перед розпятєм Його одежі, бо коли спідня одежа прилипла до Його розпалених ран, то мусіли конечно при відриваню одежий всі рани на ново розранити ся. Ах! що я мушу сказати?! Гріх Сина Божого не лише на хрест розпяв, але він відновлює щоденно як найболючійше, всі Його терпіня і всі Його рани „на ново розпинають Сина Божія“ (Евр. 6, 6). Що я чую? То Син Божий, після слів Апостола, грішником на ново на хрест розпинаєть ся? А то як? Хоч не в дійсности, але по волї. Бо знайте, що хоч би лиш один однїсенький гріх був сповнений в сьвіті, то вже мусів би був Син Божий таке саме надоложенє за него дати, які дав за тисячі і тисячі гріхів. Єсли отже на ново гріх творить ся, то виходить нова причина, задля якої Син Божий мусів би умирати. О Любимі! хтож би не зненавидів гріх, який нашого Спасителя так жорстоко мучив!

До царя Давида прийшов колись Амалакит, приніс йому голову убитого Савла і оповідав, як він тогож зранив і вже борючого ся зі смертию опісля добив. Як заховав ся Давид при тій вістці? Післанець думав, що зістане винагороджений. Але Давид роздер на собі одіж і більше ревучи як плачучи сказав до Ама-

лакита: „Як то, то ти не бояв ся витягнути своєї руки на помазанника Господнього“. (2, Цезар 1, 14). І сейчас казав убійника убити.

Мої Християне! Гріх є тим убійником, який помазанника убиває і не вгаває свої прокляті руки простягати щоденно до за нас на хресті Розпятого, а ми малиб байдужно сьому придивлятись? Чи не запалахкотить в нас справедливий гнів, щоби Спасителя оборонити?

II.

Другою прикметою жовніра є ясна голова а в голові мудрість, силою котрої будемо уміти добре і уміло орудием орудувати і воювати. І як в звичайній війні часом повинні ми чоло ставити против ворога, а часом, коли видить ся чисельну перевагу уступити в час, так і тут в душевній борбі. Часом і тут треба боротись, а часом і утікати після ріжнородности гріха. Слухайте, що каже св. Ап. Павло: „Прїимите всѧ орꙋжїѧ Божїѧ, да возможете противити сѧ въ день лютъ“. А иншим разом каже: „Бѣгайте Блꙋдодѣѧнїѧ“. Чомуж раз каже ставити чоло, бороти ся, а другий раз каже утїкати? Бо розумність душевної борби сего вимагає.

Представте собі Давида і Йосифа. Давид іде з списом і копієм на поле борби і не уступаєть ся анї на волос ворогови. А Йосиф утікає і навіть свій плащ полишає. Чому бєть ся сей, а утікає тамтой? Таж перший мав борбу з великаном, а другий лише з женщиною? А мимо того він був в більшій небезпеці. В борбі з похотями втікай — каже св. Августин — коли хочеш побіду віднести“. Це на дармо вам се пригадую, але наумисно, бо хочу вказати і вам дорогу для вашої душевної борби. Утікай нагоди до гріха, як найскорше — се певна твоя побіда, а коли вже треба борбу звести то черпай науку, силу і поміч в терпінях Розпятого! Терпіня Христові се знаменитий учитель і помічник у борбі! Послухайте лиш отсеї історії з Письма Сьвятого. Король Моав був у великій небезпеці коли три царі, а то король Ізраїля, король Юдеї і король Єдома заключили союз зі собою і з'єдиненими силами впали на єго державу. Вже розбили вороги перед містом свій табор і оточили його. Аж глянь! Король Мо-

ав повів свого єдинородного на мури, положив його на деревляний престіл і жертвував Богу своїм власним мечем. Що сталось? З'єдинені королі налякали ся такої страшної роботи і відступили від облоги та втікли геть!

Під тими трьома царями треба розуміти — трьох головних наших ворогів: сьвіт, диявола і наше тіло, а під облогою злу навичку. Ти нарікаєш, мій милий, на силу злої навички? О, єсли-б грішник, навіть застарілий грішник з навички без перестанку нагадував собі на хрест і на Розпятого, чиж не став би він щирим серцем оминати гріх? Чиж кровію обкипіла голова Спасителя не відучилаб його від гордости? Чиж дивлячись, як Спасителя поять оцтом і жовчію не обмерзив би він собі неуміреностив їді і питю? Чиж проколене серце не відучилоб його від гніву і ненависти? Бо справедливо каже Оріген: „Є певною річию, що той, що смерть Христа носить в серци, той не має місця для гріха". Видите, Любимі, який ми легкий середник маємо для винищеня гріха в отсім хресті сьвятім, який перед собою тут на тетраподі бачимо.

Але скажеш може з жалем: Та се правда! Але хто може надіятись на побіду, коли попри злі навички приходять ще і нагоди і покуси та злі товариства? Ґаразд! що мені се нагадали. Проти покус треба боротись, як Йосиф боров ся з Путифарою: Треба втікати! Як через добре товариство направляють ся і порочні, так через зле товариство псуєть ся нераз невинний і сьвятий.

Підчас терпінь Спасителя впадає нам в очи дивна ріжниця між св. Петром а праворуч висячим розбійником. Розбійник визнав Христа, Петро відрік ся Його. Чому? Чиж більше було віри в розбійникови як у Петра? Не дивуйтесь Любимі! Розбійник на хресті був близенько Христа і тому навернув ся. Противно замішав ся Петро на подвірю первосьвященика Каяфи в товпу, і він, що щойно недавно присягав, що бажає умерти за учителя, тепер тричі відрік ся і був би ще нераз вирік ся Спасителя, наколи би не був утечею віддалив ся від злого товариства. О проклята нагодо!

Питаєш мій любий, як найскорше можеш утечи з засідки? Отже гляди на сей хрест, на се оруде мук і смерти Спасителя. Гляди на Петра. „Він вийшов

і плакав гірко“! (Мат. 26. 75) Коли вийшов? Тоді, коли підчас відреченя один з посіпаків первосьвященника поставив питачє: „А чиж я не видів тебе з ним в городї?“ (Ів. 18. 26). Тут нагадав собі Петро на кровавий піт і втїк не нагадуючись та пролляв цїлі ріки сльоз. — Куди ідеш розпустний? До сего чи сего дому між знакомих! Куди ідеш? Іду в товариство грачів. Куди ідеш пияку? До тої чи сеї корчми! Чиж думаєте, що вас яка инша судьба чекає як тодї Петра при огню? Ви заперечите Бога. Ви громадите гріх на гріх! Я прошу вас, нагадайте собі на огород, на посторонки, на терневий вінок, на бичі, якими Спасителя вас ради мучено ся, а ви научите, як гріх і злі товарис ва треба уникати.

II.

Третою прикметою, яка жовніра жовніром дїлає є сильна рука, а в руцї хоробрість, силою котрої він є доволї сильний, ворога зачепити і побити. Але як то справедливо кажуть: „один в поли не воєвода“, так і кождий з вас повинен старатись позискати для борби зі злом союзників, співтоваришів. — Є хибно думати, що нас доля і судьба ближнього не обходить. Адже виразно каже Боже слово: „Він приказав, щоби кождий з них уважав на свогО ближнього“ (Сир. 17. 12). Розумієш се? Він приказав! Хто? Бог! Кому? Кождому з них! Що? Уважати на ближньогО! Кождий чоловік має уважати, щоби ближнього привести до чесности і відвести від гріха.

Се правило обовязує кождого правого християнина взагалї, зокремаж всїх батьків і материй, родину та всяку старшину. Вони повинні душпастирям іти на руку і їх в працї над людськими душами спомагати; бо без їх помочи остають всї напімненя і зусилля безвислїдні. „Хто бо не старає ся о своїх а особливо о домашних не журить ся, той відрік ся віри і є гірший чим невірний“ (II Тим. 5. 8). Чому гірший як невірний? Бо невірні і ложновірцї старають ся о своїх і уважають, щоби ті жили після правил їх секти і уникали грубих промахів.

А віруючий християнин не мав би сего робити? Батько родини знає добре, що дєть ся між синами, доньками, челядию; він добре се бачить а спомини власної молодости йому в тім помагають. Нехай же не жахаєть ся ніяких трудів, щоби спинити всї ті грішні знакомства, щоб віддалити солому і клоче від огня, та щоб ті похибки, які сам в молодости ділав на инших поправляв. О! єслиб всї батьки свій уряд добре виконували, як скоро сьвіт поправив би ся!

А ти питаєш, мій любий, чому сего я так конечно від тебе жадаю? На се питанє твоє, вкажу тобі лиш на гору Голгофту, та на отсей хрест, що перед собою бачиш. Там на горі Голгофтї сталось таке чудо, що ті що з цікавости смерти Христовій приглядали ся, навернулись до Христа і визнали отверто Його божество. Пішли як гонителї Христа а вернули як прєповідники Христа.—І дійсно, що всї ті, що вглубляють ся в науку, яка пливе з школи отсього хреста докладають всїх сил, шоби з любови до Розпятого всї гріхи оминати.

Я кажу: гріх все був гріхом, але після терпінь Христа є він богато більший як перед сим. Бо тепер до образи Божої величи прилучаєть ся і невдячність і погорда Спасителя, чого перше не було. А чомуж гріх тепер менше можна оправдати як передше. Перед муками Спасителя міг гордий ще оправдати ся, що не бачив ще погордженого, відкиненого, тернєм вінчаного Сина Божого не кресті. Перед терпінями Господа міг скупець ще виправдувати ся, що він не бачив Сина Божого проданого за трийцять серебреників. Перед страждaнєм Христа розпусник міг себе усправедливляти, що не бачив ще тисячними ранами оббитого Ісуса. Але по муках вже се оправданє не є стійне, і тому то Ісус говорить сам через св. Августина: „Много тяжший є для мене, грішнику, крест твоїх гріхів, на якім нерадо вишу, як сей, на якім я з милосердия для тебе дав ся розпяти“.

Коли утікаючий Давид покинув свою столицю і по дорозї обкидав його безбожний Семей камінями і проклятями, сказав його полководець, Авесей: Чого клене сей пес мому панови? витягнув меч з похви і хотїв його убити. — Коли ти мій любий бачиш ті премногі образи Спасителя, які йому причиняють грішники, то будь другим Авесеєм; витягни твій меч про-

ти гріха і переслідуй його всіми силами, єсли він у тебе, твоїх дітий, твоєї челяди, твоїх підвласних хоче загніздити ся. Єсли се переведеш з великою вірностию, великим розумом і великою хоробростию, то нагорода твоя буде велика! бо терплячи за Христа, будеш з ним разом прославленим у небі.

Амінь.

О. ТЕОДОЗІЙ ЛЕЖОГУБСЬКИЙ
ЛЬВІВ.

ДОБРОДІЙСТВО ПОКЛИКАНЯ ДО ПРАВДИВОЇ ВІРИ.

НЕДІЛЯ XIV. ПО СОШ. СВ. ДУХА.

Уподобило ся царство небесне чоловікови цареви, який приготовив весілє синови свому.

(Мат. 22. 2.).

Було се того тижня, в котрім Христос добровільно віддав себе на муки. Три і пів року ходив Він від села до села, від міста до міста і учив Використувая всяку нагоду, уживав всяких способів, словом і ділом взивав нарід до Бога. Але ізраільский нарід не був вже тим народом, що колись, коли то на один поклик пророка Мойсея кинув всьо і сорок літ шукав за обіцяною землею. Його сьвята релігія перестала бути для нього релігією душі і серця, а стала тільки внішньою привичкою, потрібною для людського ока, до осягненя почестий, власти, майна.

Одні ще вірили в Бога і в друге житє, а навіть вичікували приходу Месиї, але не такого як Христос. Князем хотіли мати Месию, який відновив би давне ізраїльське королівство, потворив високі уряди та достоіньства і пороздавав між них. Другі навіть в Бога не вірили, Для сих правилом житя було: „Іж, пий і весели ся; по смерти нема нічого“.

Тим то мало тільки, дуже мало Жидів пішло за голосом Ісуса Христа. І Христос хотів їм се прилюдно сказати, заки піде на смерть. Та сказати, воно було не так легко. Заговір на житє Христа вже був. Старшина тільки ждала, де моглаби ймити його, але так, щоби не дізнав ся про се нарід, серед якого Христос мав найбільше прихильників. Вони тільки надслухували, що учить Христос, щоби зловити його на слові і поставити на суд. Тому Христос мусів так говорити, щоби ті, що слухали зрозуміли його, що він хоче сказати, але не могли його за се потягнути перед часом до суду, бо Христос хотів станути перед жидівским судом, хотів умерти на хресті але не тоді, коли се подобає ся Жидам, а тоді, коли сам схоче, коли призначила Божа воля.

І зробив се Христос, розповідаючи в сьвятині перед народом притчу про короля, що справив весіля свому синови. Король — се Отень небесний, син — І. Христос, запрошені гості — се ізраілський нарід, весіля — се нерозривна сполука І Христа з людськими душами оперта на любови, яка творить велике царство Боже на землі, Христову Церков. Та запрошені гості не хотіли прийти на весіля, бо одні мали що иншого до діла, а другі ще гнівали ся та поубивали післанців, що прийшли їх просити.

Нарід слухав і розумів, про кого се говорить Христос, а старшина кипіла злостию, бо знала, що се вона, яка поубивала божих післанців — пророків, а тепер лагодить ся убити і самого Сина Божого.

Та найбільше з цілого оповіданя лютило їх се, що, коли гості не хотіли прийти, король запросив на весіля крайну бідноту, яку позбирав з улиць та загородів. Вони знали, хто се ся біднота, вони дуже добре памятали, як то Христос прилюдно похвалив велику віру поганина сотника, якому уздоровив слугу і сказав, що такої віри як у него ме знайшов навіть серед ізраїльського, вибраного народу. Вони не забули тих слів, які Христос сказав при тій нагоді, що: „богато прийде із сходу та заходу і засядуть з Авраамом і Ісааком і Яковом в царстві небеснім“ (Мат. 8 11.).

Та їх лють була безсильна, раз, що Христос сего виразно не казав і не можна було Його за се потягну-

ти до одвічальности перед суд, а по друге тому, що ще не прийшов час, в котрім Христос мав умерти.

Сліпі ненавистю та уживанем сьвіта не хотіли розуміти, що і сю притчу сказав Христос не в иншій ціли як тільки, щоби отворити їм очи, щоби спізнали, яким добродійством погордили вони, бо справді найбільшим добром, яким наділює Бог чоловіка є покликане його до правдивої Христової віри.

Величина добродійства оцінює ся із користи, яку маємо з него і із його потреби до осягненя головної ціли. Найважнійшою цілию чоловіка є осягнене небесного царства і тому добро, яке є помічним чоловікови до осягненя тої ціли є для нього дуже важним. Наколиж се добро є не лише помічним, але і конечно потрібним і одиноким, що зовсім певно і легко веде до ціли, тоді його вартість для чоловіка стає ся найбільшою із всіх дібр сьвіта. Таким якраз добродійством є правдива віра, яку може пізнати чоловік тілько в Правдивій Церкві Христовій. З нею ми можемо певно і легко осягнути небо, без неї не то, що не осягнемо вічного щастя, але навіть не можемо вдіяти нічого, що моглоби справді подобати ся Богу і заслужити нам хоч би ласку Божу „бо без віри не можливо подобати ся Богу“, читаємо у сьв. Апостола Павла (Евр 1 . 6.).

Велике се добродійство, що нас людий наділив Господь Бог безсмертною, розумною душею, якою можемо пізнати Бога та любити як Отця небесного, але щож би нам з того прийшло, наколи би ми не належали до правдивої Його церкви, яка одинока в силї нам сказати, що робити, якою йти дорогою, щоби дійти до Бога. Чиж не справді нещасними мусимо назвати тих людий, що не належачи до Христової Церкви, не знали її науки і жили в сьвіті так як їм веліла їх зла воля, або злий сьвіт і на віки вічні занапастили душу?

Безконечним добродійством для цілого людства є, що Христос проляв свою кров на хресті, щоби увільнити його з під пованя злого духа. Але яка користь була би з того для нас, дорогі в Христі брати, наколи би ми не були членами Його церкви? Ми тоді були би подібні до чоловіка, що серед стужі стоїть голодний і в подертих лахманах перед складами теплого одіня та столами, заставленими добірними стравами, а не має

права взяти з них для себе. І ми стояли би тоді серед стужі сьвіта і не могли загріти свого серця тими божими правдами, яких нас учить Христова Церков. І ми стояли би в брудних, подертих лахманах, бо ми не мали би спромоги прибрати нашу душу у сьвітлу одіж божої ласки, яку обильно можемо знайти в Христовій Церкві. І ми терпіли би голод, бо не мали би права посягнути по корм душі, який щоденно подає ся вірним в церкві.

Гляньте навкруги себе по сьвіті. Кілько то країв, кілько міліонів народів, до яких або ще не дійшла зовсім Христова віра, або як і дійшла, то не такою, якої учив Христос, а такою, яку з неї зробили люди злої волі, що хотіли бути мудрійшими від самого Христа Бога і своїм людським мудрованєм повивертали Христові правди так, щоби вони були вигіднійші для чоловіка і позволяли йому робити се, що йому забагне ся, а не то, що хоче Бог.

Чим провинили ся вони перед Богом, що мусять жити серед страшної пітьми невірства, або хочби сумерків ложної віри, яка тільки називає ся християнською, а в дійсности не є правдивою вірою Христовою. А чим заслужили ми собі, що прийшли на сьвіт в краю і серед народу, що визнає правдиву віру Христову і належить до правдивої Його церкви?

Щасливим величаємо Ноя, що він разом зі своєю родиною спас ся в ковчезі серед страшного потопу сьвіта, але без порівнаня щасливійшими ми, що зовсім незаслужено знайшли ся на човні Петра, на якім є сам Христос. Тим човном є сьвята католицька церков. Хоч би не знати які високі йшли филї, хоч би не знати які лютили ся бурі. нічо вони не вдіють Петровому човнови, бо на нім сам Христос, що може кождої хвилї приказати утихомирити ся бурі, як колись на галилейськім озері. А коли позволяє, щоби буря лютила ся і хитала човном, то видко, шо вона за слаба, щоби вивернула його. Ми приміщені в тім човні спокійно можемо глядіти у нашу будучність та вичікувати хвилї, коли скінчить ся наша борба, коли станемо перед Божим трибуналом, щоби здати рахунок із свого житя. Можуть нам зрабувати майно, можуть видерти житє, можуть обдерти з чести, але того скарбу, що ми діти правдивої Церкви ніхто нам не в силї відібрати. Мо-

жуть нам спалити наші Церкви, можуть знищити наші сьвяті книги, можуть вязнити і вивозити наших духовних провідників, можуть нам заборонити сходити ся на наші Богослуженя, але видерти нам нашу віру, відобрати нам сьвідомість, що ми члени одинокої правдивої Церкви, сего ніхто не нам в силї видерти, коли ми самі на се не пристанемо.

Наколиж належати до Христової Церкви є одинокою прямою дорогою, що веде до Бога і наколи сего не в силї нам видерти жадна сила в сьвіті без нашої волї, то чиж можна подумати собі більший скарб, чиж може бути для чоловіка більше добродійство?

Чоловік, що належить до правдивої Церкви Христової і визнає її сьвяту віру більший талан дістав від Бога, чим той князь, що по дїдах дістав в спадщинї велике князївство а жиє в поганьстві або в неправдивій вірі, бо і „який хосен чоловікови, коли придбає цїлий сьвіт, а запапастить душу свою?“ (Марк. 8, 36). Панувати ме десять, двайцять, а нехай і пятьдесять лїта потому? А потому лишить се другому, як і йому, лишили батьки і стане перед Богом, щоби зачати друге вічне житє. І спитає його Господь: „Ти чому не прийшов на весіля, чому не визнавав моєї віри? Хиба я не запросив тебе, хиба я не посилав моїх слуг за тобою, а ти придбав собі господарство і поза ним не бачив нїчого не хотів знати ні мене, ні моєї Церкви, ні тої науки, яку вона голосить. А не знаючи правдивої віри ти не йшов простою дорогою у сьвіті а манівцями, які не ведуть до мене, а у вічну погибель“.

Ось яким скарбом надїлив нас Господь, а маючи його, чиж маємо право нарікати на Нього, за те, що не всіх нас надїлив ще й добрами сьвіта? Чиж має право нарікати богач і казати що він бідний тому, що його гроші в желїзній скринї, а не в срібній? Хто зна чи желїзна не міцнїйша і не безпечнїйша перед злодїями як срібна?

Але не на тім конець л. в Хр. братя, Я ще не скінчив цїлої притчи. Коли во[illegible] з улиць та загородів гості [illegible] сиділи при весільнім столї, прийшов король і [illegible] одного, що не мав на собі весільної одежі і велів його кинути у вязницю на муки.

Якто, скажете? А за що він його так покарав? Таж його [illegible] просто з улиці. А може він був такий

бідний, що не мав иншої одежини як тільки сю одну, що на собі? Так воно виглядає, але так в дійсности не було. В краю, в якім жив І. Христос, себто в Палестині, був звичай, що весільні гості діставали від господара в дарунку весільну одіж і король, що запросив на весіля бідних з улиць та загородів, мусів дати кождому нову, чисту одіж.

Тим то мав він повне право вгнівати ся на того, що сидів при весільнім столі, а не був у весільній одежі.

Так! Так! Не досить було прийти на весіля, треба було і бути у весільній одежі! Не досить належати до католицької Церкви, але треба бути і в ласці Божій осьвячуючій, бо вона то є тою весільною одежию, яку мусить мати кождий весільний гість, наколи не хоче, щоби король віддав його на муки. І ми її одержали від Бога в хвилї, коли стали членом сьвятої католицької Церкви, коли приймили Тайну хрещеня, а сьвященик, що нам удїлив її, вкладав на нас білу крижму на знак, що душа наша увільнена від первородного гріха, стала чистою і непорочною.

Ми всї одержали її, але чи всі задержали до нинї? Ось питанє, яке повинен завдати собі чоловік кождої днини, бо інакше і се велике добродійство, яким надїлив нас Господь, покликуючи до католицької Церкви не то, що не принеслоби нам користи, але ще й стягнулоби на нас більший гнів Божий.

Бути весільним гостем, мати право і спромогу користати з усіх жерел Божої ласки, які так обильно бють в католицькій Церкві, а не черпати з них, не бути в Божій ласці, се справдї провина, за яку зовсїм справедливо належить ся тяжка кара. Коли поганин, чи який инший ложновірець не є в осьвячуючій ласці, то його провина є менша. Він може оправдувати ся. Поганин не мав її нїколи, а християнин не католик, хоч одержав її в тайні хрещеня та не знав як її задержати. А ми християни католики, що живємо в повнім сьвітлї Христової віри і одержали її і маємо способи задержати її ціле житє, аж доки не прийде наш Господь і не візве нас до себе. На щож иншого є ціла праця католицької Церкви як не на те, щоби ми задержали сю ласку Божу осьвячуючу, яку одержали при Тайнї хрещеня? По що ті сьвяті тайни, по що сьв.

Літургія, по що всі богослуженя, по що проповіди, по що церковний сьпів та всі церковні звичаї і обряди? Не на що иншого, як тільки, щоби нам безнастанно пригадувати, що чолов к, хоч і запрошений, не засяде ніколи до весільного стола, наколи не має весільної одежі, не буде ніколи живим членом Христової Церкви, наколи не має осьвячуючої ласки.

Великим добродійством наділив нас Господь, коли покликав до своєї Правдивої Церкви і наділив осьвячуючою ласкою в Тайні хрещеня. Се ласка, якої ми собі нічим не заслужили і за яку що дня повинні дякувати в сердечній молитві. Се зовсім не залежало від нас, а виключно від Божої волї.

Але се, чи ми використаємо се добродійство, чи задержимо осьвячуючу ласку, се вже не Божа воля, се вже воля наша, се вже залежить від нас. Схочемо то і задержимо, бо нема на сьвіті сили, яка нас примусила би до гріха і утрати Божої ласки. Хоч як ми слабі, хоч як проворний наш ворог, хоч тілько покус настає на нас на кождім кроці, то ми при Божій помочи можемо оперти ся їм. А коли би навіть лучило ся нещастє, що впадемо в тяжкий гріх, то маємо друге хрещене, то нам наймилосерднійший Господар дасть нам другу весільну одїж в Тайні покаяня, щоби могли в ній станути перед Ним і разом з ним засїсти в небеснім царстві. Амінь.

О КРИВОПРИСЯЗЇ.

15. ПО СОШ. СВ. ДУХА.

„Законникъ нѣкіи приступи къ Ісусу, искушая єго“.

Мат. 22.

Фарисеї, до яких і законник нинїшного Евангелия належав не були щирими, лише на скрізь злобними і підступними людьми. Житє Спасителя і Єго обичаї підглядали вони немов сто очима, а позаяк не могли відкрити на нїм найменшої плями, то бажали своїми підступними бесїдами так Христа омотати, щоби Єго на якімсь необачнім слові приловити. „Законникъ нѣкій приступи къ Ісусу, искушая єго“. Гляньте, сей чоловік закладає сїти на Ісуса; він питаєть ся нїби за спасенною наукою, але о нїй зовсім не думає. Чогож він отже бажає? Він надїєть ся, що Христос з огляду на себе і на свою науку дасть відповідь, яка буде в отвертій суперечности з божим законом і дасть єму нагоду, представити Христа як обманця і богохульника і оклеветати Єго. Ясно отже, що він бажав Синови Божому причинити тяжку і велику зневагу і тому заслужив собі в тій хвили на тяжку кару задля такого проступку. Єсли однак трохи близше приглянемось тій справі, то злобу того іскусителя можна як так оправдати, позаяк він і не узнавав божества в Ісусї і Спасителю. Але як дасть ся виправдати злоба і провина многих Христіян, які відважують ся обвиняти Господа Бога

Свого о лож і неправду? Якто? То є Християни, які відважилц би Господа Бога робити лгуном?

О так! На жаль так є! А хтож се ті окаянні? Мої Дорогі! Не обвиваймо в баволну. Тими нещасними є кривоприсяжники!

Не без причини напоминає св. Ап. Яков: „Передовсім брати мої, не кленіть ся ні небом ні землею, ні жадною иншою клятвою“. Отже всяку клятву, присягу заказує Апостол? А так! мої милі! Він бажає, щоб наша бесіда була лиш „так! так!“ і „ні, ні!“ А чому? Бо від присяги ідеть ся легко до кривоприсяги. „Справедливо заказано є присягати ся“ — каже св. Августин — щоби чоловік, який легко може помилити ся, не попав в кривоприсягу, коли призвичаїв ся до присяганя. Нині хочу до вас мої дорогі промовити в сїй справі, а щоби задержати певний порядок то поділю мою науку на три части:

I. яку шкоду і яку кривду ділаємо Богови;

II. яку кривду ближньому; а наконець

III. яку шкоду самому собі ділає кривоприсяжник.

I.

В чім залежить передовсїм школа і кривда зділана Богови? В тім, що найбільшу правду і повагу Бога надуживаєть ся для скріпленя фалшивого твердженя і Бога, як найсвятійшу мудрість анї ошукати анї підійти не можна ділаєть ся учасником брехні. Ті злочинні люди, які фалшують апостольське письмо і підроблють печатку і підпис святійшого Отця підпадають під клятву — екскомунїку і є виключені з товариства церковного. Також і в горожанськім житю карали тих, що підроблювали монети карою смерти, а то тому, поеаяк вони надуживали образ і повагу свого володаря до шахрайства. Єсли отже світскі володарі уважають се за велику зневагу, коли їх імя надужнваєть ся за свідків неправди, якже великою є кривда Господу Богу найвисшому Панови неба і землї, єсли Єму приписуєть ся, що він за ложию і обманом обстане? А се власне діеть ся кривоприсягою. Бог, найвисший і найліпший, богохульною злобою язика покликуєть ся на свідка ложи і в той спосіб, о скільки се від чоловіка

зависить, обрабовуєть ся найвисших і найбільших своїх прикмет, а то правдивости і непомильности. Розваж лиш добре, мій Христіянине, яка се кривда Господу Богу! Розваж, що о Тобі думають святі Ангели і всі мешканці неба, єсли вони бачуть, що ти Бога, якого вони так люблять, робиш лгуном і фалшивим свідком!

Тому не дивувати ся, єсли для сих грішників не має пощади, та що за ними ніхто з сьвятих перед Богом не заступаєть ся. Св. Григорий оповідає дивне явище: За єго часів відправляли богомілля хорі до гробів сьвятих мучеників і там відзискували своє здоровлє. Приходили злим духом опутані і були увільнені від него; приходили прокажені і зістали очищені; приходили розслаблені і ставали здоровими; єс иж між ними находив ся який кривоприсяжник, то він ще гірше мучив ся над гробом мученика, як передтим. (Св. Григ. Гом. 32. на Еван.). Уважай! для кривоприсяжників нема пощади і з ними таке дієть ся, як такому, що хоче процесувати ся з великим можним паном; вони не находять нікого, який би їх вислухав, ані адвоката, який би їх заступив.

Тому і Ти, мій милий, обридь собі так кривоприсягу як святі і прийми отсе подвійне напімненє до серця, яке я тобі в тій справі хочу поручити. По перше: єсли ти щось обіцяв під присягою, то сповни все на хвалу Бога бездоганно і цілковито; єсли ти приймив на себе який публичний уряд і ти є на него заприсяжений, то стережи ся сего, щоби ти той уряд недбало, або сторонничо виконував. Та недбалість доведе тебе до кривоприсяги, а сторонничість є тоді, коли ти против своєї совісти за неправдою потягаєш і несправедливо справу розсуджуєш. А кілько володарів, міністрів, урядників, душпастирів, війтів та инших старшин, які тепер ведені гордостю, підкупством і иншими вимівками совісти, колись будуть пораховані між кривоприсяжників! Аж тепер зрозуміємо, чому то Господь грозить через пророка Захарію: „Се є проклятє, яке падає на цілий край, бо кождий злодій буде суджений а кождий кривоприсяжник також". (Захарія 5. 3) Тому то святі стояли з непобідимою постійностію за обовязками свого стану. І так св. Лаврентій волів радше бути печеним на розпаленім желізі, як видати тиранови повірений собі скарб церковний. Св. Тома, епіскоп, спротивляв ся сво-

му королеви, який хотів поневолити свободу церкви, аж до втрати майна, вигнаня і смерти.

Друге напімненє, яке хочу вам дати є слідуюче: Старай ся викорінити у твоїх дітий, учеників, челяди підкладних привичку присяганя ся, бігманя ся. Єсли бачиш що, хто з них уживає що раз присяги і за кождим десятим словом каже: „бігме ну", „присяй Богу", то згани єму се; а не поможе то дитину укарай, а службу челядники віддали зі служби, бо де є богато присяганя, там буде кривоприсяга, а де є кривоприсяга там над тим домом тяжить проклін.

II.

Повага присяги була у всїх народів така велика, що Апостол не спиняєть ся назвати єї „кінцем всеї сварнї — кончина во извѣщеніе клятва єсть" (Евр. 6. 16.). т. зн. єсли по довшім спорі двох партий одна сторона складає присягу, то після гадки св. Павла можна бути так спокійним, немов би сам Бог наложив конець сварнї своїм божим висказом. А що дієть ся при фалшивій присязї? Віра з людского товариства усуваєть ся і всякі взаїмні відносини руйнують ся. Чи гадаєте, мої любимі, що то мала шкода? Тому то від давна накладали закони у народів на кривоприсяжників великі кари: Египтяни таких убивали, Індійцї руки і ноги обрізували; після многих світских карних законів був кождий, який був приловлений на очивиднїй брехнї оголошений як безчесний; після старого церковного права мусїли кривоприсяжники постити о водї і хлїбі сорок день, кромі того сїм лїт покутувати і через цїле житє не сміли уже присягати.

Кожда кривоприсяга спричинює велику шкоду і лихо людському товариству. Але ще більшу шкоду причиняє кривоприсяга тодї, коли вона має с ужити для спричиненя шкоди невинному. Мій Боже! хто опише тут злобу такої кривоприсяги?

Між найокаяннїйшими людьми, думаю, нїхто не буде так безличний, щоби якогось чесного правого і поважного чоловіка тягнув на свідка брехнї для спричиненя кривди ближньому! А що не відважуєш ся зробити з приятелем, то робиш з Богом? Що за злоба!

А що робить той, який для скривдженя другого фалшиво присягає? Чи не говорить він немов до Господа Бога: „Господи, жадним иншим середником я не укрию довше мого обману, прийди з неба і поможи мені фалшивим свідоцтвом ближнього скривдити; що моїй злобі не достає, то доповни Ти вагою свого імени! Може бути ще більша образа? Але ти спитаєш мене: чи обовязує тебе присяга супротив ворогів, невірних? На се оповім тобі отсю історию: Єсли переглядаємо історію жидівських царів, то побачимо, що жадного не діткнула більша кара Божа, як короля Седекію. Після втрати держави бачив він свої війска побиті, слуги прогнані, місто знищене, святиню розвалену, приклонників в кайданах, синів в очах батька поубиваних, а наконець стратив свої очи, а жив лише на се, щоби наконець умерти в кайданах у вязниці Я питаю: А щож за причина таких страшних кар? Жадна инша, як лиш та, що не додержав присяги, до якої зобовязав ся перед поганським царем Навуходонозором: „Бо він подоптав присягу“ Подібнож повело ся нашому перемискому князеви Володимирку Володаровичу. Се був чоловік хитрий, самолюбний і непосидючий, котрий щораз воював то з Уграми. то Поляками та з своїм рідним братом. Коли єго притиснено, вмів викрутити ся, умів підкупити ворожих союзників і спонукати до зради, а в разї потреби удати покірного, обіцяти все, чого від него жадали, а опісля не додержати. Так було і в році 1152. коли Володимирко воював з угорським королем Людвиком і князем київським Ізяславом. Притиснений з усїх сторін, в княжім городї Перемишли, вдав себе тяжко раненим і дуже хорим, і удаючи дуже побожного, післав післанців до угорського архієпископа, щоби благав короля милосердя для него. Великий князь Ізяслав і син єго Мстислав радили добути замок, взяти Володимирка до неволї і забрати весь край єго, та угорський король не згодив ся на се, бо Володимирко покляв ся на хрест святий, що запрестане війну, віддасть забрані краї, покаєть ся. Але коли лише князї відступили, Володимирко не то, що не думав додержати слова, але ще хотїв собі закпити з присяги. Коли по приказу свого князя Ізяслава прийшов воєвода Петро до Володимирка і нагадав єму св. хрест, святу присягу, то Володимирко спитав

з насмішкою: „Який хрест? такий маленький?“ Але воєвода сказав: „Княже! сей хрест маленький, але сила у него велика!“ і відійшов з нічим; однак слова єго справдились, бо по кількох годинах Володимирко, на тім самім місци, де сміяв ся з хреста, почув страшний біль в плечах: „Ой хто-ж то мене так страшно ударив в плечі?“ — і не міг кроку зробити. Єго винесли, ратувати, та дарма, — не помогло; єще того самого вечера сконав, бо „Бог поругаєм не биваєт!...“

III.

Наконець знайте се мої возл., що присяга фалшива нікому більшої шкоди не приносить як самому кривоприсяжникови. Видиш каже Бог через пророка Захарію: „Клятву мою, юже похули, и завѣтъ мой єгоже преступи дамъ на главу єго“ (Зах. 17. 19.) се значить: „клятва моя впаде на голову фалшиво присягаючого“. Сей сам пророк представляє клятву як літаючий серп, хиба на се, щоби сумні наслідки клятви представити. Так як серпом жнуть ся зелені зіля, цвіти і трави і усихають на сонци і підкидують їх звірятам, як сіно або уживають як підстілку, так в домі кривоприсяжника пропадають майно, богатство, честь, здоровлє враз з душею на віки!

На острові Корсиці лежить село недалеко міста Боніфації, де жила одна вдовиця. Єї чоловік лишив єї 900 лірів грішми, якими вона хотіла випосажити колись свою маленьку донечку-сирітку. Позаяк вона бояла ся, що єї сей гріш звабить злодіїв в дім, то зложила вона гроші у свого сусіда, не жадаючи ніякої посвідки; бо так як сама була чесною, такими думала, є і инші люди. Коли справді з часом напитали ся женихи до єї доньки, прийшла вона до сусідів і зажадала гроший. Але глянь! сей випер душу і тіло, щоби коли небудь що від неї дістав Щож має бідна мати почати без свідків і без письма? Вона вивела справу перед судию, який, тронутий милосердєм, приказав покликати віроломного і єго жену, яка о всім знала і зажадав від обоїх звичайну в тих разах присягу. Обоє присягали на своє і своїх дітий щастє і житє, що вони не знають нічого о жадних грошах. До неба вопіюча несправе-

дливість! Але небавом постигла їх кара Божа. Вони мали трех синів, одного 2-місячного, другого 5-тилітного а одного 25-літного. Коли мати вернулась домів, застала двомісячну дитину мертвою під колискою. Вона зрозуміла сейчас караючу руку Божу; але вмісто просити прощеня за сповнений злочин кривоприсяги, хватила за ніж і пробила ним пятилітного хлопця, який повинен був пильнувати свого малого братчика.

Не конець на тім! Коли прийшов батько домів, хватив він, скажений на вид двох померших синів, а по части через викиди совісти за ніж і пхнув в нещасливу свою жену з таким диким криком, що злочин став ся сейчас голосний між сусідами. Але що дальше! Прийшла в дім судова комісія і засудила на місци убійника на смерть через повішенє.

В тій провінції ката не було і ніхто з людий не хотів підняти ся сеї соромної роботи. В тім виступив син і сам зголосив ся на ката свого батька, щоби пімстити смерть своєї улюбленої матери. Страшні річи! Але і тут ще не конець кари божої за кривоприсягу. Спамятав ся тепер син-кат, що він зробив, що понижив ся до ролї ката свого батька та відобрав житє тому, від якого житє дістав і не міг найти нїгде спокою совісти своєї, поки окаянний і собі не відобрав житє і в той спосіб почвірне убійство підписало своєю грозою ті погрози Бога, який сказав. що „проклятє впаде на дім кривоприсяжника“.

Маю тобі мій любий дати яке певне правило? Я кажу тобі: уникай дикі пристрасти серця, уникай нерозважність, позаяк так пристрасти серця, як гнів, ненависть, скупість як також скора нерозвага є нерідко жерелами кривоприсяги. Сумнїваєш ся о тім? То послухай що оповідають о Альфонсї, королю Кастилії. Сей відважний король прогнав Турків з Еспанії і всїх міст а між иншими і з Толєдо, полишивши їм лише тут чудову святиню. Королева Констанція уважала однак се за нечесть для христіянського імени і в неприсутности короля обсадила в ночи силою святиню. Турки розлючені сим хотїли зробити повстанє, але уважали, що краще буде, коли цілу справу винесуть перед короля Альфонса. Король розлючений, що королева сміла подоптати дане слово заприсяг, що покарає королеву враз з співвинними і поспішив до Толєдо. Альфонс мав

доньку, яку дуже любив, а яка занепокоєна о судьбу матери вийшла єму на зустріч. Коли Альфонс побачив доньку, бояв ся, що через ню зістане злагоджений у своїм гніві і сейчас поклїв ся, що якраз зробить противне сему, о що дочка буде просити. Щож сталось? Нерозважний король зловив ся сам у свої сіти; бо дочка просила, коли була до него допущена, щоби покарав і королеву і співвинних смертию. Щож мав король зробити? Королеву помилувати? Але то було против першої присяги. Не мав єї помилувати? Але то булоб против другої присяги! Зрозумієте, мої дорогі, похибку Альфонса! Першу присягу зложив він в злости і гніві а другу в нерозвазї. Отже і ти уважай на себе і не присягай ся анї в гніві анї в нерозвазї, памятний на слова Божі: „Мѹжъ кленийсѧ много исполнитсѧ беззаконніѧ, и не ѿстѹпитъ ѿ дому єго рана“. (Прем. 23. 12.). Амінь.

о. ЛЕОНІД ЛУЖНИЦЬКИЙ
ЛЬВІВ.

О ГРІСІ ЛІНИВСТВА.

НЕД. XVI. ПО СОШ.

„І непотрібного слугу вкиньте в тьму найкрайнійшу; там буде плач і скрегіт зубів".

(Мат. 25. 30.)

Дорогі Хр.!

Хто сей „неключимий раб"? Хто се, сей непотріб, що не варт в світі жити, що сам собі винен, що таким став? Кого карає Господь тьмою найскрайнійшою? Сам Христос відповідає в сій приповісти: Лінюх є сим непотребом, лінюха жде вічна кара.

Подивім ся на такого чоловіка, подивім ся на себе, може і ми доси такими були. Пригляньмо ся близше, а побачимо, яка се погань перед Богом і людьми такий чоловік.

Лінюх шукає лише своєї вигоди і свого спокою. Він втікає від всякого труду і кождої праці. Всяка праця. чи тілесна чи умова, чи для сьвіта чи для Бога, обридлива єму; він не може поняти, як можна в праці утомити ся.

Коли лінюх приневолений працювати, то робить як за напасть. хочби се була робота для нього самого, і з єго праці, роботи, нема хісна ні для нього ні для людий. Противно він не трудить ся, а грішить.

У нього, хочби серед найлекшої праці саме невдоволенє, наріканя, проклони; одним словом єго робота се обида Бога і ближнього. І свого не зробив і гріха заробив! І дивиш ся на такого непотреба, то на гадку тобі приходить багно стоячої, гнилої води, що затроює вокруг здоровий воздух та хиба на се є, щоби в нїм виводили ся погані жаби, а над ним кружляли трійливі комахи. Як гнила вода, як затроєний воздух як їдка погана комаха для людей і окруженя так мерзкий лїнивий чоловік Богу і людям.

Господь дає чоловікови таланти, спосібности ума і тїла на се, щоби їх працею розвивав. В праці они при божій помочи розвинуть ся, без праці занидїють. Господь дає і нагоду до праці, бо дає житєві потреби, які заспокоюєсь лише працею. Та лїнюх хоче сей божий лад на сьвіті перевернути. Він хоче жити в супокою і вигоді коштом других. Другі нехай трудять ся в поті лиця свого, він стараєсь все викрутити ся від всякої роботи, мимо сего, що знає, що Бог так устроїв сьвіт, що без праці погинулиб люди, що вона услівєм житя.

Працею помагаємо ближнїм, і без неї не можемо виповнити заповіди любови до родини, суспільности, народу. А без любови не варт ми нічого. Непотреби, що заваджають в сьвіті се лїнюхи.

Господь хоче, щоби ми чесною працею не лише добували собі житє на земли, але і в небі. Царство Боже хоче, щоби єго трудом здобувати, трудом тїла і трудом духа. А деж лїнивому до сего! Як далеко єму до щирої молитви, до побожного вислуханя Служби Божої, до достойного приготовленя і принятя св. Тайн! Він не зможе бути хосенним членом церковного братства, бо для него чуже є дїло повздержности і дїло милосердя. До сих всїх божих дїл треба прилїжности, треба труду над самим собою, треба праці.

Спаситель научив нас працювати своїм примїром житя. Він двайцятькількалїтнюю працею приготовляєсь до дїла нашого відкупленя. Син Божий не відтягає ся помагати своєму опікунови Йосифови в тяжкій єго праці, ремеслї. А коли опісля виступає як небесний Учитель, переводить дїло відкупленя серед постійного труду аж до утоми.

Примiром працi яснiє нам Пречиста. Єї цiле житє то наука, молитва i ручнi роботи i в раннiй молодости, коли виховувала ся при єрусалимськiм храмi i опiсля в Назаретi, коли предметом єї плеканя, стараня i любови був Син Божий. За Христом i Пречистою пiшли Апостоли i всi сьвятi. Сьв. Павло серед своєї великої мiсiонарскої працi, працює також на хлiб, i вiн се каже, що „хто не працює нехай не їсть". Трудять ся ревно i божi угодники бо знають, що праця є дорогою до надприродної цiли. Працюють навiть св. пустинники; они втiкають вiд сьвiта, але не вiд працi. Трудять ся i монахи та монахинї в монастирях, до яких вже в давнiй давнинї приймали лише таких, що хотiли працювати, бо сказано одно, що перед працьовитим втiкає злий дух, а лiнивого нападає i єго поборює. Та всi тi божi угодники, що поясняли Христовий закон i списували правила для досконального християньского житя, уважали трудолюбивiсть услiвєм моральности а лiнивство причиною найтяжших грiхiв.

Арабский письменник X. столїтя оповiдає так про наших предкiв. Коли у Русина родить ся син, батько єго кладе перед ним обнажений меч i говорить: „Я не лишу тобi нiякого майна, ти мати меш тiльки се, що здобудеш сим мечем". Мечем тим для нас християн се божий талант а трудом — працею маємо здобути собi i земне i небесне майно-добро. Не запише нам Господь нiякого майна, бо „царство небесне хоче, щоби єго здобути".

Тому шукаймо працi, ставаймо до неї i полюбiм єї, а вжеж особливо свою станову працю. В нiй шукаймо замилованя, вкладаймо в нiй душу свою. Через неї сходить на нас боже богословленє. Не страхаймо ся трудностий в працi, бо без тих нема працi. Перебудемо їх при божiй помочи, i тодї вiдчуємо солодкiсть працi i єї благословленє.

Працею скрiпимо свою волю, що має прямувати лише до добра, розширимо своє знанє i наберемо охоти до житя. Але подбаймо при тiм о помiч Сего, що нам дає таланти, спосiбности до працi. Стараймо ся о чистоту нашої душi, осьвятїм єї в св. Тайнах, щоби i природно добрi дiла стали заслугуючими на небо. Тодi праця наша стане працею християньскою а християньска праця лекша, як всяка иньша а о цiле небо

приятнійша. Єдино легка, бо трудити ся мемо з трудячим Ісусом і спочивати мемо з Ісусом утомленим. А серед такого сьвятого спочинку дасть нам Ісус цілу керницю своєї ласки, при нїй спічнемо і до Него підемо по нагороду, коли „буде зводити рахунки з нами“, підемо сьмілою ходою до того Ісуса, що сказав: „всякому, хто має, ще дасть ся і передасть ся“. Амінь.

о. ЛЕОНТІЙ КУНИЦЬКИЙ
ЛЬВІВ.

ТРИ МАТЕРИ.

ПОКРОВ ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ.

„Витай повна ласки — моли ся за нами!“

Тисяч смертий — ворожий полк злетів з лихим вітром на місто Царгород в 903 р., злетів на людий безборонних і побив їх. Тисячами падали люди від зарази, а дому не було, деби трівоги не було, і родини не було, де би смерти не було! А люди! Люди били ся між двома скалами, між двома пропастями, що звали ся: безрадність проти зарази і трівога перед наглою смертию! І нагло зобачили люди, що на тій вузкій дорозі житя є хрест і церков є. І там побігли вони і день і ніч і ніч і день живі плакали під хрестом а сильнійші молили ся по церквах, щоби Бог змилував ся, тай гнів щоби свій відвернув від них — вониж ще жити хочуть, вониж так боять ся смерти, наглої і несподіваної. І стало ся, що в одну ніч такої молитви увійшов у церков Матери Божої, що стояла над берегом моря, влахернским званим, св. Андрій, єго ученик Епіфаній і слуга того ученика. А в церкві тій переховувала ся риза Божої Матери, рантух і часть пояса.

Всенічна молитва плила, аж до сьвіту плила. В тім о 4-тій год. зрана добачив св. Андрій, що від царських врат вийшла Пречиста Діва в почоті святих. Святі Йоан Предтеча і Богослов піддержували Єї своїми руками. Так пішла Пречиста до амвона і там впала на

коліна і почала молити ся, плачучи між народом і з народом. По сій покутничій молитві підійшла Пречиста до престола і там молила ся — благала Бога. По сій благальній молитві встала Пречиста, зняла з голови свій ясний рантух і розпостерла єго над головами люду. А люди бачили світла — як світла лискавки ясної над своїми головами. Довго, довго так стояла Пречиста між народом, доки ангели не спустили із небесної занавіси — що зветь ся — людські очи, якими не можна ще неба і його ясности оглядати ту на земли. Але з тої хвилі устала зараза а день той став днем Покрова Пречистої Діви — що нам ласки від Бога приносить у хвилї наших потреб — у хвилї наших трівог у хвилї трівоги смертної.

Мої сердечні! Неодин з нас чув уже під впливом сеї події у серці біль — чому він тоді не жив — щоби й його очи були оглянули сей образ, що щастєм і радостию житя був цілий розмальований! Бо жити кождий з нас хоче! І щастя кождий хоче! На сеж ми родимо ся, для того працюємо і у церков йдемо і під хрест і перед святі образи, і перед Кивот, що в нім Найсвятійша Тайна житя і щастя пробуває. Та сліз і смерти ворогів щастя і житя ми ще до нині не прогнали поза обрій землї — ми їх ні з власної хати не в силї прогнати — бо ми г р і ш н і! Так — так! Страшнійше чим зараза на тіло — ляг гріх — зараза і смерть душ, на нашому житю: Грізнійше, чим вид смерти, ляг гнів Божий на серця наші і мертві душі ми в тїлї носимо по світу і носимо їх по полях праці і під хрест і у церков і перед кивот. І горе то між нами є! Тисячі мертвих душ є між нами, а є днї а може й місяці, ба може літа цїлі — де в хаті, в родинї нема анї одної живої душі! То доперва страшний вид! І дарма дурити ся тим, що ті люди жиють, працюють, сміють ся! То сміх мерців, що через скаменїле серце через втрату Божої ласки, мають очи, а не видять смерти своєї душі, мають уха, а не чують плачу ангела хоронителя свого, ні Спасителя свого, що плаче дужще, чим тоді над гробом Лазаря Він плакав!

Не льстите ся! не дуріть себе! Лиш правдї пригляньте ся і жийте!

I.

Чи бачили ви уже мерця у першій хвилї по його смерти? Правда, як мало там змінило ся в його житю! Він ще лежить на своїм ліжку — а рідня питаєсь непевна, трівожна, заснув він лиш, чи уже вмер? І мати каже по хвилї, віднявши ухо від грудий і руку від уст — тато помер - бо вже серце не бєть ся, нї віддиху не чути! І вбрали ґазду в найкрасшу одїж і на лаві положили! Дали подушку під голову і світла і цвітів нанесли. А люди живі входять, молять ся, розмовляють! Він ще між живими є! Лиш очи примкнув — а люди кажуть, „чисто, як би спав“! Та безсильний він! Він вже слова не промовить — він сам власною силою нї ворухнеть ся!

Се вірний образ душі по тяжкім грісї.

Із неї ласка Божа відлетїла, як душа з тїла вилїтає. Бог відійшов, житє душі згасло, хоч на зверх нїчого ще не змінило ся. Він жиє між живими душею, дітьми Божої ласки він жиє ще наче у своій хатї, ось душа ще нестратила віри, бо совість ще не вмерла, а говорить, просить, дорікає, будить — ще боре ся з смертию, душу рада вирвати з єї твердої, холодної долонї.

Та як думаєте — мої сердечні? Встане та душа і живою між живі душі піде у дальше житє? Власною силою вона сего не зробить — не може зробити! Мертві самі не встають! Вони навіть на цвинтар самі не зайдуть — їх занести треба! А які вони тодї тяжкі? Такі тяжкі — як ся людина, що не вдержить ся при першім грісї, а в дальші паде - і в гніві з людьми розлучає ся — і дїтий соблазняє, вчить їх своїм злим приміром гріха і з хати з рідної спокій і любов виганяє!

А родина, а село несуть його блуди, гріхи, в плачу і болю і гніві і радіб уже його збути ся, як раді поховати, землею прикрити мертве тіло ті, що його з хати на цвинтар несуть і спроваджують! І в церков навіть трупа понесуть! Та усі вже знають, що він умер, і спів той жалібний, і дзвони сумні і світла тім лаві у білий день — не для него вже! Чи бачите образ душі, що в грісї тріває? що через многі гріхи вже перестала молити ся, а до церкви йде в ряди-годи за про око

людське, що їй св. Тайна покути чужа. що єї навіть добрі діла мертві а слова єї — то лиш гореч і гнів і проклін і така ненависть до Бога і людий, що єї сам діявол мігби позавидувати — така вона глибока!

А як думаєте мої сердечні! Встане та душа і живою між живі душі і піде у житє? Ні — власною силою вона того не може зробити, як власною силою і в церкві труп не встане і не вернеть ся до свойого дому.

Та ще білий день над ним і сонце світить в його мертві очі! Душа така втратила любов і надію втратила, остала ся її ще віра — та церков, що й трупам свої брами отвирає!

Колиж бодай у сю хвилю вздержала ся людина ся від дальшого гріха, та не упала у сей мент житя — в якім вже навіть на мертві очи не впаде ні один промінчик сонця — де мертві очи огортає тьма, непроглядна тьма — як трупа в домовині забитого, ще й землею присипаного вона огортає. Коби душа бодай віри не втратила! Бо як тую вона втратить — тоді вже певна смерть єї стає полекшою для жиючих, як полекшою для хати є думка, що труп, якого вже чути, він в гробі і під землею.

Та як думаєте, мої сердечні! Встане та душа і живою між живих піде у дальше житє? Ні! Власною силою вона того не доконає — як не відкине землї з себе і віка домовини не відобє власною силою труп, що в гробі уже розкладає ся. Так смерть менї, вічна смерть, погадає неодин з нас, що в тих образах відчитав свій засуд смерти? Ні! „Не хочу смерти грішника, но нехай навернеть ся і жиє“. Так сказав Спаситель сьвіта, так пророкла Його всемогуча любов, що навіть трупам дана можність чину! А тим чином, єдиним вчинком, що лежить у силї мертвих душ є, оглянути ся за кимсь, щоби просив у Пана житя — за воскресенє, за наверненє тих душ! Вжеж то нераз лучало ся у сьвіті, що діти випросили від смерти житє своіх родичів, а жінка серце мужа відзискала в молитві а мати виблагала собі у Бога житє коханої дитини сльозами тай тим болем сердечним, що вона їх розсипала як оті коралї червоні, мов грань у стіп хреста — а перед престолом Бога!

Чомуж се не може кождому статись, хто душею вмер? Таж є у вселенній одна людина що вміє про-

сити Бога за людьми, бо любить людий, що має силу випросити у Бога житє душ людських — бо її Бог любить! А нею є Пречиста Діва Мати Божа і Мати наша — Марія.

II.

Ніхто з нас хиба не знає успішнійшої опіки, чим опіка Матери! Її не заступить ні брат, ні товариш, ні суд, ні опікун, навіть тоді, коли вони направду нами журять ся. Тому до матері йде син, що вже його волос посивів — і тая дитина, що ледви навчила ся лице пізнавати! Та коли діти по плоти серцем матір свою відшукують — то діти Марії часто — дуже часто милять ся у виборі матери душі своєї.

І біжать одні в обійми матери землі, тої землі що стала місцем нашого вигнаня, що є місцем наших терпінь — що буде, певно буде місцем нашого гробу, що немилосерно зітре в порох наше земне житє, наше тіло, у заздрісній думці, щоби ми від неї висші не стали. Правда, гарна вона, та мати земля у весну, у цьвіті, у соняшний день, тоді коли ми молоді, здорові ступаємо на її верхи, сходимо на дна рік. Але й облудна вона! Вонаж тою красою заслонює перед очима своїх земних дітий проклін, що на ній тяжить, ще з раю тяжить і сліпих манить вона співом птиць а глухих ясним сонцем, Лиш до здорових вона усміхаєть ся, а для хорих для калік вона без милости і пощади! Для голодних вона без серця — а хто хоче від неї хліба, той лиш потом чола собі його купить. А від кого вона усі ліки поховала і їм силу лічничу відняла, той мусить вмерти на її лоні — хочби то був маєвий день, чи день найкрасший жнивовий! І за всю любов до неї, за всю силу житя витрачену на вживанє землі, за всю тугу, знайти на тій землі щастє, вона має одну нагороду — холодний гріб. Ось се перша мати — мати земля. Проклята о ділїх твоїх. На ній умерти душею, грішною можна, але воскреснути душею — ні, неможливо! І дарма грішникови удавати ся до неї — вона душі не спасе!

Та є ще друга мати, тая по крови, що з під серця свойого вивела дитя в житє — і дня і ночи їй мало на любов дитини, на журбу о ню. Се уже лучша опі-

кунка — мати, що радше сама усьо перетерпить, чим щоби її дитина мала терпіти, що свій хліб, своє житє дитині у дарі несе з любови! Та не усі вони такі! Є матері, що своєї дитини вирекли ся з ненависти, з розпусти, з твердого самолюбства! Є матери, що вмерли скорше, чим дитина прийшла до того пізнаня, що то значить маму мати. Вони вже дорослі просять людий, сьвідків житя своєї матери, щоби вони їм оповідали про їх маму. Але і найлучші матери, щож вони нам можуть дати Нічого більше, як те, що самі мають, житє на землї, повне труду, провини, терпінь і гробу— тай крихітку щирої радости, яку смерть, розлука в черепки розбиває! А ми в ті черепки лише сльози збираємо, тугу тай тую ревну молитву за вічне щастє матери! Грішній дитині та мати вже більше помогчи може! Вонаж дитину у церков заведе, сама за дитину перед Богом на коліна впаде, тай буде просила Спасителя сьвіта за житє дитини, як просив Яїр за житя доньки, як просила вдова з Наін за сином одинаком, як Марія і Марта просили за Лазарем словами повними сліз: „як би Ти ту був, Господи, не був би умер брат наш“. Та чи її поміч все певна, все успішна? Чи гідна вона, щоби її Господь все, але все вислухав? Чи вміє вона усе просити і так як треба і о то, що треба в хвилї сповненого гріха її дитини? А кількож то материй у сьвіті є, що для них душа їх рідної дитини то сторона чужа, незнана, бо або дитина тої душі матери не відкриє або мати не увійде в душу дитини? Скорше чужі довідають ся, що та дитина думає і робить, чим рідна мати?

А хочби, хочби та мати знала душу дитини своєї аж до дна, то однак вона немає сили тої дитини від смерти оборонити, ні від смерти тїла, ні від смерти душі! Се лиш рідкі, дуже рідкі є щасливі случаї — в яких діти бачать у хвилях смертної борби і тіла і душі свою рідну маму, як помічницю в молитві і борбі і побіді житя, що сама маючи ласку у Бога, дає їй, дитині своїй, що той скарб нерозумно згубила. Тому не шукати нам помочи душевної лише у тої хоч доброї але безсильної матери. А деж її найти? Ідім слідами потреб душі — а знайдемо Матір-Покров і Прибіжище — молитвенницу теплу — мірови прибіжище!

Для наверненя грішнмка потрібна є ласка Божа. І щож є ласка? Коротенько вам скажу — мої сердечні! Ласка є то усьо, — чого потребує людське серце, чого воно бажає. А тим є розрада і спокій серед борб житя, а тим є прощенє гріха, тим є вічне, щасливе житє.

А та ласка сплине із неба для людий у руки Марії і то в хвилю, коли душа людини буде найтяжше зранена, у хвилю конаня людий через гріх! „Радуй ся повна ласки, Господь з Тобою“ почула Пречиста від ангела з неба у тую хвилю! За тим привітом крили ся не лише усї роскоші але й болї материньства! То що для Спасителя сьвіта було житєм на землї — то для Марії було болем, а то що для Спасителя сьвіта було хрестом, то для Марії було мечем в саму душу! Та Пречиста згодила ся на се, добровільно пристала! з обовязку для минулого і з любови до грядучого людий!

Господь дав людям ще в раю свою обявлену релїґію. І хотїв Господь, щоби отцем тої релїґії на земли був Адам — а материю, щоби була Ева! Шляхом проби і покуси мали вони вийти на висоту тої гідности! І не вийшли. Бо до Еви зближив ся злий дух і намовив єї, щоби вона не давала людям дїтям своїм релїґії — злуки з Богом, лише щоби дала їм злуку із сьвітом. І наче то яблоко червоне, гарне на вид і смачне вказав він єї на сьвіт — на його красу та на роскіш уживаня його змислового! І Ева послухала того голосу і від тодї, тисячі літ женщина була лиш материю дїтий сьвіта, що весь у днї лежить! Лиш одна жидівська релїґія стояла високо-високо понад усї релїґії сьвіта, бо видала вона бодай матері пророків і Предтечі — що підготовляли правдиву релїґію і матїр єї, що мала сповнити несповнений обовязок Еви.

І у своїм часї прийшов до Марії добрий дух просив єї, щоби вона дала людям релїґію, злуку з Богом, та щоби дїтий своїх розлучила із сьвітом злим, змисловим. І Марія згодила ся на се і приняла Бога і дала йому людське житє на землї і через шлях великих проб і покус і терпінь вийшла до гідности Матери Христової релїґії! Се Мати твоя — ученику іісповідниче Христа, то є завіщанє самого Спасителя, щоби ми мали Матїр-Родительку нашої злуки з Богом.

Чиж нам того треба — нам, що в Спасителеви маємо основателя нашої релїґії — брата, друга — що научив нас враз з собою говорити — „Отче наш, іже єси на небесїх“! Чомуж нам в тім надприроднім сьвітї сходити до обставин природного сьвіта — де без матери нема житя — нї його початку? Чиж того житя ласки недав нам сам Христос — Син Божий — Син Марії?

Чи то Марія нам ласки дає — як мати дає дитинї житє на земли? Ну — нї! Христос є, був і буде тим жерелом житя, що стоїть між гріхом і божим судом справедливим і не дає нам грішити і бути осудженими! Але — але Христос є Богом, і тепер є уже сам судією над нами за марноване єго ласк, єго житя, єго жертв! А се жерело страху — великого страху для людського серця, а се міра віддалї, великої віддалї між Богом а нами, а нашою душевною нищетою! А тую віддаль виповнює Мати Марія, що є так само твором, від Бога зависимим твором, як і ми, що знає не суд а милість і співчутє. Сеж Мати чистої любови і милосердія без міри! І то, лиш то у него Вона взяла і тим лиш, тим Вона небо сповнила так — що сьвіт увесь не в силї вичерпати сего жерела до дна! І коли „Отче наш іже єси на небесїх“, мають право лиш ті говорити, що є чистого серця, то „Мати наша, іже єси на небесїх“ мають право говорити усї — а передусім ті, що найбільше помочи потребують! Бо ті, передусім ті зістали дітьми Марії, що в розпуцї не бачать ясного завтра, що серед кривд негоднї доглянути доріг Божої справедливости, що опущенї не видять своєї пристани, що гоненї, зненавидженї, погорджені боять ся у сьвіт хоч кроком одним піти, що перестрашенї мовчать і правди боять ся і шукати і голосити. Такими були власне ученики Христові у хвилю страждання Спасителевого — а Спаситель сказав до Марії — то є власне син Твій — то суть властиво дїти Твої. А Марія без опору їх приняла за дїтий своїх і до нинї ними, особливо ними опікуєть ся! А кому гріх і трівога кари і вид смерти мову відняв і він молити ся не може, того вона вчить молитви, ще від Великої Пятницї учить, від тодї як вернула з Голгофти у вечірник між нїмих з страху учеників. Того хотїла Вона сама — Мати опущених, заступниця і покров їх, сильний — всемогучий! Та направду всемогу-

чий! Марія ніколи не програла! Вонаж виграла борбу з діявола злобою, з людською розпукою і з Божою справедливостию, бо висше справедливости Вона поставила на землї милосердіє — а висше розпуки — надію. а висше злоби — любов! Колиж Вона на землї стала побідницею, вона раба Господня — то щож говорити, та як сумнївати ся о Єї побіді тепер, коли Вона славнійша серафимів і херувимів і висша навіть від верховного Апостола Петра? Колиж Вона побіджала тодї, коли була слабша — то тепер, коли Вона така сильна, Вона певно побідить з нами і за нас усї ті трудности і покусни болї і трівоги і ті великі потреби житя — що ми їх ще пережити і перемогчи маємо в дорозї до житя і вічного щастя!

Недаром же уложив дух і серце християн молитву до Пречистої що: „сеж нечуване, щоби не був вислуханий той, що біжить під Твій покров, щоби ради і розради не найшов той, що у Тебе її шукає — Пречиста Мати і Покрове наш!

о. ТЕОДОЗІЙ ЛЕЖОГУБСЬКИЙ.

ЛЬВІВ.

СИЛА МОЛИТВИ.

НЕД. XVII. ПО СОШ.

„Помилуй мя Господи, Сине Давидов".
(Мат. 15, 22).

Нема на сьвіті щасливійшого чоловіка як сей, якого Бог наділив даром молитви. Бідній хананейській жінці ніхто в сьвіті не міг помочи, хоч без сумніву не одного питала о раду, не одному і платила за неї. Не полишало ся їй нічо на сьвіті. Донечку мучив страшно злий дух і не було для неї ратунку. І бачила мати перед собою чорну будучність, сумну-невідрадну долю, дивити ся на умираючу що дня дитину, а не мочи їй помочи, мучити ся разом з нею, відчувати своїм серцем кождий єї біль і стон, бож материньске серце терпить разом з дитиною, а нераз, хто зна, чи і не більше від неї. Звичайно як мати.

Навіть Христос так добрий для всіх, не хотів їй помочи, бо казав, що він післаний тілько до ізраїльського народу, а не до поган.

Але любляча мати не згинула марно зі своєю нещасною донечкою, бо у матери був один скарб, за який могла добути у сьвіті всьо, могла навіть купити здоровлє для донечки, для якої, судячи по людськи, не

було вже виходу. Сим скарбом був дар молитви, яким Бог безконечний в своїй доброті і премудрости наділив отсю поганську матїр.

А чудна була ся єї молитва! То не така, яку відмовляють нераз цїлими годинами людські уста, а якої анї на хвилю не відчуває серце. То була молитва, в якій молить весь чоловік, молить ся усїми силами, молить ся так як би не просив а домагав ся, як той, що хоч просить, то знає, що його мусять вислухати, як той, що сказав собі, що доти не перестане просити, аж доки не одержить сего, о що просить, хоч би прийшло ся йому просити і цїле житє.

Так молила ся поганська жінка. Хоч спершу Христос навіть не глянув на неї, хоч опісля прошений Апостолами, виразно сказав, що Він для Ізраїльтан, а не для поган, хоч вкінци, коли жінка не переставала кликати за ним, порівнав поган, а з ними і єї, з псами, то вона не переставала просити Кликала, голосила, просила, жебрала і вимолила! Вимолила тим, що не переставала просити, аж доки не почула слів Спасителя: „Буди тебі, якоже хочеши“. Сам Бог уступив перед силою єї молитви.

Такою повинна бути і наша молитва, наколи нам справдї залежить на тім, о що просим.

Воно і не може бути інакше.

Що сказали би ви, д. в Хр. бр. про такого жебрака, що побачивши на дорозї богатого чоловіка, приступив до нього і сказав: „Добродїю, дай менї милостиню“, а коли сей чоловік сягнув до кишенї за грішми і хвилину шукав за сотиками, жебрак відійшов. Що сказали би ви про такого жебрака? Без сумнїву сказали би ви, що видко єму не богато залежить на тій милостинї, коли він не виждавши, аж чоловік добуде грошї, пішов далї. Ви сказали би, що він не уміє жебрати, що наколи буде робити так завсїгди, то згине з голоду. Прецїнь сей богатий чоловік не є єго слугою, щоби зараз на перше слово, спішив чим скорше дати єму, о що просить. Він же єму нїчого не винен; він хоче дати єму дар, милостиню, яку може дати і не дати. Він не мусить єї дати і тому не мусить спішити ся. Жебрак прецїнь бачив, що чоловік вже шукав за грішми, що хотів єму дати милостиню, а тільки зволїкав коротку хвилину. Він повинен був виждати. І так справдї

робить мудрий жебрак. Він нераз почує: „Най тебе Бог споможе“, „я сам бідний“, „иншим разом дам тобі“, але се не зражує єго зовсім. Він ще більше прохаючим голосом стане просити, ще яркійшими способами стане змальовувати свою нужду; стане забігати дорогу, простягати руку аж під самі очи чоловіка і вкінци таки допросить ся, таки зворушить єго серце, таки добуде ся до єго калитки і дістане се, о що йому ходить.

Чиж не повинні ми учити ся від того розумного жебрака, коли просимо Господа Бога о се, що потрібне нам?

Що більше? Ми маємо право навіть більше надіяти ся, що Бог вислухає нашу молитву чим той жебрак, що вже бачив навіть, як сей, котрого просив сягнув рукою до кишені. Не мати такої надії, значить ся не вірити Богови, сумнївати ся в Його доброту і милосердє, наносити єму тяжку обиду. Ше не кажу, наколи би нам людям тілько разів не обіцював Господь, що вислухає нашу молитву. А то про нїчо так часто не говорить ся у сьв. письмі, як про се, що Господь Бог дасть нам завсїгди се, о що просимо. Чиж потрібно аж наводити сї слова Божественного Спасителя, які так часто читаємо у сьв. Евангелію: „Просїть, а дасть ся вам“, або „Амінь, говорю вам, а що небудь будете просити Вітця в імя моє, дасть Вам“? (Йоан 16, 23). Чиж може ся торжественна обітниця бути ще яснїйшою, чи є хто, що не розумів би єї? Вона так ясна і зрозуміла, як ясними і зрозумілими є слова батька, що говорить до малої дитини.

Вона, ся обітниця Божа, так торжественна і рішуча, що обітниця людська навіть не подібна до неї. Чоловік, що обіцює другому зробити якусь ласку, вже тим самим ставить себе висше від него. Обітниця людська має в собі щось понижуючого для того, що о неї просить, вона, хоч би зроблена і найлагіднїйшими словами все таки завіває холодом, між тим як обітниця Божа не то, що не понижує чоловіка, але ще і підносить, вивисшує єго до Бога. У нїй Бог називає себе Вітцем, а тим самим признає просячого своєю дитиною. Се той сам отець небесний, про котрого говорить Христос, коли сказав: „Іду до Вітця мого і Вітця Вашого“. (Йоан 20, 17). Деж є добра дитина, яки не хотіла би просити свого вітця, коли ще і знає, що той отець любить єї,

як се ми знаємо напевно із слів Спасителя, який сказав: „Сам Отець любить вас“ (Йоан 20, 17).

А як радо сей Отець небесний дає нам се, о що просимо? То не так як наш рідний, хоч би і найліпший батько, який нераз і не хоче дати, а иншим разом хоч би хотів та не може. Христос навіть жалує ся, що ми за мало просимо у небесного Вітця. „Доси ви о нічо не просили в моїм імени“ (Мат. 7. 7.) говорить Він до своїх Апостолів.

Христос так торжественно і з такою рішучостию заповідає, що Бог вислухає наших прошень, що каже навіть, що коли би ми просили о чудо, там де потрібне воно для нашого вічного добра, то Отець небесний вислухає нас. Ми могли би навіть переставляти гори з одного місця на друге, воскрешати вмерлих, наколи тільки наша просьба — молитва буде плисти з віри і буде висловом нашого необмеженого, справді синівського довіря до Бога.

Нема нещастя, з якого не могла би нас виратувати молитва. Най ніхто не каже, що сей або другий молив ся, просив Бога о якусь ласку, а Бог не вислухав єго. Тут винен не Бог, не молитва, а сам чоловік, шо просив. Ось вам примір із сьв. письма.

Ассирійський гетьман Ольоферн облягав жидівське місто Ветулію. Страх напав на мешканців, бо Ольоферн відтяв водопроводи і здавало ся, що для гарного міста вибила послідна година. І стали мешканці молити ся і постити. Жінки поскидали свої дорогі намиста і разом зі своїми дітьми пішли до сьвятині молити ся. Сьвященики прибрані у покутні одежі день і ніч благали о ратунок. Начальник міста Озія горячими слезами плакав над недолею міста і народу.

„А Озія — читаємо в книзї Юдит — став і серед рісних слез говорив: Братя! будьте доброї думки, ждім ще пять днів на Боже милосердє. А коли мине пять днів, то зробимо, що хочете“. (Юдит 7, 30). Щож задумували вони зробити по пятьох днях? Хотіли віддати місто ворогови, бо вже двайцять днів молили ся і постили. Тодї то хоробра Юдита почувши такі слова начальника міста, станула перед народом і сказала: „Яким правом годить ся Озія, щоби по пятьох днях віддати місто Ассирійцям, коли до сього часу не прийде поміч? Хто ви є, що спокушуєте Господа? Ви ва-

жите ся накладати божій ласці час-речинець. Не гнівайте братя Господа Бога нашого. Наколи не схоче помочи за пять днів, то має власть по кількох хоче днях захистити нас". (Юдит 8, 14). І що було би стало ся з гарного міста, наколи би мешканці були пішли за радою Озії? Гори згарищ і трупів, бо Ольоферн не був би знав пощади для нікого. А так пішли за радою Юдити. Молили ся не пять днів, як спершу хотіли рішити, а доти, аж Бог не вислухав їх молитви, доки у серце побожної Юдити не вілляв відваги мужа, доки хоробра жінка не увільнила міста від страшного ворога. „Ось вам одна з найважнійших прикмет молитви" — говорить сьв. Григорій.

„Бог хоче, щоби єго просити, хоче, щоби єго приневолити, хоче, щоби насильно добути у Него". Про те саме хотів нас поучити Ісус Христос в отсій причті, яку читаємо у сьв. Луки: „Хто з вас має приятеля і прийде до него о півночи і скаже єму: Приятелю, вигоди мені три хліби, бо прийшов до мене товариш з дороги і не маю чим приймити єго. А той з хати відповідає йому: Не труди мене, двері вже замкнені, діти і домашні вже в постели, не можу встати і дати тобі. Кажу вам, що наколи не встане і не дасть йому тому, що він другом йому, то встане і дасть йому, чого потрібує ізза його неуступчивости (Лука 11, 5—9).

„Не один раз треба заковтати — каже сьв. Августин — а два і три рази і доти не переставати аж відомкнуть". Нераз здавало би ся, що Бог не чує нашої молитви а то тому, що не хоче розкидати своїх дібр, а хоче, щоби ми навчили ся цінити їх вартість, бо звичайно мало цінимо се, що дістанемо легко.

Бог поступає з нами нераз як ся мати, шо покаже дитині гарне яблоко, але не дасть зараз, аж доки дитина не напросить ся. Бог не дає зараз о що просимо, бо хоче нашої молитви, бо в нашій молитві має уподобанє, бо молитва підносить чоловіка до Бога, навязує між ним а Богом звязь, додає чоловікови сили, одушевляє його до доброго. Аж доперва, коли не перестаємо молити ся, отвирає Бог свою руку і щедро наділяє нас добром, бо „коли Ти Господи отвираєш свої руки, всьо наповнює ся добром" — каже пророк Давид.

Так поступав Бог зі своїми найвірнійшими слугами. Великим праведником та вірним божим слугою був Мойсей, але Бог не хотів дати йому побіди над Амаликитами аж доки він у щирій молитві не видержав до кінця бою.

„Двайцять літ видержав Ізаак в молитві і благаннях до Бога, аж вкінци одержав се, о що просив.

Але пощо шукати примірів серед людий? Сам Христос, Син Божий, лежав лицем до землі в оливнім городі і молив ся а Бог не вислухав його молитви. І другий і третий раз упав Христос на вколїшки і серед страшних душевних мук молив ся і просив аж доти, доки Бог не вислухав його і не зіслав Ангела, який приніс йому відповідь небесного Отця А ми слабі, грішні люди хотіли би, щоби Бог зараз вислухав нас? Як страшно перецїнюємо ми вартість нашої молитви? Синови свому Єдинородному велїв Бог тричи ковтати до свого вітцївського серця, а ми думаємо, що вистарчить один-два рази дати знати про себе небесному Отцеви, щоби дістати всьо, що потрібуємо.

Ні, ні д. в Х. б! Се не спосіб, щоби одержати се, о що просимо. Хочемо добре молити ся, то не вистарчить зачати молити ся, треба молити ся дальше і дальше і не знеохочувати ся тим, що Бог не вислухає нас зараз. Він певно вислухає, наколи тільки се, о що просимо служить до нашого вічного добра. „Не попадай в зневіру — учить сьв. Іван Золотоустий — і держись сильно обітниці Христа. Коли ти в такім настрою духа приступиш і скажеш: Не перестану молити ся аж доки не одержу, то ти без сумніву одержиш“.

Амінь.

ЮЛІЯН ДЗЕРОВИЧ
ЛЬВІВ.

О КОНЕЧНОСТИ ДОБРОГО НАМІРЕНЯ.

НЕД. XVIII. ПО СОШ.

„Учителю, ми цілу ніч трудили ся і нічого не зловили, але на твоє слово закину ще раз сіти“.
Лука 5, 5.

І хтож би не мав спочуваня з нещасливим Петром? Цілу ніч працювати і мучити ся, недоспати і недоїсти, ззябнути на вітрі і на холоді, сіти стораз закидати, і за кождим разом бути гірко обманеним в своїх надіях — се справді прикра і незавидна доля! Мої Возл.! коли маєте спочуванє з сьв. Петром, майтеж спочуванє і самі для себе, бо і з нами подібно нераз діє ть ся! Кілько то християн працює на тім житейськім морю, зносить труди і мозоли, клопоти і журби, а мимо того не зароблять вони ніякої заслуги перед Богом! Ремісник веде свій варстат, хлібороб оре свій обліг, але з якою заслуженою? Або з малою, або таки з ніякою. Ах! колись, коли прийде на них година смерти, то боюсь, многі таки будуть мусіли визнати: „Ми нічого не зловили“. Якаж причина такої неудачі? такої шкоди? Я вам скажу: Є дві причини:

По перше, бо многі „в ночи“, т. є. в стані смертного гріха трудили ся. Без Божої ласки наші діла не можуть Богу подобати ся. Вдруге тому, позаяк многі не працюють „на твоє слово“, т. є. вони забувають збудити при своїх ділах добре намірене. А без такого доброго наміру при наших працях не обійдеть ся, хоч би якою великою ласкою ми чванили ся, бо нічого заслугуючого на житє вічне не зділаємо.

Тому, мої Милі, працюйте, оріть, сійте, справуйте свої діла і ваші занятя, нічого не маю против сего. Молю вас однак — коли вам миле ваше спасенє — виконувати ті роботи так, щоби вони вийшли на ваше добро, як заслужне діло вашого спасеня. А се станеть ся лише тоді, наколи перед кождим ділом збудите в собі добре намірене. Се власне буде предметом нашого нинїшного розважаня.

Передовсім хочу вам пояснити, що я розумію під добрим наміренєм. Се є порушенє нашої волї, є се наше бажанє, всї наші роботи виконувати з огляду на нашу остаточну, надприродну цїль. Звірята прим. не мають сего бажаня, сего наміру, бо вони не знають позагробового житя, не мають надприродного житя ласки. Але чоловік повинен кожде своє діло Господу Богу присьвячувати. І така присьвята наших дїл може бути подвійна: дїйсна або дїяльна, яка дїйсно і виразно дане дїло Богу присьвячує, або инший ще рід присвяти наших намірів, наколи ми раз колись таку постанову, Богу все присьвячувати, повзяли, і силою тої постанови все тепер лише хочемо Богу видїти присьвяченим, не збуджуючи зокрема перед кождим дїлом окремих намірень. Перший спосіб присьвяти є певнїйший і ліпший, т. є. той, коли ми перед кождим нашим словом, дїлом, роботою скажемо собі, що хочемо єго в честь Господа Бога здїлати; але і другий спосіб рівнож не є злий, коли ми прим. ранком зробимо собі постанову, всї дїла нинїшного дня присьвятити Господу Богу. Можемо бути певні, що коли лише через гріх се наше намірене не стратить сили, всї дїла наші тогож дня, хоч би найменші і найдрібнїйші, будуть мати заслугу вічну.

I.

Ну! а як думаєте? требаж нам уживати тих двох способів до осьвяченя наших діл? Чи треба нам сього? Поможе воно нам до чого? Вмісто вам дати пряму відповідь: „так“, ліпше нехай на се відповість вам історія Йосифа Египетськоко. Коли Йосиф через Боже откровенє дізнав ся, що прийде семилітний голод тоді приказав збирати величезні запаси збіжа з цілого краю. Розумно се було, чи ні? А вжеж — було дуже розумно, бо се було конечним. Єслиб був Йосиф в часї урожаю залишив нагромадити таку масу збіжа, то ціла держава та весь народ був би з голоду згинув. Що маємо розуміти під урожаєм і неурожаєм навчає нас сьв. Августин, кажучи: „О колиб так люди на свої послїдні хвилї заосмотрились наперед на случай неурожаю, як се мудро зробив Йосиф Египетський“. (In specul. peccat.). Теперішнє житє се час збираня плодів, тепер треба старатись на будуче; тепер треба збирати заслуги; тепер не сміємо опустити нї одної догідної хвилї для нагромадженя добрих діл наших. Певно! найкраще булоб, колиб чоловік усї хвилї свого житя посьвятив для звеличуваня Господа Бога! Так щож? Велику частину житя рабує чоловікови сон, велику пайку часу забирає їдженє і питє, великий шмат часу розривки, а як велику часть дня забирає нам журба о хлїб насущний, а кілько, кілько разів і гріх порок є злодїєм нашого часу! Справдї, колиб ми так зробили обрахунок, то показало би ся, що ледво сотна часть нашого житя є Богу присьвячена. Поганьский фільософ Сенека каже: „Велика частина житя пропадає тим, що зло творять; найбільша часть тим, що нїчого не роблять; а майже ціле житє тим, які роблять що иншого а не те, що повинні були творити“. В який спосіб чоловіче збереш заслуги, єсли не доложиш великої пильности на збудженє добрих намірів? Не вистарчає тобі часу на молитву, нераз опускаєш і Службу Божу. Не вистарчає тобі майна, щоби бідних щедро заломочи. Не маєш також нагоди заслужити ся перед Богом через побіду себе самого. Не маєш також сил, щоби своє тїло приморити голодом чи яким иншим покутним ді-

лом. Щож отже діяти? Що починати, щоб збогатити ся в чесноти? Отже треба лиш всі свої праці, всі свої роботи, до яких ти обовязаний силою свого стану чи потребою житя присьвятити Господу Богу і осьвятити їх добрим наміренєм. Виразно напоминає нас Апостол: „Чи ви їсте, чи пєте, все творіть на славу Господа Бога“. (І. Кор. 10, 31). О! найже буде благословенна доброта Господа Богв, яка всі наші діла, всі наші потреби, як їду, питє, сон, принимає, немов би вони були для Бога умисно зроблені, коли лише зробимо їх в добрім намірі з честь Господа Бога!

Розваж но лише добре, кілько злих нераз діл ти протягом дня нагромадиш. Не мине година, не пройде чверть години, не улетить хвиля, щоби ти не піткнув ся. Кілько непотрібних, пустих, гордих, зависних, поганих гадок блукаєть ся по твоїй голові, кілько шкідливих, гіршачих, пустих слів виходить з твоїх уст; кілько грішних діл ти твориш щоденно. А власне ті твої лихі гадки, слова і вчинки збирає, записує, запамятує собі твій відвічний ворог і він їх колись перед судом против тебе виведе. Таж се колись ціла гора провин перед тобою стане! Щож робити? В який спосіб охоронитись від того лиха? Треба би сему лиху протиставити цілу масу чеснот, які би були рівновартними тим провинам. Як отже скупар, одної хвилї не спочине, ніякої нагоди не омине, щоби чогось не заробити, так і ти не оминай ніякої нагоди, щоби не зробити якого доброго діла. Сам Христос нас до сего напоминає, кажучи: „Не збирайте собі скарбів на земли, де їх ржа і міль може знищити, а злодії підкопавшись вкрасти. Збирайте собі радше скарби в небі, де анї міль анї ржа їх ушкодити не зможуть, анї злодії викопати і вкрасти“. (Мат. 6, 19, 20). Ти спитаєш може: Як я маю збирати? Відразу певно не можна, але докидуй кождої хвилї, кождим ділом якусь нову заслугу! Але горе тобі, коли діявол з твого житя злі діла збирає а ти тимчасом з добрих діл нічого собі не у складаєш!

З якою ревностию і старанєм виконували сьвяті ту штуку, щоби душевно збогатити ся! Чи думаєш, що вони постійно молили ся, все постили, без впину бичували своє тіло? Нї! ти помиляєш ся. Вони працюва-

ли цілісенький день. Пустельники рубали дрова управляли городи, носили тягарі, виплітали коші. Сьвяті невісти, шили, варили, прали і виконували ріжні домашні роботи Через се, що вони сї роботи постійно до Бога відносили, збирали вони для себе гори заслуг Був, жив раз один побожний чоловік, який, кілько разів хотів зачати яке діло, стояв тихо, непоружно якийсь час. Коли єго питано, чому він се робить, відповідав він: „Як ті, що хочуть або стрілою або крісом трафити певну ціль, не стріляють скорше. аж доки найперше своїм оком не найшли означеної цїли, так і я при всїм, що хочу робити, передовсїм свою ціль відношу до Господа Бога, як моєї послїдної цїли. Одна побожна настоятелька монастиря постійно наказувала свої посестри, щоби вони всї свої, хоч би найменші чинности, до Бога відносили. Нераз питала вона їх зовсїм несподївано, чому вони се або инше діло роблять і не бажала ніякої иншої відповіди почути, як: „Богу на славу!“ Знов инший побожний монах дійшов в вправі сьвятих намірів до такого совершеньства, що ідучи сходами, при кождім степени повтаряв: „Тобі се о Боже!“ Ще инший настоятель монастиря питав раз монастирського кухаря, чому він при так тяжкій роботї вареня на 250 осіб все такий веселий, а той відповів: „Се походить звідси, що я все то для Бога роблю“.

Видиш отже християнська душе се укрите жерело, з якого сьвяті Угодники черпали такі знамениті заслуги. І ти повинен відважитись сповнити таку ласку і заслужну вправу. Я прошу тебе, скажи менї, колиб ти так міг все, до чого доторкнеш ся перемінити в чисте золото, як се колись поети приписували королеви Мідасови, то чи не вганяв би ти безвпинно, щоби діткнути щораз то дерева, то каміня, то муру, то землї? Видиш таку саму штуку перемінюваня в золото виконує той, що думає все о небі перед кождим дїлом. Старай ся, коли не робиш сего, що души може принести безконечну користь, а єслиб розходило ся о золото, ти певно сего не залишив би зробити! Гірко колись оплачеш свою безжурність, коли без заслуг перед Богом станеш, перед судиєю і побачиш, що так легким коштом можна було такі великі скарби набути! З як великим жалем будеш сам против себе бісити ся! З якою радостию стане знов инший радїти, коли побачить, що

нехотячи такі скарби добув. А ось що розповідае одна монастирська хроніка о однім монаху-братчику, який був монастирским кравцем. Прийшлось йому умирати, і тоді просив він кілька разів, щоби йому подали іглу. Його окружене думало, що він говорить з горячки і тому не спішилось давати йому жаданої ігли. Але хорий постійно настоював на се. „Не бійтесь — казав він — я притомний, і знаю, о що прошу, не відказуйте мені моєї послідної просьби!“ Коли йому вволили його волю, підніс він свою іглу до гори і сказав радісно: Та ігла буде моїм ключиком, яким собі небо отворю, яж єї ніколи инакше не уживав, як з любови до Бога, і для моїх собратий я так працював, як для Бога!“ Небавом по тих словах помер.

II.

Коли ви в той спосіб дали своїм ділам добрий напрям, то ще не можеге спочивати. „Закиньте свої сіти!“ Щоби свої діла зробити ще більше заслуженими, то мусиш їх злучити. Але з чим? З ділами, які Христос ділав; ті лише можуть мати правдиву вартість; бо се, що ти сам з себе робиш нічого не варта і має повно браків; єсли лише в своїй одежи перед Богом станеш, то не дістанеш у него благословленя, не дістанеш своєї нагороди. Щож отже треба робити? Мусиш одягнути ся в гарну одіж заслуг Христових. „Во Христа облечите ся!“ (Римл. 13, 14). Молодий Яков убрав ся за порадою матери в одежи Езава і в той спосіб зискав собі від свого батька благословлене і первородство. Той підступ дуже розгнівав Езава і він переслідував свого брата смертельною ненавистію. Але мої милі! Христос навпаки зовсім не гніваєть ся, коли ти убереш ся в Його одежу; ні; Ти дістанеш від небесного Отця, коли він лише почує „воню сына моєго“ (Бит. 27, 27) ту саму нагороду, якої ти сам з себе ніколи не дістанеш; бо він милосердить ся над нами задля сина“ (Єфес 1, 6) як каже Апостол народів. Нехай би наші діла були нераз і блудні, нехай би були повні недостатків, то їх прийме небесний Отець ласкаво, скоро вони злучені з заслугами Його Сина. І так як сей, що шукає за золотом викопує брилу враз з брудною зем-

лею, так і Господь Бог не погорджує нашими ділами задля їх дорогоцінної злуки з заслугами Христа.

III.

По трете, коли діло Христа з нашим злучене, мусимо тепер дальше іти: „Закиньте ваші сіти“. Серце мусить бути розширене бажанєм, ще більше для Бога робити, як то небогато, що ми робимо або робити можемо. Коли ми чули, що грішник з сокрушеним серцем до Христа вернув, то бажаймо собі, щоби тисячі навернули ся. Єсли ти хорий, то май бодай бажанє постити, носити покутничу одіж, творити дї а покаяня; єсли ти проливаєш піт з тяжкої праці, то бажай собі і кров пролляти, єсли щось прикрого зносиш, бажай собі ще тяжші річи терпливо знести; даєш сотика бідному, то бажай тисячі їх колись роздати Твоє бажанє волї принимає Бог як само діло: „Він не дивить ся на майно“ — каже сьв. Агустин, — лише вінчає волю; він знає, чого ти бажав, але не міг зробити; він тобі, записує так немов би ти зробив, що ти бажав“. Так як цьвіти дерев також без овоча нас втішають, так Бога втішає сама охота добре творити, хоч до виконаня не приходить. Звідси воно походить, що послїдні робітники, які прийшли о одинайцятій годинї до винниці отримали ту саму нагороду як ті перші; хоч не працювали так довго, то хоч бажали працювати. Тому, коли маєш до діла з так добрим паном, то не замикай себе як слимак в шкаралупці одним якимсь добрим ділом, лише розширюй своє бажанє. „Разшири мѣсто кущи твоєя“ — „Розшири місце хатки своєї (Із. 54, 3) кличе пророк і тим способом заслужиш ся більше. Єсли не більше заслугуємо, як лише се, що ми зробимо, то не богато заробимо. Ми мусимо ділам нашим допомагати бажанєм. Як саме бажанє не богато помагає. єсли занедбуємо творити діла, так противно дуже нашим ділам помагають щирі бажаня, які до діл наших долучаємо. „Робіть так само як я — каже Апостол — то і ви пошири те ся“ (2, Кор. 6, 13). Так напоминав Апостол своїх Коринтіян; він хотів сказати, що хоч вони не

зробили конче того, що він зробив, то нехай мають бодай бажане се зробити.

IV.

А наконець, коли можна діло якесь побожним наміром: ще більше для Бога зробити, то діло розширити і піднести, то ще на тім не конець! Треба ще іти о крок дальше: „Закладайте ваші сіти на ловитву!“ То діеть ся в той спосіб, коли ми власне то діло поручаємо опіці і помочи Божій, щоби єго довести до щасливого кінця і не допускаємо до себе гордости уповання на свої власні лише сили, або не даємо опанувати собою неохотою в разї неповодженя нашого діла. О! ми булиб дуже бідні, немічні і непостійні, колиб Божа поміч нас не скріпила. Навіть при найсьвятійших постановах ми відступаєм скоренько і падаємо як мала дитина, яку мама спустить зі своїх рук в тисячні похибки: безчисленні прогрішення. Пророк Ілия, який перед переслідуванєм безбожної Єзавель утїкав, так упав духом, що бажав собі в своїй малодушности скорої смерти: „Довлѣєть ми (Досить з мене) возми отъ мене душу мою“ (3. Царств 19, 4). Що се значить? Хто так малодушно говорить? Чиж се не сей сам чудотворець, який небо і землю і всї живла наповнив своїми чудами? Чому утїкає він? Чого дрижить і боїть ся погроз немічної жінки? Де є випробована постійність і свобода слова, де дїлась його сила? Сей примір малодушности поучить нас, як слабі ми самі по собі на своїх силах Видите, мої Любимі як він тут чуда дїлає, а тут дрожить і боїть ся! В тих чудах пізнав Ілия, що він від Бога отримав, каже сьв. Григорий, а в тій своїй малодушности і перестраху пізнав Ілия, що він сам собою може“. Так само і ми, самі по собі, без Божої помочи, се лише тростина, яку легко можна зломити! Тому для всїх наших діл мусимо Бога о поміч просити Се поручають нам дуже пильно сьвяті Угодники Божі, сю саму гадку висказує псальмопівець, кажучи: „Боже въ помощъ мою воими: Господи помощи мнѣ потщи ся“ (Пс. 59, 2). Не думаймо, дорогі Братя, що Богу навкучить ся така просьба. Бог любить нас, і Його бажанєм

є, як найблизше з нами бути. Та се як раз є властивість любови, що вона любить взяти участь у всіх роботах і підприємствах улюбленої особи. Се єї так дуже обходить, немов би то були єї власні діла. Єсли отже хочеш Йому, що тебе так дуже любить вподобатись, то вложи все те, що ти маєш нести, на Нього. Скажи Йому, щоби Він сам про все старав ся; бо ти сам можеш лише щось дуже несовершеного виконати. „Боже въ помощъ мою вонми: Господи помощи мнѣ потщи ся“ (Пс 59, 2). Жадної иншої помочи не надію ся, хиба від Тебе о Господи!

Нинї отже научив я вас, мої Милі, тої штуки, щоденними, поєдинчими дїлами призбирувати собі і сьвятість і заслуги. І як бачимо, не є се зовсїм така тяжка штука, позаяк до сего не треба великих відомостий, лише доброї волї. Повторім собі отже ще раз все, що ми доси сказали і установім собі певний порядок дневний. Коли рано встанемо, сейчас всї наші дїла і роботи, які того дня робити задумуєм, присьвятім Господу словами: „О Господи, Тобі виключно посьвячую всї мої мисли, слова, дїла нинїшного дня!“ Опісля злучім їх з заслугами Ісуса Христа кажучи: „О Господи, я Тобі присьвячую, умочених в крови моєго Спасителя!“ Кромі того збудім в собі бажанє: ще більше для Бога працювати: „О Господи, єсли-б я міг сими моїми дїлами розпалити серця всїх сотворінь горячою любовію, щоби всї тебе любили! Наконець упроси собі помочи Божої: „О Господи! Ти знаєш, що я без Тебе нічого вдїяти не можу, тому спомагай мене своєю помочію, щоби я Тобі подобав ся! А наконець, відновляй частїйше протягом дня ті гадки і сьвяті наміри, тодї наповниш ся, як колись човно Петрове, добрими дїлами і в хвилю смерти кликнеш: „Не даром я жив, не даром я працював! Амінь.

о. ЛЕОНІД ЛУЖНИЦЬКИЙ.
Львів.

О християнській мужности.

НА СВ. ДИМИТРІЯ.

„І прийде час, коли кождий, хто вбє вас, буде думав, що приносить службу Богу".

(Слова І. Хрта запис. у св. Йоана 15.)

Так прорік Спаситель переслідуванє своїх учеників. Слова Єго сповнили ся скоро. Апостоли по зісланю св. Духа розійшли ся з проповідию Божого слова по цілім тоді знанім сьвіті і стрітились у поган з великими трудностями, з їх гордовитостию і змисловостию. Погани стали щораз більше ненавидіти Апостолів і їх учеників, християн, та скоро прийшло до сего, що поганьскі цісарі приказали мучити і убивати християн. Так почали ся кроваві переслідуваня християн, почалась ляти невинна християньска кров, прийшов час, що поганин думав, що як убє християнина то принесе службу свому богу.

Та чи можливо зобразити собі се, що діяло ся тоді? Чи хто в силї представити образ сих мук, які тривали через триста літ? Читати про се нинї в історії св. Христової Церкви то серце стрепене ся, що так мучили ся невинуваті люди, стрепене ся з жалю, але і зворушить ся з радости, що сї мученики видержали в своїй вірі і заслужили собі на вінець слави у Христа Спасителя.

Християн били, роздирали тїло зелїзними гаками, кидали живцем диким зьвірам на жир. Християн пекли на зелїзних решетах, кидали в кипячий олїй, відрізували руки, ноги, язики, виколювали очі, розрізували тїло пилою. Иньших поливали смолою і запалювали в часї нічних пирів і забав. Тисячі, сотки тисячий всякого віку, роду і стану кінчили житє в найлютнїйших муках. Старцї і молодцї, мужі, жінки і дїти, убогі і богаті ішли на смерть за віру Христову.

Такою мученичою смертию помер в сих тяжких для християн часах римский намісник в Солуни, Дмитро. Хоч був на так високім становиску в поганьскій державі, не стидав ся сьміло визнавати своєї Христової віри, але єще других наклонював до сего. За се скинено єго з уряду і увязнено в темницї. І там приймає він відвідини християн, що горнуть ся до него та просять о пораду і благословенє. В темници відвідав єго Нестор, вірний християнин. Він рішив ся був іти на борбу против поганина силача Лїя, що висьмівав Христа публично.

„Благослови мене“, просив ся Димитрія Нестор і сей удїлив єму свого сьвятого благословеня на борбу з богохульником і додав: „Ти Лїя переможеш, але головою наложиш“. Нестор убив богохульника в борбі, за се помер так як і Димитрій мученичою смертию. Св. Димитрія прокололи списами за віру в Христа, за благословеня, які давав в імени Христа. Св. Церков згадує нинї сего сьвятого великомученика а з ним і всіх тих, що зрозуміли слова Спасителя виречені при св. Тайній Вечері: „Се сказав я вам наперед, щоби ви не згіршили ся, коли прийдуть на вас муки“. І не згіршили ся—вміли при божій помочи постояти за св. велику правду, і поклали голови свої за Ісуса Христа.

Яким способом дійшли св. мученики до такої досконалости християньскої? Велика се ласка Божа бути мучеником і до ласки Божої треба підготовитись. Як приготовляли ся св. мученики на сих сьвідків Божої правди? Св. Павло сказав так о собі: „Я терплю кайдани, мене скували як злочинця, але слова Божого не скувати!“ Ми зазнали серед теперішної війни дещо з християньского переслїдуваня, але чи були ми дійсно готові положити житє за кожду правду Христову? Ми не були приготовані на сю велику хвилю Божої ласки, св.

мучеництва, бо часто ми призабували, що на се треба учитись кождого дня свого житя.

Перші київскі князї були лицарі, що без війни жити не вміли. Таким був князь Сьвятослав. Як ішов на ворогів, сповіщав наперед: „іду на вас!“ — „Іду на вас, на ворогів Христових, се має бути клич кождого з нас. На ворога йде сей, що в дома приготуєсь, і християнин має заздалегідь приготовити ся в своїй души, своїм умом і своїм серцем. Св. віра просьвічує ум, але погані сумніви нераз находять. Св. віра осьвячує св. Тайнами і скріпляє серце християнина та в сім серцю крім добрих склонностий до правди і чесноти є і злі склонности, немов вороги Христа, що здержують нашу душу, коли она так і рветь ся до свого вічного Утїшителя і Духа правди.

* * *

В нашім серцю є сї два собі ворожі табори: табор добрих склонностий і злих. А злі тягнуть чоловіка до гріха і так чоловік постійно перебуває немов християнська переслїдуванє у своїй души. На житє чоловіка складають ся малі події, незначні дрібнички, дрібні діла. Нагод до великих діл мало є, не все вони приходять, тому треба нам і серед малих подій і дрібних діл поборювати злі склонности а йти за чесними потягами серця. „Чувайте і моліть ся, щоби ви не впали в спокусу“ учить Христос, бо сеї чуйности і молитви треба і при малих щоденних ділах. Коли в малих річах побідимо злі склонности, готуємо ся на побідників у великих ділах,

Се є праця щоденна над самим собою: чуйність і молитва для себе. Спочину буде ся праця трудною, опісля щораз лекшою, вкінци загартуємо ся до великих борб в імя Христа.

Але мало подбати лише про себе, треба помочи і другим поборювати злі склонности, а помочию такою самі щораз більше гартуємо ся. „Так нехай засіяє сьвітло ваше перед людьми, щоби они бачили ваші добрі діла і прославили Отця вашого, що є на небі“ — учив Спаситель. Мало є узброїти себе в духову збрую і стати одинцем перед ворогом, треба подбати о ціле число воїнів з круга родини, громади, народу. Коли почала ся теперішна війна, богаті люди з любови до вітчини

узброювали цілі ряди жовнірів. А тепер спитаймо себе кілько ми ближніх узброіли для Христа? Чи дали ми духову збрую своїй дитині і научили єї чуйности у покусах та молитви до Христа та до Его Матінки Божої? Чи помогли ми в чуйности і молитві своїй челяди, своїм робітникам, своїм товаришам? А чи богато роздали ми духової збруї, приказів і рад як постояти ва Христа, молодежи, бідним дітям, сиротам і всім тим, що єще не знали, що така збруя Христа є на сьвіті, що нею побіджаєсь свого ворога і стає ся сильним, свобідним і вільним? Коли єще не було так, коли ми єще не узброіли ні однісенького ряду жовнірів для Христа, то ми єще не любили своєї вічної небесної вітчини. Ми єще не були побідниками нашого домашнього ворога, наших злих склонностий, і ми єще не приготовані до борби так, щоби стати побідником Христовим над ворогом зовнішним, над Єго противником в сьвіті.

За часів князя Сьвятослава підчас війни з Греками знайшли ся українські війска в крайній небезпеці. Сьвятослав тоді горячою промовою заохотив їх до дальшої боротьби ось тими словами: „Від предків одідичили ми мужність. Се не наш звичай втікачами йти до дому, але або побідити і жити або славно вмерти, як слід сміливим мужам“. Чи християнин не має подібно сказати при борбі з противником Христа? В св. Тайні Миропомазаня уділив нам Христос св. мужности і зробив нас своїми борцями.

Християнська мужність се обовязок кождого, кождої з нас.

В християньскій мужности лежить ціле Христове житє. В борбі зі злими наклонами серця, в борбі з противниками Христа маємо вийти побідниками, правдивими християнами. А коли всі так підготуємо ся, коли цілий наш нарід стане готовий до борби за Христову правду, тоді до нас „сьвятая на землю правда прилетить і шляхи сьвятиї простелють ся“. Амінь.

о. ЮЛІЯН ДЗЕРОВИЧ.
ЛЬВІВ.

О ОБОВЯЗКУ І ПОЖИТКУ З МИЛОСТИНІ.

XIX. ПО СОШ.

Святий Іван Золотоуст бачив раз, як хлібороби управляли свої поля. Той вид підніс його гадки і його слова нараз до великого похвальнотого гимну для милостинї; він сказав: „Єсли рільник цїлий свій запас віддає і зерно в лоно землї кидає і то розсипує, що перше збирав, то дїлає він все радо, сподїючись єще більше дістати; а він добре знає, що непогода, неурожай, робацтво, миши, виливи та посуха можуть його надії завести. О скількож більше годить ся нам, щоби ми все, що маємо злишне віддали на ужиток, бо тут нас певно не заведе наша надія". Отже сей сьвятий отець славить і поручає сими словами пожиток з милостинї як найсильнїйше. — Але чомуж то милостиня приносить таку користь, що вона може бути зрівнана з плодоносним зерном? — Відповідь на се дає нам сей святий отець на иншим місци, кажучи: „бо вона Бога самого дїлає нашим довжником". (Злат., Ом. 55). — Бог є найвірнїйший і найбогатший. Найвірнїйший, тому не дасть ся Бог людській щедролюбивости перевисшити, а найбогатший, бо з скарбницї своєї дає за мідяка золотівку, так що його оден процент є більший як цїлий наш капітал.

Один епископ був раз у подорожи. В тім стріну-

ло його двох подорожних, які просили о милостиню. Епископ звернув ся до диякона з запитанєм, кілько золотівок ще має в запасі. „Три“, відповив тойже. Епископ приказав їх сейчас дати подорожним. „Але з чого ми сами будем жити нині?“ спитав диякон. „Не журись! сам Бог про се подбає, віддай лише все, що маєш“. Диякон однак дав лише дві золотівки, а трету обережно сховав. Вони дальше подорожували, коли нараз почули за собою голоси, які їх кликали. Подорожні пристанули і зауважали кількох їздців, які до них зближали ся. Хтож се були ті їздці, приятелї чи вороги? — Добрі приятелї, які принесли сьвятому епископови 200 золотівок, як дарунок від одного дуже богатого пана. Сьвятий приняв їх, віддав їх діяконови і сказав: „бачиш лукавий чоловіче, колиб ти був так, як я тобі казав, віддав всі гроші бідним, був би наш добродій нам 300 золотівок віддав“. — Видите, мої любимі, як плодоносною є милостиня! Такі відсотки платить Бог!

Тому то, мої Дорогі, розважимо коротко і звязло о добрих дїлах, а саме о милостинї так для тіла як і душі, бо власне, до сего заохочує нас наш божественний Спаситель в нинїшнім св. Евангелію кажучи: „Будите убо милосерди, якоже и Отець ваш милосерд есть“. (Лука 26. 31).

I.

Під тїлесною милостинею розуміємо всї ті дїла любови, якими помагаємо бідним, коли кормимо голодних, поїмо жаждучих, прикриваємо нагих. Що до тої милостинї помиляєть ся богато христіян, думаючи, що вона залежить виключно від їхньої доброї волї. Дадуть — то добре; не дадуть — друге добре. Нї! се груба похибка. Для богачів, які мають земских дібр подостатком, то не є то дїлом вільної волї, бо се не є дораджено, лише приказано. Наколи хто сьому вірити не хоче, то нехай менї скаже, чому умер богач так нещасливо, що пішов з душею у пекло? Щож він злого зробив? Чи він був богохульник? чи розпусник? чи пияк? чи убийник? чи може ошуканець? — Нїчого о тім не згадує сьвяте Евангеліє! Цїла його вина була в тім, що він сам, хоч

одягав ся в порфиру і золоті ланцюхи, та що дня веселив ся з приятелями при богато заставленім столї, бідному Лазареви одної кришини зі свого стола не хотїв дати. Він був осуджений не тому, що чуже добро зрабував, а тому, що свого не хотїв віддати. Єсли був осуджений, то очевидно що був зобовязаний бідним помагати! А єсли був зобовязаний, то приказом а не самою радою!

А чиж воно не є моє, то що я посїдаю? То чи не можу я з моїм добром то зробити, що сам схочу? — О, як знаменито опрокидує той сам св. Отець той фалшивий суд! А як же ти докажеш, що те злишне, що посїдаєш, є твоє? — Чи ти ті річи з нїчого сотворив? Чи ти дав їм житє і їх утримуєш? Чи ти возьмеш їх з собою до гробу? Чи земля лише для тебе одного приносить плоди? Чи лише для тебе одного пасуть ся череди? Чи лише для тебе одного дають вівцї вовну а пчоли тобі одному носять мід? — Видиш! помиляєш ся! — Але, що я посїдаю, се я унаслїдив. — Добре — але єслиб був Бог так покермував, що ти був би уродив ся з бідних родичів? — Ти кажеш: я собі се придбав моєю зручностию, торговлею, штукою! — Що з того? А хтож дав тобі той талан, як не Бог? — Єсли отже маєш все від Бога, який без твоєї заслуги для тебе був таким добродїйним, то не на се, щоби ти був якимсь водним виром або пащею, яка би все пожирала, лише жерелом або потоком, які наводнювали би і сусїдні левади і сїножати

Не кажи тому, що ти є паном твоїх річий, бо то холодне слово моє і твоє є тому лише в словари людської мови, щоби впровадити совісність і спокій між людським родом. А то, що ти посїдаєш в надмірі, то потрібне для бідного ближнього, а єсли ти з того нїчого не уділюєш, то ти є злодій! „Хто має надмір“ — каже св. Тома дальше — той нехай облегчує долю потребуючим; єсли він єї не облегчує, то є він розбійником і убійником; бо, кого не прокормлюєш, того убиваєш, а чого не даєш, то рабуєш“.

Коли хочеш дорогий брате і люба сестро справдї заохотити ся до даваня милостинї, піди — будь ласка — до Львова і поспитай там за монастир СС. Василиянок при улицї Потоцкого ч. 95. або їди до

Станиславова на вулицю Казимірівску до монастиря Василиянок або на вулицю Петра Скарги, до монастиря СС. Служебниць і проси нехай монахині тобі покажуть бідні сирітки безрідні, без батька і матери, яких люта війна осиротила, забравши їм найдорожших родичів. Такіж самі доми сиріт є і в Перемишли і по деяких наших инших містах, тож піди до найблизшого і побач ту дрібноту а певно не поскупиш своєї щедрої руки, щоби ті біднятка накормити, приодіти, приголобити. Правда, наша держава дає на їх утриманє по 2 корони денно, але що нині купить за них? чи виживить ся нині хочби і дитина за 2. кор. денно не говорячи вже о мешканю, одіню, обуви, опалі, сьвітлі і науці? Мені здаєть ся, як би Ти дорогий брате, любима сестро побачили своїми власними очима ті сирітки, яким монахині старають ся заступити родительский дім і тепле родинне гнїздо, якби ви побачили їх чистеньких, умитих, зачесаних, одягнених то справді і вам би прийшла охота причинитись своєю лептою для осушеня їх сирітських сльоз, для поправи їх. сирітської незавидної долї. Треба вам знати, що ще є не сотки, а тисячі сиріт, які допрошують ся до тих сирітських домів, а вже немає звідки їх утримати, бо монахині самі убогі, а рука добродіїв за убога, щоби всїх обділити і нераз — як менї оповідав священик, що тими сиротами займаєть ся — приключаєть ся така сцена. Приходить мати з кількома сиротами, яких батько згинув на війнї і просить і молить о принятє сиріток до захисту, бо — каже — як не приймете, то я і собі і їм смерть зроблю, бо не маю з чого їх виживити!"... Отже ще богато, богато гроша, збіжа та хлїба треба, щоби можна було всю біду усунути, яку ся війна накоїла та в якій людскість перебуває.

А я знаю, що наш народ щедрий та милосерний, та нераз сю свою щедрість обертає там де не треба. Ось прим, явилась в Струпкові коло Товмача якась знахорка Олена Матійчук, яка каже, що єї показала ся Мати Божа. І наш побожний народ, битий воєнним лихолїтєм та злиднями потягнув до неї цїлою масою, цїлими селами, щоби побачити: кого? Просту неучену дївчину, що навіть добре катехизму і звичайних молитв не знає, убрану в дивачний стрій, яка висказує ріжні нісенїтниці, що прим. вона умре на Успеніє то що. Тимчасом Успеніє минуло, а вона живе здоровісенька даль-

ше. І наш народ скидав сій „пророчиці“ не мідяки, не нікель а корони цілими пригорщами, а кілько борошна наніс, а полотна? І чи не ліпше було се все жертвувати бідним сіріткам, та отерти їм в сей спосіб їх сирітські сльози, їх нещасливу долю. Позволю собі тому навести тут дословно слова пастирського листу станиславівського епіскопа, Преосв. Григорія: „Передовсім сі люди, що дались обманути грішному обманови, що в Струпкові велику суму гроший лишили, що туди полотна і одінє, збіже і иншу поживу несуть — всі ті люди обовязані до правдиво християнської милостині т. є. для правдивих убогих і нищих, для сиріт опущених, які не мають в що одягнути ся і чим поживитись, котрі не мають даху над головою, де би могли поміститись. Всі разом творім милостиню, всі разом виконуймо вчинки християнські милосердия і жертвуймо їх за себе і за других, за праведних і за грішних, щоби одні остались в світлі віри, а другі осягнули ясність і зрозумінє правди“.

II.

Инший рід милостині, так би сказати „душевної“, обіймає ті діла любови, якими я ближньому не так для його тіла, як для душі добре роблю, научаючи його, упоминаючи, потїшаючи, та взагалі співпрацюючи з його душею. Є Христіяне, які думають, що їх того рода милостиня нічого не обходить. Але вони помиляють ся. Чоловік є сотворений на се, щоби не лише собі, але також другим, о скілько міг, був пожиточним.

Чули ви коли опис сьвятині старого завіта? — Вона була ріжнородно украшена; особливо гарними видавались на ній два золоті Херувими з розпростертими крилами, лицем до себе звернені (2. Мойс. 25, 10,). Чому хотів Бог, щоб ті ангели лицем були до себе звернені? Херувими мали образово представити любов до Бога і до ближнього. Любов до Бога була виражена через молитвенну поставу, а любов до ближнього через взаїмне оглядане. Хто ближнього любить, той дивить ся на него і уважає на єго так душевні як тілесні потреби.

Єсли ти отже мій дорогий любиш свого ближнього, то зверни на него свої очі і уважай на кожду нагоду, при якій ти мігби его ліпшим зробити! — Ти може знаєш або чув, що Твій приятель привик до проклонів і присяганя, тож скажи єму при відповідній нагоді з цілою лагідностию: Друже, ся пекольна мова не лицює Тобі! Бога і без тебе вже доволі ображують жиди та погани. Чи думаєш, що робота при якій ти кленеш, лекше Тобі піде? Алеж ні! ще і противно тобі належить ся ще кара за проклони. — От такий спосіб приятельскої розмози більше нераз поможе, як сто проповідей з амвона. — Иншим разом коли ти є в хаті і щось шиєш, прядеш або робиш яку иншу роботу, а діти довкола тебе скачуть по хаті. Ось Любі добра нагода навчити їх троха релїґії, кажучи: Ходіть-но сюда мої діточки, ану перехрестіть ся! Де є Бог? Кілько осіб є в Бозї? Котра особа приняла на себе людську природу і чому? Куди прийдуть ті по смерти, які зле живуть? А куди ті, що добре живуть? І т. д. Такі науки, власне тому що є надзвичайні врізують ся глубоко в память.

Иншим разом найшов ти ся в гостині або в якімсь товаристві; старай ся завести якусь духовну розмову. Скажи послїдної неділї мав прегарну проповідь такий а такий отець духовний, як він гарно говорив о смерти, перед якою навіть молодий не є певний, тому правдиво щасливий є такий чоловік, що має все спокійну совість.

Иншим разом знайдеш ти ся між людьми, які провадять погані, сороміцькі бесїди. Скажи тоді поважно; Не сором вам люди так Бога ображати. Тожто радість справляєте діяволови, а засмучуєте ангелів; коли не змовчите то я зараз відійду! — Видите, мої любимі се є та душевна милостиня, яку даєте души свого ближнього. О як велику ласку осягнете у Господа наколи так буде дїлати! — Але ти скажеш може: ах мене висьміють, будуть мене уважати за фаризея! — А щож тобі се шкодить? Цїни більше заслуги, які призбируєш, як балачку дурних людей! Прийде час, коли ти з них посьмієш ся. Хто при кінци смієть ся, смієть ся найлїпше!

Особливо мають обовязок такої душевної милостині слуги та підвладні, які добре знають, що один

з їх співробітників то краде, то розпустує, а які мимо того мовчать. — Вони повинні спершу блудячого кілька разів напімнути, а коли се не поможе розповісти про се родичам, опікунови, учителеви, майстрови, господареви. Коли сего не зроблять, нехайже знають, що мають тяжкий, ч у ж и й гріх, а через се і кару за нього. І чи знайшов би ся такий християнин, який би спокійно придивляв ся, що єго брат летить стрімголов в пекольну пропасть?

Але ти знов може скажеш, коли я на иньших донесу то стягну ненависть всїх на себе. — А щож се шкодить? — Щож ліпше, чи ненависть Бога, чи ненависть людей на себе стягнути? — Ось слухай мій любий, що каже св. Августин: Колиб ти знав що твій брат хорий на заразливу хоробу, то тиб на него не доніс? Певно що донесеш, бо инакше через свою мовчанку наражаєш цїлий дім на небезпеку зараженя. — Чомуж отже не робиш то само, коли розходить ся о смерть душі, яку такий порочний чоловік, може тобі і цїлому твому домови завдати? — О о скілько скорше повинен ти тут все донести?

Наконець хочу вам розповісти короткий примір о тім предметї. Двох приятелїв зробило собі обітницю, ніколи оден від одного не розлучати ся. Опісля постановили они іти на пустиню і там Г. Богу до смерти служити. Якийсь час пробули они так побожно живучи на пустини, та оден з них не витримав, і вернувши в сьвіт віддав ся розпустному житю Що робить той другий? Повний милосердія для судьби товариша спішить він за ним, щоби єго назад в пустиню з собою забрати. Прийшовши до міста, бачить він, що його товариш зовсїм пропав. Що робиш нещасний? Де твої постанови свято жити? Чиж тебе Бог так образив, що ти від нього відвернув ся? А що тобі знов діявол зробив що ти добровільно до нього на службу пішов"? — Так сказав він і закляв на все в сьвітї свого товариша покинути се місце гріху. Але він говорив до глухого. І щож він робить дальше? — Остаєть ся в місті, працює усильно, щоб утримати свого нещасливого товариша, а притім рівночасно молить ся. постить, бичує своє тіло, щоби Бога до милосердия спонукати. — Щож сталось наконець? — Такою великою любовію тронутий безбожний чоловік зробив кращі постанови, повернув

з своїм братом в пустиню і покутував до кінця житя за свої гріхи.

Видиш мій брате, коли маєш подібну любов, то спробуй то само, щоби позискати душу твого ближнього, а тоді виповниш як слід слова Христові з нинішного сьвятого Євангелія: „Будьте милосердні як і Отець ваш милосердний єсть". Що до потреб тіла помагайте ближньому після сил в убожестві, слабости і иньших нещастях, а що до душі старайтесь єго від злого повстримати і повести на дорогу спасеня! Амінь.

О обовязку слуханя Служби Божої.

XX по Сош.

„Обняв же страх усіх, і прославляли вони Бога“.
(Лука 7 16.).

Божественний Спасителю! Як дуже я тішусь сим, що люди побачивши чудо воскресеня молодця з Наїну почали Тебе хвалити і величати! Нарід онімів зразу з подиву і переляку, а опісля почав тебе славословити. Називають Тебе великим пророком і тішать ся сердечно, що „навідав Бог людий своїх“.

„Христос і нинї і вчера і все той сам!“ каже св. Письмо. І я то повторю. Він і тепер не перестає людям добре чинити. Він і тепер близенько нас! В Найсьвятійшій Тайні в Кивоті гостює Він все між нами, а в кождій Службі Божій сходить Він між люди при словах осьвяченя: „Прийміте ядіте, сіє єсть тіло моє“ і „Пійте от нея вси, сія єсть кров моя“. Тут розділює Він свої дари; тут кличе Він душу закостенїлу в гріхах до покаяня; тут доторкаєть ся Він не мар, як молодця в Наїні, але самих серць людських; тут кличе Він до грішника: „Молодче, тобі глаголю, встань!“ Тут потішає Він вдовиць, сиріт, опущених і збідженых і каже: „Не плач!“...

Якіж нас чекають обовязки супротив тих ласк? О! справді і о нас повинно би ся сказати, як каже

євангелист о товпі народа, яка супроводжала похорон і яка чудувалась над воскресенєм: „Обняв же страх усіх; і прославляли вони Бога! З сьвятою пошаною і побожним настроєм духа мусимо ми бути присутні при тім великім таїнстві, Коли Христос на престолі доконує таких чуд; і тіло і душа мусять прославляти Бога. Сего жадає від нас вдячність і виразний приказ Божий. Миж повинні се знати, що трета заповідь Божа і друга заповідь церковна є по части природним по части церковним приказом. Природним, бо вже наша вроджена нам вдача каже нам, що Богу найвисшому належить ся релігійне почитанє; а вжеж і між найменше культурними народами найдемо певний рід богопочитаня. Церковним, бо церков виразно висказала сей приказ і окремою заповідию зобовязала вірних: „Бога через вислуханє Служби Божої в неділї і сьвята прославляти.

О тім обовазку власне буде моя нинїшна наука. А позаяк я переконаний, що ви, мої дорогі, спішите всї радо на Службу Божу і нїхто — хиба з важної причини — єї не опустить, і я говорив би вам лише зайві, злишні річи, бо ви всї о тім обовязку сьвято є переконані, то я волю нинї поговорити до вас о способі як треба Службу Божу вислухати. Бо в способі вислуханя Служби Божої може бути велика ріжниця, і нераз ви, хоч простоїте Службу Божу в церкві, а мимо того обовязку наказаного другою заповідию церковною ви не виповнили.

Знайтеж отже, що Службу Божу треба вислухати:
1) цїлу,
2) з пошаною.
3) з побожностию.

I.

Передовсім обовязаний кождий християнин Службу Божу цїлу вислухати! Тут треба дещо запримітити! По перше треба знати, що наколи хто без оправданої причини або важної перешкоди Службу Божу опускає, той сповняє тяжкий гріх: По друге, єсли хто з частого недбальства або байдужности опускає більшу частину Служби Божої, отже прим. приходить аж по Євангелію, той також має майже зовсім певно, тяжкий

гріх. По трете, що я виразно мушу зазначити, хто вже лише вдаєть ся в небезпеку невислуханя Служби Божої, той також недалекий від тяжкого гріха. Подаймо на се пару примірів! Ось прим. тут маємо такого чоловіка, що рано виходить в дорогу в надії, що десь в другім місци може вислухає Служби Божої, єсли ще що застане. Тут знов инший вчера підхмелив ся і нині не може звестись з постелі. Ще инший сидить собі спокійно в шиночку та забалакав ся, не журячись зовсім о тім, що в церкві вже „Иже херувими“ сьпівають. Всї вони тяжко грішать против заповіди Божої і церковної. Нехай менї такий чоловік не толкуєть ся: „а прецінь менї таки удалось вислухати Служби Божої“. Наколи ти, мій любий, не згрішив через опущенє Служби Божої, то напевно згрішив ти через вданє себе в небезпеку невислуханя Служби Божої. Сповідай ся того, бо перед Богом ти провинив ся.

Я виразно попереду зазначив, що той сповняє тяжкий гріх невислуханя Служби Божої, хто без виправдуючої причини, або перешкоди, з чистого недбальства і розмисної байдужности в церков не заходить; бо радо се зазначую, що при тій заповіди церкви, яка є лагідною материю, є деякі достаточні оправданя. А се які? Я хочу їх назвати, щоби совість успокоїти, а не щоби піддати людям ріжні викрути. Бо і справдї: гідність сьвятої Служби Божої є так велика, овочі з неї такі богаті, що хиба не найдеть ся Христіянин, який би бажав викручуватись від свого обовязку. Мої Любимі! В як щасливих — під сим зглядом — часах ми жиємо! В перших часах по вознесеню Христа і смерти Апостолів, коли церков переслїдували поганські цїсарі, які за посїщенє христіянського богослуженя смертію карали, було справдї геройством Службу Божу правити або вислухати, Христіяни крились по печерах, лїсах, катакомбах, підземних норах; вони знали, що за ними слїдить зорке око цїсарських слуг і жовнїрів; вони знали, які муки їх чекали, а мимо того спішили вони, наколи лише була нагода, з цїлою ревностию на Службу Божу і воліли радше виставитись на небезпеку вязниці, мук, розпятя, вогню і инших мук, як позбавити себе того сьвятого і неоцїненого скарбу. А що тепер дїється? Маленька хороба, непевна погода, якісь відвідини дають многим

сю справу ясно поставити наведу случаї, які виправдують чоловіка від вислуханя Служби Божої. Тих причин знаю головно три: неможливість, любов і конечність. Задля конечности випраданий прим. той слуга, якого його недобрий господар, службодавець не хоче пустити на Службу Божу, жінки, що мають малу дитину при грудях, або такі малі діти, які небезпечно в хаті самих лишити. Любов виправдує тих, що коло хорих ходять, а з неможливости або моральної або фізичної виправданий хорий, увязнений, виздоровець, який боїть ся поновної недуги; одним словом ті, які стримує якась дуже важна причичина. Ті всї не мають гріха, але вони нехай стараються бодай душевно бути присутними на Службі Божій, а Бог прийме їх волю за вчинок.

II.

Тепер по друге: кождий христіянин обовязаний вислухати Служби Божої з пошаною. А та пошана виявляєть ся в покорі і скромности так зверхних змислів як і в цілій поставі і поступованю. Мої Милі! Не майте за зле, коли я для поученя вас тої пошани поведу на науку до Жидів, а навіть до поган. О Жидах говорить Йосиф Флявій, що в прегарній соломоновій сьвятині щоденно відправляли богослужене 700 священиків і левітів, які мали сей обовязок очищати звірята призначені на жертву, їх убивати, ділити і спалювати. Мимо такого числа людий діялось се з такою повагою, серед такої тишини, що навіть найменшого шелесту не було чути. Чому? З пошани для Найвисшого, в якого честь сї жертви приношено. То само читаємо с поганих. Коли Александер Великий — як свідчить св. Амврозій — жертвував вола богам, стояв Ефео біля нього і тримав горіючу походню. Коли однак обряд жертвованя дуже довго продовжав ся, випалилась походня аж до руки благородного молодця. Щож він робить? Щоби жертви не переривати, стоїть неповорушно з цілковитим спокоєм і мужно зносить страшний біль повільного огня. Мої любимі! Наколи погани та жиди з таким спокоєм і повагою відправляли свої жертвенні обряди, щож ми маємо сказа-

ти, де у нас не утучений віл чи там инше яке звіря, але сам невинний, непорочний Агнець, Син Божий в жертву приносить ся? Дав би то так Бог, щоби о християнах можна сказати се, що Сенека говорить о ідолослужителях: „Ми ідемо всі в порядку до сьвятинї і приступаючи до жертви спускаємо очи, та даємо нашим лицям і поставі покірний вираз“. Дивіть ся, всім нашим рухам — каже він — надаємо повагу; Дав би Бог, щоби Християне не дали ся поганам завстидати

Але так на жаль не є. Многі ідуть в церков, щоби тут поговорити собі з другим доволї, посміяти ся з ближнього, нераз і обмовити і наклеветати. Инший стане в кутику і дрімає, та хиба якась голоснійша нота дяка його з просоня збудить. Справді — думаю так — що ті може менше грішили-б колиб зовсім не приходили в церков, як мають приходити і так не відповідно заховувати ся. Якже мусять ангели сумувати з такого захованя, а як диявол тїшити ся з таких „христіян дияволян!“... Колись ще більше о тім предметї скажу, а тепер іду до точки:

III.

І кажу: Кождий Християнин повинен Службу Божу в неділї і сьвята набожно вислухати. Те, що я перше сказав в другій точці: о пошані те відносилось більше до зверхного нашого захованя, а знов те, що тепер скажу о побожности, то вона тримає в купі наші внутрішні душевні сили, і тверджу, що кождий християнин повинен не лиш зверхним виглядом найбільшу пошану оказувати, але душевні сили всї скупити і не дати уяві нашій блукати по безвістях. І ти спитаєш мене, якої тут уваги треба? На се відповім: Такої, щоби ти все знав, що священик робить при престолї; з ним разом маєш ти жертву приносити, житє і муки Спасителя, які Служба Божа представляє, розважити, ріжні побожні чувства збуджувати, відповідні молитви відмовляти, а наколи у тебе є приємний голос і добрий слух, з хором разом співати.

Бо на жаль є многі такі люди, які тїлом вправдї є на Службі Божій присутні, але душа їх пігнала стенами, полями, по горах, долинах. Против таких людий

звертаєть ся Йоан Золотоуст отсими словами: „Ти вправді зігнув коліна, але твій дух блукав; ти вправді говорив устами молитву, але дух рахував відсотки. счислював зиски, будував хату, процесував ся з сусідом і т. д.“

Коли пророк Єзекіїл перебував в Вавилоні зі старшиною жидівскою був він нераз духом перенесений до Єрусалима і поставлений біля сьвятині. Муж божий дивував ся дуже, над чистотою і святостию місця, коли нараз почув голос: „Сину чоловічий! пробери мур! І я пробрав мур — каже пророк — і увійшов крізь щілину і побачив всякі образи гидкого гаду та нечистих живогин і всякі ідоли дому Ізраїльского, вимальовані кругом по стінах“. Якеж значінє сього образу? Учені богослови відповідають що сей образ значить се, що Жиди вправді зверхно Бога, а внутрішно ідолів почитали. Щож робить неодин Христянин? Чи він сам один виключно зі своїм Богом? Сего бажав би я з цілого серця! Але колиб ми так могли поглянути крізь стіну, т. є. хочу сказати: в серце, то найшли би ся тут і погані гади і ідоли, т. є. безчисленні розсїяня і непотрібні гадки. Ось послухай, що оповідає один побожний священик о двох жінках. Він бачив їх як вони молились у церкві, а Бог дав йому дивне видінє: Біля одної стояв ангел, біля другої сатана. Ангел виплітав прегарний вінець з рож і лілій і клав його першій жінці на голову; сатана знов пряв шовкову сукню і танцював в диких скоках, та від часу до часу вдарив ту другу жінку в долоню, немов би то на „могорич“. Святий муж чудував ся дуже з сього видіня і поспитав обі жінки, які гадки мали при Службі Божій? Перша відповіла, що вона розважувала побожно терпіня і муки Христа; а я — відповіла друга — „журилась своєю шовковою сукнею, яку маю нині надягнути і піти в ній на вечерниці, на танці; а признаюсь, що я нетерпеливилась, що мені Служба Божа за довго тягнеть ся“. В той спосіб пізнав сьвятий муж, що робота ангелів відповідала зовсім гадкам сих жінок і оповів їм своє видінє. О колиб то ми могли мати такі видіня; що ми нераз побачилиб! Ми побачили-б, як тут чорт перед тою дївчиною танці виводить; ми побачилиб, що тут знов чорт перед купцем купу золота числить; ми побачилиб тут селянина з плугом, жінку з горшком і т.

д. бо якраз кождий з них о тім підчас Служби Божої думає, гадає.

„А неодин, що се слухає, скаже: Та я чув, що Служба Божа приносить ріжні добродійства, що вона має велику силу, а тут чую ось що: єдино потіху діяволови. Та ти добре чув про ті плоди св. Служби Божої і я тобі докладно о тім повторю, що каже св. Лаврентій, що Служба Божа примирює грішника з Богом, кріпить праведного в ласці, потішає ангелів, побіджає ворогів, уздоровляє хорих, насичує голодних і вибавляє бідні душі. Єсли річ так мають ся, — скажеш ти — чомуж я сего всего на собі не досвідчаю? Чомуж я, мимо тільки вислуханих Служб Божих остаю в гріхах, слабосильний лінивий; не могу позбутись того лиха, під якого тягаром я щоденно стогну? Мій сердечний! Ось відповідь тобі на се: Ти сам сьому винен, а не Служба Божа, бо вона не ділає після вартости принесеної жертви, а після приноровленя ся присутних до неї. На примірі поясню се тобі ліпше. Коли раз повстав в Канаані голод, поїхали сини патріярха Якова до Египту, щоби купити пшениці. Тут панував їх брат Йосиф, якого провидінє чудесним способом звільнило з вязниці і посадило на престолі. Сей покликав своїх братів, яких він зараз пізнав, але котрі його не пізнали і грозьбою і ріжними питанями навів на них великий страх. Наконець свому сказав він управителеви: „Наповни їх міхи збіжем, кілько лиш змістить ся" (І. Мойс. 44. І.). Опісля відпустив їх домів. Кілько збіжа вони повезли домів? — Тільки, кілько вмістили їх міхи. Якто? не був же Йосиф паном цілого Египту, не мав же він всі шпихлірі до розпорядимости? Не міг же він дати братям більше дати? Він стосував свої дари після мішків братів, він глядів за тим, кілько вони можуть домів завести. Наколиб вони були в четверо такі великі мішки привезли, то був би він їх наповиив, а так казав їм лише такі малі наповнити. Египетськії Йосиф, той король Египту є прообразом Христа, короля королів, який в сьвятій Службі Божій роздає народам ріжні свої небесні богатства, Чому ж ти так мало дістаєш? Сосуд який з собою приносиш є за малий, добра воля твого серця і побожність невеличкі. Мусиш Службу Божу добре вислухувати. Передовсім отже цілу. Не будь скупим і ощадним, коли розходить ся

о се, щоби Всевишньому висвідчити службу. Ти мусиш Службу Божу з пошаною вислухати, бо місце на яке ти ступив се земля сьвята. Наконець вислухай Служби Божої набожно, попращай ся в дверах церковних не лише з грішними, але і з сьвітськими гадками; всі гадки своєї душі, всі сили твого духа зверни на твого Спасителя і Відкупителя. Так Богу принесеш хвалу, збудуєш свого ближнього, а для себе і твоїх, так живих як померших, почерпаєш богацько з жерела спасення. Амінь.

о. ОМЕЛЯН ГОРЧИНСЬКИЙ
М. РЕКТОР ДУХ. СЕМ. ЛЬВІВ.

О СЛУХАНЮ БОЖОГО СЛОВА

21. НЕД. ПО СОШ.

„Хто єсть отъ Бога, глаголовъ Божіихъ послушаєть: сего ради вы не послушаєте, яко отъ Бога нѣсте.

(Йоана, 8, 47).

Кто є від Бога, той слухає слів Божих, а ви не слухаєте, бо не єсьте від Бога.

Які то дивні ті люди! Кілько то трудить ся чоловік, щоби придбати поживи, одіня для свого тіла. Не жалує ні часу, ні здоровля — посьвячує сили, гроші, щоби лиш заспокоїти потреби свого тіла. І здавалоби ся, що принайменше однаких старань доложить чоловік, щоби подбати, щоби накормити свою душу, та помиливби ся неоден, хтоби дійшов до такого переконаня.

Подбати о поживу для душі, неоден не відчуває цілковито потреби — инший не знаходить, не має на то часу — инший не користає з нагоди до того; минають дні, минають роки, минає житє, а душа зголодніла поживи, марна, неприготована іде на другий світ на суд справедливого Бога.

Гей! Гей! Колиби так хто оголосив, що буде говорити про спосіб, про тайну як легким способом можна собі здобути великі скарби, велику силу гроша, які непроглядні громади людий спішили би, щоби учути того славного приятеля людского, ніхтоби не вимавляв ся, що не має обовязку слухати, що не має на те часу.

Справді по дитинному дивить ся не оден з нас ту присутних на то житє. Неоден з нас, мої Дорогі, захоплює ся тим, що підпадає під змисли, а забуває на душу, забуває, що „...не о самім хлїбі буде жити чоловік, но о кождім слові, що походить з уст Божих..“ (Мат. 4, 4). І тому то, мої Дорогі, великим нещастєм, небезпечною хоробою в нашій суспільности — серед поколїня передовсім молодого, є звичай, що многі занедбують обовязок, тратять спосібність користати з науки духовної, з проповіди, зі Слова Божого.

О справдї не здають собі вони справи з того, що за страту для душі поносять вони, опускаючи слово Боже. О справдї забувають вони на слова Апостола Йоана: „..Хто є від Бога, той слухає слів Божих...“, а хто не хоче їх слухати той не від Бога.

Приходять вони до Церкви, щоби віддати честь Утаєнному в Найсв Тайнї Евхаристиї — а місто шанувати, зневажують Христа, бо коли Христос хоче до них промовляти устами свого слуги, вони не звертають на се уваги, лише або виходять і проводять дорогий час, призначений для душі на непотрібні, часом навіть грішні розмови, або зовсім не уважають на слово Боже і як то кажуть: „одним ухом впускають, а другим випускають...“

Лучаєть ся таке часто майже всюда, а не оден, не одна із присутних мігби (моглаби) сказати дещо про те. Хоробливий се звичай, обовязком нашим є запобічи сему і тому то нинї — користаючи з нагоди, що Евангеліє нинїшне згадує про Небесного Сївача, що сїє небесне зерно слово Боже — хочу звернути при Божій помочи Вашу увагу, що:

Наука духовна — се небесне насїнє, що серця слухачів — се хімерна ріля, що плоди з того сїяного Христом зерна привязані до певних условин, котрі ми обовязані

сповнити, єсли хочемо бути „від Бога“, (Йоан. 8, 47). єсли хочемо використати слово Боже.

Небесне насінє.

Чим є проповідь, наука духовна, того учить нас сам небесний Учитель Ісус Христос в Своїй притчи про сївача, прочитаній в нинїшнім сьв. Евангелію.

Христос проповідав приступно, пориваючо, а коли бачив, що нарід не в силї запамятати, або зрозуміти якої правди тодї уживав до представленя єї притчи.

Так і тепер Христос хотів людий заохотити, хотів людям показати вартість, судьбу слова Божого, до того ужив він і притчи про сївача.

„Сѣяй слово сѣєтъ...“ (Марко 4, 14). сказав Христос, виясняючи значінє притчи і тим пояснив усїм поколїням, що слова науки духовної се то небесне зерно, насінє, яке засїває Небесний Сївач, а лиш химерність сердець людских справляє, що часто то зерно не приносить ожиданих успіхів.

Чудесну силу має то небесне насінє. — Вже само слуханє вистарчає, щоби душа мала велику користь — хотяйби хто не міг спамятати і одного слова з якої проповіди — коли лише буде слухав — скористає для своєї души.

Скаржив ся раз оден пустельник перед своїм учителем, що не може користати з проповідей за для короткої памяти. Мимо найлїпшої волї не міг стямити і одного слова. Се єго довело до того, що він постановив не ходити на проповіди. — Досвідчений учитель хотів його від того відвести, а до того ужив слїдуючого способу: Недалеко стояли два заваляні кошики. — Настоятель казав пустельникови взяти один кошик піти до керницї і принести в нїм води. Пустельник услухав — але розуміє ся води не доніс, бо витекла. Настоятель казав йому се повторити еще два рази — наслїдок був той самий. Вкінци учитель казав тому пустельникови поставити на давне місце і спитав яку ріжницю бачить він в кошику. „Не бачу ніякої!...“ сказав пустельник — „хиба ту, що кошик, котрим я мав носити воду тепер ополоканий з бруду і чистий“. „Видиш мій друже“... поучив пустельника — старий на-

стоятель — „до того кошика подібна душа. Подібно як кошик не задержав в собі води, котру ти точив до него, але мимо того станув чистим з бруду, так і твоя душа буде чим раз чистїйшою від бруду гріховного, коли будеш лиш слухав слова Божого, а хотяйбись нічого не памятав з тих наук. Нехай то стале для тебе понукою черпати на дальше для свого духа у жерела від вічної Правди“.

То небесне насіне зерно — Слова Божого є поживою кормом для зголоднілої нашої душі.

Зголоднілим дуже є розум чоловіка. Вже мала дитина шукає заспокоєня голоду розуму — шукає правди. Коли іде з татом, мамою не прохід, коли глядить на житє в окружаючім сьвіті, цікавить ся усім — питає що то всьо є, звідки оно, на що оно. А коли дитина підросте тоді той голод правди росте єше більше — і душа неспокійна доки не заспокоїть того голоду.

І шукали люди того заспокоєня в тім сьвіті — та місто сьвітла знайшли темряву. Мудрці старинности, учені нових часів не заспокоїли того голоду — бо віддали від жерела, від правди, від Христа.

А тимчасом люди доброї волі — „що були від Бога“ слухали Слова Божого, а в нім знайшли поживу для своєї душі. Боже слово поучило їх розум про початок, про конець сьвіта, всього — а тим зуміло успокоїти голод нашої душі.

А воля чоловіка. Як слабонькою вона по упадку в гріх первородний. — Підойму, підпору найде вона знова до найвисших ідеалів нїгде инде лише в небеснім насіню слова Божого, науки духовної.

Душе християнська! спитай єще свого серця, де воно найде потіху в смутку, розраду в терпіню, провід в житю — воно тобі дасть відповідь: при жерелї вічної правди, слова Божого.

Не оден звихнений вже чоловік, не оден вже над пропастию розпуки зістав вратований зерном науки духовної.

Оден німецький сьвященик оповідає таку історію з власного житя.

Одного разу вертав він з прогульки і вступив по дорозї до гостинниці, щоби покріпити ся. Сів собі коло столика і зачав читати часопись. Нараз приступає від другого столика чоловік, зближає ся і промовляє

бо нього: „Отче, Ви мені виратували житє“. — Коли той сьвященик здивований дивив ся на того незнакомого — сей зачав оповідати: „Я був раз попав в розпуку з причини скрутного положеня — і ішов вже до ріки, щоби утопити ся. Дорога до ріки вела коло церкви, а було се в день сьв. Йосифа, Богато людий ішло до церкви. З цікавости пішов і я. Ви отче проповідали власне про убожество і про вартість убожества для душі. Ваші слова припали мені до серця, я прислухував ся їм чим раз довше. Поволи я успокоїв ся, в мене ввійшла надія, а коли проповідь була скінчена, я встидав ся того, що думав о відобраню собі житя“. От бачите, так виратували житє тому нещасному слова проповіди. Они успокоїли і привернули до рівноваги звихненого чоловіка.

О дійсно щасливий чоловік, що уміє цінити слово Боже, що уважно слухає наук духовних.

Цінити слово Боже значить бути Божим чоловіком — дитиною Божою, бо хто „від Бога єсть, той послухає слів Божих“ (Йоан 8, 47).

Що більше. Як зазначують сьв. Отці знаком вибраня, покликаня до житя вічного є, чи хто з приємностию слухає слова Божого. „Нема певнійшого знаку вибраня до житя вічного — каже сьв. Августин — як то, наколи хто охотно слухає слова Божого“. А сьв. Златоуст так учить: „Подібно, як ознакою доброго здорового тіла, є, коли воно має апетит і нахил до поживи, так неомильним знаком покликаня до будучого житя вічного є, коли хто жадний і охотний слухати душевних поучень і упімнень“.

І справді на похвалу Христа заслужила сестра Лазаря Марія, яка слухала слів Христових... Марія... вибрала добру часть, котра не відбере ся від неї“. (Лука 10. 42).

Противно нерозважним є той, хто легковажить слово Боже. Борше чи пізнійше грозить йому загибель. „Хто мною погорджає..“ каже Христос „і не приймає моїх слів, має свого судию; слово, котре я говорив, то буде судити єго в послідний день“. (Йоан 10, 48).

На страшнім Суді осудить Хр. тих, що не хотіли слухати Єго слів.

Не оден закличе разом з проклятими: Господи коли ми Тебе чули промавляючого до нас і не хотіли слухати, а тоді Христос дасть відповідь: „...ви учинили се одному з сих братів моїх меньших то учинили ви мені...“ (Мат. 25, 40). Бо чи забули Ви на те, що я вислав проповідників — як мене вислав Отець, (Йоан 20, 21) що я їм казав проповідати цілому сьвітови (Мат. 28, 19. 20).

Коли ви їх не слухали — то не слухали ви Мене. (Лука 10, 16).

Думаю, що яснійше не міг висказати Христос, яке Єго бажанє в тім зглядї, не міг Христос яснійше виказати, яку вагу привязує до слуханя слова Божого.

Деж шукати тепер причини тому, що помимо так обильного посіву небесного насіня Слова Божого плоди поміж людьми так малі? — Причина лежить в тім, що серця слухачів се дуже

Хімерна ріля.

Небесне зерно Божого Сина іде на марне з ріжних причин, які подає знова Христос в проголошеній в нинїшнім сьв. Евангелію притчі.

Марнує ся то зерно раз тоді, коли впаде на не рілю але на дорогу — або попри неї. — Дорога се не зорана ріля не надає ся до принятя зерна — Зерно остає на верху — гине марно або роздоптане або забране перелїтаючою птицею.

Тою твердою — не з'ораною рілею се серця людей, що належуть зовсїм до того сьвіта. Їх серце закаменїле, розсїяне, привязане до сьвіта і до справ єго, они зовсїм не слухають наук духовних, а як коли часом слухають — то не беруть собі его зовсїм до серця. (Мат. 13, 19). Такі звичайно не ідуть на проповідь, або дуже рідко.

„На що мені проповіди — я вже то знаю наперед, що там Єгомосць оповідає...“ — Який ти мудрагель великий. — Та кажеш, що то всьо знаєш, а я тобі кажу, що се не правда. — Якби я так зачав тебе питати правд з катехізму показалоби ся, як мало, або як нічого ти не знаєш з того, що ти повинен знати. А прецінь в катехізмі не містить ся всьо про Бога. —

Єще докладнійше научити ся можна з инших богословских книжок.

Читаємо про великих сьвятих, що вони з одушевленєм слухали наук духовних про правди сьв. віри — Як інакше слухають тих наук ті люди, які в часї науки позїхають, або і засипляють. — Що за причина тому? — Причина лежить в тім, що такі люди мало що знають про правди сьв. віри і тому мало ся ними цїкавлять. Справдї чим більше хто побожний, чим більше хто обучений в сьв. вірі тим охотнійше і радше слухає наук духовних.

І длятого той, що собі каже, що всьо знає — мусить собі сказати, що гордий мусить пригадати собі на пересторогу сьв. Духа: „Горе вам, котрі уходите за мудрих в очах ваших“... (Ісая 5, 21).

„Що там я буду слухати проповіди“... — каже инший — „я умію читати, то я собі лїпше про все сам прочитаю...“ Скажи менї спитаю такого, а кілько ти прочитав вже добрих книжок? — Якби йому прийшло сказати правду, то показалоби ся, що не прочитав нїчого — або дуже мало. — А потім нехай такий знає, що віри научити ся має після волї Хр. з слуху не з читаня: „...Віра від слуханя...“ каже Апостол Павло... „а слуханє через слово Боже...“ (Римл 10, 17). Хр. коли висилав апостолів, не казав ідїть і пишіть книги, лише ідїть і научайте всю твар... (Марко 16, 15). А коли Хр. не робив виїмку для нїкого, то не зробив сего і для тебе і ти обовязаний з наук духовних черпати знанє сьв. віри.

„Та то наш єгомосць так довго і нудно проповідають. що і годї слухати“. — Брате! по що прийшов ти до церкви, чи по то, щоби слухати пописів вимови? — Не тому ти не слухаєш наук духовних — инша причина тому — ти не є від Бога і тому не милі тобі слова Божі — (Йоан 8, 47).

Вкучило ся і одному апостолови слухати Христа. Він вийшов з проповіди. Був то Юда Іскаріотский. — Такими юдами суть і ті, які виходять з церкви в часї науки духовної.

„Та я би пішов на проповідь — але не учуєш там нїчого лише ганьбленє і лайку...“ А чи винен тому сьвященик. Нехай люди перестануть грішити — а уста-

нуть упімненя. Оден парох проповідав що неділї все про піянство. — Прийшли до него люди і звернули йому на се увагу — нехай говорить вже про що иншого. „Дітоньки“... — сказав той парох — „перестаньте пити, а я перестану про те говорити“. — Загляньте до пророчих книг — до книг Апостолів — навіть пригадайте собі з житя Хр. як то Він остро ганив фарисеїв, звав їх „ящірчим племенем“, „облудниками“ (Мат. 23, 27, 33). Такі і инші викрути винаходять собі многі, щоби лише не слухати слова Божого.

Суть то сини погибели. Се люди того сьвіта, їх серце то тверда дорога, зерно Боже в їх серцю зовсім не зійде ніколи. Та суть люди ще инші. Їх серце — се ріля камениста, плитка. — Зерно слова Божого має доступ до них — та що з того? — воно не запускає коріня. — Прийде перешкода, неприємність, загрозить яка прикрість — а люди ті забувають на все і відпадають від Христа.

Инші знова: се люди з серцем — рілею — пригожою для Божого слова — але нечистою. Разом з зерном небесним виростає кукіль привязаня до сьвіта і перешкаджає зерну видати многі плоди.

І заледви четверта часть зерна падає в серця — тих, що радо слухають, але і хоронять слово Боже.

І блаженні вони, бо є вони братьми самого Христа (Лука 8, 21), зерно слова Божого приносить в сих многократші плоди.

Як бачимо: Христос сіє зерно Божого слова дуже обильно, не жалує його, а що воно не сходить, тому винна лище хімерна ріля сердець наших. Нашим обовязком проте: усунути усї перепони, нашим обовязком приладити наші серця так, щоби зерно вкинене небесним сівачем посередно через проповідника приносило за кождим разом численні плоди.

Ми повинні усіми способами використати слово Боже раз тому, бо то зерно небесне може зійти в нашим серци завсїгди, коли лише ми схочемо.

В тім є ріжниця поміж звичайною рілею, а рілею нашого серця. Над серцем маємо власть в своїх руках ми — над звичайною рілею ні. — Хотяйби як тверде занедбане серця людского, все оплатить ся зорати його умертвленем і самозапереченем, очистити его, бо

і воно в силї видати при помочі Божій многі а многі овочі.

По друге користаймо зі слова Божого, бо воно є не людске, а Боже. „Не ви... будете говорити, но Дух Отця вашого буде говорити в вас“ (Мат. 10, 20) сказав Хр. до Апостолів, а тим самим і до усїх проповідників слова Божого.

А сьв. Апостол Павло в листї до Солунян красно називає також науку духовну „слово слуханя Божого...“ яке є „словом Божим...“ (І. Сол. 2, 13).

А по тім що за небесну силу має наука духовна. Ціла вселенна, усе видиме і невидиме сотворіня не в силї своїми силами здобутись і оден низький степень ласки. А силу таку має слово Боже — воно веде — приносить неодному грішному серцю ласку — а з нею приносить надію на вічне щастє і нагороду.

По трете користаймо з слова Божого, бо сїє его Сївач Небесний І. Христос. Кілько трудив ся Він через три роки учительської діяльности, кілько натерпів ся, положив Свою душу, щоби здобути — щоби окупити щоби розсїяти зерно правди поміж нами. — Як густо сїє Він в серцях наших. Як дуже бажає Він, щоби то зерно приняло ся і принесло многі плоди. О як дуже залежить Йому на тім, щоби міг збирати в наших серцях, Він знає, що від обильности жнив в наших серцях залежить судьба, поширеня царства Божого на земли.

Длятого мої дорогі користайте з наук духовних а хочете добре з них користати то сповніть такі условини:

Іди на проповідь з добрим наміром чогось научити ся, збудувати ся нею. поправити ся від неї. — Не шукай гарних слів, шукай страви для своєї душі.

Сьв. Мартин, пізнійший Епископ з міста Тур як десятилїтний хлопець покрадьки перед своїми поганськими родичами бігав на науки духовні христіян і слухав їх з незвичайною увагою, щоби скористати для душі.

Коли хочеш як слїд використати слово Боже памятай, що до тебе в проповіди говорить не проповідник а Христос.

Читаємо з житя Константина Вел., що Він цілими годинами стоячи, слухав наук духовних, щоби так

оказати пошану для слова Божого. Коли одного разу епископ завізвав Його, щоби собі усів, то Константин Вел. відповів: „Я би уважав се за провину слухати слова Божого в вигіднім положеню тіла і без уваги“. Бачите як то поважав слово Боже Константин Великий. А сьв. Августин в своїх письмах зазначує виразно, що проповідаючий сьвященик се кіш, або мішок, котрого уживає Небесний Сівач при сіяню слова Божого. „Христос умістив в мені все те, що я розсіваю поміж вас“. Кождий проповідник голосить затим не свою науку, а слово Боже.

Слухай дальше слова Божого зі скупленєм духа. Коли говорить висше поставлена особа, тоді дуже уважає кождий на кожде слово — і ніхто не посьміє не уважати. — О скілько більше належить скупити духа тоді, коли промавляє Христос. А тимчасом що ся діє в часі проповіди? Люди розмавляють собі, сьміють ся, позівають, або і спять — і слово Боже іде на марне.

В кінци жий так після того, що ти чуєш на науці духовній. Пречиста Діва взором в тім взгляді. Она заховала в серци кожде слово і жила після него. — (Лука 2, 51). — А і Христос не хоче лише, щоби ти слухав слів Божих, але, щоби ти їх і виповняв, „бо не ті, що слухають закону, суть праведні перед Богом, но ті, що виповняють закон, будуть оправдані.“ (Рим. 2, 13). —

Того що говорить проповідник не відноси до другого, але до себе. Іди за приміром сов. Августина, який не лиш слухав проповідий св. Амврозия, але і навернув ся, змінив житє і устроїв єго після того, що чув. —

Так пізнали Ви, мої Дорогі, як велику вартість має слово Боже, є то насінє небесне, а єсли не приносить плодів, то винна тому химерність ріль сердець наших. Пізнали Ви длячого і як треба користати з того Божого насіня. Покажіть тепер ділом, що Ви слухали, зрозуміли і поняли ту науку, що Ви взяли єї собі до серця.

Від нині кождий з Вас нехай собі зробить обітницю, що не мине сьвято ні неділя, в яких би ти не вислухав Слова Божого. Хотяй би як млаво проповідав сьвященник, хотяй би незнати як часто ти вже чув про яку правду віри, все знайдеш в науці щось нового, що буде кормом для твоєї душі.

Памятайте ходити на науку духовну самі, памятайте Ви родичі, Ви господарі посилати на науку духовну Ваші діти, Ваших слуг — і вони мають душу і для них сіє Христос зерно правди. Слухайте усі слова Божого з покорою, з вірою, що то слова Христа, що скорше чи пізнійше принесуть вони многі плоди в ваших серцях, що ті Ваші серця поволи але певно будуть ставали подібними до Найсолодшого Серця Христового, а з таким серцем будете могли бути спокійними, бо тоді і до Вас будуть відносити ся слова Христа: „...Щасливі ті, що слухають слово Боже, і заховують його...“ (Лука 11, 28). Амінь.

о. ЮЛЇЯН ДЗЕРОВИЧ
ЛЬВІВ.

ЩО КАЖЕ СВ. ПИСЬМО ПРО АНГЕЛІВ?

СВ. МИХАЇЛА.

„Се я посилаю мого ангела перед тобою“
(3. Мойс. 23. 20.).

Було се за часів Йорама, сина Ахава, коли тойже панував над Ізраїлем в Самарії. Саме тоді — так читаємо в четвертій книзї Царств — напав асирійський король на Ізраїль і бажав доконче зловити пророка Елисея і його убити, позаяк тойже противляв ся його злобним замірам. Вислав тому своїх слуг і сказав до них: „Ідіть та глядіть, де пророк находить ся, нехай я піду і його зловлю“. І вони пішли і донесли небавом королеви, що пророк в Дотаїмі перебуває. Вислав тоді король коні і колесниці і сильне військo; а позаяк прибули під ніч, то облягли місто. Колиж слуга пророка став ранним ранком то побачив, що велика сила війська обступила місто враз з кіньми і колесницями. Поспішив тому до пророка і звістив йому се, кажучи: Горе! горе велике, пане мій чекає нас!“

Але пророк остав зовсім спокійний і заховав зимну кров, а наляканому слузї сказав: „В нас більше війська має, як у них“. Опісля став молити ся до Господа, щоби отворив очи слузї, щоб сей побачив чудо.

І Господь отворив очи слузї і він побачив цїлу гору повну огнистих коний і колесниць. І справдї цїлий полк небесних сил поспішив з помочию пророкови, численнїйший як військо вороже і побив Асирійцїв та вивів божого чоловіка з горячої небезпеки. (4. Царств. 6, 8. і сл.).

Ось яке гарне чудо! хтож би не нагадав собі його, з гордостию і радостию — мої Любимі — в нинїшний день, день присвячений почитаню Ангелів, тих наших, Богом поставлених опікунів нашого тїла і нашої душі. Колиж нам сю щойно оповіджену історию нагадує сьвяте Письмо, то нехай же воно нинї перед нами розкрие дальші пожовклі від старости, а все нові картки, та нехай виведе перед наші очі цїлу процесию тих сьвятих Ангелів для нашого поученя, для нашого ободреня, що нам нїчого боятись у небезпеках нашого житя, тїла і душі, бо за нами сторожать наші солодкі, наші любі Ангели-Хоронителї!

* * *

„Свято Ангелів! — Ангелики наші!“ які солодкі милі спомини вяжуть ся, ще від наймолодших часів юности нашої з сим сьвятим іменем.

„Ангел для нашої охорони!“ О! глубоко, далеко, далеко у пітьму часів сягає початок наших Ангелів-хоронителів. Ще тодї, коли Творець тишину вічности перервав могучим словом своєї волї: „Да будетъ свѣтъ!“ покликав Він також і безконечні хороводи світляних, небесних духів Ангелів. Ангели є першими сотворінями Бога є „ранними зорями“ сотвореня (Йов. 38, 7), вони називають ся в св. Письмі: „первороднї сини Божі“ (Евр. 12. 23).

Вони є від Бога випосажені великим знанєм і великою силою і прикрашені освящаючою ласкою „Властями“, називає їх св. Письмо „і силами“ (1. Петр. 3, 22) сильними кріпостию.

Ангели є князями божого царства; вони становлять немов двір Бога і Його небесне військо; вони є Його слугами і Його товаришами. „Тисячі тисяч служать Йому і силенна безлїч стоїть перед ним“ (Дан. 7. 10). Вони стоять там в небі перед Його престолом і „кличуть один до одного:

„Свят, свят, свят Господь сил, вся земля повна слави Його!“ (Іс. 6. 3). Вони спускають ся на землю як Його сильні післанці, як „служебні духи, посилаємі на служеннє про тих, що хочуть наслідувати спасеннє“ (Евр. 1. 14).

І одного з тих великих духів мої любі — дав нам Господь в своїй безконечній доброті, як хоронителя і товариша житя. Так! справді: кождий з нас має свого Ангела-Хоронителя! Так стоїть ясно і виразно в святім Письмі. І так сам наш Божественний Спаситель каже о малих дітях, що „ангели їх по всяк час бачять лице Отця небесного“ (Мат. 18. 10). Се була віра отсих перших християн, які молились в Єрусалимі за увязненого Петра; коли в ночи застукано до дверий і служача сповістила, що Петро вже на дворі, тоді говорили вони: „се певно Ангел Петрів (Діян. 12. 15).

Так віримо і ми. Такого Ангела-Хоронителя дав нам Господь від першої хвилї нашої появи на земли. Він любить нас, той добрий Ангел, як дітий того самого Бога, який також і його сотворив. Він любить нас, бо бачить на нашій душі сіяючу кров Христа, якою ми зістали відкуплені. Він любить нас, бо з незглубимих постанов божих знає він, що ми є призначені, бути колись наслїдниками вічної щасливости і учасниками Його слави. Він любить нас і тому тішить ся з сего порученя, яке йому Бог дав: „Ангелом своїм заповість хоронити тебе по всїх дорогах Твоїх; на руки возьмуть небе шоб Ти о камінь не піткнув ногу твою; на аспіда і василїська наступиш і подопчеш змия і льва“. (Пс. 90. 11. і сл.).

Та повна любови діяльність Ангелів є для людий загальною і все обіймаючою. Ніхто, якогоб він там стану не був, не є виключений з обсягу їх сили і помочи. Ніхто, чи він праведник, чи грішник, чи він старець, чи дитина нехай не сумніваєть ся о їх любови і помочи.

Колиб то нам дано було, так як Елисеєви хоч на хвильку підняти рубець, за який скрнваєть ся світ духів від нас, о як величаве видовище ми побачилиб! сьвітляне військо небесних духів при нас і довкола нас, які особливо при напорі наших ворогів нас сильно

боронять і ми кликнулиб з пророком Елисеєм радісно: „Я не боюсь; в нас є більше, як у них!“

Але таки трохи рубець тої заслони є відкритий і ми можемо тому заглянути в той світ духів, як він перед нашими очима відбуває свій таїнственний похід: І так бачимо ми Ангелів у Авраама під наметом (І. Мойс. 18. 2.) і у Лота перед горіючою Содомою (І. Мойс. 19. 1.); Ангел є у Ґедеона на поли, коли він вяже снопи (Суд. 7. 1.) і при Ілії на пустині (2. Царств. 1. 3.).

Безборонний лежить Даніїл в ямі львів, без помочи і оружія, відданий на паству диким звірятам, але вони його не займають. А чому? Бо „Бог післав Ангела свого й затулив він пащеки львам і вони не пошкодили йому“ (Дан. 6. 22.).

Слабосильна жінка, Юдит іде з табору Олоферна посеред війська ассірійського і ніхто не відважуєть ся непорочної жінки діткнутись. Чому: „бо боронив мене Ангел“ (Юд. 13. 2).

У Вавилоні вкидають трех молодців у огненну печ, позаяк вони відтягають ся поклонити ся золотому ідолови, але огонь не осмалив їм навіть одного волоска на голові і навіть запаху огню не чути було від них. А чому? бо „Бог послав ангела свого, та визволив слуг своїх“ (Дан. 3. 28.).

Ангел побив військо Сеннахерива під Ерусалимом (2. Царств. 10. 35.), а коли Юда Макавей в горячій битві боров ся з ворогами, тоді явились з неба світляні мужі на конях з золотими уздами і взяли Макавея в середину, щоби його оборонити (2. Мак 10. 29.).

На порозі старого і нового Завіта стрічаємо ангелів. Вони є при жертву приносячім Захарії (Лука 1. 11) і при Марії, погруженій в молитві в домику назаретськім (Лука 1. 26); вони являють ся післанцями мира на левадах вифлеємських (Лука 2. 9); вони служать Спасителеві на пустині (Мат. 4. 11.); вони порушають воду у Вифтездї (Йоан 5. 4.); вони є свідками воскресеня Христового і Його на небеса вознесеня (Мат. 28 2., Діян. 1. 10); вони будять Петра у вязници, отвирають йому двері і скидають його кайдани. (Діян. 12. 7.).

І так тягнеть ся сей ангельський хоровід через моря і суші, через вязниці і пустині. Так веде їх благо-

словенний слід через століття, через історію людскости, а також через історію твого життя,

Хтож з нас не чув, як Ангели інтересують ся нашим світом? Хто з нас сам на собі не досвідчив, як Ангел до його серця промовляв, напоминав, грозив, просив?

Наколи хтось іде злою дорогою, тоді приходить Ангел і кличе до нього, як колись кликав фалшивому пророкови Валаамови: „Се я сам прийшов перебивати тобі; бо погибельна стежка твоя передомною“ (4. Мойс. 22. 32.) Єсли хто з ворогом бєть ся в хвилях покуси, тоді приходить його Ангел, як каже псальмопівець: „Ангел Господень буде сторожити тих, які боять ся і виратує їх“ (Пс. 33, 8). Єсли хто при побожній молитві клячати ме, тоді приходить Ангел як до Товії, щоби „його молитву занести перед лице Всевишнього“ (Пс. 12, 12).

* *
*

Сердечною вдячностию споминаємо нині наших добрих приятелів і з молодим Товією, якого Ангел Рафаїл завів щасливо у вітчину, спитаймо ся нині: „Яку нагороду дамо йому, або чим одвдячимось йому після справедливости за його добродійства?“ (Пос. 12, 12.)

Яку нагороду? Святе Письмо дає нам на се знамениту відповідь:

„Остерегай ся лиця його й слухай голосу його, не становись опором против його; не стерпить бо він наших переступів; бо на йому імя моє. Колиж слухати меш голос й чинити меш усе що я глаголю, тоді буду ворогом ворогам твоїм і сопротивлю ся сопротивникам твоїм“ (2. Мой. 23, 21.)

Уважай на нього і слухай його голосу! Мої любимі! Коли ми ще були маленькі, то нам нераз говорили, що Ангелик наш сумує і сумно за нами дивить ся, коли ми Бога ображаємо і гріх творимо. Не сумнівайтесь в тім — се правда, се дійсна правда. Єсли ти грішиш і погорджуєш напімненями твого небесного

Ангела, й нічого собі з них не робиш, о знай, що тоді сумує Ангел; він сумує задля тебе, задля Бога.

Уважай на нього і не думай, що ти можеш ним погордити і забути! Чи ти ще дитиною, чи ти вже став великим, то не забувай на твого Ангела Хоронителя, не забувай на нього ані ранком ані вечером, в небезпеці і покусі!

Люди — о скілько наша відомість сягає — все молились до св. Ангела Хоронителя. Коли Яков мав умирати в Ґессем, то закликав до себе своїх дітий і молив ся над ними: „Ангел, що виратував мене з усього лиха, нехай благословить вас“ (І. Мойс. 48, 16). Коли старець Товія посилав свого молодого сина в далеку дорогу, не має для него иншого благословеня як се: „Ідьте щасливо! Бог вам в дорогу і Його Ангели нехай товаришать вам“ (Тов. 5, 21)

Коли Юда Маккавей вийшов на рішаючу борбу, простягнув руки свої до неба і молив ся так: „О Господи, що післав Ти свого Ангела за часів Езекії в таборі Сеннахеріба який 185.000 мужів убив, пішли і тепер твого доброго Ангела перед нами, єсли страх нападе на мене і боязнь буде мені грозити“ (2. Мак. 15, 21. і сл.)

І Церков наша не забуває ніколи молитись до Ангелів. Знаєте всі сю молитву: „Всі небесні сили Святі Ангели і Архангели моліть Бога за нас грішних“. А священики молять ся у полуночниці: „Огради нас святими Ангели твоїми яко ополченієм їх соблюдаєми і наставляєми, достигнем в єдинство віри і в разум неприкосновення твоєя слави“. Рівнож в молитвах на ісход душі поручає св. церков душу нашу опіці Ангелів.

* * *

Мої любимі! Мусів се бути подиву гідний вид, який представив ся Яковови, коли в утечи перед своїм братом Езавом на чистім поли був захоплений першою ночию і положив свою утомлену голову на камени. Нараз стало ясно довкола нього і він побачив дуже ясну драбину, якої спідний конець опирав ся о землю, а верхний

губив ся в звіздах. На драбині бачив він много гарних Ангелів, які то входили то сходили по драбині. (І. Мойс. 28, 12)

Щож думаєте? Таж се певно були Ангели Хоронителі; Ангели, що лучать небо із землею, які сходять від престола Всевишнього на сю долину сльоз, які з темної пітьми землї вертають ся в світляні простори неба.

Так то сходять вони і виходять щораз. Так бачить їх око віри ще нині на небесній драбині.

Тож приходіть сходіть до нас ви післанці Бога з руками повними ласк і благословеня. Сходіть і приносіть світло і силу і потіху! Сходіть і оставайте і в день і в ночи при нас! Сходіть і охоронюйте скарб наш: діти наші, молодіж нашу, помагайте родичам, підпирайте старих, потішайте хорих!

Сходіть, ви добрі Ангели, і беріть з собою наші молитви, наші добрі діла, наші зітхання, наші терпіння, наші сльози! Сходіть і забирайте з собою, колись і мою вірну умираючу душу і занесіть єї на лагідних раменах своїх на лоно Авраама, як колись душу бідного Лазаря! Амінь. (Лука 16, 22).

о. СЕМЕН БІЛЕНЬКИЙ.
КАТЕХИТ ВИД. ШК. ЛЬВІВ.

ПРИЧИНИ ЛЮДСЬКОЇ НУЖДИ І ЯК ЄЇ ЗАПОБІГЧИ.

22. НЕД. ПО СОШ.

„Чадо, помяни, яко воспріялъ єсли благая твоя въ животѣ твоємъ, и Лазаръ такожде злая; нынѣ же здѣ утѣшаєть ся, ты же страждеши". — „Дитинко, згадай, що ти вже одержав твоє добро в твоїм житю а Лазар одержав зло; тепер він тут тїшить ся, а ти терпиш".

(Лук. 16, 25)

Нема на сьвіті нічого більше неприродного, дивоглядного і відражаючого як чоловік, що не дбає про свою будучність Та на жаль стрічаємо дуже много таких людий, що навіть не думають про вагу і ціль свого житя. Їх одиноким і виключним занятєм, то погоня за хвилевою роскошию, а їх богом всьо то, що приманює змисли.

Нинїшне св. євангеліє становить нам перед очи образ такого чоловіка в особі богача, котрий ціле своє житє згонив на безпутних гучних забавах і пирах. Єго зовсїм не обходить людська біда, — бо нуждар Лазар лежить саме перед воротами в найбільшім опу-

щеню, голоді і в гниючих струпах і вижидає милосердя, — але на дармо.

Нагло зміняють ся ролї тих обох людий:

Зпоміж богато заставлених столів, — з посеред грімкого співу і веселого товариського гамору, — зпосеред всеріжних роскішних обстанов опиняє ся богач — — — в пеклі.

І уриває ся чарівний сон єго дочасного житя, смерть приносить йому повну сьвідомість проклятя.

І на дармо підносить він очи до гори, до Лазаря, — що вже ликує зі сьвятими в небі, — на дармо просить ратунку: Голос з неба пригадує єму, що для него нема вже жадної надії на спасенє, бо з пекла ніхто не виходить!

Такий сумний конець чекає тих людий, що цїлим серцем привязують ся до того, змислового світа і не дбають про свою душу. Ті, що для низьких, змислових забаганок марнують майно, здоровлє і час, та не дбають про своє вавтра, — нехай будуть певні, що не мине їх заслужена кара і то єще на тім світї.

Щоби запобігчи сему страшному розчарованю, застановимо ся нинї 1) над причинами зла і нужди між людьми, 2) що нам робити, щоби ми забезпечили собі щасливу будучність так на тім, як і на другім світї.

I.

Не маю наміру говорити о тім, звідки взагалї на світї взяло ся зло і терпінє, анї о єго відношеню до Божого Провидїня і людського спасеня. О тім колись пізнїйше...

Нинї маю на думцї передовсїм ту біду і нужду, що єї спричинють самі люди. Бо коли би не зла людська воля, то світ сей не був би такою сумовитою долиною сліз. Дуже часто залежить від самих людий, чи між ними має бути пекло чи рай!

Причинова звязь, що править цілою зовнїшною природою, істнує також в моральнім житю чоловіка.

Нарікаєш нераз М. Л.!, плачеш і дивуєш ся, для чого ти такий нещасливий і бідний?!

Будь певний, що твоя нужда не є без причини! Бо коли би ти по совіснім розслїдженю свого житя

не найшов жадної такої провини, що моглаби стояти в причиновій звязи з твоєю недолею, — то тіш ся і радуй ся! Видко, що то Боже Провидінє посилає тобі терпінє для твого власного добра і спасеня.

Думаю однак М. Л.!, що не богато найде ся таких людий, котрі би не мали важких житєвих похибок і блудів.

Марнованє дорогого часу, байдужність на всьо, що чесне і благородне, недбальство про себе самого, лінивство до праці, житє понад стан, гоненє за легким зарібком і розтратність а передовсім рабство своїх власних пристрастий і пр. і пр., се те ненаситне гайворонє, що колись в чорній годині твого житя позлітає ся над тобою, щоби роздирати твою душу! Який жаль стискає серце, коли подумаємо про молоді, змарновані літа?! Сей найдорожзший час, повний надій і сили! Подумай М. Л.!

Огнєм неупорядкованих пристрастий підпалив ти свій власний рай, — а пожар проступку зруйнував твою молодість, — а потвір-гріх пожер твою долю!

Ціле житє гонив ти і посягав за приманою, золотистою кулею щастя, — мнимого щастя, що гейби мара котила ся перед тобою і зваблювала тебе чим ваз дальше в пустиню негідного самолюбства!

Сему блискучому марному ідолови приніс — ти в жертву свій розум, серце і честь. — ти опідлив і затроїв задля него свою душу, — а колись єго досягнув і вхопив в обійми, та хотів заспокоїти свою жадобу щастя — тоді... заскреготав ти зубами!... не було правди, — то була злуда! Се був обман! За одним замахом твоєї руки гепнула золотиста, зрадлива куля щастя з тріском на камінь, — і посипало ся пусте черепє! І отворили ся твої очи — ти пізнав свою нужду, — ти спостеріг, що ти голий і босий! Твоє тіло схудощавіле, — твоя душа смертельно голодна! Хочеш ратувати ся? — Чи не за пізно?! Бо зморщки на твоїм лици сьвідчать, що твоя молодість далеко далеко улетіла, тож брак тобі вже творчих сил і спосібностий до трудних діл, — між бодаками і тернєм

З твоїх очий котять ся гіркі слези, а з глубини твоєї душі відзиває ся таємничий голос совісти: „Проклята буде земля в ділі рук твоїх..., аж вернеш ся до землї, з котрої ти взятий“... (Бит. 3, 17 і 19).

Бачимо отже, що всьо то зло, яке чоловік творить і розсїває по сьвіті, — громадить ся і вертає до него в видї ріжних нещасть, як темноти і опущеня, убожества і голоду, хороби і передвчасної смерти, — а часто запропащує єго на віки. Противно зло, що не походить від нас не є для нас страшне, хотяй би ми почули на собі єго тягарнподібно як Лазар, що терпів з допусту Божого. Що иншого завинене терпінє, а що иншого невинне. Терпінє за провину є карою, коли терпінє без вини є чеснотою. Одно з них мусимо перетерпіти в нашім житю. Цїлковите усуненє терпіня споміж нас, се річ неможлива; бо цїле наше житє на тім світї. — від колиски аж до гробу, — розвиває ся в наслїдок первородного гріха, під знаком терпіня і дуже часто лучить ся нерозривно з нашим добром. Терпен — спасен!

Але густо часто є терпінє і нужда певним віщуном осудженя. Як звалена скала придавлює душу, — витискає з неї послїдну надію і пхає в розпуку, а тим самим в проклятє. Се рід біди, що завсїгди товаришить блудному і грішному житю.

Щасливий, хто завчасу заверне з дороги, котра провадить в грізні і непоборимі обійми такої нужди!

II.

„Мій сину!“ каже мудрець Божий, „користай з часу і стережи ся злого“. (Екл. 4, 23).

В тих кількох коротких словах св. письма містить ся найкрасша наука житя, найпрактичнїйша вказівка до неба.

Бо до радости і щастя ми сотворені. До радости, що є першою і послїдною цїлию світа, що є тою могучою силою, що опановує всяке праве житє, кожду здорову культуру, взагалї цїлий світ. А осередком і основою щастя і радости є праця. „Праця з неволї нас вирве!“ Праця розганяє всї страхіття нужди і недостатків, — праця витискає на наших устах чистий усьміх задоволеня.

Тому користаймо з часу, котрий як найскорше біжить і не вертає; працюймо і розвиваймо всї наші сили доки день нашого житя, — бо як прийде ніч, то вже нїчого не можна буде зробити.

В двох напрямах мусить поступати наша праця, бож ми, люди належимо до двох світів: До тілесного і духового.

Вже з природи своєї домагає ся наше тіло хліба, одіня, захорони перед вітрами, слотою, студеню і т. п.

Тож нашим святим обовязком старати ся о то всьо і забезпечити на будучність средства житя для себе і своєї родини, а по можности допомочи і дальшим нашим ближним в борбі з житєвими трудностями.

Бо чоловік не може обійти ся без чоловіка. Бог сотворив єго до суспільного житя і дав єму право жадати в потребі людської помочи. Але рівнож вложив Господь на него обовязок милосердя і несеня помочи потребуючим. „На правду кажу вам, длятого, що не зділали ви одному з тих менших, то мені ви не зділали“, скаже Христос Спаситель на страшнім суді.

Не одно зло дасть ся усунути тілько спільними силами загалу. Для того ми не сьміємо самолюбно замикати ся самі в собі як хробак в хроні і усувати ся від горожанських обовязків. Коли хочемо забезпечити собі красшу будучність, то мусимо брати участь також в житю суспільнім! Деколи треба нам навіть пожертвувати ся для громади, церкви, народу! А сьвідомість, що ми причинили ся до злагідненя людського терпіня, що ми ущасливили других наповнить нашу душу благородною, взнеслою роскошию — і пійде з нами на другий сьвіт!

Посестрами праці, що підносять наш материяльний добробит, є витревалість в трудах і ощадність. Хто трудить ся і щадить, той за жебраним хлібом не пійде!

Уміренність в уживаню земських дібр є одною головних чеснот моральних і запорукою щасливого я. Бо уміренність причиняє ся між иншим до скріпленя здоровля і продовжає житя. „Задля иеуміренности, вже многі повмирали: а хто жиє мірно сей продовжає своє житє“, читаємо в сьв. письмі.

Но не переціНюймо занадто материяльних дібр! Наш дух також домагає ся поживи! Розум прагне просьвіти, серце рве ся до річий гарних і взнеслих, душа банує за небесними вижинами, за надземським кормом, за теплом і світлом Божої ласки.

В духовости лежить ціле достоїньство чоловіка, що відрізняє єго від нерозумного звіряти, якому

більше нічого не бракує до щастя, коли добре попоїсть, напє ся, найде вигідне леговисько, то що!

М. Л.! Ми призначені до вічности! Тому вже тут на земли мусимо ріжнити ся нашим житєм від всїх инших сотворінь. Творім діла заслуги, бо лише їх будемо могли забрати з собою на другий сьвіт, де за їх ціну одержимо вічне щастє. Провід в нашім житю віддаймо духови, підчинім єму наші змисли разом з дикими пристрастями і жиймо після вказівок віри, якої нас сьв. церква католицька учить.

В годинї смерти переконаємо ся, як марними є всї богатства і вигода сьвіта. Они лише помножуть жаль і розпуку, коли чоловік неприготований до вічности, сходить з того сьвіта. Золото і срібло висуває ся єму з рук, дорогі одежі і всї улюблені предмети утїкають від него як сон, никнуть в єго очах і щезають як камфора!

Для того нам треба одуховлених дїл, що доспівають під впливом Божої ласки і мають на собі знамя вічности. Для того упоминає св. письмо: „При всїх твоїх дїлах памятай про послїдні річи і по вік не согрішиш“. (Екл. 7, 40).

о. ГРИГОРІЙ ПЛАКИДА
СТАРИЙ СКАЛАТ.

УПАДОК СУПРУЖОЇ ВІРНОСТИ.

23. НЕД. ПО СОШ.[1])

В часї сеї великої війни народів розіслав один мудрець своїх учеників по світї, щоби они про все добре розвідали, а опісля вернувши, мудрцеви про все розказали. Ученики розійшли ся. Ходили по селах і містах, по окопах твердинях, по крови, трупах і згарищах, а наконець всї повернули і кождий на свій лад ділив ся з мудрцем своїми вражінями, Головно оповідали про дорожню. „Учителю“ — казали они — „весь світ нарікає на дорожню. Над дорожнею радять монархи і мінїстри, парляменти і сойми, унїверзитети і академії наук. Дорожню проклинає жовнїр в окопах, робітник на вічу, селянин на торзї, жінка при кухнї, дитя при грудях“. Мудрець вислухав терпеливо своїх учеників і сказав: Коли говорите за дорожню, то скажіть менї також, що в часї сеї війни подешевіло?“. Запанувала мовчанка. Нараз перервав сю мовчанку один

---

[1]) Ся наука була з деякими змінами виголошена в часї російської інвазиї р. 1915. на відпустах в Скалатї, Богданівцї і и. місцевостях. Рівнож надає ся она на неділї о біснуватих, порівнуючи біснуватих з чужоложниками, яким в часї сеї війни імя — леґіон. — Автор.

ученик і сказав: „Так, учителю, знаю один предмет, який в часї сеї війни упав з своєї висоти, подешевів, часом прямо за безцїн продає ся". „Що се за предмет?" — спитав мудрець Ученик відповів: „се супружа вірність!" Мудрець покивав головою і сказав: „Правду кажеш. Упала супружа вірність... А прекрасний, та блудний світ мовчить. Нарікає на дорожню, а не нарікає, що деякі єго вартости дешевіють, котять ся в пропасть".

А у нас в Галичинї — чи инакше? Чи не подешевіла і в нас супружа вірність?... Боже милий, що се стало ся? Бувало перед війною ти міг перейти цїлу Галичину здовж і вшир, а всю найдену супружу невірність можливо тобі було списати на пяти пазнігтях одної руки. А нинї?... Вступи до першого ліпшого уряду парох., особливо по містах, глянь в книгу народжених, а она тобі скаже про супружу вірність так вимовно, як ніякий бесїдник.

Що се за причина того сумного явища? Чи знїс може Бог на час війни VI заповідь? Чи може знесла церков на час війни шлюбну присягу? Нї. Не знїс Бог на час VI заповіди, нї церков шлюбної присяги: се честь нашого, загально чесного жіноцтва, пійшла на роздорожа. Але нехай про се розкаже „інтересована" особа. Послухайте.

Пізним вечером застукало пару людий до дверий священика: сїдоголовий старець і гарна, молода невіста — отець і єго замужна донька. На запит священика, чому так пізно приходять, відповів старик: „Не я тут буду про се говорити, она тут „інтересована", нехай говорить".

І она почала говорити, а я не могу сказати, чи більше сказала она слів, чи більше слїз кинуло з єї очий.

„Муж мій пішов на війну. Я за ним якийсь час плакала; наконець почала себе розважати. Пійшов..., верне... добре, а не верне, він не перший, непослїдний на світї. Буде другий, молодший, а що молодше — то солодше. А покищо я ще собі погуляю, як рибонька по Дунаю. В сїм горю заходив нераз до мене сусїдський молодець. Бувало і дров врубає і січки вріже і худібку обійде. Я думала, що се ангел, а він? Прав-

да нераз розрадив і розговорив, але коби на тім стало ся?

Ах, нещасна я... Я глянула йому в очи, а він менї в душу, я положила руку на його рамя, а він положив руку на мою супружу честь і сплямив єї.. Не так він, як я, бо я забула на шлюбну присягу, на честь дітий, честь свого роду... На лихо попав мій муж в полон, не було чутки за него, а я легковірна казала вже дітям молити ся за його душу. А сама єще більше чула... І стало ся, що ждало ся. Нараз дістала я лист від мужа з полону: покланяв ся менї, питав про здоровлє. А зі мною вже було не теє. Ах, лишечко! Що я зробила?... Крадком привела серед поля плід нечистої любови, привела і зі сьвіта звела. Місяць сіяв серед неба, шувар шумів, а я стояла з дитятком над водою і говорила: „Тобі житє, менї нема житя!“ Піднесла раз дитя, щоби його втопити, але мов невидима сила схопила мене за руку і я схаменула ся. „Тобі житє, менї нема житя!“ — подумала я знов і знов піднесла дитя, щоби кинути його в бурливі филї ріки. Затремтіла совість і я знов зупинила ся. Наконець зважила ся я на злочин і вергла дитя в воду. Дитя заридало. І не знаю, чи менї се так здавало ся, чи так случайно зложили ся уста немовлятка, досить, що я виразно почула слово: „мамо!“ І се слово мов на глум чую доси, оно йде в слід за мною і нї в день, нї в ночи не дає менї супокою. Повіє вітер, зашумить дерево, заговорить хтось, задуднить земля під моїми ногами — вічно чую се слово: „мамо!“ І так я звела зі сьвіта житя і сама житя не маю, Порадьте, отче духовний“.

Але досить тої страшної історії. Чи она одна така була? Недавно. Пригадаймо собі часи російського наїзду. Ту плавало дитя по водї, там виорав його плуг, там найдено його в каплици, там в костелї, там на цвинтарі, а всюди одна і та сама історія, яку нам від початку до кінця розказала молода невіста. Деж отже причина того? Причина? Єї нам сказала вже інтересована особа. Се жажда розкоші, що „молодше то солодше, а я собі погуляю“. Гуляй, жінко, гуляй, лиш чи довго гуляти будеш?

Пригадай собі, жінко, той не так давний час, як ти пращала свого мужа. Хто може забути ту трогаючу хвилю мобілїзації? Она порушила серце і душу, небо-

і землю; то була хвиля, коли саме пекло плакало над недолею землї. Ти відпровадила свого мужа ген за горбок, до зелїзниці. Не сама ти там була, там було таких самих як ти тисячі. А кожда з дитятком при груди. Поїзд рушив. Не було чути нї свисту льокомотиви, нї туркоту колїс, лиш один роздираючий небо плач. А послїдні слова твої були: „Скорше виросте мурава на моїй могилї, як я тебе забуду, мій мужу“. Між тим що стало ся? Муж поїхав за гору, а ти за другу і шлюбна жінка забула за свого мужа. Забула і гуляє.

Чому ти не подумаєш собі: а що там робить мій муж в студених окопах? Не так важко відгадати. Сидить, позирає до схід сонця і питає ся буйного вітру: „гей, гей, що там робить моя люба жена, мої як мак дрібонькі діточки? Хто врубає їм дровець? Хто обійде худібку? Хто отре їм сльози?“ Бідний жовнїр. Падає на колїна і молить ся: „Боже милий, верни мене в рідні пороги. Як рад я пригорнути до серця свою рідну дружину, як рад я почути від своїх дїточок слово: „тату“. Я так давно не чув сего слова!“

Так молить ся нещасний жовнїр, сльозами обливає ся, а рукавом обтирає ся. А що ти робиш? Яка твоя „молитва“, жінко? Твоя „молитва“: хіхі-сьміхи; твоя „молитва“: пестощі, обійми; твоя „молитва“: а я собі погуляю, як рибонька на Дунаю; що молодше — то солодше; але конець-кінцем і твоя „молитва“ кінчить ся плачем, ген серед поля широкого, над бистрою річкою, де шувар шумить а послїдним словом всїх твоїх подвигів: „Мамо, мамо!“

Хтож може описати, які то душевні тортури переживає бідний жовнїр, коли дізнає ся про невірність своєї шлюбної жени? Ось що розказує очевидець: *)

На позиції був один жовнїр. З дому отримав він болючу вістку, що його зрадила шлюбна жена. Яке вражінє зробила ся вістка на него? Она його більше заболїла, як кількалїтні терпіня світової війни Нещасний не міг сеї вісти пережити.

---

*) Сей факт оповідав менї п. Капкан, командир І-го україн. імени гетьмана Б. Хмельницького полка, перебуваючого в осени р. 1917. в Скалатї ст. — Автор.

Страдав душею днем і ночю і конче хотів і шукав смерти. Коли шаліла воєнна хуртовина, сіяли рефлєктори, летіли стріли як дощ, а земля дрожала від арматного ґуку, він тоді радо виходив на свій окіп і ждав зимнокровно смерти. Так робив нещасний жовнір через шість місяців і час шести м сяців не міг вилічити його від рани завданої йому віроломством його власної жени. Наконець поцілила його куля і він погиб. Цікаві жінки радіби дізнати ся, що се за куля убила нещасного жовніра. Очивидно. Відповім на се. Не убила його ні куля мерзера, ні куля карабінова, а віроломство його власної жени.

Застановім ся над тим, що жде віроломну жінку. як війна скінчить ся, а єї муж верне з поля бою до дому?

А війна певно скінчить ся. Що має початок, то мусить мати і конець. Що то буде за радість? Пійде луна горами-долинами: „Вертають наші жовніри!“ Все, що живе, вибіжить за село, щоби повитати жовнірів-страдальців. А перші вибіжать жінки, щоби повитати своїх мужів першим поцілуєм мира. Спільно буде радіти муж і жена. Але чи кожда жінка вийде на стрічу свого мужа? Всі жінки вийдуть на стрічу своїх мужів, одна лиш не вийде: се віроломна жінка. Але не вийде невірна жінка, вийде вірна сестричка, щоби потішити брата-сокола. Огляне ся жовнір кругом і спитає ся: „скажи мені сестричко-голубочко, чому не вийшла дружина моя?“ А сестра відповість: „Брате мій, сокольнику, твоя дружина зрадила тебе“. І заплаче нещасний жовнір: „Бодай мене була перша куля не минула!“ І коли завитає на світі мир, в домі невірної жени розпічне ся — домашна війна.

Неодна жінка може сказати: „мій муж добрий, лагідний; розплачу ся перед ним, а він все мені простить, навіть віроломство“. Кажеш, жінко, що твій муж добрий, лагідний А чому ти відплатила ся йому за його добре серце злочином віроломства? Скажи, жінко нещасна, чи не здрігає ся в тій хвилі твоя совість? Впрочім нехай буде, що твій добрий муж простить тобі навіть гріх віроломства. Однак розваж, жінко, чи твій муж забуде про твоє віроломство? Не забувай, що невірність жінки завдає таку рану серцю мужа, яка найдовше не може загоїти ся. Про се нераз переконаєш

ся, хочби твій муж був добрий як ангел. Нераз ти побачиш, що твого мужа пересліідує якась чорна задума. Запевняю тебе, що предметом тої задуми буде твоє віроломство. А може колись побачиш на очах твого мужа — сльози? Не раджу тобі питати ся мужа, що се за сльози. Причиною їх буде твоє віроломство. Так, так, добрий муж простить тобі твоє віроломство, але не так легко його забуде, а коли зірве ся бурлива хвиля в твоїм домі, твій добрий муж кине тобі твоїм віроломством в очи.

А що буде, єсли твій муж буде сердитої, мстивої вдачі? В такім разї горе тобі, віроломна жінко. На тобі сповнять ся слова св. Письма: Прелюбодѣй же за скудость ума погибель души своєй содѣваєтъ: болѣзни же и безчестіє понесетъ: поношеніє же єго не загладится во вѣкъ (Притч. VI. 32 33.).

Як гірко нераз мстить ся віроломство, нехай говорить зміст одної салдатської пісни. Салдат вернув несподівано домів. В хатї застав стареньку матір і свою молоду жінку, котра колисала маленька дитя. Що се було за дитя, нехай кождий догадає ся.

Салдат поблід з досади, очи його заіскрились демонічним огнем, він добув меч, щоби зробити з своєю женою смертельну розправу Мати заступила йому дорогу і молила його: „сину, прости женї!"

Син-салдат відповів: „Тобі прощу, женї не прощу!“ Блиснула шаблюка в руках розбішеного салдата і в мить ока скотила ся з вязів голова невірної жени.

Подібну історію розкаже вам неодно місто, неодно село. Чи вже конець сим історіям. Давби Бог. На жаль не одна єще така історія повторить ся, коли мужі вернуть з поля бою домів і розвідають ся про всю правду своїх жінок.

Супружа зрада єще инакше любить мстити ся

Каже св. Письмо: Прелюбодѣй же за скудость ума погибель души своєй содѣваєтъ. Чужоложство єще страшнійше любить мстити ся, бо через той гріх йде часто марно ціла родина. Наведу иньший приклад, який був в однім селї перед самою війною. Жінка зрадила мужа Що робить муж? Попадає в розпуку, продає поле, хату, а сам їде до Америки шукати потіхи на зболілі рани души. Коли

покидав спродану вже рідну хату, вийшли йому на стрічу діти і почали лебедіти: „Тату, по що нас покидаєш?“ А тато, глянувши на діти, заплакав гірко і сказав: „Жінка невірна — діти не мої“. І поїхав в сьвіт за очи. Так, так, добрі люди. Коли муж ломить закон супружої вірности, жінку се очевидно болить, але жінка все може найти відраду серед кружка своїх діточок, котрі для неї не перестануть бути дорогими. Зовсім инакше, коли жена поповнить віроломство. Муж, стративши віру в чесність своєї дружини, починає сумнївати ся в правність своїх дітий, тратить серце до них, тому не дивуйте ся, що той муж сказав: „Жінка невірна, діти не мої“. Зрозумієте, тепер, чому то сьвіт вимагає більше моралї від жінок, як мужів, чому лекше прощає мужчинам, як женщинам. Віроломність мужа нарушає основи родини, а віроломність жени руйнує їх. Розважте се добре, передовсім ви жінки! Бо що буде, єсли твій муж верне з поля бою і покине тебе з твоїми дрібними дітьми? Скажи, жінко! Скажи, як виховаєш свої діти? Досьвід учить, що злочинники виходять з того дому, де діти виховує не батько, а мати. Скажи, чи зможеш глянути своїм дітям в очи, як спитають тебе, чому покинув їх рідний батько? Що поможе твоя наука, єсли діти дізнають ся про твоє віроломство? А оно не укриє ся перед твоїми дітьми. Прийде до сварки між тобою, а твоєю сусідкою, а она твій гріх викричить на все горло. Твої діти вийдуть на улицю, а сусідські діти зрадять їм твій гріх. Чи може бути нещасливійша особа від віроломниці? Дивіть ся! Она не сьміє глянути своїм дітям в очи; єї жахає питанє єї власних дітий; єї непокоїть шепіт дітвори, єї заєдно здає ся, що за ню діти говорять. Справедливо говорить св. Письмо, що нечесть віроломниці не затре ся на віки. Бути може, що ти станеш чесною жінкою, вступиш на дорогу покаяня, впишеш ся до брацтва, але не думай, що світ забуде тобі твій промах. Розпустний світ довго памятає розпустникам, Твоя перша товаришка, побачивши тебе на дорозї чесноти, шепне иньшим на ухо: „Думавби хто, що она сьвята, на жаль ми знаємо єї молоді літа“. А вийдеш по літах на улицю, усьміхнеш ся невинно до чужого мужа, твоя сусідка скаже; „Дивіть ся, знов починає зуби сушити“. А буде в тебе

колись пізно в ночи сьвітло горіти, найдуть ся такі, що на пальцях підлїзуть під твоє вікно, щоби підглянути, чи там когось нема, або нагад кинуть на тебе неславу, що тобі виросли „молоді зуби". Розказує ся в нашій народній пісни, що один муж повісив своїй невірній женї дзвінок на шию, щоби видзвонював єї неславу; тимчасом і без дзвінка переслїдує неслава невірну жінку, йде мов тїнь за нею з роду в рід, до гробу і поза гріб. Слушно говорить св. Письмо про перелюбника, що: Поношеніє же єго не загладится во вѣкъ.

II.

Киньмо оком на давні часи, як тодї люди дивили ся на віроломство. Відразу впадає в очи одна неподібність: давні часи надто остро карали супружу зраду, а нинїшні часи часи аж надто лагідно єї осуджують.

У поганських Египтян давано віроломникам по 1000 різок, а віроломницям обтинано для постраху конець носа. У Куманів обвозили зрадницю на ослї по цїлому місту. На острові Патанї убивали рідні родичі свої діти, єсли їм доказано чужоложство. У старинних Германців панувала виїмкова непорочність обичаїв. Римський цїсар Аврелїян домагав ся супружої вірности навіть від своїх жовнїрів, а щоби дати відстрашаючий примір, велїв жовнїра, зловленого на горячому вчинку, привязати до вершків двох пригнутих дерев і роздерти на двоє. Мойсей, законодавець ізраїльського народу, пише: Смертію, да умретъ прелюбодѣй и прелюбодѣйца (III, 20).

І наші предки бридили ся віроломством. Коли один з Галицьких князїв приняв до свого дому навірницю, бояри спалили єї і змусили князя жити із шлюбною жінкою. Але єще не давно обтинано у нас розпустницям коси а чужоложників обводжено по цїлому селї.

А нинї? Чим довше війна, тим більша розпуста. Чого не могли вдіяти Пруси та Америка, сего накоіла війна. З під галицьких звалищ прокидає ся привид Содоми-Гомори. Нинї каже муж: „На то війна, щоби погуляти"; а жінка каже: „Нема мужа дома, треба погуляти"; Нинї каже молодець: „Доки дома треба погуляти"; а дівчина каже: „Доки хлопці дома треба по-

гуляти“. Дивне диво!... Кругом нас кровавий танець, а чоловік мов божевільний пориває чашу розкоші, щоби пити до саміського дна.

І хтож може покласти таму сій погані, яка мов повінь розливає ся? Хтож иньший, єсли не наше чесне жіноцтво?... Ся війна показала, що серед нашого жіноцтва є много праведниць, є неодна старозавітна Зозанна Читаємо в старім завіті про чесну Зозанну, котра замість чужоложства вибрала ганьбу і смерть. Кількож в нас було в часі ворожого наїзду — жінок, котрі головою наложили, а не кинули шлюбної присяги на поталу? котрі кинули спокусникови гроші в очи зі словами: Пропадь ти і твій юдин гріш, а я вірности не зломлю!...“

Жінки! Чим більше допче ся шлюбна присяга, тим висше шануйте єї, тим більше дорожіть нею, а святість супружества буде серед нашого народа запевнена. До вас кличе нині сьв. Апостол Павло: „Не вѣсте ли, яко тѣлеса ваша удове Христови суть... или не вѣсте, яко тѣлеса ваша храмъ живущаго въ васъ святаго духа суть, єгоже имате отъ Бога и нѣсте свои; куплени бо єсьте цѣною. Прославите убо Бога въ тѣлесѣхъ вашихъ и въ душахъ вашихъ, яже суть божія (Римл. XIII, 13).

Пішов, жінко, твій жуж до бою, заміни дім свій в монастир, Строгі жіночі монастирі мають такі закони, після яких ніякий мужчина (окрім правного настоятеля) під церковною клятвою не може там входити. Нема твого мужа, нехай в тім часі ніякий мужчина, винявши твого батька та брата, не має вступу до твого дому, а уникнеш людских шептів, і зможеш кождому сміло глянути в очи.

Пійшов твій муж на війну, стань з тим днем монахинею. Не до лиця тобі, жінко, брати участь в танцях, вечерницях, не пора від реготу заходити ся, коли над твоїм мужем свищуть кулї, з ран єго кров лє ся, коли він може потапає в мутних филях Піяви.

А для монахинь має бути жерелом потіхи — молитва. Нема твого мужа, шукай, жінко, відради в молитві, а не сама — з своїми дрібненькими дітьми.

Жовнір попав серед бою в филї бистрої ріки. Боров ся, як міг, та прийшлось потапати. Не потонув.

В тій самій хвилї молила ся за спасенє бідного жовніра єго вірна жінка. І ось падає в ріку арматна куля, настає взрив, який викидає щасливого жовніра на берег Молитва вірної жени спасла бідного жовніра... Від'їхав твій муж на позицию, будь, жінко, острою, без пощадною супротив звідників, які чигають на твою супружу честь. Єсли будеш супротив них лагідною, не дивуй ся, що злобні язики про тебе говорити будуть; як тя видять, так тя пишуть... Одну гарну та чесну жінку хотів звести салдат на гріх. Щоби полонити єї серце, почав від підхлїбства: „Ах, які в тебе чорні очи...“ Жінка відповіла: „Чорні в мене очи, а біла душа, гет проте і від моїх очий і від моєї душі!“

А коли мов буря спадуть на тебе покуси, щоби кинути тебе на дно упадку, пригадай собі жінко, справедливість суду Божого.

Так, так! Є Божа справедливість. Ніхто перед нею не втече. Можеш жити, гуляти, розкошувати, але не забудь, що коли доступив евангельський богач в повні земского щастя, тоді почув голос: сеї ночи душу твою візьму від тебе... І все щастє щезло в мить ока, як банька з мила. Огляньте ся віроломники!... Кожда хвиля близше гробу. Чи не бачиш того часу, який летить мов шпарка стріла? Чи не чуєте в шумі вітру того самого голосу Божого? Перший твій сивий голос, послїдний спорохнавілий зуб віщує тобі, що неминучо надходить день Божої справедливости. Надходить і певно прийде. І нараз огіркнуть тобі твої солодкі розмови, остогиднуть твої облудні поцілуї, пристрастні обійми, безвстидні пороки..., станут перед тобою як привид твоєї душі і розпуста і чужоложство і шлюбна присяга. судить тебе буде не лиш сонце і місяць, але і темна ніч. Немовлята, які ти без сьвятости хресту зі сьвіта звела, воскреснуть і станут з тобою на суд. Почуєш знов слово: „Мамо! Що ти вдіяла? На що убила мене в своїй утробі? Дай тепер, мамо, душу за душу...“ Почуєш вирок справедливого Бога... Не забувайте на день суду Божого — віроломники і віроломноці, поступіть на дорогу покаяня, бо кличе сьв Павло: Чесна женитва во всѣхъ, и ложе нескверно: блудникомъ же и прелюбодѣемъ судитъ Богъ (Євр. XIII, 4). Амінь

о. ЛЕОНТІЙ КУНИЦЬКИЙ
ДУХОВНИК СЕМИНАРА. — ЛЬВІВ.

МАРІЯ — ПОКІРНА.

ВХОД В ХРАМ ПРЕСЬВЯТОЇ БОГОРОДИЦИ.

Днесь въ храмѣ божимъ, ясно
Дѣва являєтъ ся.

По сходах, що ведуть у храм, у Ерусалимський храм іде босе, убоге трилітне дитя, іде на чужий, ласкавий хліб, під чужу руку, в тверду школу послуху і праці і молитви і служби Богови і людям, тай тому храмови святому, щоби із него, з єго марморів і золотих прикрас, порохи стирати, що їх люди нанесуть у годинах молитви. Се грядуча Мати Божа, з царського роду, що мав колись палати і богатства і шовки і слуги і власть! Лиш Марії нічо з того не остало ся! Так хотів Бог, так упокорив Бог Марію! Убожеством єї упокорив зранку житє і ціле житє так єї корив. Коли вона хатину в Назареті собі придбала — Він Бог єї з неї вигнав у Вефлеєм і місто хати вертеп їй дав, що ледви від дощу хоронив тай від студени! А з відтам вигнав єї в чужий край, в Єгипет на прошений хліб між чужих людий.

А коли позволив їй вернути в Назарет, то за се казав їй до щоту сповнити єї власні слова: „Се раба Господня“. Бо Пречиста мусіла служити Синови свому тим, чим служить бідна женщина у своїй хаті рідні сво-

їй працею хатною, тою роботою, що єї першу з постелї гонить, що їй послїднїй позваляє покласти ся на хвилю спочинку! Люди сердечні! А вам здає ть ся се уже найвисшим степенєм упокореня, убожества і та зарібнича праця, коли вас Господь Бог нею посїтить! А у Пречистої се був перший степень упокореня, найлегчий, найменший! В нїм Пречиста чула ся так щасливою, що пісню співала на честь убожества і упокорень в нїм: „Величає душа моя Господа і розрадував ся дух мій в Бозї, Спасителю, що голодних щастєм наситив“, що „то алчущия ісполни благ“.

А того щастя не жалував Спаситель Пречистій Матери, бо упокореням Пречистої краю не було.

Прийшла хвиля другого входу в храм, тодї коли Пречиста з 12-лїтним Ісусом пішла на свято Пасхи в Єрусалимську святиню. Без єї відомости лишив ся Спаситель в храмі, як Пречиста вже вертала в Назарет. По трех днях болючого страдального шуканя знайшла Пречиста свойого сина в храмі. І Мати хотїла свою власть над Сином явити, що вона для Него є першою у світї, чомуж Він на се забув, „таж я і Отець болюче Тебе шукали“. А Спаситель ставить єї далеко поза своїм правдивим Отцем і поза собою. „не знаєте хиба, що я маю в тім бути, що є мого Отця?“ І се упокорене стрінуло Матїр за невиспані ночі, за службу тиху — за роботу низьку? І Пречиста зложила се упокорене у серце своє — як скарби кладе ся великі у скарбницю! Люди сердечні! А ви собі місця не можете знайти, коли то місце не є між першими і в хатї і в громадї і в церкві?

А ви своїй працї цїни не можете найти, коли тою цїною не є честь і слава і велика заплата перед усїми людьми? Вам здає ть ся, що ви ще не досить слїз пролляли і не досить слів накидали на сю хвилю житя, в якій вас стрінуло упокорене? Вам здає ть ся, що то вже найвисше упокорене, коли вас низше посадять, та з заду поставлять, хоч ще не впослїдний ряд? А для Пречистої то ще не було найбільшим упокоренєм — нї, то ще не край.

Вісїмнайцять лїт минуло від хвилї сеї. Пречиста пережила третий вход — се вона відпровадила Спасителя у світ — на працю його велику. А було се на весїлю в Канї Галилейскій. Не стало випа і заклопотане

господарів завважила Марія — і рада була їм помочи. А помочи міг Її Син – якого всемогучість Вона 30 літ оглядала. І відзиваєть ся Пречиста: „вина не мають", А Спаситель твердо відповідає: „що мені і тобі жінко, ще не прийшов мій час". І в голос се сказав Спаситель — так, що люди почули се тверде слово!

Марія уже сама корити ся, маліти хотіла, лиш коби Її Син ріс, тай щоби розвинуло ся Його діло: спасене людий.

А коли мати хоч сина, але уже господаря у своїй хаті має і мішаєть ся в йогож таки діла і ним ще рядити хоче, а коли має мати священика, вчителя, війта мішаєть ся в його діла що їх становиско несе, а син ласкаво попросить: „мамо, ви до того не втручайте ся" — кількож то нераз плачу і наріканя голосного на сина між людьми? А кілько кривди дієть ся тому синови через те? Кілько людий, дітий не схоче його слухати через горду матїр? А кілько кривди роблять собі ті люди через свій непослух тай через той острий меч, через слово гірке кинене між учеників і учителя, між громаду і еї провідника? Не так поступила Марія-Мати Божа!

І Пречиста маліла аж до ряду одної з народу, з якого Спаситель вийшов — як ясно сонце виходить у сьвіт"! Пречиста пішла тоді за Ним, за Сином своїм скромна та тиха, наче залякана Його величію, Його великими ділами, подивом і натовпом люду, пішла задивлена в лице Сина Божого, хоч Син здавало ся на Неї не глядів! Коли Пречиста просила раз через Апостолів, що Вона хоче з Сином кілька слів поговорити, Спаситель відповів: „отсей люд се тепер моя мати", йому усьой час і уся любов моя! І мати відійшла — не поговоривши з Сином Грішники, каліки, убогі, усї вони могли з Спасителем говорити, для усіх їх мав Спаситель час, для них Спаситель спочинок перериває, їду кидав і сон і навіть часто хвилї молитви — а Мати і сего добити ся не могла! Вона стояла на послїднім місци. І вистояла Вона мовчки на сім місци упокореня — здаєть ся вона одна між усїми матерями світа. Другої матери на сім місци, на найнисшім степени такого упокореня людське око ще не доглянуло і недогляне, бодай не зобачить такої матери без сліз і без болю терпкого. Лиш Марія потрафила се, щей з гим-

ном у серци і на устах в честь Сина, що „сьвяте Імя Його.

На Тайну вечеру не кликав матери Син, доперва на Голгофті в час великого входу Він Її зобачив. І зобачив усьой світ, як та упокорювана — усувана, небачена Мати прийшла під Хрест Сина свого і поділила з Ним біль, його погорду і муку!

Здавалось би — тепер вже догляне Її Син і вивисшить і нагородить за усі упокореня! Та ні! Ту доперва стрінуло найтяжше упокорене! „Жено, се Син Твій „Сину — се Мати Твоя“! Отсе було прощальні слова Спасителя до Матери своєї, у хвилю великого входу Марії у світ, де люди зломані серцем, люди неясних думок, непевної любови, грішники, проступні, злі і слабої волї стали дітьми Її! Якаж то страшна заміна. Єї Син був чистий, святий, невинний, найкрасщий з синів чоловічих, що росте у мудрости і розумі, що умирав за правцу і тої жертви, того ідеалу не міг приймити ні суд, ні хрест, ані терне ні жадна напись над Його головою, Син єї крови уступає з свого місця і на нім ставить тисячі несчислимі дітий — з тількож блудами і потребами! Якеж то упокорене стати материю дійсних проступників — якийжеж то засуд, стати материю голодних, місто бути материю одного, богатого могучого сина!

Материю — господних, місто бути материю одного богатого і могучого сина!

Лиш Марія могла дійти сильною і певною стопою на се дно упокореня. Кожда инша Мати булаб захитала ся і впала на дно розпуки і болю! Лиш Марія могла під тим хрестом, під своім хрестом воювати і не упасти — як се стверджує св. письмо — „а під хрестом стояла Марія“.

Спаситель воскрес! У славі воскрес! Здавалось се хвиля прийшла слави Марії Прийшла хвиля слави, слави голосної — як дзвін великодний, що перед зорею над спячим селом, бє в крисо спіжеве і кличе людий із сну і просоня, щоби йшли витати то сходяче сонце! Та слава Спасителя покрила Марію на землї — долині таким то серпанком густим хоч прозорим, що його роздерти не сьміли, не хотіли й учні христові! Таж стріча Сина з Материю у день воскресеня збулась, певно збулась! Коли Маґдалина бачила Христа і жени

Мироносиці, і Апостоли і Ученики усі, навіть ті що до Еммаус вже пішли шукати собі іншого стану — то якжеж не мала бачити Сина Марія, що за днем Його слави тужила і вірила свято і твердо в день Його воскресеня? А одначе Апостоли і Евангелисти о сім не пишуть і не пишуть, де решту віку на землї прожила Пречиста, де і як уснула — та кілько ангелів було у сю хвилю в єї хатинї — та як небо отвирало ся і до стіп єї стелило ся, щоби Вона на неба облаках піднесла ся на свій Престол, на престол Божої Матери. Чомуж се так? Чи се може сама Марія вже їм не позволила відступити з того шляху — на який ступив Син що через цїлий час свойого апостольського дїла не назвав нї разу „материю", а хоч би по імени „Марією", лиш усе „женою", так, як промовляв і до хананейки і до жінок, що плакали над ним при хрестній дорозї?

Чомуж се так Спаситель поводив ся з своєю Материю? Чи не любив Спаситель своєї Матери, чи може Марія не бажала, не хотїла любови Сина і чести від Сина? Нї! Не се було причиною упокорень Марії на землї. А то, що Пречистій ту, у сім світї, за єї житя не треба було людської чести, хочби і від Сина. Таж „царство моє не з сего світа" сказав Спаситель і гордости житя в нїм Він не шукав. Противно, покори шукав Ісус!

Спасителя воплочене то упокорене Його. Син Божий — Сином чоловічим — то упокорене Божого сина. Убога хата в Назаретї — то нове упокорене — бодай в очах людських. Таж се упокорене кинули Спасителеви у очи люди — у хвилях Його великої голосної слави. Коли та слава Спасителева звенїла усїми гармонїйними голосами Його мудрости, доброти, могучости і сьвітла — упало на се згірдне, насьмішливе слово: „Чиж Він не є теслею — сином Марії", Спасителя Голгофта — то дно упокореня — якого сам Спаситель шукав і знайшов. Чиж Марія мала бути висшою від Спасителя свого! „Нїсть раб болїй Господа своєго". Се розуміла Марія і не то що приймала упокорене — але й шукала його там — де могла найти своє вивисшенє.

Коли Ангел витає Її словами найвисшої хвали: „радуй ся обрадована" — то Пречиста відповідає: „я рабиня Господа — нехай станеть ся після твойого слова"! А коли Дух св. зійшов на Неї і Пречиста Діва почала

Сина — тоді упав на Неї зір Йосифа св. повний болю і трівоги за Її упадок — а Вона той зір підняла і покірно носила на собі — доки сам Бог не здійняв з Неї того позору.

А коли Єї Син завів свою Матїр у Назарет — на місце тихого забутя — Пречиста се приняла і жила житєм убогим укритим, покірним — без думки хочби на хвилю зая-нїти запанувати — бож і Її царство не у тім світї. Се нїжна чувством мати зрозуміла наміри Сина і упокорювана, ще й сама корилася — сама маліла у покорі добровільній, в якій не бракло любови взаїмної, найвисшої — найчистїйшої.

Та була ще одна причина велика до упокорювання Марії. Пречиста була Божою Материю! Сеж висота — на якій людинї звичайній могло серце заняти ся таким виром гордости — що він був би у силї душу порвати на дно згуби. Таж на високій висотї стояв Ангел сьвітлоносець — і забув що він є лиш твором, хоч світлим, величавим — сильним — але твором, не Богом Творцем І то забутє зробило його дияволом. А чоловік? Таж Ева стояла так високо — що о нїй, о людинї кажеть ся: „От Ангел малим чим умалил єси Єго, славою і честию вінчал єси Єго і положил єси на главі Єго вінець". А тая честь стала причиною їх згуби — бо вони хотїли стати собі богами і творцями. Таж на спокусливе слово діявола „будете як боги" Ева рішила ся перелетїти своєю волею ту пропастну віддаль що лежить між твором і творцем і перший удар крил єї пожадливої душі був і послїдним, вона упала — у тую глибінь — в якій ми нинї є — в житє через гріх.

Ще висше чим Ангела і Еву поставив Бог Марію! Як Ева — Пречиста незнала гріха, як Ева і Пречиста з Богом розмовляла із Ангелами, та то чого Ева невиділа, непережила, то пережила Пречиста — Син Божий був Єї Сином. Якаж то страшна покуса для Пречистої була — „будь сама Богом" — ряди, розказуй, пануй, свій сьвіт собі сотвори. Які покуси гордости, які борби з гордостию мусїла Пречиста переживати, переборювати — хто виповість се? По середниках тої борби ми можемо доглянути лиш слїди того побоєвища, на якім Пречиста вийшла побідницею. А одним з найострійших мечів у тій борбі було се, що Спаситель усе називав Пречисту „женою", тому, щоби Мати Божа нїколи не-

забувала на се, що Вона мимо своєї великої гідности є людиною і лише людиною І пригадуючи се Марії став Спаситель до борби Матери з гордостию по стороні Марії — і в упокоренях Її явив свою велику любов до Неї.

Так не дав Спаситель згинути тій другій Еві в тяжких покусах! І се є жерелом і причиною покори і упокорюваня Марії!

Лиш одному Марія не скорила ся — а се діяволови і гріхови. Ту Пречиста несла високо свою ясну голову і чисті очи і як ви ов покусі — співала пісню — Величає душа моя Господа — се бо от нині — бож від хвилї побіди смерти і землї — назвуть мене всї люди доброю і щасливою. — і з сею піснию на устах Пречиста уснула і відбула свій торжественний вхід у небо.

Люди сердечні — зрозуміймо се! а упокорить ся наше серце перед Богом аж до смерти, а не зігнеть ся душа перед гріхом ціле житє! І в тім буде наше щастє. Візьмім єго волею сильною, волею Богом благословенною. Амінь.

о. Др. ЯРОСЛАВ ЛЕВИЦЬКИЙ
ПРОФ. РЕЛ. — ЛЬВІВ.

БІЛЬШЕ ВІРИ.

НЕД. 24. ПО СОШ.

„Кріпи ся, дочко, віра твоя спасла тебе".
(Лука, VIII.).

Сегодня можна від ворогів віри й Церкви і Бога часто почути такі слова: „Розумний чоловік не вірить вже тепер в ніщо". Тимчасом се правда. Найбільші мужі науки, яким сьвіт завдячує славні винаходи, були глибоко віруючими і побожними. Славний учений Нютон († 1727) відкривав і склонював все свою голову, коли хто сказав в його прияві імя Бога. Відомий в цілім сьвіті учений Пастер († 1895) був дуже побожний. Він говорив часто: „Якраз тому, що я так богато читав, вірю, як бретонський селянин". На смертній постели не випускав хреста з своїх рук і часто цілував його Голосний англійський державний муж Ґлядстон († 1898) заявив, що в часі свого правліня мав нагоду пізнати 60 що найважнійших учених і переконав ся, що з тих 60 мужів було 50 строго релігійних, а прочі 5 також високо цінили релігію. Так отже невірно, будьтоби „розумний чоловік не вірить вже і тепер в ніщо".

Та коли справді дійшов вже хто так далеко, що втратив всяку віру, тоді будучність його незавидна; бо

Христос сказав виразно: „Хто не вірить, буде осуджений“ (Марко 16, 16). Сї слова нехай будуть перестородою для невіруючих людий. Щобиж ми, мої дорогі, більше цінили віру, хочу вам сегодня говорити про віру і показати, що віра є розумною, заслужною і пожиточною.

І. Віра є розумною.

Покажу се на примірі: Один місіонар з Европи що голосив Евангеліє в теплих краях, оповідав тамошним дикунам, що в його вітчині в Европі вода в зимі стаєть так ціпкою, що слонь може перейти через ріку. Дикуни, котрі не бачили иншої води, як тільки теплу, уважали се за неможливе, бо вони чогось подібного в цілім своїм житю не виділи і не могли собі також представити. Але що пізнали місіонара як чоловіка чесного й правдомовного, то й уважали його слова правдою, с. є. вірили йому. Ніхто не скаже, що люди поступають може нерозумно через те, що вірять місіонареви. Противно, вони поступають зовсїм розумно, бо спускають ся на чесність і правдомовність того свідка.

Таке саме з християнською вірою. Наведу знов примір: При Тайній вечері взяв Спаситель в свої руки хліб, поблагословив його і сказав: „Се є тіло моє“. Апостоли поглянули на те, але нічого иншого не побачили, як тільки хліб. Они говорили їм: „Се хліб“. Та Христос сказав: „Се тіло моє“. Св. апостоли були однак сильно переконані, що слова Христа є правдиві. Святість житя Христа, многі чуда, сповнені пророцтва, упевнили їх вже від давна, що Христос є Сином Божим і через те цілком не сумнїватись в правдивість його слів. Апостоли вірили отже словам Христа і то не тільки в сїм, але у всякім випадку, а се є християнська віра. Чоловік спускаєть ся на правдомовність Бога, коли вірить Христу. Він знає, що Бог котрий є самою правдою. не може ані помилити ся, ані говорити неправди А хто спускаєсь на правдомовність Бога, сей поступає ще певнійше, чим коли би дотичну річ пізнав змислами, бо змисли часом ошукають нас, а Бог, сама правда, не може нас ошукати.

Ґрецького мудрця Пітаґора так високо почитали задля мудрости й характеру його ученики, що вірили йому у всьо, що тільки сказав. Коли котрий з його учеників мав в чім який сумнів, то досить було сказати: „Він (Пітаґор) так сказав“ і вже ніхто не важив ся сперечати. О скількиж більше повинні ми вірити Божому Синови; бо чоловік може помилити ся, але Божий Син ніколи. Бог не може анї помилити ся, анї говорити неправди. Син Божий потвердив також правдивість своїх слів численними чудами, а передовсім своїм воскресенем. Він сказав длятого: „Коли менї (с. є моїм словам) не вірите, то вірте дїлам“ (Ів. 10. 38).

Те, що навчав Ісус Христос, голосить тепер на його поручене католицька Церква. Ми обовязані отже вірити також в науку Церкви Коли віримо в науку Церкви, поступаємо рівнож певно, бо Церквою править св. Дух і Бог безперервно стверджує чудами, що католицька Церква навчає правду. Вкажу хочби на місцевість Люрд в Франції, де дїють ся чуда день в день. Дальше вкажу на нетлїнність тїл деяких сьвятих католицької Церкви, як св. Франца Ксаверія, апостола Індій, св. Антона з Падви, св. Івана Непомука в Празї і богаго инших. Хто отже вірить Церкві, поступає розумно.

Нехай ніхто не каже: „Чого не бачу, в те не вірю“, бо тодї не повинен би він також вірити в те, що є Париж, Рим, Льондон і инші міста, бо він тих міст ніколи не бачив. Нерозумно також говорити: „Не вірю в те, чого не понимаю“. Чи кождий розуміє, як се можливо, що горяч масло топить, а яйце в горячі твердне? А прецї так є. Недавно висміяв би був неодин знане того, котрий говорив би про плинний воздух, про бездротний телєґраф, про силу лучів Рентґена, Дехто уважав би се неможливістю. А прецї тепер легко кождому переконати ся о правдї тих винаходів. Колиж на сьвітї є стільки річий, котрих ми не годні поняти, то природно, що Бог і божі річи є для нас ще більше непонятні. Коли ми вже сонця. божий твір, не в силї оглядати голим оком, о скількиж менше можливо поняти Бога.

Один сиракуський король візвав раз до себе мудрця Симонїдеса і спитав його, що то є властиво

„Бог?“ Мудрець просив о один день до надуми. Коли минув день, зявив ся перед королем і просив о два днї до надуми. Відтак просив о чотири днї і так продовжував все реченець подвійно. Коли король запитав його, длячого він так робить, заявив мудрець: „Ч и м д о в ш е р о з д у м у ю, т и м т е м н ї й ш о ю с т а є т ь с я м е н ї т а ц і л а с п р а в а“. Справдї, Бога годї поняти нашим розумом. Се походить звідси, що наш розум є скінчений, а Бог є нескінчений. Як велике море не дасть ся змістити в малу посуду, так само неможливо для нас нашим скінченим розумом поняти нескінченого Бога.

2. Віра зєднює нам заслуги у Бога.

Що віра є заслужною і що Бог її нагороджує, се виходить вже з слів, які сказав Христос до невірного Томи: „Щасливі ті, що не бачать, а вірять“. (Ів. 20. 29). Коли би хто, як Тома, хотїв тільки в то вірити, що бачить, або що в силї розумом поняти, то такий не мав би нїякої заслуги; коли він вже щось бачить, або розумом понимає, тодї вже віра йому не потрібна. Як за се нагороджувати його? Але коли я в щось, чого не можу бачити або поняти, вірю і то длятого, бо се сказав Господь Бог, то сим показую я довіре до Бога і піддаю свій розум його словам. Віра являєть ся тодї певного рода даниною, яку ми сплачуємо Богу.

Св. Климентій Гофбавер сказав раз: „Колиб я міг оглядати тайни нашої віри отвертими очима, то я замкнув би очі, щоби не втратити заслуг віри“.

Як приємною є Богу жива віра, показуєть ся з того, що Христос часто уздоровляв в чудесний спосіб недужих задля їх віри. Про одно таке уздоровлене задля віри оповідає якраз нинїшне евангеліє. Коли Ісус Христос ішов в дім старшини синагоги Яїра, одна жінка, що від дванайцяти лїт терпіла на кровотоки, підійшла до Ісуса, доторкнула ся до краю його одежі і зараз виздоровіла. Тодї сказав до неї Спаситель: „Кріпи ся, дочко, віра твоя спасла тебе“, (Мат. 9. 22). Так само, коли поганський сотник з Капернаума просив Христа о уздоровлене свого слуги і сказав: „Господи, я не достойний, щоби ти входив під мій дах, але скажи

слово, а слуга мій буде здоровий“ (Мат. 8, 8), дивував ся Ісус Христос його вірі і сказав до сотника: „Іди, і як вірив єси, так тобі станеть ся“. І в тій самій годині був його слуга здоровий. Вірою отже робимо собі Бога нашим приятелем. „Без віри годі подобати ся Богу“, сказав св. апостол Павло (Евр. 11. 6).

3. Значінє віри показуєсь передовсім в годині смерти.

Длятого сказав св. апостол Павло при кінци свого житя: „Година моєї смерти недалека. Я доброю борбою боров ся, бігу довершив, віру заховав. Зате жде мене вінець справедливости, який дасть мені того дня Господь, справедливий судія“ (2. Тим. 4. 6).

Тому що віра дає чоловікови певність, можна її порівнати з обезпеченєм. Ріжні є обезпеченя, як обезпеченє від огню, на випадок, проти граду і т. д. Хто вступає в таке обезпеченя, а відтак понесе якунебудь шкоду від випадку огню або граду, такому виплачує обезпеченє заподіяну шкоду. Хто отже є обезпечений, сей має менше жури й неспокою; він не потребує так дуже бояти ся якогонебудь нещастя, як той, що не є обезпечений. Так само дієсь з чоловіком, що має віру; він наче обезпечений у Бога. Длятого такий не потребує страхати ся перед смертию. Зате невіруючий має всяку причину бояти ся, коли наближаєть ся смерть.

Неодин невіруючий чоловік дрожав перед смертию. Коли Робеспєра, провідника французької революції, котрий в р. 1793 заборонив в Франції католицькі богослуженя, мали стяти 28. липня 1794 р., він дрожав як осиковий лист. Тоді приступив до него один судія, висміяв його задля його боязливости, поплескав його по плечах і сказав: „Неправда, Робеспєр, що Бог є?“

Між фільософами був французький фільософ Вольтер найбільшим ворогом християнської віри. Коли він раз тяжко занедужав, почав бояти ся і візвав зараз священика; він прирік поправу і приняв св. Тайни, Та по подужаню не додержав слова і виступав ще завзятійше проти християнської віри. Він занедужав вдруге і завізвав знов священика. Та сим разом не мав він вже ласки; його товариші окружили дім і не впустили нікого до середини. Так вмер Вольтер в розпуці в р. 1778, закликавши: „Мене опустив Бог і люди!“

Знаменна також рада, що її дав Вольтер ґрафині Шатлєт, котрій відібрав віру, а котра тяжко занедужала і чула ся близькою смерти. Ґрафиня візвала тоді до себе Вольтера і запитала його, чи не було би добре висповідати ся. Невіруючий фільозоф відповів: „Вибирайте те, що певнійше!“ Вона післала негайно за сьвящеником, але заки сьвященик прийшов, ґрафиня вже не жила.

Зовсім инакше заховували ся при смерти віруючі, передовсім мученики, що задля віри йшли на мученичу смерть. Коли читаємо історію їх житя, бачимо, що вони мали перед смертию велику відвагу, многі з них величали перед своєю смертию Бога, а навіть співали похвальні пісні. Коли св. апостол Андрей побачив хрест, на якім мав померти, закликав: „Витаю тебе, дорогий хресте, освячений смертию мого Бога. Іду до тебе з благословенним одушевленєм. О, як довго я тужив за тобою, як сердечно бажав я тебе“. Так заховували ся св. мученики при смерти; ту велику відвагу давала їм віра.

Нехайже віра і нас супроводжає у сім житю, а тоді при смерти не будемо мати чого страхати ся. Тоді будемо могти сказати так, як сказав св. Франц Ксаверій перед своєю смертию: „На тебе, Боже, я уповав; по вік не постидаю ся“. (Пс. 30. 2). Амінь.

Н. Н.
ЛЬВІВ.

ПРО ЛЮБОВ БЛИЖНЬОГО.

НЕД. XXV. ПО СОШ. СВ. ДУХА.

Люби ближнього свого як самого себе. (Лук).

Дорогою, що веде напевно до неба — се любов. Про се говорить майже кожда картка св. письма а особливо нинішне св. евангелиє. А однак нема слова, якого б так надуживали люди, як сего слова: любов. У людий усяке чувство любови, без ріжниці, носить імя любови. Та не кожда любов Богу мила і згідна з тою любовою, яку наказав нам та научив нас наш Спаситель.

Тої любови, якої учив Христос, не могли зрозуміти Жиди. Они її по свому поясняли. Тому Ісус часто про неї навчав а і нинїшною притчою про милосерного Самарянина хотів нам показати, що правдива любов ближнього має бути згідна з волею Бога, має обіймати всіх ближнїх, бо всї є дітьми Бога. І нинї подибати можна многих християн, що житєм своїм показують, неначеб не розуміли Христової заповіди о любові ближнїх. Тому хочу нинї вказати вам, якою повинна бути наша любов ближнього. Ми повинні любити наших ближнїх

I. не за мало,
II. не за богато.

I.

У многих любов до ближнїх є за мала, слаба і недостаточна. Многі люблять ближнього лише так довго, як довго йому сприяє щастє та як довго їм самим з тою любовию добре і вигідно. Инші знова люблять ближнїх більше словами як дїлом. Їм всім далеко до любови Самарянина, про яку оповідає нам нинїшне евангелие.

Про таку любов ближнього говорить Соломон: Богаті мають много приятелів (Пр. 14. 26.). Богацтво притягає до себе много приятелів; бідного покидають і ті приятелї, яких мав (Пр. 9. 4).

І справдї чоловік богатий і можний має богато приятелів і прихильників, бо всї вони мають з него якусь користь або надіють ся її осягнути — а від бідного, чогож можна надїяти ся та що дістати?

Коли однак такий, що має богато приятелів, яким сьвідчить богато добра, попаде в нещастє та збіднїє, відступають від него його приятелї. Як надходяча осїнь виганяє з нашого краю у теплїйші сторони ластівки, бузьки та иншу перелетну птицю так нещастє проганяє від чоловіка його приятелів. Його дім, що у щастю господаря, був повний веселих товаришів та гостий, пустїє та затихає як лїс осїнию.

Доки Давид був на дворі царя Савла, мав у него ласку і добре йому велось, то певно, що мав богато приятелів. Коли однак опісля цар зненавидів його та він мусїв втікати перед царем і укривати ся в пустини та горах, то горстка його приятелів стала дуже маленькою.

А чогож иншого зазнав наш Спаситель? Доки дїлав людям добро, доки уздоровляв хорих, кормив голодних, воскрешав мертвих, доти мав богато народу за собою. Нарід ходив за Ним, шукав Його, величав та хотів окликати Його своїм царем — а в Єрусалимі перед празником пасхи, стелив йому під ноги свої одежі, галузки і цьвіти та кликав: осанна! Колиж однак Ісуса спіймано та поставлено перед суд, то ті самі, що

тільки добра зазнали від Ісуса, опустила його, відвернули ся від Него, та кричали завзято: распни Єго! Навіть найблизші Єго, Апостоли, забули толї на Него. І справдили ся слова Давида: Мої други і побратими мої оддалеки стали від нужди моєї і родина моя стоїть оподаль (Пс. 37. 12.)

Такою малою і недостаточною любовю ближнього є любов облесників і облудників, що солодкими і облесними словами величають свого ближнього як довго у нього в гостинї Але ще з хати добре не вийшли, а сухої нитки не лишуть на нім. Такою є любов тих, що доти любять ближнього, доки він для них прихильний, їх хвалить, величає їх розум, їх впливи, їх чесноти. Коли однак посьміє спротивити ся їх поглядам або зверне їх увагу на їх блуди, пропала вже і їх любов. Они подібні до тих соняшних годинників, що так довго вказують час, як довго сьвітить сонце.

Таку фальшиву любов подибуємо часто у нинїшних дітий. Они для своїх родичів добрі, та люблять їх, тому що родичі сьвідчать їм добро і так довго, доки се добро від них відбирають. Тому справедливо каже старий, римський поет, що нікого люди так не любять, як сего, кому щасте сприяє.

Чиж однак є се та любов, яку приказує Христос? Чи таку любов можна назвати християнською? Чи є она чеснотою? О, такій любві далеко до християнської чесноти! Она з нею не має нічого спільного. Так любити ближнього, значить любити єго добродійства. Приязнь, що може скінчити ся, не є ніколи правдивою приязню, каже св Амврозий. А і любов ближнього, що треває так довго, доки з неї для нас пливе якась користь, не є ніколи правдивою любовю. Коли любите тих, що люблять вас, то яка вам дяка? Аджеж і грішники любять тих, що їх любять, каже Спаситель. Правдива любов не глядить на користь ні на людську похвалу. Сьвященик і левіт були б певно поратували нещасного подорожного, наколи б він лежав був на майданї серед людий, бо за се була-б їх стрінула людська похвала а може й нагорода. А Самарянин, що мав дійсну любов до ближнього, не оглядає ся на нічо а спішить нещасливому з помочию Чи ми так само поступаємо? Чи наша любов все така безкорисна як того

Самарянина? Загляньмо у свою совість та розважмо се добре.

3. Любов до ближнього є слабою і недостаточною також тоді, коли обявляєсь лише словами а не ділами. А таку любов нині у многих подибати можна. Они словами приобіцюють своїм ближнім всяку поміч і услуги, але ділами далекі до сего. Коли египецький Йосиф був у вязниці, у яку його вкинув Пентефрий, пояснив був там пивничному, що також був у вязниці, сон, та просив його, щоби він не забув на нього, коли буде вже на волі. І певно, що пивничний приобіцяв йому се гарними словами. Але як вийшов з темниці та був у ласках свого пана, забув на свою обітницю та через два роки не згадав на Йосифа. Коли патриярх Авраам дізнав ся, що чотири царі напали на Лота та взяли його в неволю, сейчас зібрав своїх слуг та поспішив йому з помочию. І сим оказав йому правдиву любов. Щож булоб прийшло Лотови з сего, наколи б Авраам був плакав над ним, жалував його а не дав йому помочи? Або що було би помогло подорожному, наколи би Самарянин прирік йому поміч та відійшов від него? Та він не говорив богато. Він обвязав рани його, взяв на свого осла та повіз у безпечне місце. А робив се, хоч не конче було се безпечним. Розбійники могли і єго напасти. Але він любить правдиво свого ближнього, то й не вважає на сю небезпеку. От так і Апостоли. Як любили Ісуса любовю земською, що була слаба і недостаточна, то опустили Його у хвилї небезпеки. Коли однак св. Дух запалив у їх серцях любов божу, правдиво християнську, то ї могли они закликати: Хто може нас розлучити від любви Ісуса? Чи горе, трівога? голод? нагота? небезпека? або переслїдованє?

4. На жаль нинї наша любов обявляє ся більш словами як ділами. На слова ми скорі, на діла тяжкі і повільні. Впаде хто з наших ближнїх у нещастє, недугу, біду або яке небудь инше горе, то ми словами його жалуємо, висказуємо єму наше співчутє по тій причинї тай на тім і конець. А така любов не приносить користи нї ближньому нї нам самим. За слова навіть і найкрасші Христос не заплатить нам, а за діло навіть найменше, бо за склянку води, подану ближньому, обіцює Він нагороду.

II.

Та мимо сего, що нинї у многих християн подибуємо таку малу любов ближнього, то з другої сторони многі знова люблять ближнїх за богато. А така за велика любов ближнього є рівнож Богу не мила, бо она є причиною, що люди, котрі ближнїх своїх за богато люблять, грішать та зневажають Господа а своїй власній души тяжку наносять кривду. А така за велика любов все була на сьвітї. Св. письмо на многих місцях говорить про неї. Адам з'їв в раю овбч з заказаного дерева і оправдував себе перед Богом: За велика, надмірна любов його до Еви була причиною його гріху. Жінка, що дав єси бути зо мною, вона дала менї з дерева, і я з'їв (М I. 3. 12).

Наколи-б він був сейчас її першим словам рішучо спротивив ся, навіть хотяй би се її було гнївало, був би устеріг ся гріху та показав правдиву любов до своєї жени. Офнї і Фінеес, сини судиї і первосвященика Ілия, були недобрими і безбожними молодцями. А їх отець, хоч знав про їх злі вчинки, не карав їх а лише от так їх упоминав: Чому творите такі злі річи, про які чую я від народу?

Чому ж не карав їх? Они ж провинили ся та заслугували на кару. Ось тому, що любив їх за надто, за богато. Цар Давид знав про гріх свого сина Амона а однак не покарав його, бо не хотів свому первородному, котрото дуже любив, робити прикрости.

2. Та те, про що оповідає нам св. письмо, діє ся і нинї. Кількож то нинї таких між нами, що люблять за богато, отже не по Божому. Не один отець працює тяжко цїлими днями, навіть неділї і свята зневажує тяжко працею, кривдить других, обдирає лихвою, обманює, громадить маєтки зі шкодою своєї души — а все те з любови до своїх дїтий. Щоби дїтям як найбільше майна лишити, щоби їм було ту на світї добре та вигідно — він на все готов. І чиж не є се за велика любов до дїтий? Не одна мати видить добре, що її доня не конче добре веде ся. Вечерами вистоює по улицях, пізно приходить до дому, любить лише гарно вбрати ся, до роботи не конче скора — але мати немов би сего всего не виділа. Не хоче нїчого сказати доньці, щоб їй не противити ся, щоб їй не робити прикрости. І чиж

се правдива любов? Деякі знова родичі бачуть, що їх діти, хоч ще малі, але вже вміють говорити неправду, вже знають ріжні гидкі слова та проклони, є непослушні і недобрі, опускають школу та не вчать ся, ліниві до церкви, на катехизацію мало коли ходять — а мимо того всього родичі мало коли або й зовсім не беруть різги у руки — що найбільш часом покричуть тай на тім конець Чиж се правдива любов? Слуга дуже щирий для своїх господарів. Каже йому господар взяти з поля трохи чужого сіна або збіжа, привезти з ліса який патик — а він се робить та є переконаний, що свою службу вірно сповняє. Приятель видить, що повинен би свому приятелеви звернути увагу на єго хиби — а однак не робить сего, бо не хоче його засмутити. Всі они люблять ближніх своїх за богато. А вже й не говорю про тих, що готові радше Бога образити, голосови своєї совісти спротивитись, як втратити прихильність тих, котрих они люблять. Така любов се гріх перед Богом А те саме сказати належить про нечисту любов. Она буває причиною і найтяжших злочинів. Ірод Антипа на домаганє доньки Іродіяди каже відрубати голову св. Іванови Предтечі — а робить се з грішної любови до неї.

3. Так отже наша любов ближнього є за великою, коли переходить межі Божої заповіди. Ми повинні любити ближніх, але все так, щоби ми передовсім і наді все любили Бога та ніколи задля ближніх не образили Бога. Хто любить ближнього занадто, той ставить його висше Бога. Що така любов є грішною, се пізнавали вже й погане. Славний Атенець, Перікль, сказав свому приятелеви, коли той просив його, щоби він зложив в суді фальшиву присягу у його користь: Я є вправді твоїм приятелем, але лише до вівтаря. Він хотів через се сказати, що не гадає зовсім зневажувати богів задля його приязни. Тому і всі Святі, хоч відзначали ся великою любовю ближніх, хоч деякі з них ціле житє своє посьвятили для добра їх, то однак їх любов, виходила з кореня Божої любви і тому ніколи не ставили добро ближнього понад славу Божу і спасенє їх власної душі. Ідім же і ми в їх сліди і любім ближніх наших, бо сеж ціха правдивого християнина, наколи він має у свому серці християнську любов до своїх ближніх. Але нехай жеж та любов ближнього

держить ся Божої міри. Нехай не звертаєсь лише до тих наших ближніх „що їм сприяє щастє, а нам приносить користь, чи похвалу, нехай не вдоволяєсь лише гарними словами — бо се любов за мала, се лиш тінь любови. Іди і ти роби так само, сказав Ісус до законника, а те саме каже і до нас, то є, приказує нам, щоби наша любов ближнього обявляла ся ділами Не любім ближнього і за надто та не гнівім задля неї Бога. Нехай наша любов ближнього буде для нас не причиною гріха а жерелом заслуг на небо та способом до християнської праведности і запорукою вічної нагороди.

о. ЛЕОНТІЙ КУНИЦЬКИЙ.
ДУХОВНИК СЕМИНАРА — ЛЬВІВ.

МАРІЯ -- ЧИСТА.

НЕПОРОЧНЕ ЗАЧАТІЄ ПРЕСВ. ДІВИ.

„Ціла прекрасна єси, приятелько моя, голубко моя і змази нема на тобі“.

Велику, дуже велику ласку явив серцям усіх щирих християн-католиків св. Отець Пій IX., що оголосив Непорочне Зачатє Пречистої Діви, яко доґмат, яко правду невзрушиму і певну. І хтоб тепер ще против тої правди повстав словом, то слово єго вернеть ся до него, як камінь кинений у небо і вдарить єго. І хтоби думкою повстав против тої правди, тому ся думка непростить ся в сей вік ні в грядучий — бо то мисль против св. Духа.

А хтоби серцем против того доґмату встав, того серце розібєть ся в кусні о скальну правду — обявленої і церквою до віреня поданої науки. А та наука — якаж вона солодка, пожадана усім чистим серцям.

Недаром шукали тої правди люді сьвяті в наукових письмах! Недаром слідили за нею великі молитвенники в богослужебних піснях і канонах. Недаром двигали її побожні люди в молитвах своїх — сотки літ. Вони усі дістали свою велику нагороду в тім доґматі

— а ми на землі дістали нове жерело щасливих мислей — радосних хвиль.

О щож іде, в Непорочнім зачатю Пречистої Діви? Іде о першу хвилю Її житя. А ся перша хвиля є тоді, коли душа лучить ся з тілом. Іде мова о сій хвилі житя Пречистої Діви, коли то Господь Бог під серцем св. Анни получив душу Пречистої Діви з Її тілом. В сю хвилю почало ся непорочне житє Пречистої Діви в тілі осьвяченім душею повною ласки і сьвятости — без змази і первородного гріха, „від гріха первородного не очищена но вперід охоронена, єдина з усього людського роду“.

А ся правда то голосний і радісний клич для усіх нас: „в гору серця“ — бо тепер уже ніхто не буде міг поруга и ся Господеви і Творцеви, що Його найвисший твір і вінець, чоловік, зовялий і здоптаний лежить у порога раю, перед його зачиненою брамою!

Коли Господь сотворив мертву і німу вселенну — тоді сотворив ще чоловіка на образ свій. З чистої землі взяв тіло — а від себе дав духа – і „став чоловік в душу живу“.

Йому дав Господь землю — рай, йому приготовив місце у небі. А чоловік рай запалив — і стала земля, проклятою, через вчинки єго у небі місце пусткою стояло — а між небом а землею блукав обезображений чоловік, то гордий раз як сатана, то знова понижений як та голодна сирота, що хліба і правди просить, то злий розпустний в учинках своїх і в шаленій радости уживаня сьвіта, то знова на колінах знеможений в нечислимих сьвятинях благав незнаного Бога: „розірви небо і пошли росу, Спасителя, ратунок пошли, сам безрадний і сам безсильний направити то зло, яке він сам собі вчинив, ображуючи тяжко Бога-Творця.

І наче скрадаючись з своєю лихою надією через тксячі літ говорив собі люд: „прийде син Божий, прийде Спаситель, з неба король вічний прийде і принесе на землю биту — на людське житє поранене мир свій і літо весілля і щастя“. А над тими тихими і непевними надіями панувало слово, забуте слово Боже сказане ще в раю до діявола, зараз по грісі прародичів: „Тому, що то ти вдіяв, будеш проклятий між усіма

звірями на землї. На череві будеш повзати ся і землю їсти будеш по усї днї твого житя. Положу неприязнь між тобою і між женою, між потомством твоїм і потомством єї. Той зітре тобі голову", — прийде Спаситель і зломить власть твою.

Та якимиж шляхаwи мав ще раз прийти Господь-Спаситель на землю так, щоби люди не тонули у хмарах дощових нї щоби не горіли в огнях очищуючих дорогу самому Господеви? Через нового чоловіка мав прийти новий рід людий — Божих синів! Та сьвятими стопами не діткнесь Господь проклятої землї — нї грішного тїла не візьме на себе Пресьвятий Господь — бо хоч і як любив людий Господь-Творець — то висше тої любови станула честь Божа — „а чести моєї нікому не дам" рече Господь. І тому вернув Господь ще раз до шестого дня твореня і ще раз повторив слово своє велике: „сотворім чоловіка на наш образ". Та де узяти землї на тїло того нового чоловіка? І здїлав Господь так, як робить розумний ґазда що купив землю — обліг, повну бурянів і скальних, змитих дощами піль-пустинь.

Він маленьку частинку тої землї огородить і землею родючою камінь прикриє і наситить її в холодну осінь і зоре і травицю цьвіт посїє і довгу, довгу зиму жде, щоби весна прийшла і нива цьвітом заняла ся. Так зробив Пан вселенної, що хотів нове житє дати через людий, як Він вже раз дав був житє нам через людий, Адама і Еву. Бог вибрав один нарід, і віддїлив його від поган і невірних і словом своїх пророків ту дику ниву управляв. І тисячі лїт вів рід один і шляхами своїми тайнини — шляхами прав родженя управляв ту землю — доки вона нестала пригожа під посів, під цьвіт. В Ізраіли жила св. Анна. Отсе була нива пригожа на Божий цвіт — на початє Пречистої Діви, Матери Спасителя, о якій люди радісно собі по сьвітї цїлім шептали: „Вже йде дївиця. Вже з неба сходить нова дитина".

Та скажіть, мої сердечні, чи міг Господь на тїло для свойого Сина взяти землю прокляту, мертву, прямо землю з цвинтарища? Бож цвинтарищем була та земля „проклята в дїлах твоїх" що в нїй тілько тїл порохом стало, що тїл, згинули у первороднім грісї?

Таж Господь для житя свойого нерідного, а прибраного сина, для Адама взяв землю сьвіжу, родючу, чисту, червону ще і теплу від творчого огня Божої всемогучої руки: Чистої землї потребував Господь на житє — тіло свойого Сина — бо коли Адама Бог сотворив з дївичої землї — то тим більше з чистої Дївичої землї мав зродити ся новий чоловік — новий Адам, та без міри лиш доскональший від першого Адама І сю землю на тїло Ісуса дістав Господь в тїлї Непорочно зачатої Пречистої Діви.

А отсе друга причина Непорочного зачатя! Так осягнув Господь свою ціль, яку мав ще при твореню першої вселенної — і честь свою і щастє людий Лиш більшою стала тепер честь Господа, що мимо усього ствердив Господь правду слів своїх, що небо і земля минуть ся, словаж мої не минуть ся, нї навіть буква, нї одна черта з них не пропаде — а справдить ся по віках і нинї понад голови усїх ворогів Господа несе ся побідна пісня Божих дїтий: „правда твоя Господи, правда по вік, і слово твоє істина". Лиш більшим є тепер то щастє, яке нам Спаситель, новий чоловік зготовив — чим міг зготовити Адам. А сей крик побіди і той голос щастя ми завдячуємо Непорочному зачатю Пречистої Дїви.

Та щастю нашому ту ще не край. Бо не лиш у небі — а й на землї принесло Непорочне зачатє Пр. Дїви благословенний овоч! Бо ним сам Господь сказав людям усїм правду забуту, правду пожадану, що жерело з якого пливе людське житє не сьміє — не може бути затроєне, єсли само житє не має стати отрутою смертною. Нїчим, нічим у сьвітї не зістав гріх так ясно, так рішучо осуджений, як Непорочним зачатєм Пр. Дїви і ним першим евангелієм, що його Господь проголосив в раю — заповідаючи прихід Непорочно зачатої.

А чиж то не щастє знати нам усїм, що питаємо ся: „якеж то буде наше житє в новім завітї„ — що жерело того житя, що серце, під яким так тихо лежав Син Божий, Син Марії — то таке чисте, Непорочне серце — як сьвятая-сьвятих — як само небо — де Господь пробуває, — що тії руки, що носили дитя сьвяте тай за дрібну ручку у храм водили, руки, що нїколи не сягали по заказаний овоч, то руки такі чисті, як

лелії, що з тих рук плине лише благословеньство і ласкавість.

Які ми усі щасливі — через те одно, що Пречиста є Непорочною!

Та коли се щасте є спільне усім християнам, то уже особливе щастє стрічає ту жінок і невольний люд.

Коли по грісї первороднім народ, що розмножив ся, розійшов ся по сьвіту і розпав ся на десятки народів з ріжними мовами, з ріжними вірами, то всім їм остало ся одначе одно спільне чувство, жаль до женщини за її гріх, за терпінє, за смерть. За те була женщина усюди поневірана, усюди понижувана, бита невільниця.

Тисячі літ ніхто й не думав о сїм, щоби женщина могла щось уміти, доброго зробити, десь провід дати. До невільничих робіт єї уживали, а навіть яко мати була вона невільницею мужа і дітий. Колиж до неї хто з мущин руки протягав і ласкаве слово їй сказав, то хиба лиш на те, щоби єї своєю пристрастию зневажити і потім відкинути, як брудний лах відкидається ся. І ніхто не вважав того за гріх! А женщина мов той вуж повзала ся у стіп мущини і своєю тілесною крас ю хотіла утулити гнів єго за те єї камінували. І стала вона образом ганьби і встиду, і нічого доброго від неі ніхто не сподївав ся.

Як жеж то усьо змінило ся від часу Непорочного зачатя Пречистої Діви.

Таж для гідности своєї Матери — глянув Спаситель сьвіта ласкавим оком на явногрішницю, що в сердечнім каяню тихо плакала у стіп Ісуса і оборонив її від камінованя, ще й ласкаве слово знайшов для неї: „Коли тебе люди не засудили, не вбили, то й я не осуджу, не убю". А як високо підніс Спаситель гідність жінки — то пізнайте з житя Марії Маґдалини, з думок Самарянки, з житя сестер Лазаря, з сліз і діл жен мироносиць з Єрусалиму. Всї, всї вони хотіли і були, або стали чистими, всї вони хотіли пізнати правду, бо почули свою гідність — Божих дітий. А їх взором була Непорочна Діва. Та від того часу розріс ся рід таких жінок в безчислимі ряди сьвятих дівиць, сестер монахинь, сестер милосердія, учительок по школах, слуг по шпиталях, Мироносиць по церквах, для яких всї чують ви-

соку честь і через яких, та з якими усі вчать ся молити ся до Матери чистої любови, до Непорочної Діви.

А в дома? Мати, жінка, сестра — який вплив, яку честь вони мають, коли вони чисті, невинні, жертвенні! Таж у них має мужчина — свою опору. Він сильнійший, самостійний, він у сьвіта бій іде вперід. За те єго більше і скорше бють обмани, заведені надії, небезпеченьства, слабости. А тоді він хоронить ся у дім, у свій дім, де є єго мати, жінка, сестра, тай у їх лагідности, терпеливости, посвяті і любови він шукає ліку на завдані рани.

І щасливий він, коли він той лік, найде — бо сповнить ся слово Бога — сотворім єму помічницю. І помічницею такою була Спасителеви Пречиста — взір усіх християнських невіст — Материй, сестер, жінок!

Подумайтеж жінки, як високо ви в тім завданю стоїте — а ту висоту завдячуєте Непорочній Діві і Пречистій Матери. Та ще одна висота є для вас, жінки — найвисша у сьої висоти — ви є апостолками віри в родині, в селї, в народї. Таж дитина у першім роцї життя — когож вона знає, лиш маму? А брат у сестрі пізнає женщину — а муж у жінцї — бачить гідне любови єство. І будь Ти материю, сестрою, жінкою, ти усе осягаєш свій вплив на мужчину, чоловіка, сина, батька, брата. Через Тебе вони навчать ся молити — або забудуть молити ся, будуть віруючими, релігійними людьми — або стануть ворогами Бога. Ева кинула весь рід людський в гріх — Марія чиста єго з гріха, з болота підняла. Не забудьте того — бо то є гідність ваша — бути віруючими і релігійними і в тім побожнім житю вести перід в родинї, в селї, в народі. А ту гідність ви завдячуєте Непорочно Зачатій.

А невольники — той бідний люд, щож йому дістало ся в дарі від Непорочно Зачатої? Коротко вам скажу. Колись богатий не був братом бідному, а невольник свобідному.

Казали навіть, що невольник души не має, він робуча звірина, яку можна було на смерть запрацьовати, або й убити! Якжеж то нагло змінило ся, коли Непорочна стала ключницею до скарбниці любови ближнього. Перша церков знала лиш братів і сестер, і як стоїть в діяніях Апостольських всї вони на рівнї ставали з Пречистою до молисви, і так як всї на рівні

приступали до стола Господнього, так на рівні засідали і до людського стола, де богаті в любови живили своїх убогих, голодних братів. І той закон мимо всього, що діє ся у сьвіті, є і до нині в силі, бо хто єго нарушує, той нарушує закон любови даний Богом, переданий Непорочною.

Ось кілько щастя дало нам Непорочне зачате Пречистої Діви! Тому против тої правди віри ніхто не виступає, лиш той, що хоче жити в грісї і боронити гріха. Та ми того щастя собі видерти не дамо — бо во щастє лиш раз лучаєть ся. Хто єго втрагить — другого не знайде. Тому із серця віддаймо честь Непорочному зачатю Пречистої Діви — і берім взір щасливого нового житя. Амінь.

Н. Н.
ЛЬВІВ.

ПРО ДІЙСТВУЮЧУ ЛАСКУ.

В ДЕНЬ СВ. О. НИКОЛАЯ, МИР. ЛИК. ЧУДОТВОРЦЯ.

Ми називаємо Сьвятих слугами Божими і зовсім. справедливо. Ціле житє праведників — се вірна і постійна їх праця з ласкою, яку їм подавав Господь, се постійна і витрсвала служба для Господа, се незвичайна ревність ô славу Божу і спасенє своє і ближніх.

Коли у погідну, лїтну ніч поглянемо на небо, то побачимо множество звізд, Одні з них більші, другі менші, одні яснїють яснійшим сьвітлом, другі слабшим, але всї вони своїм блеском та величию голосять славу свого Сотворителя та мимоволї підносять нашого духа до Бога та ставлять нам перед наші очи Його всемогучість, мудрість і доброту та безконечну велич,

Нині сьвяткуємо память одного з таких слуг Божих, що відзначав ся у свому житю великими чеснотами та яснїє між Божими угодниками як велика і ясна звізда. Його чесноти, його прикмети душі, його ревність і дух пожертвованя себе, його чуда і великі діла, мимо волї наводять на гадку слова: дивний Бог у сьвятих своїх та кажуть нам клонити наші голови перед тим так знатним і великим угодником Божим, перед тим ревним а щирим робітником Христовим.

Тим великим Угодником, тим ревним Христовим робітником а заразом неустрашимим борцем Иого — се св. отець Николай. Хто з нас не знає Єго, хто з нас не

звертав ся до него у своїх молитвах. Чи є українська хата, деб Єго не почитали? Чи є на нашій Україні де церков, в якій не булоб образа того Угодника, якого наш нарід так почитає, неначеб він жив на нашій земли та вийшов з поміж нас?

І чим жеж той св. Угодник здобув собі таке почитанє, що все ще так живе і велике в католицькій Церкві, хоч вже більш як 1500 літ минуло від того часу, як він жив на землї?

Причина сього лежить в тім, що він через вірну та щиру свою працю з ласкою Божою, здобув собі у Бога ще більші ласки, через які дійшов до великого християнського совершеньства, що він дар твореня чудес, яким Бог обдарував його, вживав для добра і ратованя вірних, для яких був найліпшим пастирем і духовним вітцем. Він своїм житем ствердив правду евангельских слів. що тому, що мае, ще буде дано, бо він не змарнував найменшої Божої ласки та через те дійшов до великих чеснот та став правдивим добродієм для тих, серед яких жив та для яких працював. Ревна та щира праця, з Божою ласкою була у него жерелом та коренем єго чеснот, була причиною його праведности, дала йому силу і апостольську ревність. Віддамо нинї тому великому Угодникови Божому найкрасшу честь, коли пізнаємо, що се таке дійствуюча ласка, та постановимо за єго приміром разом з нею працювати для спасеня нашої души та добра наших ближнїх.

Пізнаймо одже:

I. Що се є дійствуюча ласка.

II. Чи є она нам потрібна.

III. Чи Бог дає її всім.

IV. Та що нам робити, щоби з неї віднести користь.

I.

Дійствуюча ласка є се дар Божий, яким Господь просьвічує наш розум і скріплює нашу волю, щоби ми вистерігали ся злого а хотіли і виконували добре.

Розум і воля се дари нашої природи, якими ми відріжняємо ся від звірят. Розум наш просьвічує нас і ми пізнаємо ним всїлякі річи і правди; волею ми хочемо і рішаємо ся що небудь вчинити або занехати Се природне сьвітло розуму і ся природна сила волї не є однак зовсім дійствуючою ласкою.

Дійствуюча ласка се надприродний дар Божий, даний нам безпосередно Богом, який помагає нам пізнавати і виконувати те, чогоб ми не могли ні пізнати ні виконати своїми природними силами. Се ліпше зрозуміємо на отсім порівнаню. Ми маємо очі, якими можемо бачити всілякі річи і предмети, але до певної якоїсь віддалі. Наколи они від нас за далеко віддалені, то ми вже не в силі їх бачити. На небі є дуже много звізд, яких ми голим оком не в силі доглянути. Коли однак поглянемо на небо крізь побільшаюче скло, тоді они станутъ видимими для нашого ока. Руками нашими можемо піднести та двигати всілякі тягарі, коли однак тягар переходить наші сили, то мимо усякого з'усиля не піднесемо єго. А возьмемо в руки підойму, то тягар сей, якого ми самими руками не в силі були піднести, легко рушимо з місця. Чим побільшаюче скло для ока, чим підойма для руки, тим є дійствуюча ласка для наших природних, душевних сил, для розуму і волї. Она просьвічує нас так, що ми при її сьвітлї можемо те спізнати, чогоб не могли пізнати природним сьвітлом нашого розуму і нашої волї, се пізнати, хотїти і виповнити що нам потрібне і конечне до вічного спасеня. І ось Господь Бог просьвічує наш розум і скріплює нашу волю, щоб ми відверталися від злого а хотїли і сповняли добре.

Але Господь Бог не лише просьвічує нас і скріплює нас дійствуючою ласкою, щоби ми виділи, що маємо робити а чого вистерігати ся, але заразом і дає силу нашій волї, щоби ми те, що маємо дїлати а чого вистерігати ся, справдї могли дїлати і змогли устеречи ся.

II.

Дійствуюча ласка є до спасеня конечна, бо без неї 1.) не можемо нічого, що нам потрібне до спасеня, ні почати, ні продовжати, ні довершити і тому 2.) її потребують так праведники як і грішники. 1.) Щоби ми могли зробити щось, що заслугувало би нам на небо, то мусимо передовсїм сего хотїти, мусимо повзяти відповідну і добру постанову. А тим часом св. Апостол Павло каже: Бог бо се робить у вас, щоб і хотїти вам і робити по Його вподобі, (Фил. 2. 13.)

З сих слів Апостола слїдно, що ми без помочі

дійствуючої ласки не можемо вчинити нічого такого, що моглоб нам бути заслужним на небо, а то як раз тому, що ми не є спосібні виконати власними силами щонебудь заслужного на небо. Що иншого з природними, добрими ділами. Сї можемо хотіти і виконати нашими природними силами, бо всї маємо вільну волю — але всї ті природно добрі діла, хоч є похвальними, не мають ніякої заслуги на небо.

2.) Тої помочі дійствуючої ласки потрібують пе-передовсїм грішники. Щоби грішник міг стати оправданим то мусить вірити, надіятись, любити Бога, жалувати за свої гріхи і постановити поправити ся А якжеж виконати се все грішникови його власними силами, коли він сам від себе не в силї навіть повзяти доброї, спасенної гадки? Наколи одже грішник навертаєсь і стає оправданим, сьвятим на души, то се діло не його власне, але і діло дійствуючої ласки. Наколиб Господь його не просьвітив, не заохотив і не скріпив, о він сам. не увійшов би ніколи на дорогу поправи.

Та не лише гріш-икам потрібна дійствтуюча ласка Її потрібують і праведники а то на те, щоби могли творити добрі, заслугуючі діла, т. є такі діла, що помножують їм осьвячуючу ласку і єднають у Бога заслуги на небо. А осьвячуюча ласка і заслуги на небо се надприродні дари, які ми лише наприродними середникамн осягнути можемо, а позаяк і праведниками власними силами і силами можуть творити лише природно добрі діла, то виходить з сего, що і они потрібують дійствуючої ласки, щоби могли сповняти надприродно добрі, заслужні діла.

Рівнож потрібна нам дійствуюча ласка, щоби ми могли поконати та відперти від себе покуси, а передовсїм сильні і настійчиві. Св. письмо упоминає нас часто, щоби ми в покусах призивали Божої помочі, наколи, хочемо в них остояти ся. А сї упімненя вказують на доконечну потребу дійствуючої ласки. Бо по щож мали би ми просити Божої помочи, наколоб ми і без неї могли покуси побороти?

А передовсїм потрібна нам дійствуюча ласка до того, щоби могли витревати у праведности аж до кінця. Бо коли ми без ласки не можемо сповнити навіть найменшого діла, заслугуючого на небо, то як змогли би ми без її помочи устоятись, серед покус і принад

до гріха, у праведности аж до кінця нашого житя? Як змогли би заховати ті заслуги на небо, ті невисказані і незміримі скарби, перед оком найбільшого їх ворога, диявола? Тому і найбільший праведник мусить, повен покори, закликати разом з Апостолом; „Благодатюж Божою я те, що є.“

III.

Господь Бог дає дійствуючу ласку всім а то 1) грішникам 2) праведникам і 3) невірним а всім у такій мірі, щоби они при її помочи могли осягнути своє спасенє.

1) Що Господь Бог дає ласку праведникам, се річ ясна і зрозуміла. Наколи праведники мають бути спасеними, то мусять они витревати у праведности до кінця свого житя, а наколи втратили свою сьвятість через смертний гріх, то мусять її щирою покутою знова відзискати. Та що они не можуть ні одного ні другого осягнути власними силами, то є певною річию, що Господь Бог, який хоче, щоби они спасли ся, дає їм потрібну до сего ласкку. Се стверджує св. Письмо Так каже св. Павло; Вірен же Бог, котрий не допустить, щоби ви були спокушені більш, ніж що зможете знести; а зробить із спокусою и вихід, щоб ви змогли жити (I. Кор. 10. 13,)

Св. Павло говорить ту про праведників і потішає їх ласкою Божою, яка поможе їм поконати покуси та витревати у праведности. Господь дає їм тільки ласки, що они при її помочи можуть устеречи ся, єсли не всїх щоденних то всїх смертних гріхів. А щирою працею з дійствуючою ласкою та постійною молитвою виєднують собі они ще особлившу ласку, яка дає їм силу витревати у праведности аж до кінця їх житя.

2) Але і грішникам дає Господь тільки ласки, щоби они могли при її помочи стеречи ся смертних гріхів та щиро навернути ся. Є проте блудом думати, що чоловік, який попав у смертний гріх, вже не може його устеречись. На многих місцях св. письма так старого як і нового Завіту читаємо, що Господь Бог остерігає грішників перед гріхами та грозить їм найтяжшими карами, наколи они щиро не навернуть ся. І по щож булиб всї ті остороги та погрози наколиб грішники не

могли навернути ся? А коли они не можуть зділати сего самі з себе, своїми природними силами, то ясна річ, що Бог дає їм потрібну до сего ласку. А наколиб грішники не могли поконати за помочию звичайної ласки своїх покус, то повинні молити ся, а Господь подасть їм більше ласки, яка їм допоможе устеречи ся гріха. Також помагає Господь ласкою грішникам до щирого навороту і покути. Доказом сего сі місця св. письма, де каже ся, що Господь не хоче смерти грішшника, але хоче, щоби він навернув ся і вічно жив. А коли Господь сего хоче, то й подає їм потрібну ласку, бо без неї не можливою булаб для них покута і щирий наворот до Бога. Навіть застарілі і закаменілі грішники одержують від Господа потрібну їм до покути ласку. „Чи погорджуєш, каже св. Павло, богацтвом благости Його та вздержливости та довготерпеливости? Не знаєш, що благость Божа веде тебе до покаяння? По жерстокости твоїй і непокаянному серцю збираєш собі гнів на день гніву і відкритя праведного суду Бога (Римл. 2. 4).

Так отже і грішники отримують ласку від Бога, і при її помочи можуть покинути грішну дорогу. Нема такого закаменілого грішника, який би не міг навернути ся, коли лише сего хоче, бо Господь не відказує ласки і найтяжшим грішникам.

3) В кінци дає Господь ласку і невірним, як жидам і поганам, щоби і они могли пізнати правдиву віру та дійти до спасеня. Св. Павло каже: Бог хоче, щоби всї люди спасли ся і до розуміня правди прийшли (Тим. 2. 4). Наколи отже Господь хоче, щоби всї люди т. є і жиди і погани пізнали правду і могли бути спасеними, то й дає їм потрібну до сего ласку, бо без неї они не моглиб сего зробити. Так отже дорога до неба для всїх вільна і отверта. Всї, праведники, грішники і невірні можуть увійти на ню та іти нею до своєї вічної цїли.

IV.

Ми повинні 1) не противити ся ласцї, але 2) з нею щиро співділати.

1) Деякі еретики учили, що чоловік не може спротивити ся ласцї. Та наколиб так справдї було, то якжеж

пояснити собі се, що так много невірних пробуває у невірстві а тільки грішників у своїх гріхах. А наколиб знова праведники не могли спротивити ся ласці і мусіли бути такими, то якаж би се була заслуга? Тому Господь не приневолює нікого своєю ласкою а оставляє людям повну свободу Господь помагає лише людській немочи, кріпить людий, просьвічує їх, заохочує та вказує дорогу — а від чоловіка се залежить чи піде нею чи нї. Тому вже псальмопівець Давид кликав: Ой, колиб ви сьогоднї, як почуєте голос Його, та не стали тверді серцем (Пс. 9-. 8). А св. апостол Павло упоминає: благаємо вас, щоби ви марно благодать Божу не приймали (І. Кор. 6. 1.).

2) Хочемо з ласки скористати, то мусимо з нею щиро разом ділати. Прекрасно говорить св. Іван Золотоустий: Як земля без дощу нічого не зродить, а дощ сам без землї не принесе ніякого плоду, так само не вдіє нїчого ласка без волї а воля без ласки. Наші добрі діла і християнські чесноти не є ділами нї самого Бога нї нас самих, але є они плодами спільної праці і тому каже Апостол: Благодатю-ж Божою я те, що є, і благодать Його до мене була не марна, а більш усіх їх я працював, не яж, а благодать Божа, що зо мною. (І. Кор. 15, 10).

Ідім жеж проте все за голосом ласки та надслухуймо пильно її голосу. От примíром зродить ся у вас грішна думка а голос ласки кличе: гоніть її, бо она противна Богу. Слухайтеж того голосу та гоніть її від себе. Сповнив хто смертний гріх, то совість непокоїть його — а се голос ласки і хто хоче гріх спокутувати, мусить іти за сим голосом, жалувати за гріх та чим скорше шукати в Тайнї покаяня прощеня, Заохочує вас ласка до якого доброго учинку, ідіть жеж за нею. А ласка промовляє всякими способами, то через упімнене родичів і старших, то проповідию Божого слово, то примíром других, то смутками і наглою смертию наших ближних, то недугою то чим небудь иншим, що нас потрясає та будить з гріховного сну до праці для Божої слави і спасеня нашої душі

Нехай нам примíром у тім зглядї буде св. отець Николай. Вихований серед християнської родини, дорожив він Христовою наукою, як найбільшим добром, боронив її перед єретиками, що старали ся її опоганити,

усіма силами свого сьвітлого ума та палкого слова і ціле своє житє віддав на службу Христу. Став священиком а опісля і епископом і як пастир стада не залишив нічого, щоб могло причинити ся до поученя та утвердженя в науці Христа вірних. Його житє — се безн - станна праця з ласкою і в ласці божій. Як те велике дерево глибоко запускає коріня та тягне соки з широкого круга землі, щоби ними оживляти розлогі свої віти та галузки і листє і приносити обильні плоди, так і св Отець Николай ревною працею з дійствуючою ласкою добуває у Господа що раз то нових ласк, щоби за їх помочию творити добро широкому кругови своїх ближніх та своїм заступництвом упрошувати у Господа ласк та Божого благословеня — для численного свого духового стада.

Працюймож і ми, по його приміру, щиро та ревно з дійствуючою ласкою, а будемо не лише при її помочи поконувати успішно всякі покуси і творити добрі діла, але станемо гідними опіки і помочи сего великого Угодника і Чудотворця.

Він своїми молитвами і заступництвом умолить для нас у Господа великих ласк та допоможе нам бути по його приміру ревними і вірними слугами Христа. Амінь.

Н. Н.
ЛЬВІВ.

ПРО САМОЛЮБСТВО.

НЕД. ПРАОТЦІВ.

Св. католицька Церков, та наша найліпша мати що хоче нашого вічного щастя, установила дні, посьвячені памяти славних і великих подій Божого обявленя. Через те хоче она як найліпше зве ичати безконечну Божу любов і милосердє до нас грішних, як так‹ ж і нас заохотити до сего, щоби ми в такі дни здодули як найбільше користий для наших душ.

Наближуєсь час, в якім маємо сьвяткувати память Різдва Христового. На сей великий празник вже заздалегідь приготовлює нас св. Церков своїми піснями, молитвами і поученями, бажаючи викликати в наших душах любов до Спасителя, що з любви до нас став чоловіком.

В сій цїли почитає св. Церков нинїшної неділї память св. праотців старого завіту, то є память св. патриярхів і пророків, сих вірних слуг Божих, які відзначувались кріпкою вірою та ревною службою для Бога та цілим своїм житєм намагали ся піддержати серед ізраїльского народу віру в правдивого Бога та надію на прихід Месії.

Для сеї цїли жертвували они ціле своє житє, понесли богато праці і трудів, перетерпіли не мало переслідувань а многі з них і житє своє принесли у жертві. Они як слуги небесного Вітця просили людий на вічне

весіля та запрошені. не слухали їх голосу, але засліплені самолюбством, виділи своє щастє у земских справах та занятях, а й самого Мессію представляли собі як можного царя, що добуде їм всім нове земске царство а з ним і велику славу та могучість.

Щоби ми і наші серця очистили з самолюбства та серцем повним правдивої, сердечної любови, готової до жертв, привитали память сего непонятного таїнства вчеловіченя Божого Сина, св. Церков нинїшним евангелием хоче з одної сторони вказати нам на великі заслугу і жертви для ізраїльського народу старозавітних праотців, а з другої на велику невдяку того народу та на сумний конець, який з сеї причини стрінув его. Она хоче поставити перед наші очи ту правду що ціле діло спасеня Божого Сина буде для нас без користи, наколи ми засліплені самолюбством не з'уміємо зла принести Христу жертви з цілого нашого житя.

Щоби сповнити те бажанє св Церкви та як найлїпше привитати Народженого Спасителя, пізнаймо, що таке є самолюбство та як його нам позбувати ся

I.

Самолюбством грішить сей, хто любить себе не по християньски, то є: хто добро свого тіла ставить висше спасеня душі, хто земскі достатки та вигоди цінить більше чим небесні добра та є готов для їх здобутя і посіданя важити ся на гріх і виречи ся любви Бога.

Самолюбство наносить нам велику шкоду та криє в собі велику небезпеку Оно є гріхом.

1) п о в н и м з л о б и

а) Господь сотворив чоловіка на те, щоби він Богу служив і Его почитав та з Ним на віки був щасливий. Сю ціль чоловіка, самим Господом поставлену, нехтує самолюб, бо він жиє на те, щоби собі самому служити та собі лише догоджувати. — Цілию його житя є він сам. Як земля крутить ся довкола своєї оси, так самолюб є осередком, довкола якого движе ся ціла його діяльність. Всьо, що він робить, над чим думає, що підпринимає, звертає ся лише до него самого. Его Богом — він сам.

б) А як самолюб не вміє і не хоче віддати Богу те, що Єму належить ся, то тим більше не вміє він бу-

ти підчиненим нікому з людий. Він не узнає прикмет своїх ближніх, та не вміє підчинити своєї волі під волю родичів, настоятелів і старших, він не слухає ні приказів, ні напімнень ні поради других. Як камінь кинений о скалу відбиває ся від неї та не лишає сліду на ній, так від серця самолюба відбиваєсь всяке слово його ближних, яке жадає від него сповненя чи то волї чи хоч би ради другого.

в.) Самолюб гадає лише про свою вигоду та користь. Він не боїть ся труду і стає навіть ревним, коли йде о єго власний зиск, о єго власне добро. За те він дуже тяжкий, коли треба другому помогти. Він зараз знайде тисяч причин, задля яких він не може сповнити чого небудь, що помоглоб другому а від него самого вимагало хочби малої жертви на річ ближнього. Він навіть не має розуміня для духа пожертвованя. Він не то, що сам другому не поможе, але ще насьміваєсь нераз з тих, що сповнюють діла милосердя зглядом своїх ближніх Самолюб, хоч би мав богато, все бідний. Він не вміє дати ні на Боже, ні на людське. Збирають в селї на прикрасу церкви, або на бідні сироти, або на Рідну Школу то самолюб не дасть свого сотика, а як вже дасть, то клене в серци, що мусів дати. Словом житє самолюба — то заперечене Христової заповіди: люби ближнього, як самого себе.

г.) Та мимо сего, що самолюб не вміє другому прийти з помочию, бажає зазнавати від других похвал та відзначень. Єго честь є для него так само цілию його житя, як єго власна вигода. Покора, прощенє обид, терпеливість — се для самолюба речи незнані. Як і найменший тягар кинений на чутливу вагу перехилить її важку, так і найменша, навіть мимовільна обида, найменше якесь прикре слово запалює єго гнівом. Самолюб відчуває всяку, хочби найменшу обиду дуже. Покору та прощенє обид вважає він за нерозум.

д) Як глухий не знає, що таке музика та спів, так самолюб не має розуміня для всего, що відносить ся до вічности і душевної користи. У него лиш те добре, лиш те має вартість, що дає ту на землї користь, вигоду, майно. Все проче, то річи, які для самолюба не мають вартости. Він від них відвертає ся І в сім власне лежить найбільша злоба самолюбства, що оно робить людий неспосібними до осягненя їх вічної цїли,

оно розриває звязь між Богом а людьми, оно каже їм в земських богацтвах та вигодах видіти найбільше щастє та за ним гонити. І тому каже св. Ап. Павло; Душевний же чоловік не приймає, що є Духа Божого; дурощі бо вони йому, і не може зрозуміти. бо се духовно треба розібрати· (І. Кор. ?. 14.)

Як червак, що дістанесь у оріх, сточить ціле зерно а лишить лише лушпину, так само самолюбство нищить людську душу, обдирає її з гідности Божої дитини та всіх висших почувань а звертає людський ум лише до сего, що корисне зверхній нашій лушпині, т. є. нашому тілови і нашому дочасному а не вічному житю.

2. Самолюбство є гріхом, що всюди втискає ся і всьо проникає.

а) Оно вдоволяє ся тим, чим ми єсьмо і проникає нас у наших гадках і ділах, якого небудь були-б ми стану і занятя. Пан - самолюб, потомок старого роду, любить лише про свій рід говорити. Вихваляє его, збільшує его заслуги та діла і йому здаєсь, що та велич його роду його великим ділає. На всїх з простого роду дивить ся з гори та помітує ними в души а як може, то й радо показує, що йому хто небудь не пара. Як індик надуває ся та надутий проходжуєсь між дробом на подвірю, так самолюбство надуває гордістю серце не одного підпанка, якому й здає ся, що нема понад него нікого. Але по що іти нам аж між великих панів. Чи не знайдемо таких самолюбів і між нашими людьми? Чи не можна стрітити такого, що то вийшов з простого стану, лизнув трохи науки та вже пхаєсь між панів і всюди лише домагаєсь для себе почестий та поклонів? А кількож то є таких, що для своєї власної користи, чи вигоди отже з чистого самолюбства виреклись свого народу, своєї віри та пішли між чужих, бо там побачили для себе наживу! На жаль між нами було таких самолюбів багато. Ба навіть самолюб-господар помішує та з гори позирає на свого сусіду, бідного халупника і вважає себе чимсь то висшим та ліпшим від него.

б) Самолюбство проникає усі наші діла та занятя. Самолюб шукає у всім, що робить, для себе похвали. Як фарисеї за часів Христа Спасителя давали милостинї так, щоби їх всі виділи та хвалили, як сповняли всякі инші постанови закона так, щоби про се всї говорили

та їх величали праведниками, так і нині самолюби ділають все лише на те, щоби їх хвалено та про них говорено — а не хвалить їх хто, то кажуть, що се з зависти та неохоти до них. І тому самолюб, коли єго не хвалять, всім противить ся, перечить та зі всїх і всего невдоволений. Усе зле, та не так, як треба, каже самолюб, але ось, як би я так взяв се у свої руки, було-б зовсім інакше. Такий самолюб розібє нераз цілу громаду. Він все нищить, всьому противиться, що не від него вийде. У него всї злі — всї нічого не знають ні розуміють, лише він одно всьо знає і розуміє. Він зараз вишукає собі таких других у селї як сам самолюбів та давай разом нищити всяку хочби найліпшу гадку, всяке хочби найкрасше діло — лише тому, що оно від него чи від них не вийшло. Не одна читальня, не одно брацтво розвивали би ся гарнїйше, праця не одного сьвященника принесла-б гарнійші плоди, не одна громада інакше виглядала би як би не праця тих самолюбів. Як нерозумна звірина хоч би і в найкрасше управленім огороді не зважає на людську працю, але перериє її і покиринить шукаючи лише для себе наживи, так і самолюб не убоїть ся звернути ся і проти найкрасшого діла і найліпших людий, щоби лише вдоволити свому самолюбству.

в) Навіть і наше горе проникає самолюбство. Впаде на нас якесь горе, постигне на нас яке нещастє або недуга, то вже не можемо собі дати ради, так хотїли-б ми, щоби нас всї жалували та над нами плакали. Самолюби подібні зовсім до дїтий. Ударить ся дитина до стола та стане плакати, то заспокоїть ся она, коли мати набє стіл та пожалує її. Так і самолюб вважати ме меншим своє нещастє, коли лише хто погладить єго самолюбство хочби й облесними та пустими словами.

г) А щож казати про чесноти самолюба! Майже всї єго добрі діла та чесноти то виключно овочї єго самолюбства. Они не мають ніякої стійности перед Богом та подібні до сего фальшивого золота, що блищить ся але не має ніякої вартости. Всьо добро, що ділає самолюб, ділає лише на се, щоби заспокоїти своє самолюбство. Між нашими грибами маримухи мають найгарнійший вигляд а однак є они отрутою, непригожими на поживу дла людий. Так і чесноти самолюбів. На всьо видають ся чеснотами але як би увійти у них,

то побачити б можна, що они нічим иншим не є, як лише гидкими овочами самолюбства. Їх покора, лагідність, терпеливість, побожність то самолюбство прибране плащиком тих чеснот для затуманеня людий і для позисканя для себе людських похвал та дочасних користий.

д) Самолюбство йде навіть за самолюбом поза гріб, навіть і смерть запрягає у свій віз. Нераз велить себе самолюб ховати з великою парадою, ставити собі величаві та дорогі надгробні хрести і памятники, щоби як найбільше утревалити своє імя, щоби ще і по смерти люди про нього говорили. Всьо то є нічим иншим як самолюбством.

3. Самолюбство є гріхом, що як страшна зараза всьо заражує і затроює.

а) Оно затроює наше серце так, що оно відвертає ся від любови Бога. Як магнетична ігла, кудаб її не наставити, звертає ся все своїм кінцем на північ, так серце самолюба усе звертаєсь лише до того, що самолюб вважає за пожадане і відповідне для свого самолюбства. Самолюбство неначе силою тягне серце чоловіка до землі та не дає єму піднестись до Бога, оно давить огонь любви в серці чоловіка та береже пильно, щоби у ньому не зайняла ся любов до Бога Тому то каже один зі св. Отців: Як годі одним і тим самим оком дивити ся рівночасно на небо і на землю, так і не можливо любити одним серцем земне і небесне.

б) Оно шукає і гонить лише за сим, що вдоволяє змисли та заспокоює злі нахили і привички. Як звірина за сим лише звертає ся, що заспокоює потреби її природи, так і самолюб шукає лише сего, що заспокоює его земскі і тілесні і природні бажаня. Піяк, що пропиває послідну подушку, вкрадену з власної хати перед дітьми і жінкою, процесович, що продає послідну ниву у чужі руки, щоби лише правувати ся з сусідом за межу або иншу яку марницю, картяр чи льотерийник що програє послідний гріш і цілу свою рідню на нужду зводить, ділає се все для заспокоєня самолюбства. Самолюбство стає отруєю, що нищить щастє родин а навіть і самого самолюба і его цілого проникає отруєю змисловости.

в) Оно є причиною безнастанного несупокою. Серце самолюба не знає правдивого щастя і вдоволеня. Оно звертаєсь лише за сим, що земське, дочасне, в сїм

лише видить своє щастє. А чи в силї сей порох землї, яким є всї земскі богацтва, заспокоїти серце чоловіка? Чи моме самолюб зазнати супокою та вдоволеня, коли він не маючи любви Бога у свому серцю, подібний до човна без весла, яким кидає леда филя? Він може на якийсь час задурити себе тим земским добром, але чим пізнїйше тим страшнїйше буде єго пробудженє. Коли лікарі переводять на хорім яку операцию, то дають йому на сон, на те, щоби хорий у твердім снї не чув болів а по друге тому, щоби не кидав ся та через те не утрудняв їм перевести операциї. Таке саме дїлає самолюбство з чоловіком. Воно затроює єго серце, щоб чоловік не відчував втрати любви Бога та не кидав ся і не пробував скинути з себе пут самолюбства, воно обезсилює волю чоловіка і дїлає, що чоловік не має потрібної сили йому оперти ся та видерти ся з його обіймів.

г) Воно вбиває в чоловіцї любов ближнього та дїлає його зимним і нечутливим на всї людскі потреби і нещастя. Найвисшим законом для самолюба: єго власне добро. Та коли серце самолюба не загріє любовою безконечне сяєво Божої любви і Божого совершеньства і сьвятости, то якжеж зворушити його серце до любви а хочби і співчутя супроти ближнього? Як на твердім тоцї, на якім щоденно молотять збіже, не зійде хочби і найкраще зерно, так і в серцї самолюба, хочби він і щодень видів людску нужду та жив і обертав ся серед потребуючих помочи, не загорить огонь любви ближнього та не спонукає єго волї до дїл християнського милосердя.

д) Воно затроює своєю отруєю всї наші чесноти та обдирає нас з заслуг перед Богом. Чому називав Христос Спаситель фарисеїв побіленими гробами, зверха чистими і вибіленими а в серединї повними плюгавства? Ось тому, що всї їх чесноти були лише про людске око були лише зверхними, а в дїйсности були затроєними отруєю самолюбства. Чому фарисей, що увійшов з митарем до храму на молитву, не вийшов з него оправданий, як каже Спаситель. Тому, що його молитва була самолюбною хвальбою а не молитвою. Як вода гасить огонь, так самолюбство нищить блеск чеснот, обдирає їх зі значіня і вартости у Бога а навіть робить їх Богу про-

тивними і стягає на нас Божий гнів, хоч люди за них нас величають та вважають їх справді чеснотами.

е) Воно є причиною многих гріхів. Зле насінє не може принести доброго плоду, так і самолюбство не може зродити нічого иншого як гріх. Сеж знай, каже св. ап. Павло, що в послідні дні настануть времена люті. Будуть бо люди самолюбці, що більше люблять розкоші, ніж Бога (2. Тим. 1. 2). Усяке зло походить з сего, що Апостол поставив на першому місці, то є з самолюбства, каже св. Августин. І справді самолюбство то жерело гріхів, якого грішні струї широко розливають ся. А струї ті пливуть і малими потічками і великими ріками, то є стають причиною малих гріхів і великих злочинів. Чиж гріх наших прародичів в раю не був так само гріхом самолюбства як непослуху супроти Господа? Бо чомуж не послухали вони Бога, чому свою волю поставили висше волї Бога? Ось тому, що їх самолюбство осліпило та веліло їм видїти добро і щастє як раз в тім, що Бог зборонив. А чиж не самолюбство казало Іродови вдавати втїху з народженя Христа перед волхвами з востоку та просити їх, щоби они повериули до него та сповістили єму, де Христос народив ся, щоби й він міг Йому поклонити ся? Чиж не воно вложило в руку його меч та чи не казало убити 14 тисяч невинних дітий, щоби лише позбути ся Христа, який міг єго позбавити престола? А щож иншого як не самолюбство фарисеїв розпяло Ісуса на хресті? Фарисеї та книжники подразнені у своїм самолюбстві словами Спасителя, який викидав їм в очи їх блуди та обдер їх чесноти з мнимих заслуг та стійности, загнівані до крайности за те, що нарід відвертав ся від них а йшов за Спасителем, який они гордили, доведені до лютости ознаками любви, чести і привязаня, які складав нарід раз враз Ісусови — спіймали Ісуса - засудили на смерьт і розпяли Його та аж сим заспокоїли та наситили своє самолюбство. А коли опісля робили те саме Апостоли, коли вони стали голосити науку Христа та за собою вести нарід, то самолюбство фарисеїв знова прокинулось до ненависти та веліло їм Апостолів вязнити та бити і заказувало голосити Боже слово А чиж не самолюбство римських цїсарів вигадало всї ті страшні муки та чиж не воно казало їм вважати христіян за найбільших ворогів римської держави і суспільного ладу та тисячами

і тисячами гонити на смерть? А сила самолюбства і нині не менша. Ся страшна війна, що мов дика буря шуміла і над нашим краєм, що міліони людий повалила ― се плід самолюбства так поодиноких людий як і цілих гуртків а навіть і цілих народів, перенятих та засліплених самолюбством. Як воли серед горячого літного дня, коли їх стане тяти муха а ніхто її не обжене, не будуть стояти спокійно, але стануть бити ногами, втікати та поломять і віз і ярмо, так люди засліплені самолюбством неначе несамовиті стають найбільшими собі ворогами та суть спосібні до найстрашнійших злочинів.

Оно навіть і членів найблизшої рідні робить ворогами та нищить взаімну любов. Братя Йосифа спродали свого брата, хотяй той плакав та просив їх і заклинав на всьо у сьвіті, щоби його не продавали у чужий край, між чужих людий. Самолюбство придавило у них усяке почутє милосердя Навіть і згадка на вітця та на тяжкий єго смуток, який він відчує по причині втрати свого улюбленого сина, не була в силі здержати їх перед сим, до чого перло їх самолюбство. Оно робить людске серце твердим мов скала так, що найбільша нужда ближнього не в силі зворушити серця самолюба. Євангельський богач рівнодушно дивить ся на те, як Лазар лежить перед його ворітьми, обложений струпами, рад наситити ся хоч би й тим, що сходить з стола богача. Але й сего не дає єму богач. До дверий хати самолюба може прийти й найбільший бідак — а відійде з тим, з чим прийшов.

е) Самолюбство не знає ніяких законів, коли йде о се, щоби заспокоїти свою жажду, єго не здержать ніякі кари. ніякі постанови, хочби і найбільше строгі. Воно ділає пануючого і всякого, що має власть у руках, строгим, нелюдским, що не боїть ся ніякого надужитя права, ніякої брехні, ніякого обманьства, щоби лише не спротивитись сему, до чого веде єго самолюбство. Навіть справедливість, що повинна бути сліпою. то є не дивитись на особи а судити річ по справедливости, у руках самолюбного судиї, стає предметом торгу та продаєсь тому, хто більше дає. Самолюбства не зворушить і найбільша людска нужда а не перелякають і найострійші кари. Які то закони тай кілько їх видано у часі теперішної війни. Всі вони мають на меті охоронити

людий перед здирством, лихвою та визиском. Всї вони накладають великі кари на тих, що їх переступають, та приписують навіть цїни поодиноких родів збіжа і инших річий конечно потрібних до житя. Та чи те все було в силї здавити ненаситної жадоби самолюбів, що радіб наситити її хочби і найбільшою нуждою людскою? Дійшло навіть до того, що люди прилюдно насьмівають ся з тих постанов та вважалиб за дурня такого, що може прийти легко до гроша, а не робить сего. Самолюбство справдї тепер розпаношило ся між людьми так як мало коли. Жиємо в часах, в яких самолюбство сьвяткує своє сьвято.

ж) Самолюбство посягає навіть на сьвятість Господа. Цар Валтасар справляє великий пир своїм воєводам та гостям. Столи аж угинають ся під стравами, напитками та золотим і срібним начинєм. Але його самолюбству і сего ще за мало. Він велить принесии зрабовані святі посуди з Єрусалимського храму та в них наливати вина до вечері. Тай нинї самолюб йде до тайни покаяня, йде на рахунок з Богом, та самолюбство не дає йому признатись до вини, не дає йому упокорити ся перед Господом — замикає єму уста і придавлює совість і він замовчує свій гріх і в такім станї, з таким сьвятотатством йде до ще страшнїйшого, йде до Ісуса і приймає Його у своє самолюбне, горде і грішне серце. О справдї, правду каже св. Григорий, коли говорить: Ясною є річию, що самолюбство є жерелом і причиною всяких гріхів і злочинів

з) Самолюбство наводить на душу чоловіка якусь памороку та робить його слїпим і не дає єму пізнати самого себе. Оно, як каже Тертулїян, робить се, що самолюб не видить сего, чим він є, а видить се, чим не є. Як той, що має чорні окуляри на носі, видить все темним, так самолюб не має ясного погляду на себе і свої вчинки та все те, що його окружає, він дивить ся все крізь скла самолюбства. І тому самолюб не добачує своїх хиб, оправдує перед собою а навіть часом не вважає їх за хиби, але за щось зовсїм звичайного і не грішного.

Воно в кінци замикає наше серце перед Божою ласкою. Позаяк самолюбство відвертає людскі серця від любви Бога та ділає, що чоловік постійно в тім станї перебуває, то воно є властиво гріхом проти св. Духа, то є, гріхом, що утруднює наворот самолюба до Бога

як раз через те, що замикає его серце перед дійством ласки — а як на пустині нема зелени через те що горячі вітри висушили її землю а дощі рідко її зрошують, так в души самолюба нема надприродного житя, нема правдивих, християнських чеснот, плодів сего житя бо все те випалили вітри самолюбства. В єго души не сьвітить Боже сьвітло благодати, що своєю теплотою та силою дає зріст і силу усяким добрим гадкам, постановам та ділам. Хто любить душу свою, погубить її, каже св. Йоан (12. 25). Так, хто хоче спасти свою душу, той мусить вбити в ній самолюбство а тим самим отворити їй дорогу до Божої ласки.

I.

Щож робити нам, щоби позбути ся самолюбства та его силу в собі зломити? Хоч оно є нашим сильним ворогом, та хоч ми всі більше або менше ним захоплені то все таки можна найти спосіб і середники, якими при при Божій помочи а нашій добрій воли можемо его позбути ся та охоронити себе перед його злобою.

1. Передовсім треба нам його пізнати в собі та боятися його. А щоби прийти до пізнаня свого самолюбства, треба передовсім пізнати свою гріховність і неміч. Нічо не вбиває так нашого самолюбства як пізнанє самого себе. Хто рідко заглядає у свою душу, хто рідко зрошує її слізми жалю за свої гріхи та струями благодати у св. тайні Покаяня та пресв. Тайні Евхаристиї, того душа подібна до городу, якоґо грядки не полені ні підливані. Як на таких ґрядках бурян розросте ся та придавить собою, всьо так в такій души самолюбство розростаєсь буйно. Але нам треба прополювати наше серце з хопти самолюбства, у щирій молитві просити о ласку жалю за гріхи та о духа правдивої християнської покори, що вбиває самолюбство так як сьвітло вбиває темноту. Але і добрі діла і гріхи ближніх нехай будуть нам на духовний пожиток. Нехай добрі вчинки та чесноти наших ближніх наповнюють наші серця правдивою втіхою та заохочують нас до їх наслідуваня і вчуть нас бути готовими понести всяку жертву для виконаня добра і позисканя чесноти. Як діти наслідують радо своїх родичів та старших, так і ми ломім в собі духа самолюбства та наслідуймо добрі діла

наших ближніх, хочби вони були від нас низшими, менше ученими або молодшими А гріхи і блуди ближніх нехай викликають в нас співчутє над їх душевним нещастєм та заохочують нас до сердечної молитви, щоби Господь поміг їм своєю ласкою до щирого жалю та навороту з дороги гріха. Нехай гріхи ближнього звертають нашу увагу на наші немочі, гріхи і блуди та вчать нас тим більше їх в собі ненавидіти і тим рішучійше від них відвертати ся. Нехай ніколи добре діло ближнього не викликує в нас зависти а грішне втіхи — бо се булоб знаком, що в нас самолюбство сильно розрослось. Зависть, гордість та втіха з похибок ближніх, се дрова, що піддержують огонь самолюбства в нашім серци. Не кладім жеж їх у серце, наколи хочемо, щоб в нім горіла правдива любов Бога і ближнього.

2. Коли місяць, що кружить довкола землї, зайде в таке положенє, що неначе закриє собою сонце і перепинює дістатись сонїшним лучам на землю, тодї буває так звана затьма сонця. Така затьма буває в серцї самолюба, бо самолюбство налягає на єго душу та не дає дістатись до єго душі лучам сьвітла б о ж о ї л а с к и. Та тої пітьми не проженемо самі, коли вона налягла на нашу душу. Тому треба нам вживати як середника проти тої темноти сердечної молитви до св. Духа о сьвітло, яким би св. Дух осьвітив наш ум так, щоби ми могли видїти ясно і докладно стан своєї душі та вміли розібрати вже не лише свої гріхи і чесноти, але й могли добачити чому, як і для чого ми виконували свої добрі діла. Хто себе так розслїджує той вислїдить і слабу тїнь самолюбства в собі і зуміє його в собі стлумити, бо Христос Спаситель каже: Чувайте та моліть ся, щоб не ввійшли ви у спокусу (Мк. 14. 38).

3) Ділаймо як раз п р о т и в н е с е м у, до чого нас тягне наша до зла склонна природа та сьвіт. Наша власна природа є вибачлива на наші хиби, вона затроєна самолюбством виправдує усякими способами наші немочі, піддержує бунт наших природних злих навичок і склонностий, ослаблює постанови самопоконаня та вживає всїх підступів, щоби не дати впасти нашому самолюбству. А що домашній ворог найнебезпечнійший то й проти сего ворога мусимо все бути готовими до борби. А чогож те не робить сьвіт, щоби скріпити наше самолюбство. Сьвіт т. є злі люди се найсильнійші со-

юзники самолюбства, се слуги і приятелі всіх самолюбів. Сьвіт каже своїм приклонникам щоби собі догоджували та робили лише те, що їм миле і корисне. А те саме каже самолюбство кождому самолюбови. Тому сьвіт найбільшим ворогом того всего, що противить ся самолюбству. Наколи отже ми станемо сповняти як раз противне сему, до чого нас тягне та намовляє сьвіт, то не будемо нічого иншого ділати як нищити в собі самолюбство. Будьмож одже строгими і неумолимими для себе, судім строго всі свої блуди і похибки, не пропускаймо ніякої спосібности, щоби самим собі сказати правду в очи а за те судім лагідно других, після слів Христа Спасителя: Не судіть, то й не будете суджені; не осуджуйте, то й не будете осуджені; прощайте, то й вам буде прощено (Лк. 6. 37) і знова: Хто ненавидить душу свою в сьвіті сьому, на вічне житє збереже її. (Й, 12. 25).

4. Як віск на огни мякне і розтоплюєся так самолюбство слабне а й зовсім заникає через покору. Покора і самолюбство — два найбільші вороги. Де є один там не може бути другий. Де в серце входить покора там щезає самолюбство. Тому вводім часто до нашого серця духа покори. Упокорюймо ся в наших гадках, словах і ділах, приймаймо з покорою всякі Божі допусти, зносім з покорою всі прикрости та вважаймо всяке горе як лік Божий, яким небесний Лікар лічити хоче нашу душу від отруї самолюбства. Як в зачиненій хаті стає воздух тяжкий і нездоровий, чути задуху і стухлість — а ко и відчинимо вікна і двері — він зараз відсьвіжить ся і задуха щезне, так і в серци, замкненім через самолюбство, нема Божого духа, там лише дух земський, сьвітовий, змисловий. Впускаймож у таке серце духа покори а серце наше відновить ся, відсьвіжить ся — у нім засьвітить ясне сьвітло Божої ласки та займесь огонь Божої любви, бо каже Спаситель, що покірним дає благодать.

5. В кінци найуспішнійшим оружєм проти самолюбства є послух. Самолюбство є н чим иншим як бунтом проти всякого приказу, який не від нас самих виходить, та проти того всего, що противить ся нашим склонностям і похотям. Кождий одже самолюб то бунтівник проти ладу, установленого Богом, то ворохобник, що радби усяку власть підчинити під свою волю і сповня-

ти лише те, що йому миле. І тому послух для самолюба річ найтяжша Послух вбиває самолюбство а чим він більший, чим совершеннійший, тим і успіх його певнійший. Хочемо позбути ся самолюбства, берімож у руки се найпевнійше оружє, вправляймось у послуху. А передовсім заявляймо все, діточий послух сьв. Церкві і її науці, бо слухаючи її. слухаємо самого Христа, сповняймо з послухом всї заповіди Божі і церковні а кромі сего заявляймо послух нашим родичам, опікунам, господарям, учителям, словом тим всім, що мають на оці наше душевне добро. А вже найбільше послуху заявляймо нашому Спасителеви у св. тайні Покаяня. Як добра дитина слухає родичів і тішить ся, коли може, сповняючи їх волю, бути їм помічною, так і ми будьмо готовими сповняти волю Христа та радуймо у серці, коли воно нам скаже, що ми сповнили вірно Єго волю і не прогрішили ся ніяким тяжким непослухом проти Него.

Уже недалекий час, в якому маємо поклонити ся новонародженому Спасителеви та разом з св. Церквою звеличати Його, безконечну любов. Готовім ся на сей великий празник уже від нині. А найкрасшим приготовленєм буде очищенє нашої души з усякого самолюбства, бо тодї в нашому серцю розгорить ся тим сильнійша любов до Спасителя. Народженого Христа у Вифлеємі витали покірні пастухи та повні віри. три волхви з востока. Самолюб Ірод тай йому подібні не дістались перед Христа Хочемо стати перед Спасителя, хочемо принести Йому коляду, гідну Христа, спішім до Него з серцем чистим від самолюбства. А новонароджений Христос Господь зложить у те наше, чисте, несамолюбне серце свої богаті дари, які з собою на світ приніс та прийме нас колись на вічне весіля, на яке слуги Його нас безнастанно просять. Амінь.

о. Леонід Лужницкий

ХТО НАРОДИВ СЯ І ЯК ЙОГО ПОВИТАТИ?

Проповідь на Рождество Г. Н. І. Христа.

„Съ нами Богъ!"

Христосъ раждаетъ ся! Сим радісним, християньским поздоровленєм витаю Вас, мої дорогі, з нинїшним великим сьвятом. Так, сегодня велике сьвято, бо память приходу Сина Божого на сьвіт, память сеї великої, всесьвітної і вічного значіня події, про яку згадуємо щоденно в символї віри: „Син Божий задля нас людий і для нашого спасеня зійшов з неба, приймив тіло від Духа сьвятого і Марії Діви і став чоловіком". Витаємо нинї новонародженого Сина Божого цілим нашим прегарним богослуженєм, сьпіваємо в Єго честь старинні, повні прегарного змісту коляди а на Службі Божій повтаряємо єще раз, що „рождество Твоє Христе Боже наш возсія мірови сьвіт разума" та що „Діва днесь Пресущественного раждаєтъ а земля вертеп Неприступному приносить".

Сї дві правди: 1) Боже Дитя в Ветлеємі є Пресущественний і Неприступний Господь, і 2) ми повинні Єму нинї і по всї дни нашого житя поклін приносити — будуть предметом нинїшної нашої науки, яка нехай стане нинї, за молитвами Пречистої Діви Матери, нашин спільним, всенародним поклоном новонародженому Ісусу Христу.

I.

„Різдвом Твоїм. Христе Боже наш, засіяло сьвітови сьвітло розуму“ і тому „вселенная веселися!“

Та не веселив ся, а навпаки сумував цілий старинний сьвіт перед приходом Спасителя. Довгі віки працював людский розум на земли, улекшував і уприятнював людске житє на земли, але на жаль лише житє дочасне. Коли чоловік гадкою переходив границї сего сьвіта, коли став думкою залїтати поза свій гріб та немов ставав перед Богом і своєю совістию на суд себе самого, бачив себе таким безпомічним, так безрадним і непевним, що мусів сказати собі: Нічого не вдію! Треба, щоби Бог з неба зійшов і поучив людий небесної правди. І дійсно. Часи ожиданя Спасителя се немов тяжка темрява предовгої ночи перед сходом сонця. Позбавлене висших правд людство зберігало надію на будучого Спасителя а божі пророки, віщуни красшого часу, провиджували на сотки-сотки лїт Спасителя і начеркували Єго найсьвятїйший образ та Єго божественне житя. До таких Божих віщунів належить пророк Ісаія. Він в пісни Съ нами Богъ“ пророкує, що хто прийме Спасителя за Бога, за дорадника, за князя пана супокою, хто Єго а не кого иньшого буде вважати „отцем будучого віка“ — сей буде вповні заспокоєний в своїм розумі і в своїм серцю і стане так кріпким душою, що не вдіє єму нїчо хочби не знати який тяжкий ворог душі. „З нами Бог — каже сей сьвятий муж — зрозумійте народи і покоріть ся ви всі нїби то сильні сего сьвіта, бо будете соромно побіджені; хочби ви і лучили ся в союзи, то „разорить се Господь“. Нема чого вас бояти ся тому, з ким є Бог. У нас одиноким дорогосказом є надія на Господа. Від него все і все в Єго руках“. Прегарний образ Спасителя. Він славний, мудрий, всевідучий, могучий - і аж дивно, що сповненє сих пророцтв Ісаії бачимо нині на Божім Дитяти в Вефлеємі, здавало би ся на безпомічній дитині безрадної Матери Марії, на дитині убогій лежачій в яслах. Так — у Ісаії образ надземного богацтва і небесної величи, а в Вефлеємі безмежно убоге Дитя. Та дальше житє сего Божого Дитяти сьвідком, що слова пророка сповнили ся. Христос своїм божественним житєм, дїлами і небесною наукою поучив нас, що є нашим небесним лїкарем,

що є для нас „дорогою, правдою і житєм“. „Син чоловічий, не прийшов, щоб служили Єму, но послужити і дати душу свою за спасенє всїх“ — і Він, при кінци свого туземского житя, висказав памятні слова: „Я на се родив ся і на се прийшов в сьвіт, щоби сьвідчити правду“. Вільний від всякого гріха, з чеснотами в совершенім степени, відзначав ся такою величностию і повагою, що навіть вороги були нею поражені і доти не могли на него піднести рук, доки добровільно сам на се не зізволив. Він немічний нині в людскій природі, в яслах в Вефлеємі, але прийде час, що сам до всїх скаже: „Майте надїю, я побідив сьвіт!“ а в день воскресеня скажуть о Нім: „Він сильний дїлом і словом перед Богом і всїми людьми!“

Він сильний дїлом і словом для кождого з нас, ми житєм своїм пізнали уже, що Ісус побідив сьвіт, що вічно правдиві Єго божі слова: „Прийдїть до Мене ви всї, що працюєте і є обтяжені а Я успокою вас!“ — Він наш дорадник, жерело супокою, батько будучого віка, наш Бог — „З нами Бог — розумійте народи!“ „Бог предвічний нам народив ся“.

II.

І такому „Пресущественному і Неприступному“ приносить нинї земля-сьвіт не гостинність а вертеп, ясла А підім дальше Єго житєм, побачимо, як вертеп минає ся а настає камíниста дорога серед утечі до Єгипту, опісля людска злоба і нагромаджене камінє на Єго каміноване в Назареті, вкінци зрада, клевета, наруга, побитє і хрестна смерть. Добровільно, в Божій премудрости, вибрав собі Син Божий сю дорогу житя, дорогу убожества, упокореня, терпіня, бо на нїй найкрасше засияв божим своїм приміром до божої своєї науки. Він перейшов сю дорогу побідоносно, побідив всїх своїх ворогів, і Ірода, що хотїв Єго дитиною убити і тих жидів, що поставили сторожу при гробі Єго. Сповнили ся слова Ісаії: „разоритъ ихъ Господь“.

Христос той самий нинї і во віки. Хто не має для Него поклону в серцю, в словах і дїлах, а Іродову злобу чи Юдову зраду, чи то в родиннім житю чи в народнім, — він все марно пропаде — разорить єго Господь. Та не голословного поклону жадає від нас нинї

Божественне Дитя а явного, всенародного, публичного все, всюди, хочби і серед як ворожих обставин житя, серед терпіня болю, упокореня, знеславленя.

Коли ісповідуємо віру в божі правди символом віри на Службі Божій, сьвященик закриває тоді перед нами св. Кивот великим покровцем на знак, що не нам зглублювати Божі правди, лише безуслівно держатись їх в житю. Чому на нас і на наш нарід находять так тяжкі часи, чому маємо перебувати терпіня і упокореня, — се божі незглубимі пляни. А у всїх тих тяжких хвилях житя треба поклонити ся Єму, бо лише з таким поклоном і через такий поклін укоюють ся наші рани, вилїчує ся наша душа чи душа народу. Се велике боже знанє уміти поклонити ся Господу в кождій хвилинї житя, чи то серед радости чи смутку бути з Ним, здійснити у себе слова „З нами Бог!“ Се велика божа відомість бути все з Христом, уміти у себе в душі і на зовні берегчи Єго, плекати, не дати собі Єго видерти, хочби прийшло ся і з Ним утїкати перед Іродами сьвіта сего.

Сего божого знаня желаю Вам нинї, мої дорогі, в се велике сьвято. Нехай Мати Божа, що „днесь Пресущественного раждаєтъ“ упрошує нам ласки до сего, щоби ми щораз щирійше зуміли кланяти ся нашому „Сонцю правди“. Він серцевідець і не брехливого поклону бажає від нас, але щирого сердечного. Він серцевідець приняв поклін не лиш від пастирів, що самі від себе кланяли ся Єму, але від царів, представників народу. Нехай ціла Україна кланяє ся Єму і при нїм, „своїм дораднику, пану супокою і отцю будучого віка“ нехай кріпшає і краснїє. Нехай благословенє Божого Дитяти паде на наш нарід обильними, божими лучами, щоби розцвіт житя народу був доказом вічної правдивости пророчіх слів: „З нами Бог!“

Серед радости мого серця і веселости моєї душі упадаю перед Тобою, о найсолодший Ісусе „і дякую Тобі, що Ти дав менї дожити сего сьвятого дня, дня памяти, як Ти як малесеньке дитя прийшов на сьвіт. Ти є сьвітло вічного Бога Отця, що осьвічує долину темряво нашого житя, Ти несотворена мудрість, що ступила з неба серед глубокої тишини, Ти необмежена слава, Ти, що лежиш в пеленах-яслах!

Хто дасть мому серцю жерело слез, а моїм грішним устам спромогу, щоби я разом з сьвятими ангелами міг заголосити Тобі: Слава во вишних Богу, на земли мир во чоловіціх благоволеніє. Найсолодший Ісусе, прийди в поміч мому убожеству та дай мені сих дарів неба, щоби я їх приніс Тобі, бо Ти є Господь слави і з Твоєї повноти приймають сї, що Тобі приносять жертви. Я молю ся Тобі і жертвую Тобі всї сьвяті слези, всї нинїшні торжественні Служби Божі цілого сьвіта, всї молитви, пости і покаянні діла та всю пламенну любов твоїх вірних слуг, що се сьвято Твоє сьвяткують та сьвяткувати муть до кінця віків.

Та нинї, в се Твоє величне сьвято, стогнуть душі наших померших братів і сестер, що сего року вже не сьвяткують з нами на земли Твого різдва, а в вірі і любови до Тебе перейшли на другий сьвіт, до чистилища. Они любили Тебе, любили Тебе в своїх ближніх і в своїй вітчині Українї. Твій пророк Ісаія предсказав, що сим, що жиють в краінах смертної тїни, зійде ясне сьвітло, тому молимо Тебе, нашого найдорожшого Спаса, зішли їм лучі свого сьвітла, дай їм в їх терпінях совершенну пільгу, щоби і они зазнали, що нинїшне сьвято є дійсно сьвятом радости. Нехай Твої дитячі слези будуть для них відпущенєм їх дочасних кар. Введи їх Спасе у вічні мешканя Твого божественного сьвіта, нехай сї, що Тебе любили в своїх ближніх і в своїй вітчинї дізнають сего, що „небо і земля нинї торжествують, ангели з людьми весело празднують“. Амінь.

О. ЮЛІЯН ДЗЕРОВИЧ.

ГІДНІСТЬ І СИЛА СВ. ЙОСИФА.

ПРОПОВІДЬ НА ДРУГИЙ ДЕНЬ РІЗДВА ХРИСТОВОГО

„Йосифъ мужъ єя, праведенъ сый“.
Мат. 1. 19.

Вчера святкуваля ми з великою радостию рождество Сина Божого, а нині Церков свята у своїх піснях величає Матер Божу, а попри Неї, Єї святого обручника і Опікуна Христового св. Йосифа. Годить ся і нам, мої Возл. пізнати близше то ангельске чисте, небесне життя, щоби ї ми після високости Його гідности Його почитали, призивали і наслідували.

В тій цїли хочу нині присвятити пару слів св. Йосифови і розважити з Вами разом:

I. Його високу гідність,

II. Його велику силу.

О Ісусе і Маріє, які вже тут на земли так високо почитали і так ніжно любили, і нині до Його прославленя в Небі причиняєте ся, просвітїть наші душі і прокермуйте нашими душами, щоби ми добре пізнали св. Йосифа, і в наслідок того наше упованнє на Нього зложили і через Його почитаннє удостоїлись благодатий його заступництва.

І. О гідности св. Йосифа.

Сей великий святий був, як нам св. Письмо оповідає, на земли **опікуном** Ісуса Христа, Єдинородного Сина Божого. По гідности Богоматери, яку Бог Пречистій Діві уділив, є се найвисша гідність, яка може бути чоловікови дана. Коли Матїр Божа найшла свого божественного Сина в святини в Єрусалимі, сказала Вона до Нього: „сє отецъ твой а ӑзъ болѧще їскахомъ Тебє“ (Лука 2. 48). Ісус Христос сам називав св. Йосифа певно несчислимо разів „Отче — Тату“... „Отче“, лебедів він малою дитиною і солодким іменем „Тату“ потїшав певно Його у останнїх Його хвилях. Лише дві особи у цїлім всесвітї називав і називає ще тепер Ісус Христос „Отцем“ а то предвічного Отця на престолї божества і святого Йосифа. Що за величезна гідність, яка поєднничого чоловіка ставить побіч відвічного Отця, біля Всевишнього! Святий Йосиф має через се імя „отець“ більшу гідність, як всї Патріярхи, всї Пророки, всї Апостоли, всї Епископи. Ті мають лише імя „слуги Божого“ а св Йосиф дістав від Бога імя „Отца“...

Колиж св Йосиф був Опікуном Ісуса то був також і **начальником** Сина Божого. В домику в Назаретї розказував св. Йосиф, а Ісус Христос. Син Божий, слухав Його. „І бѣ повинѹѧсѧ імъ“ (Лука 2, 51). Коли на приказ Йозуї стало сонце, здивував ся світ. А волї св. Йосифа повинувалось не сонце, яке само є, бездушним сотворінєм, але Творець, сам всемогучий Бог! О височезна гідности, яка чоловіка ставить не лиш побіч Бога, але в певній мірі понад Бога самого!

Святий Йосиф був в дійсности Обручником Пресв. Діви Марії. Він певно був би уважав для себе за велику гідність бути покірним слугою Богоматери, а тут ось яка гідність! Він. св. Йосиф Обручником, мужом Пресв Діви Марії!

Святий Йосиф заслугує і тому на наше почитанє, бо він є великим Святим по Марії найбільшим Святим. Якою невинностю і чистотою обичаїв мусів він відзначати ся, якими чеснотами мусів він блестїти, коли Він на се заслужив з поміж всїх молодців бути вибраним на Обручника Пречистої Діви а з поміж всїх батьків на Опікуна воплотившого ся Бога! Як дуже помагали

Йому до святости і освяченя відносини до Преч. Діви Марії. Є обовязком жени, супруги допомагати мужови до осягненя вічного спасеня. З якою совістю мусіла Марія запевно ту задачу сповняти! Вонаж була осідком мудрости: як же мусіла Вона своїм мудрим одушевленим проводом поучати св. Йосифа о Бозї, чесноті святости! Як же то мусіла Вона своїм ясним приміром потягати святого Йосифа до щоденного, постійного величезного поступу в святости.

Як дуже помагали св. Йосифови постійні зносини з Ісусом Христом сонцем справедливости, жерелом всякого добра і святости Кожда добра дитина уділяє своїм родичам радо з тих скарбів, які сама посїдає. А в Ісусї спочивають всї скарби ласки Божої, світла ласки, сили ласки і ласки потїхи. Які струї тої освячаючої ласки призволив Він певно відпливати щоденно що хвилини душі свого улюбленого Опікуна. А тревало се, як загально принимають, через трийцять літ! Колиж святий Йосиф, о чім не можемо сумнїватись, з тим богатством ласк співділав, який же приріст святости і совершеньства мусіли Ангели Божі на Ньому подивляти!

А вжеж вінець сьому примірному святому житю мусів св Йосиф наложити своєю незрівнаною, преціннoю смертю! Ангели окружили Його ложе підчас коли Ісус і Марія по обох сторонах Його смертельної постелї силіли. В такім найгіднійшім і найсолодшім товаристві покинув святий Опікун Христа нужденний сей світ. Хто мігби описати, які чуства піддання себе волї Божій і поломінної любови, які то Ісус, та Марія в послідних хвилях житя Йому підповідали виринали тепер в Його серцю. Дуже можливим є отже се, що каже св. Франц Салєзійский, що св. Йосиф умер повний любови Бога.

Блескучим сяєвом слави оточує Церков своїх вірних слуг через проголошенє їх „святими“. Св. Йосиф не потребував бути Церквою канонїзованим Бог сам прославив Його „святим“ і то тими вічними і недвозначними словами, „Іосифъ мужъ єя праведенъ сий“. Бог отже висказує ті торжественнi, на час і вічність обовязуючі слова „що Йосиф був праведний. Бог не є в словах марнотравний, але Його слова є безконечної глибини, повні вічної правди, повні незглубимого змісту. А Бог каже, що св. Йосиф був праве-

дний. Хто є праведний? Праведний є той, що оминає зло, а творить добро. Як що би св. Опікун був лише один гріх мав на своїй совісти або лише виконував одну чесноту, то не був би праведний. То одиноке Богом висказане слово „праведний“ приносить св. Йосифови більше чести, як всі величаня людий і ціла маса книжок.

Святости, яку собі душа узискала на земли, відповідає святість там в небі Чим висша та святість, тим певнійша щасливість. А позаяк св. Йосиф тут на земли осягнув вершок совершенства, то певно і там в небі немов би осягнув вершок святости! Як що тому, що подасть ближньому один лик зимної води є обіцяна в небі нагорода, якуж нагороду осягне св. Йосиф, що сховав Сина Божого перед переслідуванєм Ірода, Його кормив, одівав, на руках носив і не одну каплю поту для него проляв.

Незвичайно велика мусить отже бути гідність св. Йосифа, бо Бог сам вибрав Його, за Обручника для Пречистої, за Опікуна для Свого Сина, випосажив Його окремими ласками і вивисшив Його понад всіх Святих. Поговорім тепер о

II. силї святого Опікуна.

Чим висше совершенство, злука з Богом і велич якого святого, і чим близше престола Божого він в небі стоїть, тим більше Його Бог цінить і любить і тимбільша є сила Його заступництва. А як ми чули, перевисшає св. Йосиф під кождим зглядом инших святих. Тому то, з виїмком заступництва Христа і Марії є сила Його помочи найбільша, найскуточнійша, найспасеннійша. Святий Йосиф є безконечно сильнійший у Бога, як всі прочі Святі.

До того не треба нам забувати, що молитва св. Йосифа супротив Ісуса Христа є просьбами отця. Чиж можна припустити, що Ісус затратив свою любов до св Йосифа, від коли сів, „одесную Отца“? Чиж мав би забути на вдячність, яку він винен Свому Опікунови? Чиж не мав би використати кождої нагоди, щоби обрадувати Того, що тут на земли Його був вратував, кормив, пестив? Будьмо переконані, що Ісус заховуєть ся супротив св. Йосифа так, як пристало на безконечно

доброго і всемогучого вдячного Сина. Без сумніву подав Він нашому Святому таку повноту ласк, яку колись мав його прообраз, египетський Йосиф. Божественний Спаситель вважає се Своїм щастєм, що Він сповняючи Його бажаня через цілу вічність, може відвдячитись св. Йосифови за се, що тойже Йому на земли доброго зробив.

Розважмо лише, що каже св. Тереса, яка певно повна була Духа Божого, о силі св. Йосифа: „Не пригадую собі — каже Свята — щоби я колись щось просила св. Йосифа і того не отримала. Кілько разів нагадую собі на ласки, які я через Нього дістала, і небезпеки, з яких він мене виратував не виходжу з подиву і вдячности. Бог, иншим Святим дав мабуть ту ласку, що вони помагають тим, що до них прибігають, в якихсь окремих (спеціяльних) потребах; щож відносить ся до Того святого, то я зробила сей досвід, що Він у всїх потребах нам помагає. Бог, немов би тим хотїв зазначити, що так як тут на земли Його слухав, так і в небі є слухняний на просьби св. Йосифа. То само досвідчили инші особи, яким я поручила молитву до Нього“.

До того гарного свідоцтва додам ще слова св. Альфонса. „Всїм Християнам хочу на серце покласти особливше набоженьство до св. Йосифа, бо я сам на собі досвідчив, що він нам найбільші ласки у Бога виєднати може. Від ряду літ прошу я його в дни Йому посвяченім якусь окремішну ласку і кождий раз я є вислуханий. Не розумію, як можна згадати на Матїр Божу і Її клопоти з Ісусом, не згадавши рівночасно св. Йосифа, та не подякувавши за услуги, які Він Її висвідчував“.

Довірє до помочи св. Йосифа опираєть ся на досвіді довгих столїтий, Святий Опікун все щедро винагороджував довірє своїх поклонників. Колиб то я скінчив, як би я зачав лише малу частину вислуханих молитв вичислювати? В многих краях особливо в Німеччині, Італії і Франції виходять часописи називані іменем св. Йосифа, які оповідають о щомісячних новах доказах ласк, одержаних за посередництвом Його. Тут розповідаєть ся о наверненю закаменілого грішника, там о одержаню якоїсь конечної ласки. Тут спинено якийсь процес в сам час через злагоду спору, там ура-

товано якийсь дім, якому св. Йосиф вратував майно і честь. Тут побідила чеснота невинности за вставленєм св. Йосифа, там покінчено студиї за Його ходатайством. Там вратовано дитину молитвами св. Йосифа, що вже умирала, там знов св. Опікун видирає смерти кормителя, батька родини. Одним словом: слуги св. Йосифа досвідчають тисячі ласки за могучим впливом Його просьб.

Тому нема в католицкій Церкві товариства, чи брацтва, яке не стоялоб під окремим покровом Опікуна Христового та над якого дверми або в церкві чи каплиці не булоб образу Йосифа з лелією невинности Монастирі і школи, товариства і шпиталї ожидають від св. Йосифа опіки і помочи, ласки і покрова

Перенятий живою вірою в чудесну поміч св. Йосифа, папа Пій IX. в році 1870, ідучи за горячими і постійними просьбами всїх епископів вибрав св. Йосифа на окремого Опікуна цїлої католицької Церкви. А наші три галицькі епіскопскі Ординаряти окремим розпорядком, виданим 1918. року приказали в благальній молитві додавати ті слова: „Святий Йосифе, Опікуне католицької Церкви моли Бога о нас грішних". Є се безсумнївно найкращим і найбільшим свідоцтвом сили св. Йосифа, яке хто на земли зложив.

А впрочім, мої Возл. чиж я вас самих не можу покликати на свідків тої потїшаючої правди о силї св. Опікуна Йосифа? Чи ви нераз то вже не звертали ся з повним упованєм і витревалою молитвою до св. Обручника Преч. Діви Марії? І чиж не були ви може вислухані? Тих, що ще не були в тім положеню, то на собі досвідчити, я молю і заклинаю, спробувати се. Так спробуйте се, а ви небавом будете вдячним серцем Господа Бога і св. Йосифа величати!

У всїх потребах душі і тїла звертайтесь до св. Йосифа. Коли в Египтї запанував голод, о якім св. Письмо оповідає, кликав народ до короля за хлїбом. Всїм однак, що до нього приходили, відповідав він: „Ідїть до Йосифа і творіть то, що він вам скаже" (Битія 41, 55). А Йосиф мав збіже для цїлого Египта і дохрестних краів. Так і Бог, пан і володар неба і землї зложив всї скарби своєї ласки в руки св. Йосифа, щоби кождий, що до Нього звертаєть ся, був вислуханий. Як той добрий Святець був божественному Ісусикови

і Його Преблагославенній Матері запопадливим опікуном, так є Він і опікуном всїх Християн, які на него надїють ся. Тому, — хоче нам Небесний Отець сказати — в якій небудь потребі ви знаходитесь, ідїть до Йосифа! Хочете увільнитись від кайданів гріховних, війти в стан ласки Божої, стати наслїдниками Неба, ідїть до Йосифа! Хочете по дорозї чесноти робити поступи, дійти до христіяньского совершенства, помножити свої заслуги і статись святими, які Боже серце радують, то ідїть до Йосифа! Тиснуть вас клопоти, тяжко вам о той хліб насущний, навістили вас хороби і болї, ідїть до Йосифа! Грозить вам нещастє, загостило у вашу родину, під вашу стрїху нещастє, журба, смуток, не під одним зглядом моглоби вам лїпше поводитись, то йдїть до Йосифа! Ви певно не будете першими, які удавшись до того Святця, не зісталиб вислухані і потїшені.

Особливо почитайте в св Йосифі опікуна доброї смерти! Між всїми чинностями Його житя смерть Його була найбільше божою, заслугуючою! Тому все по всї часи уважають Його як опікуна доброї смерти Отже поручаймо нашу страшну годину смерти часто св Йосифови, а він нас в нашій потребі не опустить. Той. що носив Всемогучого на своїх руках, споможе і нас в рішаючій хвилї, і нїм ми нашу душу Богу віддали, скаже Він відвічному Судиї добре слово за нас. Як важне буде се слово в такій хвилї!

Найблагороднїйшим і найскуточнїйшим почитанєм св. Йосифа буде се коли ми будемо наслїдувати Його похвальне житя! З якою радістю гляне Він на ті душі, які Його наслїдують, з якою охотою Він вислухає їх молитв, освободить від всяких бід і обогатить небесними скарбами ласк!

Тому, мої возл., нинї особливо в день св. Йосифа а опісля і щоденно нагадуймо собі на гідність і силу св Йосифа і черпаймо з неї силу для себе. В св. Йосифі маємо чудового лїкаря на всї наші болї: кличмо Його радо з упованєм до Себе. Амінь

Н. Н.
ЛЬВІВ

БОРБА І ПОБІДА СВ. ПЕРВОМУЧЕНИКА СТЕФАНА.

ПРОПОВІДЬ НА ДЕНЬ СЕГО СВЯТОГО.

Сьвятиня римського бога війни, Януса, була лише тоді замкненою, коли Римляни не вели війни, а се дуже рідко случало ся. Історня народів старовини переповнена крівавими війнами, які вели між собою ті народи з завзятістю і ненавистю нераз довгі літа. Вони неначе купали ся у крови. Та як раз тоді, коли народив ся Спаситель, Князь мира, котрого Ангели привитали на землї словами: Слава во вишних Богу, а на землі мир, во чоловіцїх благоволеніе, був мир між людьми, сьвятиня Януса була заперта, неначе б на знак, що прийшов Той, що з любови до людий взяв на себе людське тїло та з любови до них мав віддати своє житя. Той, що мав проголосити новий закон, закон любови.

Та люди не вміли оцїнити того великого дару, не вміли переняти ся божою наукою Божественного Учителя. Вже Ісус дитя мусить крити ся у Египтї перед мечем Ірода а перші часи християнства, се страшні часи, в яких струями плила кров мучеників. І від сего часу людська кров ллє ся по всї часи з всяких причин. Віки середні і новітні повні завзятих і крівавих воєн, а вже вершком того людського здичіння то ось тепе-

рішня війна, що шаліла через пять літ над Европою та ріки людської крови пролила тому справедливо можна сказати, що між людьми на землї війна не вгасає. Від часу як пастухи Авраама і Лота сварили ся та били ся між собою іза пасовиск аж по нинїшні часи кипить між людьми війна, сварні, незгоди, з ріжних причин і о ріжні річи, будь о землю, будь о права, будь о віру, будь о погляди і переконаня. У тих борбах побідником стає той, хто сильнійший або проворнійший.

Однак від часів Авля є ще і другий рід воєн на землї, в яких виступають і сили нерівні і оруже ріжне а які і кінчать ся дивним вислїдом. Той, що здає ся побіджати, паде, а той, про якого здавалоби ся, що в тій борбі поляг та зістав знищений, стає побідником.

Провідником і побідником у тій другій війнї є той, котрого Різдво разом з св. Церквою нинї вже третий сьвітло величаємо. Слабою дитиною прийшов на сьвіт, не знав иншого меча, иншої збруї як слово і то слово повне любови і прощеня, иншого дїла, як дїл милосердя а поконав всїх своїх ворогів. Те оруже Єго було так величне, що єго вороги, хоч сильні і численні, не сьміли на Него рук своїх піднести, а коли опісля пішов Він добровільно на смерть, коли вороги Його розпняли а Його гріб тяжким привалили каменем і були певні своєї побіди, Він своїм воскресенєм поконав не лише ворогів на землї, Він зломав силу диявола і самої смерти!

А у таку нерівну боротьбу, боротьбу проти численних і могутнїх противників пішов за Ісусом перший св. первомученик і архідиякон Стефан, якого память і святкує тому св. Церков зараз по Різдві Христа Спасителя. На нїм вповнї сповнили ся слова св. письма: Премудрість завела праведника на праву дорогу. Она охоронила Єго від єго ворогів і дала йому побіду у тяжкій борогьбі, щоби принесла йому вічну славу (Кн. прем. 10. 10).

Пригляньмо ся близше тій борбі і тій побідї св. первомученика і архідиякона Стефана.

I.

Передовсім звернім нашу увагу на оружє, якого уживано в тій боротьбі і яким добуто побіду.

1. Оружєм, з яким св. Стефан виступив до боротьби, се була тверда і неповорушима воля. Вже як молодець звернув він на себе увагу Апостолів своєю кріпкою вірою та християнською ревностю. Тому і вибрали вони його враз з шістьома иншими та поставили їх дияконами. А хоч вони всї відзначали ся сильною вірою та значними християньскими чеснотами, бо були як каже св. Письмо, доброї слави, повні Духа сьвятого і мудрости, то провід між ними держав св. Стефан. про якого кажуть апостольскі дїї, що був він, повний віри й сили, робив чуда і великі знаки між народом. А здобув він ту велику ласку у Господа як раз тим, що пізнавши науку Христа, цїлою силою своєї волї стояв при нїй. Справдї мудрість ввела праведника на праву дорогу і вказала йому Боже царство О сю Єго сильну а мов сталь тверду волю розбивали ся всї удари противників, як розбивають ся филї моря о тверді, прибережні скелї. Я дам вам уста і премудрість, котрій не вспіють противити ся, анї встояти усї противники ваші, каже св. Лука (21, 15). І сї слова справдили ся на св. Стефанї. Єго тверда віра то є кріпка воля стояти при Христї і Його науцї не дала йому налякати ся його ворогів, хоч ті виступили до борби, уоружені у завзяттє і слїпу ненависть. Але ненависть справдї робить слїпим чоловіка, і є проте лихим оружєм. Серце заслїплене та запалене якою небудь похотю то немов зачинена пивниця, до него, не може дістати ся луч Божої мудрости і ласки. А де її нема там нема і сили. Коли Апостоли своєю проповідю Божого слова позискували що дня тисячі людий для Христової Церкви, то члени найвисшої жидівської ради у своїй ненависти до них і до науки Ісуса не знали, що з ними їм робити. Вони велїли їх бити і вязнити тай думали, що тим поконають їх. А проти св. Стефана, що словом повним сили св. Духа проповідав Христа, повстали деякі зі школи званої Либертинців, та Киринейців та Александрійців і тих, що з Киликиї та Азиї і не вміли встояти проти премудрости й духа, яким говорив (Д. ап. 6, 9). Вони

аж скреготали зубами зі злости, але не могли нічого вдіяти тій Божій силї, яку мала проповідь св. Стефана.

2). І ось тому ухопили Єго вороги за друге оружє, і були певні, що ним Єго поконають. А була ним злобна брехня. За ню скрили ся вони, як скриває ся жовнір за насип землі перед кулями ворога. Так все буває. Коли сьвітло правди ясне мов сонце то противники її насувають хмари брехні та ріжних вигадок, шоби ними прикрити те сьвітло та притемнити трохи правду. І поставили ложних сьвідків, що казали: Сей чоловік не перестає говорити слів хули проти місця сього сьвятого і проти закону (Д. ап 6, 13) Але як хмара не в силї закрити сонця, і скорше чи пізнійше розійдеть ся а сонце зза неї стане ще величнійше та яснійше сьвітити, так невинність св. Стефана перемогла брехню їх ложних сьвідків, бо ось як би на оправданнє св. архидіякона оповідає св, Письмо зараз по сїм обжалованю Єго, що: дивлячись пильно на него всї, що сиділи в радї, виділи лице його, як би лице ангела (Д. ап. 6 15). Зза тої брехнї, яку вигадали його вороги, лице його заяснїло надземским, небесним сьвітлом, Бо св. Стефан яснїв не лише тим природним сьвітлом і блеском, яким яснїє невинність сьвятість на лици праведного чоловіка, але Господь прояснив Єго лице небесною славою, щоби вороги і судиї його бачили його невинність. Його чиста і невинна душа, захоплена правдою Христової науки, горіла совершенною любовою до Ісуса, а се ясне сяєво того Божого огню відбивало ся на Єго лици. Тому каже св. Іларий, що Христос Господь прославив ту на землї св. Стефана тою сьвітлостию якою колись в день загального воскресеня зяяснїють тїла всїх праведників. І ся світлість на лици св. Стефана ще лїпше і виразнїйше виявляла цїлу погань брехнї його ворогів.

3) Та коли вороги побачили, що їх брехня неначе сніг на сонци розлазить ся, що насип за який вони скрили ся та думали, що зза него будуть безпечно нападати на свою жертву, вже стає до нічого, взяли до рук нове оружє. А була ним дика ненависть. Коли кертицю добути з землї на верха, она не може знести силу сонїшного сьвітла та стараєсь доконче знова зарити ся у землю. Так і вороги св. Стефана Коли побачили те ясне, сьвітле, невинне лице св. Сте-

фана, що дразнило їх лукаві серця так розлютили ся, що аж зубами скреготали. А ту їх лють збільшали ще повні правди слова св. Стефана. Він виказав їм, що так як їх батьки, противили ся словам Божих слуг, так і вони не услухали слів самого Божого Сина але Його розпяли і суть упертими і закаменілими у своїй ненависти до Його Божого закону.

Злість, якою они закипіли, як каже св. Йоан Золотоустий, неначе острим мечем калїчила їх серця, так що вони стали кричати та затикати собі уші, щоби лише не слухати слів правди, яку їм говорив в очи св. Стефан. А св. Стефан стояв неповорушно між ними та серед того наступу ворогів на него на свою оборону підніс свій зір до неба.

Коли дика буря стане лютити ся на мори, а филї мов гори кидають кораблем, мов лушпиною оріха, коли що хвиля блискавка роздирає небо а глухий рев громів неначе потрясає вселенною, тодї моряки бачать свій ратунок лише у Бозї. Они підносять свої очи до неба чи не побачать де звізди на небі, що звіщалаб їм конець бурі. А коли її побачать, якаж то радість, яка надія наповнює їх серця! Они тодї так певні житя і ратунку, неначеб не на хиткім корабли а на твердій земли вже стояли Така солодка надія, така певність побіди, ба що більше невимказане щастє і втїха наповнили серце св. Стефана, бо ось як оповідають апостольскі дїї, св. Стефан піднїсши очи до неба закликав: Ось, виджу небеса відчинені і Сина чоловічого стоячого, по правиці Бога. (Д. ап. 7. 56). Як колись Мойсеєви, св. Павлови, що був піднесений до неба, Петрови, Якови та Йоанови на Таворскій горі відкрив Христос славу свого Божества, так тепер показав ся Спаситель у своїм людськім тїлї, прославленім безконечною величю і святістю Божого єства, свому вірному слузї, кріплячи його тим видом до мученичої смерти — Йому, що дано було першому пролляти свою кров за Христову віру, йому, що по всї віки мав перший нести пальму побіди і мучеництва, показав Спаситель, що чекає тих, які аж до смерти окажуть ся Йому вірними. А показав ся йому Спаситель, як каже св. Амврозий не сидячи, як судия, що мав би його судити, але стоячи, щоби дивити ся на борбу свого вірного слугу та щоби вказати йому, що Він дає йому поміч та вінець побіди. І св. Стефан

одушевлений і захоплений тим видом звіщає своїм ворогам те, що бачить. Та ворогів і се не зворушує, противно, як бика дражить червона плахта в руках його напасника, так їх подражнили сї слова праведника.

4) Они вхопили за четверте оружє, і борба стала аж тепер нерівною. Коли бачили, що не дадуть ради св. Стефанови нї словами, нї насьмішками, нї брехнею, нї ложними сьвідками, нї криком і скреготом зубів, виволікли його за місто та вхопили за камінє. Як град ломить збіже так під ударами каміння, що неначе густий град, впало на св. Стефана, склонив ся до землї св. Угодник Божий. Але хоч падав, не піддав ся своїм ворогам. Взяв і він послїднє, могутнє оружє до руки, став молити ся. Молив ся за себе до Того, що тіло і душу має у своїй власти, та кликав: Господи Ісусе, прийми дух мій! (Д. ап. 7. 59). Св. Августин каже що св. Стефан неначе кликав до Ісуса: О Спасителю! для Тебе я жив, для Тебе і вмирати мушу. Ти дав менї побіду, приймиж мене у свою славу. Они мене переслїдують, Ти охорони мене; они мене викидають, Ти прийми мене до Себе. Скажи до мене: Увійди, вірний слуго, у радість свого Господа, Та хоч чув він, що смерть єго недалека, він і в сїй послїднїй хвилї, пішов слїдами Ісуса, як ціле своє житє за Ним ішов. Він став молити ся за всїх убийників і впавши на коліна закликав великим голосом: Господи, не постав їм сього за гріх! (Д. ап. 7. 60). І ся щира молитва Праведника пробила небеса.

Найбільш завзятому з сво х ворогів, молодцеви Савлови, вимолив він у Господа ласку сьвітла і він просьвічений нею, став найревнійшим Апостолом Христовим. І тому каже св. Августин: Як би не молитва Стефана, не малаб церков Павла; але тому як раз Павло підніс ся з ненависти до Христа, що Стефан, лежачи на землї під ударами каміня, найшов послух у Бога. А св. Фульґентий каже: Скріплений любовю поконав св. Стефан Савла, і єго, свого завзятого ворога, зробив своїм товаришем у небеснім царстві Скріпивши себе молитвою, він, як кажуть апостольскі дїї, уснув. Віддав свого духа, убитий ворогами, але своєю терпеливостю, своєю любовю та мужностю відніс над ними побіду та отворив дорогу мучеництва для мілїонів Христових слуг. Як дитина безжурно та безпечно

засипляє на лоні матери, так він заснув солодким сном мученичої смерти. Ось таку то борбу звів перший св. мученик Христової Церкви.

II.

Якеж значінє тої боротьби?

Боротьба і побіда св. первомученика і архідіякона Стефана се образ боротьби і побіди

1) Св. католицької Церкви на землї, котра й називає ся воюючою. Від перших часів основаня Церкви аж до нинїшних днів боротьба проти Церкви не устає. Вже члени жидівскої ради, що засудили Христа на смерть, боролися ся проти Церкви Христа та вживали всїх способів, щоби се Боже насїнє, що ледви стало розвивати ся здусити у самім зародї. За ними пішли инші, що вже й силою стали вдаряти на слуг Христових. Они й нанесли смерть св. Стефанови. За ними пішли римські цїсарі, що вживали проти св. Церкви всего, що лише міг вигадати людський ум на муки і переслїдуванє християн. Коли читати житєписи мучеників перших віків християнства, то пізнати з них, якою страшною ненавистю до науки Христа і Єго Церкви горіли ті, що тодї трясли цїлим майже сьвітом. Кров мучеників лляла ся ріками. Вже аж умучили ся римські імператори. Вже й не стало їм сили до видумуваня нових мук, а мученики ішли одні за другими, скріплені образом свого провідника св. Стефана, сьміло у муки і клали свої голови на сьвідоцтво правди науки Христа і божественности Єго Церкви.

Число християн не то не малїло, але росло постійно Кров мучеників, як каже Тертулїян, була насїнєм нових християн. І як великий, сильний дуб, що запустив глубоко у землю корінє, не лякає ся бурі. бо вона йому нїчого не вдїє, хиба що обтрясе зісохлі галузки та пожовкле листя так, що по бурі його зелень і краса стають ще сильнїйшими, так і св. Церков ті люті переслїдуваня не знищили нї ослабили, — вона ще глубше запустила корінє у серце вірних, вона стала ще красшим яснїти сьвітлом. І ворота пекольні її не переможуть, сказав Спаситель про свою Церков, тож нїяка ворожа сила не могла її і не може поконати. А як лице св. Стефана серед напору єго ворогів яснїло мов сонце,

так і св. Церков не втратила ніколи нічого із свого Божого блеску і краси навіть і серед найтяжших для неї часів.

Та св. Церков поконала не лише тих ворогів, що то огнем та мечем хотіли її знищити. Вона оказала ся мов скала твердою і супроти тих ворогів, що словом і письмом проти неї воювали. Від часу фарисеїв і книжників, що старали ся вмовити в ізраїльский нарід, що Христос не воскрес, але що Його тіло вкрали з гробу Апостоли а самі видумали Єго воскресенє аж до наших часів були все ріжні єретики, що будьто перекручували науку Ісуса будьто усякими вигадками та ложними науками намагали ся притемнити ясне сьвітло Христової науки, яку голосила та голосить св. Церков та вмовити у вірних Христового стада, що правда по їх стороні Та даремні їх з'усиля. Як не вичерпаєш моря, хочби ти з него не знати кілько черпав, так не захитаєш правдою христової віри, хоч би всї супостати, всї уми людських голов били на ню.

Вона все ясна, непохитна, бо Той, що сказав о собі: Я є правда, і нині промовляє устами католицької Церкви. А до того обіцяв Спаситель своїй Церкві помоч св. Духа тай дійсно їй Єго удїлив. І той св. Дух говорив устами св. Стефана, устами Апостолів, устами многих св. Отців та устами голови Церкви, Папи римського. І кождий, що йде за тим голосом не зблудить, не зійде з дороги правди. Тому ріжні, преріжні науки ложних учителів прогули, як той вітер, провалили ся у пропасть забутя, як пропадає камінь у глубині моря, а правда Христової науки, голошена Церквою все одна і та сама, незмінна, вічна. І все змінить ся, все и омине а з католицької науки не змінить ся ні одна черта, ні одна буква. Тою правдою, неначе найострійшим мечем поконує і поконувати буде Церков усїх своїх противників.

Вороги католицької Церкви бють найбільш на її слуг і пастирів, знаючи, що позбавивши стада пастиря, лекше буде їм знищити і саме стадо. І ось тому від перших часів Церкви аж до нині, папа римський, голова Церкви, епископи та сьвященики і слуги її, були все тими, на яких передовсім звертали ся ворожі стріли і удари. Ними намагали ся вороги захитати, їх знищити та здавити, бо розуміли се добре, що справивши ся з провідниками, будуть мати вже легку працю і з вір-

ними. І ось тому накинули ся вороги на св. архидіякона Стефана, бо його слово, повне любви і св. ревности зискувало що раз нових членів католицкій Церкві

З тої самої причини веліли вони пізнійше вязнити Апостолв та били їх і заборонювали їм голоєити Боже слово. і

Та Апостоли не убояли ся. Пішли у сьвіт та трудили ся ревно. Але і там найшли ворогів. Вони однак віддали житє своє у найтяжших муках а не опустили свого стада, не покинули ні на хвилю своєї св. праці. А кількож то св. Отців, Христових намісників померло мученичою смертю, яку приняли з рук ворогів? А кілько епископів, монахів і священиків пішло за їх приміром? І хоч богато слуг Христової Церкви серед тяжкої праці клало своє житє за Церков та спасенє душ своїх вірних, то все на їх місце ставали нові, що готові були іти слідами своїх попередників. І вони все і все, одні за другими держали кріпко у своїх руках високо піднятий прапор Христової віри і науки і показували вірним дорогу правди і спасеня, хоч вороги на них ударяли.

Те саме ми бачимо своїми очима і в наших часах. У тій лютій війні, яку переживаємо, і слуги нашої Церкви, наші епископи та сьвященики зазнали не мало кривди, перетерпіли не одно, понесли завзяті та люті переслідуваня. Нашого Владику і князя нашої Церкви запроторив лютий ворог у далеку чужину. Там у вязниці коротав він свої дні далеко від своїх.

Другого Владику тілесно зломали вороги. Слабі єго сили не видержали тої опіки, якою єго окружили. Він помер. А кількож то наших сьвящеників вязнено, бито, заковувано як злочинців та заповнювано ними цілі кримінали?! Та усе те не помогло. Церкви не знищили, народу не перемогли. Прийшов день, в якім віднесли побіду права і справедливість. Вернув наш Владика серед невисказаної радости народу — вернули і сьвященики; Богу нехай буде за се честь і слава, наша Церков вийшла ще сьвітлійша і гарнійша. А хоча тепер повторює ся те саме, хоч знова бє ворог у провідників стада, хоча знова катує і вязнить їх, хоч наповнює вязниці, хоч клевече їх і обкидає болотом то все те не захитає їх вірністю до Христової Церкви, не видре їм з серця любви до народу, не вдіє їх зрадниками св. справи, Хмара ненависти і злоби, що найшла на сонце правди.

зникне небавки а правда, ще яснійше засьвітить. Наша церков скріпить ся. а всї ті, що їх залякала та хуртовина, побачивши, таку горячу любов і народу церкви у її слуг, наберуть відваги та стануть тим вірнійшими дітьми Церкви, будуть тим більше любити свій св. обряд

2) Боротьба і побіда св. Стефана то образ борби і побіди кождого християнина, о скілько він боре ся за віру, за правду, за чесноту словом за чесну і добру справу і спасенє свої душі. Житє християнина, що хоче вірно сповняти науку Спасителя, то справдї безнастанна борба. Всї ми мов подорожні прямуємо до неба. А на тій дорозї стрічаємо богато перешкод, богато небезпек і богато ворогів, що неначе розбійники гонять за нами, та радіб нас постручати у пропасть гріха то звести з дороги правди у манівцї ложи та людських мудровань. Всї ми пливемо до берегів вічности а противна струя все напирає на нас стараючи ся нас віднести як найдальше від тої щасливої країни. І ми мусимо напружити усї наші сили, коли хочемо дійти до нашої цїли, ми мусимо бороти ся зі всїм, що стає нам на дорозї. Та в тій борбі ми не самі. Сила Божа все та сама, незмінна. Псальмопівець Давид каже: „Небеса перейдуть. Тиж останеш ся, вони всї, як одежа, зостаріють ся, як ризи переміниш їх. Тиж все той самий. (Пс. 101. 27). У Господа як каже апостол Яків. нема переміни анї тіни зміни“. І той Господь, що дав силу св. Стефанови, що кріпив Апостолів. що дав мужество і витревалість всїм мученикам, що пособляв своєю ласкою по всї часи всїм своїм вірним слугам, не оставить без помочи того, шо стає до борби за Єго справу та спасенє своєї душі. Бо Він каже устами Давида: „Клич мене в день тїсноти, я визволю тебе, і ти прославиш мене“.

О ту поміч нам звертати ся особливож тодї, коли на нас бють до того всего, ще ріжні ворогованя та кривди наших ворогів. А хтож із нас не зазнав у свому житю прикрих хвиль, хто не терпів від ворогів, їх язика, їх злоби, хто з нас не знає, що то кривда, несправедливість, клевета, погорда, та инше лихо, яке не одному нанесло тяжкий біль і смуток.

Чи віддавати ся нам у таких хвилях розпуцї? Чи шукати полекші у пімстї і відплатї? Чи може старати ся проклонами та нарікaнєм облегчити собі сей тягар?

Св. первомученик дає нам як найкрасший примір, де нам шукать сили і як дійти до певної побіди. „Бог нам прибіжище і сила, поміч скора в нещастях“. (Ис. 46, 1). каже Давид. А пророк Єремія кличе: „Проклята людина, що вповає на людий, а серце її цурається Господа Вона буде як билина в степу“. (Єр. 17, 5).

І як св. Стефан серед найбільшого завзяття своїх ворогів, глядів повен надії у небо, так ми у таких тяжких хвилях звертаймо ся нашим серцем лише до Господа. Він стане нашою кріпостю, Він буде нашою охороною та дасть нам потрібну силу усе перенести і вийти побідниками. В Нім та через Него лише наша поміч і побіда. Ніяка пімста, ніяка людська сила, ніякі плачі та нарікання не успокоять нашого серця. Шукаймож того супокою та сили у Него. А св. Стефан нехай буде нашим заступником у Господа, Він тішить ся нині вічним щастєм, а ми славимо Його за його вірність і мужество, з яким він стояв при Бозі та віднїс побіду над своїми ворогами. Він випросить у Господа і нам тої ласки, яка зробить нас твердими у борбі зі всіма ворогами Христової Церкви і спасення нашої душі та допоможе до побіди і одержаня вічної нагороди. Амінь.

Н. Н.
Львів.

Три важні обставини нинїшнього св. евангелия.

Недїля по Різдві Христовім.

Встань, возьми дитя і матір його та біжи у Єгипет (Мат.)

Певно, що нема між нашим народом таких, яких би ся страшна війна не досягла своєю крівавою рукою. На цїлий наш нарід налягла вона мов тяжким, великим каменем, перейшла над нашою землею неначе яка змора. Цїлі потоки людської крови пролила вона, цїлі ріки слез витиснула з людських очий. Материй позбавила синів, жінок мужів, осиротила тисячі і тисячі дїтий, понищила безлїч людської працї та позносила з лиця землї цїлі села.

Та на тім ще не конець. Як повінь, що розливає ся широкою филею забирає з собою все, що стріне, і несе в далекі сторони людську працю, нераз цїлі хати та викидає їх ген далеко на чужі береги, так і ся війна вигнала богато нашого народу з його землї, з його сїл та понесла у чужі краї, між чужих людий, до Ґмінду, Хоцену, Оберголлябрун та по всїх усюдах.

Ось цїле село, хоч чуло безнастанно рев гармат та грохіт скорострілів, хоч виділо довкола луни огнів,

мало в Бозї надію, що його омине та страшна хуртовина тай що воно якось може заховаєть ся. Аж ту серед ночи приходить військо, будить усїх в селї тай каже: „До двох годин всї мусите забрати ся з села, бо такий розказ висшої команди“. В селї настав судний день. Плач і зойкіт біганина на всї боки. Хапає кождий, що хто може, тай в дорогу, В дорогу далеку, не знану, йде нарід нещасний на нужду і крайну біду. А дорогу значить могилами. Йде так довго цїлими тижнями — аж доки не найде якого захисту в яких бараках, де опісля проводить тяжкі днї в тузї за своєю землею.

Може і між Вами, Дорогі, є дехто, що перейшов те пекло. Певно, що наплакав ся він не мало а може й нарікав на свою тяжку долю. Тим тай всїм на потїху скажу я, що такої самої долї, як не гіршої, зазнав і наш Спаситель.

Ще не перегомонїли звуки піснї, якою витали небесні Ангели свого Творця на землї у Вифлиємі, ще три мудрцї не вернули з Вифлеєму до дому, як ось в ночи явив ся св. Йосифови Ангел тай каже йому: „Встань, возьми дитя та матїр Його і біжи в Єгипет, бо Ірод хоче убити Ісуса. Засумував ся старенький Йосиф, заплакала Пречиста Дїва але чогож би вони не вчинили, щоби уратувати Божого Сина перед нелюдським Іродом. Тяжко було їм кидати рідну землю і свою хатину, але збирають ся чим скорше та пускають ся в далеку дорогу, в чужу незнану країну. Йдуть на голод і нужду, серед темної ночі, самі між чужих, без гроша та средств на прожиток але кріпить їх надія, що Господь не дасть їм загинути.

Про ту подію з житя нашого Спасителя оповідає нам нинїшне св. евангелиє а зміст його каже нам звернути нашу увагу на три важні обставини. А іменно:

1). Чому Ісус втїк перед Іродом?

2). Чому втїк до Єгипту?

3). Чому Ісус дозволив, щоби місто Него згинуло тілько невинних дїтий?

4). Чого учить нас нинїшне сьв. евангелиє.

I.

Чому Ісус втїк перед Іродом?

1. Щоби віднести красшу та більшу побіду. Я не хочу моєї побіди вкрасти, але вибороти її серед ясного дня, відповів Александер Великий свому полководцеви Парменїєви, який йому радив, щоби він напав на Дарія, короля Перзів, серед ночи. Так і Христос не хотів серед темноти ночі, у дитинячім віці, ще незнаний, вмирати за спасенє людий, але бажав поконати ворога людського роду серед дня, прилюдно, на горі Голгофті, вправдї серед страшних мук, болів та насьмішок але з тим більшою славою і з тим більшим блеском.

2. Для нашого спасеня. Наколиб Христос був дозволив, щоби Його убили були у дитинячім віці, то був би також і ціле діло нашого спасеня убив, каже один зі сьвятих Отців, се є, Христос був би нас відкупив своєю смертию, яку був би поніс і в дитиньстві, алеж Його смерть, хоч була би, безконечною жертвою, все таки не була одинокою цїлию житя. Христос став чоловіком і прийшов на сьвіт, щоби сповнити не лише свій уряд сьвященичий, але ще й на те, щоби стати нашим Учителем і нашим Пастирем. А як був би вмер дитиною, то хтож був би розігнав ту пітьму поганьства, яка налягла була чорною хмарою над цілим сьвітом? Хто був би просьвітив людські душі сьвітлом правди? Хто був би сцілив немочі нашої душі ласками, пливучими зі сьв Тайн? Хто був би навчив нас молитви? Хто дав би нам так звершений і ясний примір всїх чеснот?

3. Для нашого поученя. Стара се правда, що чоловік ту на землї є подорожним, що лише якусь хвилину йде через неї до своєї вічної цїли. Та дуже часто і дуже богато людий забуває на ту правду. Многим здаєть ся, що їх цїль тут на землї. Вони жиють так, немовби нїколи не мали зійти з неї. Вони прилягли до землї, та її дібр цїлим своїм єством. Тих всїх поучує Спаситель, щоби вважали себе ту на землї чужинцями та подорожними. Таким бачить Ісуса своїм віщим духом пророк Єремія та зачудований кличе: Ой надіє Ізраїлева, ти, Спасе його в нуждї! Чому ти ніби

чужинець у сій землі, наче переходень, що зайшов, аби переночувати? Чого се ти мов переляканa людина? (Єр. 14, 8).

Так і св. Петро перестерігає нас та звертає нашу увагу на се, що ми ту на землі не маємо постійного місця і кличе: Любі, молю, як чужосторонців і прохожих, ухиляти ся від тілесної похоти, котра воює проти душі (1. Петр. 2. 11).

II.

Чому Ісус втїк до Єгипту?

1. Своєю утечею до Єгипту хотів нас Ісус научити, що недостаток і невигоди, клопоти і журби се товариші нашого житя і що вони, хоч тяжкі і прикрі а все таки корисні для нас. Як золото чистить ся в огни так і душа чоловіка через всяке горе та смуток очищуєть ся від немочий та набирає сили до борби. Коли пересадимо весною у землю таку ростину, що цілу зиму перебула у теплій кімнаті, то леда приморозок, леда зимний вітер зварить її. Так буває і з чоловіком. Коли б він виріс та не зазнав смутку і горя, коли би він всї свої забаганки міг заспокоювати, коли б не знав, що то біда, недостаток, то він подібний був би до тої ростини. Леда противність зломить його, леда горе – нещастє виводить його з рівноваги, леда біда робить його нещасливим і безпомічним. Тому як сталь стає тим твердшою чим бють її тяжшими молотами, так і чоловік стає тим більш постійним у добрі, тим витревалійшим у борбі з покусами, тим вірнійшим у службі для Бога, чим більше зазнав прикрих хвиль у житю. Ось тому і Ісус втікав до Єгипту, де чекала Його тай Пречисту Діву і св, Йосифа тяжка доля виселенцїв, се є недостаток, біда тай житє о холоді і голодї серед чужих рівнодушних людий, що може ще і кривим оком дивили ся на чужинців, що зайшли у їх країну. Така то одже доля чекала Ісуса в Египті. Вже від перших днів свого житя терпів Ісус, а з Ним терпіли і Пречиста Діва та св. Йосиф, а терпіли на те, щоби опісля могли перенести ще більші, ще тяжші болї

2. Ісус утїк до Єгипту, щоби піти слїдами своїх предків. Колись патриярх Яків на запросини свого сина Йосифа переселив ся до Египту разом зі всіма своїми синами та їх ріднею. З віками вони розросли ся у численний нарід, що від Якова або Ізраіля. зоветь ся ізраїльським Той нарід переживав у Египтї тяжкі хвилї. Египетські королї гнобили його тяжко, переслїдували та збиткували ся над ним як збиткували ся у старинї над невільником. Та під проводом законодателя Мойсея, первосьвященика Аарона і вожда Ісуса Навина вийшов він з Єгипту у обіцяну землю. Три мужі проображували потрійний уряд Ісуса, вони вказували, що Ісус стане нашим найвисшим Учителем, Сьвящеником і Царем. Тому й каже пророк: З Єгипта візвав я сина мого.

3. Утїкав Ісус до Єгипту, щоби через те вказати на будучу задачу св. Церкви, а передовсім на се, що сонце правди, що зійшло у ізраїльскій землї просьвітить своїм сьвітлом поган. Тертулїян каже, що коли бесїда о Єгиптї, то належить розуміти під ним цїлий поганський сьвіт Йшов одже Ісус до Єгипту, а тим вказував, що погани увійдуть у небесне царство і засядуть у нім з Авраамом, Ізааком і Яковом, йшов, щоби своєю особою осьвятити сей край, де опісля зійшли такі сьвіточі, як Пахомій, Антоній, Павло і многі инші, де розвинуло ся житє пустино жителів і монахів, що розширило ся опісля в цїлій католицькій церкві, йшов там з відки вийшло богато учених, що своєю наукою і розумом служили католицькій Церкві.

III.

Чому дозволив Ісус, щоби місто Него згинуло тільки невинних дїтий?

Пригляньмо ся близше самій події.

Коли Ангел поучив трьох мудрців, щоби вони не повертали до Ірода, вони сповнили його волю і вернули домів иншою дорогою не вступаючи до Ірода. А тимчасом Ірод чекав на них а коли вони не надходили, мусів потїшити себе гадкою, що вони не найшли

дитяти, тай тому не приходять. Однак він вскорі переконав ся, що воно так не є, бож саме йому під боком, в його столиці, величав св. Симеон Ісуса як Спасителя а пророчиця Анна голосила про се в місті між людьми. Він мусів одже прийти до переконаня, що його мудрці обманули і загорів тим більшим гнївом А що не знав, нї родичів дитяти, нї дому, де воно народило ся, постановив у своїй жорстокости убити всї немовлята, що народили ся у Вифлиємі. І ту страшну постанову сповнив він в пятьнайцять місяців по народженю Ісуса, на кілька днів перед празником Пасхи. Він проволїкав з виконанєм сього нелюдського діла так довго тому, що за той час старав ся вивідати ся щось близшого про Ісуса та мав надію, що Єго самого зможе дістати у свої руки. А тим часом Ісус був вже в Єгипті. А Ірод зведївши списати точно всїх дїтий мужеського полу, що народили ся у Вифлеємі в часї, коли явила ся над Вифлеємом звізда, дав розказ всїх їх убити. І тому згину и дїти, від двох років і низше. (Мт. 2, 16).

Сей злочин, сповнений Іродом, спричинив, що вістка про народженє Ісуса, рознесла ся далеко поза Юдею. В цїлій римській державі говорено про страшне убийство дїтий, а після сьвідоцтва Макробія і римський цїсар Август осудив сей страшний злочин. А разом з тим говорено всюди, що причиною, яка довела Ірода до такого страшного злочину, було народженє Месії, про якого пророки давно вже писали, що до того Месії прийшло з далекого всходу трех мудрців з поклоном та що його різдво звістила чудесна звізда, що з'явила ся над Вифлиємом. І так Ірод місто убити Ісуса не то що не вспів сего виконати, але ще й причинив ся до поширеня вістки про Його народженє.

Тай убитим дїтям не наніс він такого лиха, як думав. Не однї з них, що були би діждали мужеського віку, хто знає, чи не були б між тими, що розпинали Ісуса, або між тою товпою, що кричала перед Іродом та Пилатом: розпни, розпни Його! А деякі, що мали родичів поган, може б були погинули як жертва ідолови Молохови? А так згинувши з рук жовнїрів Ірода, одержали з рук Ісуса спасенє і вічне щастє в небі і тому каже св. Августин, що Ірод не міг би був нїколи

висьвідчити тим дітям тільки добра своєю ласкавостию для них, як се їм зділав своєю ненавистию.

А Ірода вже ту на землі стрінула кара за сей страшний злочин. Мучений страшною недугою, опущений від всіх, помер він у тяжких муках та певно, що й на віки терпить справедливу кару за се нелюдське вбийство та за ненависть до Ісуса.

IV.

А чогож учить нас нинїшне св. евангелиє?

Воно вказує передовсїм на превелику любов св. Йосифа та Пречистої Діви Марії до Ісуса Христа, для якого вони вже від найраньшої Єго молодости робили всьо, окружали Його найбільшою любовю, жертвували Йому цїле своє житє, та берегли Його, як найбільшого скарбу. Як Христос Спаситель став чоловіком на те, щоби пізнїйше принести Себе у жертву за цїлий людський рід, так Пречиста Діва Марія і Єго Опікун сьвятий Йосиф, як перші і найвірнїйші Єго ученики житєм своїм сповняли слова Ісуса: „коли хто хоче йти за Мною, нехай одречеть ся від себе й візьме хрест свій та йде за Мною“ (Мат. 16, 24). Їх житє то безперервна служба для Ісуса і то служба, яку вони сповнюють не серед щастя та утіх, але як раз серед злиднів, та смутку, недостатку та тяжких болів. Вже при різдві Ісуса мусять шукати захисту в бідній, опущеній стаєнці між звірятами. А щож мусїли перенести за час утечі до Єгипту? Але сьв. Йосиф не боїть ся ніякого труду, щоби лише захистити дитя Боже. Підчас далекої дороги, до Єгипту а опісля з поворотом, разом з Пречистою Дівою чувають над Ісусом безнастанно. Як колись Ангел Рафаїл завів Товію до Раги і привів його назад домів, цїлого та здорового, так Пречиста Діва і св. Йосиф з ангельскою терпеливістю зносили всї труди, з ангельскою любовю окружали дитя-Ісуса та кождої хвилї готові були житє своє віддати, наколи б треба сего було для охорони Ісуса. А коли вже щасливо повернули з Єгипту та замешкали в Назареті у своїм убогім дімку, працювали і жили лише для Ісуса. Йому жертвовали вони всї свої бажаня намі-

ри, всі свої слова, діла, своє серце і свою душу, словом ціле своє житє.

Всі ми, мої Дорогі, є слугами Христа. Всі ми при сьв. Хрещеню зложили обітницю служити Христу. Сю обітницю пригадує нам дуже часто наша совість. Коли ми забувши на неї, сходимо з дороги Божих заповідий, наша совість, мов той ангел до св. Йосифа, кличе до кождого з нас: „Встань і біжи!“ Вставай з лінивства, вставай з гріховного сну, вставай і пробудись з рівнодушности до Христа і свого спасеня та біжи чим скорше до праці! Слухаймож того голосу тай ідім до Ісуса, спішім за Ним, несім Йому у жертві себе самих.

Жертвуймо Ісусови свій розум через кріпку і непохитну віру. Не слухаймо безбожників, недовірків і ворогів католицької Церкви і науки але радше втікаймо від них, щоби ті їх богохульні слова не ослабили нашої віри. З покорою корім наш ум перед непонятними тайнствами нашої св. віри та підчиняймо Єго непонятній Божій мудрости. Жертвуймо Ісусови нашу волю та будьмо йому послушні у кождій хвилині нашого житя. Нехай слова нашої щоденної молитви: „да буде воля Твоя“, будуть справді жертвою для Ісуса. Будьмо готові жертвувати для Ісуса всьо, щоби лише сповнили Єго волю. Просім Ісуса, щоби дав нам ласку і силу, щоби ми все хотіли лише те, що сьвяте і добре та уміли Йому підчинити всі свої бажаня і наміри. Поконуймо в собі все, що противить ся волї Ісуса, борім ся самі з собою, учім ся та вправляймо ся у тім, щоби ділати не те, що нам миле, але те, що виходить на славу Божу та що миле для Ісуса. Нехай ціла наша душа, всі її сили і дари, будуть все при Ісусі. Як сонічник звертає ся все за сонцем так нехай душа наша звертаєть ся за Ісусом. Не відступаймо духом від Ісуса, як Пречиста Діва і сьв. Йосиф, ні духом ні тілом Єго не опускали.

Жертвуймо для Ісуса всі наші праці. Нехай кождий день нашого житя з окрема буде жертвою для Ісуса. Вже в ранній молитві жертвуймо себе Ісусови. Кождого дня та просім Його, щоби все, що того дня будемо ділати, причинило ся до більшої слави Ісуса а до спасеня нашої душі. А тоді, при такім нашім намірі, і найменші, найдрібнійші наші вчинки будуть для Ісуса милою жертвою а для нас жерелом великих ласк.

Многі сьвяті дійшли до сьвятости через славні і великі діла, але дуже много з них відбирають вічну нагороду, хотяй й у своїм житю не вчинили нічого славного ні великого. І чим жеж они стали Богу милі та заслужили собі на вічне щастє? Ось тим, що они щоденний труд свого житя, всі свої обовязки жертвували Ісусу а через те їх кожде діло, хоч і найменше, було тим дорогоцінним жемчугом, який они несли в дарі Ісусови.

Вставайтеж і Ви, Дорогі, кождого дня та зачинайте та виконуйте вашу щоденну працю, ваші щоденні обовязки в імя Ісуса і для Ісуса. Але як подорожний, що йому спішно дістати ся до цїли своєї подорожі, не зважає на невигоди, на непогоду але всі труди подорожі зносить з терпеливістю, так і ми зносім терпеливо всі прикрости, нещастя, болї і смутки, які так часто спотикають нас у нашому житю та несім їх у жертві Ісусови. Нема чоловіка на світї, який би не зазнав у свому житю горя. Навіть найбогатші, найславнійші, після людської думки найщасливші люди знали що то горе та смуток. А шож казати про звичайних людий, що живуть в недостатку? Що казати про тих, на яких горе бє так, як той вітер на билину, що сама стоїть серед широкого поля? Чиж ті люди мають через те устати у своїй подорожі, чи мають опустити руки, чи нарікати їм на свою тяжку долю? Булоб се нерозумно і не по християнськи. Як керманич держить тим сильнїйше керму в руках, чим сильнїйший противний віє вітер та як тоді тим більший розпалюють огонь під кітлами, щоби тим сильнїйшу витворити пару і силу до поконаня противних филь, так і ми дорогі, у нещастю та смутку тим більшу розпалюймо любов у наших серцях до Ісуса. Нехай наш смуток, наше горе ведуть нас усе до Ісуса. Коли дитина видить небезпеку втікає та шукає захисту у матери. Звертаймож ся і ми до Ісуса у хвилях тяжких та сумних. Они тодї не то що нами не захитають, але як раз противно, ще зроблять нас вірнїйшими для Ісуса. Як вітер роздуває огонь у ватрі, так они, ті всі противности, розбудять у нас більшу любов до Ісуса та додадуть нашій волї сили до поконаня всего, що стояло б на дорозї між нами а Ісусом.

А щоби та наша жертва була тим милійша для Ісуса, щоби Він зглянув на неї ласкавим оком то складаймо її на руки Пречистої Діви та св. Йосифа. Пречиста Діва та сьв. Йосиф ввели з радістю до стаєнки бідних пастухів, що прийшли з поклоном до Ісуса. та трьох мудрців, що принесли Йому дари. Они і наші дари, наші жертви принесуть з правдивою радістю перед престіл Ісуса та вимолять нам ласку витревалости у жертвованю себе для Ісуса. Вони колись, чо о дай нам всім Боже, заведуть нас до Ісуса, як пастухів та трьох царів. щоби ми з єго рук відібрали вічну нагороду за нашу жертву. Амінь.

Значінє монашества для Церкви.

Неділя перед Богоявленем.

„Бысть Іоаннъ крестяй въ пустыни. Бѣ же Іоаннъ облоченъ власы велблюжы, и поясъ усмѣнъ о чреслу єго, и ядый акріды и медъ дикій“ (Марко 1. 2. 5.)

Дивне життя того св. Івана! Чуєте, мої Возл., що каже про нього нинїшне святе Євангеліє... „Появивсь Йоан, хрестячи в пустині... а був він одягнений у верблюжий волос і в пояс шкуряний на поясниці своїй; а їв саранчу та дикий мід“ Вмісто, як довго вичікуваний одинак Захарії і Єлисавети вигідно мешкати в їх хаті в Хевроні, він іде в пустиню, де лише сам пісок і каміння та пекучі лучі сонця і там одягнений лише у волосниці їсть саранчу і дикий мід...“ Дивне життя, а мимо того ніхто з людий не удостоїв ся такої похвали з уст Спасителя як св. Іван Хреститель. Ісус бо каже о нїм, що „не має більшого між родженого женами над Івана Хрестителя“. Він бо перший зрозумів, що „єдино на потребу“ є старатись о спасеннє душі, а в тій цїли можна присмирити своє тіло, виречись вигід сего світа, щоби виключно жити для Бога і спасення своєї душі. Св Іван се перший пустельник-монах.

Нехай же се Його пустельниче життя дасть нагоду сказати Вам, мої любимі пару слів о тім, що: мона-

стирі і монаші чини мають для спасення душі і житя Церкви незвичайно важне значіння.

*

* *

Божественний Спаситель заслужив для нас через свою смерть на хресті безконечну скарбницю ласк, які і найслабше серце людське можуть скріпити і до геройських подвигів чеснот приспособити. Тому бажає він, щоби Його Церков тут на земли не лише посідала таких дітий і членів, які заповіди Божі вірно сповнялиб, але і такі сердечні души, які да еко виходили-б понад міру найконечнійшого і які через вірне заховуване євангельських рад, через виконуване подиву гідних чеснот, через житє повне заслуг, Бога прославляли і повноту ласк довкола себе поширяли. Церков має бути тим деревом, обсипаним найріжнороднійшим цвітом, тим огородом який приносить найдорожші овочі і через своє богатство цвітів ріжного рода ціле небо в подив вправляє. В той спосіб становлять монаші чини і релігійні братства, в яких ведеть ся житє після євангельських рад, нерозлучну часть великої Божої родини на землі. Вони є для Церкви доконечно потрібні; потрібні не в тім змислі, що ми могли би сказати: Той або инший монаший чин належить так до єства Церкви, що наколиб його не було, то не булоб правдивої церкви". О ні! Жаден монаший чин в такім смислі не є потрібний Церкві, але за те можемо сказати, що монаші чини є нерозлучні від Церкви Христової.

Тому початки монашества сягають в перші часи Церкви. Першим монастирем, в яким велось життя найвисшого совершеньства був малий домок в Назареті, де найсвятійша родина, Ісус, Марія і Йосиф, примір всіх монаших родин, які опісля внутрі Церкви повстали. І перші християни жили дуже часто після євангельських рад. Вони продавали все, що мали і складали сї гроші до ніг Апостолів (Дїян 4. 34. 35), і вони перебували однодушно в науці Апостолів в ломаню хліба і молитві (Дїяи. 2. 4). Многі тисячі пустельників, які в часі переслїдувань християн залюднювали ріжні пустинї, особливо на Сході жили таким самим способом. З того

розвинулось небавом таке монаше життя, яке нині в Церкві цвите. Ми бачимо отже, що монаше життя є в Церкві так давне, як сама Церков. Бракло би отже Церкві Христовій найбільшої окраси, наколиб бракувало в церкві того совершеннійшого способу наслідуваня Христа, яке тепер в релігійних товариствах практикуєть ся. Тому називає св. Єронім († 420) монаший стан найкрасшим і найдорогоціннійшим жемчугом Церкви.

Якіж особливші причини мав Божественний Спаситель, оснуватель Церкви, коли бажав, щоби були такі святі місця, де нагромаджували-б ся скарби заслуг, де чесноти христіянського житя виконували-б ся в геройскім степени? Відповідаю: Склад-лись на се три причини:

а) Ісус Христос бажав сего для свого власного прославленя і для доказу божественности своєї Церкви. Поливу гідне монаше життя, яке ведеть ся в монастирях, де тільки ріжного добра свідчить ся на полн христіянської любови ближнього, має всім, навіть невірним ясно доказати що католицька Церков є божественною інституцією, дійсно ділом Божим, яке є в силі чоловіка, з природи слабого і уломного понад себе самого піднести, його чудесно скріпити і до діл саможертвенної любови приспособити, на які ані поганьство ані Богови відчужений світ не в силі спромогчись. Тут, бачучи сю саможертву монашества мусить кождий сказати: „Справді! тут є Божий палець, тут є Божа сила! Лише Бог міг таке діло оснувати, яке такі овочі приносить“. Сам Спаситель каже: „дерево познаєть ся по овочу“ (Мат 12. 33).

б) Є ще і друга причина, чому божественний Спаситель в своїй Церкві хоче мати так многі гнїзда Богу відданих людий, в яких би збирались скарби заслуг покутничих діл, умертвленя і геройської любови ближнього. Я вкажу Вам на сю обставину, яку нам оповідає св. Письмо в І. книзї Мойсея о Содомі і Гоморі. Найсправедливійший Бог постановив ті міста задля їх безбожности з всїм, що вони в собі крили, огнем знищити. Коли Авраам учув о тім намірі, почав молитись: „Дак еще ти хочеш погубити й безвинних із винуватими? Може там знайдуть ся пятьдесять безвинних у городї Чи тож схочеш ти й їх погубити, і не помилуєш усього міста задля пятьдесятьох, коли там бу-

дуть? Рече же Господь: Коли буде в Содомі пятьдесять праведників у городі помилую ввесь город і все місто задля їх“. І тепер зачав Авраам просити, аж доки наконець не сказав: Щож Господи, коли промовлю ще раз: Колиж знайдеть ся таменьки десятеро? І рече: Не погублю і десятьох ради“. (І. Мойс. 17. 14 і сл.) —

А тепер нагадайте собі, мої любимі, на світ, на людство з його безбожностию, з всіми злочинами, які щоденно сповняють ся! Чиж всі ті беззаконня не кличуть Бога о пімсту? Чиж не спонукують вони Його меч мести у руки взяти, щоби тих покарати, які так сміло переступають закон Божий? Чому не отвирає Він небесних шлюз і пропасти землї, як колись при потопі? Або чому не каже впасти огневи з неба, як колись на Содому і Гомору? Божественний Спаситель, якого серце переповнене милосердєм і спочуванєм, який хотів би всїх виратувати, дуже мудро запорядив. Він оснував в своїй Церкві гнїзда, де Він сам посеред своїх вірних мешкає, і де Він їх заохочує, гнїв Найсправедливійшого геройськими дїлами покаяня, умертвленя любови ближнього переблагати. Там находить Бог душі, які Йому день і ніч приносять кадило молитви і своїм жертвенним життєм можуть переблагати за беззаконя других людий. Їх святе житя повне чеснот є немов тим щитом, яке вкриває грішника так, що його огненні стріли прогнїваного Бога не досягають... Аж колись, на страшнім судї дізнаємось, кілько то людий виключно монашій братиї завдячують, що вони не померли в тяжкім грісї. Божа справедливість немов би була сплачена тим геройським життям святих монахів та монахинь; і тепер могло боже милосердиє вповні розвинути ся і свої брами широко отворити.

Житя святих оповідяють о св. Колюмбянї († 615) з монашого чина Картузиїв одну подію, яка нам доси сказане краще вияснить. Він посїтив раз один монастир, який сам оснував, щоби переконатись, який дух панує в нім між монахами, та щоби братию до безвпинного поступу в добрім заохотити.

Монахи якраз справляли величезний загін поля, і збіже на причуд гарне удало ся. Можна було надїятись гарних жнив. Але одного дня насунулись чорні хмари, зібралась буря і братя боялись, що град все знищить. Щож робить св. Колюмбан? Він приказує,

щоби всї монахи, не зважаючи на погоду вийшли на поле і жали збіже. Але на чотирох рогах поля поставив він чотирох монахів, які визначались все горячою молитвою. Вони мусїли молитись а тамті працювати. Тепер зірвалась страшенна буря. Великий град, знищив всї поля довкола. Лише монаше поле остало цїлковито заховане, захоронене молитвою тих чотирох найпобожнійших монахів. Подібно дієть ся і з церквою, тим великим полем, о якого хоче Спаситель зібрати надприродні овочі. І тут насувають ся хмари Божого гніву і грозить страшний суд. Але ті многі місця побожности і святости, які є розсипані по цїлім просторі Церкви, ті місця, де Богу посвячені особи постійно кадило молитви і пожертви приносять, повстримують Божу кару, розгоняють чорні хмари, так що Церков, хоч через грішне життя многих єї дїтий хабазє в нїй розростаєть ся, мимо того мирно сповняють свою задачу і приносять овочі небесні.

в) Додаймо до сего ще трету причину, для чого Спаситель бажає мати в своїй Церкві ріжні монаші чини! Звісно вам, що силою спільности святих всї ті, що належать до царства Божого творять велику родину, в якій може один за одного вступати ся. Що один доброго робить, се виходить і другому на добро, наколи сей сам себе не справить негідним. В той спосіб стають ті місця де геройські чесноти виконують ся, де щоденно спільні молитви відправляють ся, де великодушні дїла любови ближнього, покаяння і т. п. виконують ся, неначеб збірниками „резервоарами“, де плодоносна вода божої ласки обильно призбирюєть ся, щоби звідтам розлятись на висушену, спрагнену води ниву церковну. Потреба щоденно великої маси ласк, як що дїти Церкви мають відповісти справедливим ожиданям церкви. Кожде добре дїло мусить бути ласкою порушене, ласкою ведене, ласкою докінчене, щоби принести спасеннє і благословеннє тут і на тамтім світї. Всї розличні стани в церкві потребують щоденно сильної помочи з неба: священики, родичі, учителї, настоятелї, молодцї і дівчата. Додаймо до сего ще остаючих в сильних спокусах, захитаних у вірі, грішників з навички, легкодушно живучих! І ті конечні ласки — чи їх даєть ся їм всім так ось собі без рахунку, без заслуг? О нї! Вони звязані передовсім з молитвою після слів

Спасителя: „Просіть а дасть ся вам" (Йоан 16. 24), опісля злучені є вони з постійним бажаннєм помочі з неба, як се Марія в своїм величаню підносрть: „алчущія (голодних) ісполнит благ" (Лука 1. 53) а наконець до сеї охотности, з якою чоловіка є готовий потрібні жертви принестн. На жаль многим недостає тих головних услівій. Як мало тепер серед людий молитви! Як мало люди тужать за ласкою з неба! Як мало люди схильні жертви приносити! Чиж не можна сподівати ся, що в житю Церкви наступить брак крови с. є. недостаток ласки Божої? Але добрий Ісус і на се зарадив. Тут монаші чини заступають ся. Вони стараються то, що Бог жадає, струю ласк в людські серця впровадити. В той спосіб через геройску посвяту і ревність одних зносить ся лінивство і нерадивість другнх І в той спосіб кружлає живоносна кров ласки щоденно та безнастанно в Церкві. Як мудру установу дав нам отже монашими чинами наш Божественний Спаситель.

*

* *

Колиж ми бачимо, що монаші чини тільки користий приносять так Церкві як і народови, там всім взагалі як і кождому з нас окрема, то нашим обовязком є старатись о помноженє і розцвіт монаших чонів. А то в який спосіб? Передовсім в той спосіб, що будемо старатись приспорити членів з покликанєм до монастиря. Інтелігенция повинна вступати в монастирі і як монахи працювати над спасенєм душ на місіях, в проповідници, сповідальности, молитвою і науковими працями, а селяньство може також вступати до монастирів чи братів Студитів чи Отців Василиян як законні братя, щоби там в молитві і праці шукати спасення душі. А і дівчата не повинні стояти по заду за мущинами, бо і їх дуже радо, особливо коли вони письменні, приймуть до монастиря Сестри Василянки, Сестри Служебниці і Сестри Йосифітки. Постригщись в монахиню можуть вони опісля вести в селі Захоронку для дітий, Захист для сиріт, можуть обслугувати хорих, можуть займатось научуванєм катехизму і молитв, можуть займатись порядком в церкві і прикрашуванєм єі.

Другий спосіб се той, що ми будемо іти за їх проводом в дорозї до совершеньства, будемо їх в молитвах спомагати, їх своїми середниками запомагати, їх перед несправедливими обвиненями боронити. Тїшмось з сего, що належимо до сеї Церкви, яка має так гарно цвитуче житє монаше, особливо жіноче, бо се є найгарнійшим доказом божественного походженя нашої Церкви, яка нас веде до нашого спасеня. Св. Іван нехай має в нас добрих послїдувачів в його строгому монашому житю, а коли нї, то бодай уважними слухачами, коли він в пустинї кличе: „Покайте ся, бо приблизилось Царство небесне". Амінь.

о. ЛЄОНІД ЛУЖНИЦКИЙ.

О ТЕРПЕЛИВОСТИ В СЛАБОСТИ.

ПРОПОВІДЬ НА 31. НЕДІЛЮ ПО СОШЕСТВІЮ СВ. ДУХА.

„Інсѹсе, Сйне Давідовъ, помилѹй мѧ!“
(Єв. Луки г. 18. ст. 38.).

Ісус Христос відбував послідну подорож до Єрусалиму. Дорога вела через торговельне місто Ярухон, що лежало серед гарних пальмових і фігових садів. При дорозі до міста сидів сліпий жебрак. Коли почув, що Ісус зближає ся, став на голос кричати: „Ісусе Спасителю помилуй мене“. Він чув про Єго чуда, вірив в Єго всемогучість і сими короткими словами висказує цілу свою віру і цілий свій біль. Коли Спаситель зближив ся, велів єго привести до Себе, спитав єго, чого він хоче, і одним словом „Прозри“ уздоровив єго.

Хто з нас не терпить серед сеї лютої війни! І поодинокі люди на фронті і поза фронтом, по вязницях і на виселеню. Терплять тепер цілі родини, терпить цілий нарід. Св. Павло списав свої терпіня в посланію до Коринтиян (II. гл. XI.) та додав нам в науку слова Господа: „Вистарчить тобі Моя ласка. Моя сила усовершає ся в твоїй немочи“. У всякім терпіню треба подбати для себе о Божу ласку, поміч. Як дбати о сю

Божу поміч — се велике завданє християнина а нагодою до сеї науки є для нас кожда слабість. Коби терплячий Спаситель і сострадаюча Мати Єго помогли нам в сім нинїшнім розважаню.

„Что хощеши, да сотворю тебѣ?“ Що хочеш, щоби я вчинив тобі? так питає Господь терплячого. Христос не говорив нїколи нїчого непотрібного, тому коли питає о волю нещасного, хоче, щоби терплячий і словом і дїлом заявив охоту виздоровіти. Кожда слабість се нещастє для тїла, для житя, і для душі чоловіка. Коли хорий не подбає заздалегідь о се, щоби піддати свою волю під волю Христову, коли не набере зараз з початку слабости сили з сего вічного Жерела, слабість тїла заразить єго душу, він впаде в розпуку і погіршить свою хоробу а занапастить душу. Так два обовязки чекають хорого: старанє о здоровлє тїла і старанє о здоровлє душі. Перший обовязок роблять звичайно за него добрі люди, єго рідня, сусїди, знакомі. Они порадять і поможуть, покличуть лїкаря, подадуть лїк, розрадять, посидять коло постелї і в день і в ночи. Другий обовязок: дбанє про душу в часї хороби є важнїйший і труднїйший. Ту вже не зроблять за хорого добрі люди, треба єму самому про се подбати і то як найскорше.

Ось ти єще перед годиною чув ся зовсім здоровим. Сповняв свій обовязок, працював або і весело заживав відпочинку. Аж ту зовсїм для тебе незамітно і несподїівано перейшов коло тебе терплячий Христос. Нїхто не знає Єго стежок! Єго дороги ідуть не лише по Єго мудрости але і по Єго любови. Він в Своїм божім провидїню вважав за потрібне для тебе перейти коло тебе і запросити тебе на свою хрестну дорогу. Він сам окрівавлений, в терновім вінци, несе свій хрест і каже до тебе: будь менї Симеоном Киринейским. В тій хвили почув ти слабість, чи дрощ а опісля горячку, чи біль чи ослабленє, неміч. І все те немов божий палець, що вказує на слова немов написані на Єго хрестї: „Хто не возьме свого хреста і не піде в слїд за мною, не є моїм учеником“.

Ти положив ся вже на постіль або і поклали тебе. Терплячий Христос кличе до тебе, бо хоче бути провідником тобі і твоїм утїшителем. „Сумно тобі самому лежати“ — каже до тебе Христос, „сумно і тяж-

ко. Возьми мене до себе, в Найсьвятійшій Тайні Евхаристиї — нас буде двох. Тобі буде легко і приятно. Коли висповідаєш ся і запричащаєш ся, коли приймеш сю тайну, яку я установив для хорих, тобі немов вітворить ся небо і ти зрозумієш мої слова: Май надію, а побідив сьвіт!"

По принятю св. тайн хороба єще може не уступила, може навіть і збільшає ся, але она стратила вже свою ворожу для души силу. Не заразить она душі. Душа, осьвячена Христом поможе хорому тілу а з хороби витягне для себе великі зиски.

Кожда слабість має перенести тебе в уєдиненє, на поле божої релїгії і божої служби. В тім уєдиненю, в тім божім степу чекає чоловіка боже розважанє, молитва, і жертва. Моли ся тоді, як не устами то лише серцем о боже благословленє, о силу в терпіню, о здоровлє, о ласку при смерти. Терпінє своє жертвуй від себе Господу. Ти тільки Єму винен! Жертвуй в покуту за всякі свої гріхи, подяку за всякі божі добродійства, в хвалу для пресьвятої Тройці. „Своє хоре тіло" — каже св. Павло — приносїть в жертву сьвяту, живу, богоугодну". Не можу молитись — скаже неоден хорий — в устах сухо, в голові шумить, під серцем тяжко, горячка не опускає, болї при кождім віддиху. Тоді нехай згадає хорий про се, що сказав Спаситель серед спекоти дня: „Нинї є час, що треба молитись, неконечно в церкві, лише духом і правдою". Посьвяти малу хвилину на коротке розважанє, коли болї не дозваляють на довшу молитву. Скоренько, своєю уявою, перенеси ся в сю церков, до котрої ходиш в неділї і сьвята на Службу Божу. Гадкою стань на сім місци, де стоїш звичайно і духом своїм будь присутний на Службі Божій. Ти духом, серцем відчуєш слова Христа висказані устами сьвященика: „Пріймите, ядите сіє єсть тїло Моє", „Пійте от нея вси сія єсть Кров Моя"; ти в своїй слабости і терпіню найліпше зрозумієш слова св. літургії: „Твоя от твоїх Тобі приносим о всїх і за вся"; ти в души своїй неначе почуєш слова священика: „Со страхом божим і со вірою приступіте", і в жалю за свої гріхи забажаєш духово злучити ся з Ісусом Христом: ти духово запричащаєш ся.

Як не розуміють сих обовязків в часї слабости, обовязків розважаня — молитви та жертви, сї хотрі, що

гадають, що слабість позваляє їм забувати на Бога та мучити сих ближніх, котрі ходять коло них. Сї оба гріхи йдуть з собою в парі. Сї хорі, що не стають духом перед Господом, є прикрі і для тих, що їх плекають. Они не признають їх трудів, не слухають їх і відплачують ся їм за їх повне посьвяти добро прикрими словами, грубим поведенєм, нарікаием, проклонами та грішним желанєм собі смерти. Се є найбільші самолюби. Коли ти хорий потребуєш помочи, потїхи і розради, давай хоч каплину сего і свому окруженю. Сї, що ходять коло тебе, люблять тебе, терплять також ізза твоєї слабости. Як они своїм старанєм, молитвою і своїм пожертвованєм стають правдивими християнами, так і ти не сьмієш перестати бути християнином навіть в найтяжшій слабости. Св. Іван Золотоустий писав до діяконїси Олімпії: „Нїчо не приносить так великої чести чоловікови, як терпеливість в хоробі. Терпеливість се перша чеснота між всїми иншими, бо є ріжні терпеливости, але найбільша терпеливість се терпеливість тїла“. А писав се сей сьвятий, що сам богато переболїв. Коли ти в слабости терпеливий і в словах і в цїлім поведеню супротив свого окруженя, ти стаєш більшим апостолом Христа, чим здоровий, бо ти зі свого хреста вчиш других добра. Кожде добре слово твоє набирає небесної вартости, чи оно потїхою, чи успокоєнем чи навіть упімненем. Примір християньскої терпеливости є найкрасшою твоєю жертвою, є гарним завіщанєм для цїлого поколїня. Комната хорого стає тодї сею сьвятинею, в котрій сидить сам Спаситель. Він приглядав ся, як богачі клали дари в церковну скарбону, але не хвалив їх, похвалив убогу вдовицю, що була вкинула дві лепти: „На правду кажу вам, ся убога вдовиця вкинула більше від всїх, бо тамті давали се, що їм збувало, а она дала все, що мала“. Терпи так, щоби і тебе Господь похвалив, хотяй ти бідний хорий, нуждар, давай зі злиднів своїх те, що маєш, що можеш, в дарі Богу, се одинокий спосіб злуки з небесним Лїкарем та з Єго Матерію, котра є „больних пос щенє, немічних покров і заступниця“.

Хто з нас не знає наших просторих зелених українських степів? Вийдеш в погідний день в поле: цїла природа жиє! Які ріжнородні птиці співають в воздусї, які безчисленні комахи грають ся в травах і збіжу: жи-

тє і музика в воздусї і на земли. Аж ту нараз висуває ся чорна хмара зза лїса. Не минає пів годинки а она заслонює вже і сонце. Тихо стає в природї. Вже видно першу лискавку, вже далеко гудить протяглий грім. Замовкають птиції і комахи і заздалегідь ховають ся до землї. Звірята відчувають, що буде буря. Незабавом зашумить вітер, засипле порохом очі тобі, люне дощ-злива, що може знищити не одно житє. Дивиш ся на се, як ховають ся перед небезпекою звірята, та згадаєш слова св. Письма: „і возвратить ся персть в землю, якоже бі“ Чи не є се образ не одного твого нещастя, неодної слабости? Ти був здоровий і веселий і не знаєш, звідки наступила на тебе чорна хмара-хороба. Та не наслїдувати тобі звірят, не шукати головної помочи на земли, в сьвітї, бо ти крім тїла маєш душу а „дух возвратить ся к' Богу, іже даде єю“.

Запорожцї ходили війною на Турків і Татар. Як задумували такий похід, ходили по селах і закликували козаків на сї козацкі пригоди. Они казали: „Хто хоче за християнську віру на колу сидїти, хто за сьвятий хрест рад, щоби єго четвертовано і колесовано, хто готов приняти всякі муки і не боїть ся смерти, приставай у козацтво. Не треба смерти бояти ся, від неї не встережеш ся“.

Так в здоровлю, серед працї чи відпочинку, готови ся на чорну хмару-хоробу, відчувай, що она мусить прийти та закликуй себе, як сі Запорожцї, до терпеливости, до здачі себе на волю Христа, до злуки зі Спасителем. Вертай часто душею до Бога, котрий єї сотворив, бо в самій хоробі, як найде она тебе неприготованого, вже буде запізно.

Коли ти приготуєш ся до слабости християньским житєм, як в терпеливости научиш ся вслухувати ся в сю Божу бесїду, яка розлягає ся в коло тебе в твоїй слабости, нїяка хороба не заразить твоєї душі. Тодї зрозумієш слова св. Церкви; „молитву пролїю к Господу і Тому возвіщу печали моя“, зрозумієш, що св. Церков се немов Марта, сестра Лазаря, що до тебе в тяжкім горю шепче божим словом: „Учитель прийшов і кличе тебе“. Хоч би як тяжка хороба навістила тебе, ти все щораз красше прозрієш душею і „підеш за Христом славячи Бога“. Амінь.

ЧИ ДОЧАСНІСТЬ, ЧИ ВІЧНІСТЬ ВАЖНІЙША?

ПРОПОВІДЬ НА 31. НЕД. ПО СОШ.

Любив! о дуже любив гріш, мамону, достаток начальник митарів Закхей, про котрого нинїшне св. Евангеліє оповідає. І правим і неправим способом той мізерний ґрейцар добував, аби лише догодити своїй захланности. Не питав, що люди про нього говорять, не дбав про се, що через його лукавство неодин скривджений ним гірко, тяжко заплакав, аби лиш скриня була повна, аби лиш черево було сите!

Але надійшло опамятанє! Коли божественний Спаситель прийшов до його дому, та немов який луч світла канув в його серце. Закхей опамятуєть ся, бачить пустоту такого житя, видить заподіяну кривду, хоче її направити; не дбає вже більше про дочасність а о вічність!

Тому, ідучи слідом за Закхеєм, хочу вам показати, як погано допчеть ся в світї справедливість через злу оцінку справ та річий, через се, що люди вганяють безвпинно за тим, що проминаюче, а занедбують річи вічні. Всї бо річи, які чоловік на тім світї посідає, можна поділити на три роди, на три ряди. Є се добра душі, добра тіла і добра майна. Добре упорядкований порядок тих дібр так виглядає: 1. душа, 2. тіло, 3. майно. Можна дбати про майно, але менше як про тіло, а про тіло знов менше як про душу. На

жаль однак грішники обертають той порядок, дбаючи більше про тіло і майно як про душу. Про се власне близше розкажу.

I.

Зачнім від майна! Під майном розумію такі річи, як поле, сіножати, та взагалї то все, що роздобуваєм для себе торговлею, ремеслом та зручностию; так само домашні річи як товарину, одежу, знаряди і таке инше! О як часто люди зважають на ті річи більше як на душу! О скілько ніжнійше їх люблять та стараннійше бережуть як душу! Скажіть лише правду, мої Любі, кілько то разів з сего святого місця, або нам звідтам, з сповідальниці напоминав вас священик берегчи свої очи і уши, бо вони є тими воротами, якими входить немов злодій смерть вашої душі. А мимо тих напімнень то очи то уши ходили собі самопас, або ще й вганяли за злом! Колиб так тобі дораджував, щоби ти в ночи лишив отверту браму, незамкнені двері, щоб ти сказав на се? „Е нї! — сказав би ти — так годї, бо прийдуть злодії і заберуть мої гроші". А видиш брате! щоби вратувати гроші перед рабунком то добре зачиниш двері; а наколи розходить ся о душу, то маєш ріжні видумки, щоби лише не замикати очий, не затикати ущий! Отже бачиш, що Ти більше дбаєш про твої гроші, як про душу. Скажіть менї, ви хлїбороби, кілько то труду ви завдаєте собі при справлюваню своєї рілї. Ви єї навозите, ви єї орете, ви єї заволочуєте, ви єї полете, а коли треба підливаєте!... а чи з такою самою старанностию виполюєте ви гріхи з вашої душі? Не дбаєте про напімненє, не дбаєте про справленє своєї душі чеснотами і добрими ділами, бо у вас поле вартнійше як безсмертна душа!

Вже то одно булоб пожалуваня гідне; але як часто цїниш ти душу богато низше як товарину, худобину! Припустім такий случай, що тобі донесено, що твій віл упав в калюжу і не в силї сам піднести ся. Щож ти робиш? Скоренько покидаєш всьо инше, та біжиш, та поспішаєш, та помагаєш йому видістатись з пропасти. А що робиш ти, як що твоя душа впала в смертний гріх і лежить в калужі гріховній? Чи спішиш ти так са-

само скоренько до святої купелї сповіди? О нї! Тобі навіть на гадку не прийде нїякий лїк! „Плакати над такою безжурностию!“ кличе св. Вернард, „падає осел і сейчас хтось найдеть ся, що його піднесе; а падає твоя душа, і не має кому руки подати!“

Ба! шо більше я скажу; ти уважаєш душу меншої вартости як одежину, яку на собі носиш! Хочеш доказу на се? Отже припустім, що ти сидиш біля вогню і бачиш як іскорка впала на твою одїж. Щож ти робиш? Чи бавиш ти ся з вуглем і даєш йому лежати на твоїй одежи? О певно, що нї. Скоро, скоренько як лиш можеш стрясаєш ти його, щоби не випалити собі поганої дїри на одежі. А що ти робиш, наколи яка погана покуса, яка є іскрою з пекла, впала в твою душу? Ах, з покусою так довго бавиш ся, немов би тобі, се страх приємно було, щоби пятно пекла на твоїй душі випалило ся. Чиж ти менше цїниш душу як одежу?

2. Слїдкуймо за тою правдою дальше! Я часто бачив людий, які спішились до склепу, на базар, на ярмарок. Я бачив, як вони купували, продавали, торгували. Тут, один хоче купити чоботи, і добре глядить, чи вони добрі на него; тамтой надягає свитину та вважає чи на него вона сшита; знов инший купив капелюх та добре смотрить, чи не за великий або за малий на його голову. Отжеж й бачиш чоловіче, що ти добре уважаєш, що тобі до вподоби, що тобі вигідно, що тобі до лиця. „О добрий Боже!„ зітхає тут св. Августин, „а чомуж що до душі не дбають люди так само; чому лише вона одна така сама, така занедбана?“ Чиж душа менше варта як свитина-одежина, чиж вона менше гідна як чоботи-постоли? Чиж вона щось меншого як твоє добро, як конї, поля, твоє мешканє? Деж в такім разї ваш розум? Деж справедлива оцїнка річий? Деж розум? Ми часто осуджуєм зраду Юди, якої ми самі так часто допукаємось. Смішний був собі той Юда та лукавий! Коли каянниця Магдалина умила ноги Спасителеви і його помазала, почав Юда на се негодувати і казав: „Чому не продано сего мира за 300 динарі і не дано нищим“ Так високо цїнив він миро; а коли пізнїйше продав Христа, то не торгував ся, лише позіставив оцїнку Христа Жидам: „Що дасте менї за него?“ і наконець продав його за 30 срібняків. Лукавий Юда! То миро цїнив Тиј 300 динарів, а житє Спасителя на 30 динарів! Такої самої несправедливости до-

пускаємось і ми нераз, коли дочасні річи не нашій вазї відважуємо більше як вічні, марну користь цінимо висше як наше спасенє. Деякі задля дрібної невдачі, або малої втрати попадають в розпуку. Але коли вони через гріх втратили ласку Божу, не витиснуть з ока при сповіди анї слезинки, не зітхнуть навіть задля сего; се є певний знак, що у них одна корона більш значить як їх душа і ласка Божа. Що за засліпленє! Що за несправедливість! Горе засліпленим!

II.

Ідім в наших розважанях о крок дальше, щоби пізнати, як нерозумною річию є д о б р а т і л а висше цінити як добро душі. Під добрами тіла понимаю я здоровлє, не-калїцтво членів і само життя. О якже дуже дбаємо про сї добра! Правда мій любий! що ти не ідеш до дому, де лежить хорий на заразливу слабість, хочби він був твоїм сердечним другом? Так, — скажеш ти, — я не входжу, щоби собі не заразитись. І зовсім розумно робиш. Але чомуж — питаю я, з рівною старанностию не оминаєш ти сего дому, де твоя душа може стягнути на себе заразу душевну? Коли тебе твій сповідник напоминає, щоби ти уникав сеї нагоди-покуси до гріха, сей дім, не йшов на гулятику то ти відповідаєш по просту: „Як же я не маю піти, коли мене мій друг запросив; він би на мене загнївав ся, колиб я не прийшов до нього". Гарний викрут! Коли розходить ся о хоробу твого тіла, там ти уникаєш небезпеки, не дбаючи о приязнь; але коли розходить ся о згубу твоєї душі, там пхаєш ся самохіть в небезпеку з каригідною легкодушностию, лише, щоби приятелеви догодити. О якіж то легкодухи є наші людці! — Але їдім дальше.

Хочу говорити о тих ділах, які можуть бути „заслужними". Хочу сказати о тих ділах з окрема, які не є вправді наказані заповідями, але мимо того для більшої певности спасення, для висшої степени совершеньства сповняють ся, прим. добровільні умертвленя тіла, ровважаня, частійше приниманє св. Тайн. Коли часом християн напоминаєть ся, щоби того рода діла виконували, щоби приступали частійше до св. Тайн, то вони

уміють і так відповісти: „Я до сего необовязаний; се обовязок монахів; се не конче до спасеня!“ Ну! най буде по твому! Але кілько то ти робиш для свого тіла, хоч воно не є конечне до життя! Чиж не міг би ти, приміром, ось так жити лише о воді і хлїбі? А чомуж то так любиш зїсти щось смачнїйшого, та попити винцем чи пивом? А не міг би ти ходити у грубій полотнянці та якій волосїнниці? А чогож ти так любиш прибирати ся, прикрасити себе? Ти певно відповіш, що лїпші справи вправдї не є дуже потрібні, але вони для здоровля конечнїйші і приємнїйші в смаку. А що до одежи то треба приноровлюватись до людий. Як люди, так і я... Се є однак відповідь, що колись тобі витисне краску встиду на лици. Коли розходить ся о твоє тїло, то не йдеш за самим правилом простої конечности, лише оглядаєш ся на се, що тобі приємне і пожиточне; але коли бесїда о твоїй души, то нїчого понад се не хочеш зробити, що доконче потрібне і строго наказане. В марницях сего світа хочеш іти за звичаями дїтий світа сього; а в святих річах навіть і не думаєш наслїдувати обичаї святих людий? Яка се злоба! Яка неправда! Для користи тїла вибираєш все найпевнїйші річи, а коли розходить ся о душу, то вибираєш найконечнїйше. Горе вам, коли Дух святий обвинить світ в несправедливости! І не кажи менї мій дорогий, що ч а с у н е м а є ш не такі не строго обовязкові дїла. Я знаю, що се лише викрут! А правда, що стає тобі часу на розмови, на забави, на жарти, на непотрібні відвідини, на гулянку, на шинок, на непотрібний сон? Колиб ти лише правдиво хотів, певно найшлоб ся часу доволї для частїйшого приниманя святих Тайн, для журби о спасенє души!

Ті твої оправдання опрокидують тільки пустих годин, які ти промарнував; опрокине його може і твоє домашне знаряддя, яке гарне і чисте порозвішуване по стїнах, порозставлюване по комнатї та кухни. Опрокине твої оправдання і твоє тїло, таке виплекане, винїжнене. Бо коли ти мав час дбати про се, що є меншої вартости, то чомуж тобі не було найти часу для души, яка повинна занимати перше місце?

Полюбіть тому, мої милі, то, до чого я вас напоминав, се є: п р а в д у; навчіть ся справедливо цінити

і порядкувати річи. Можна, що правда, любити річи дочасні, але душа повинна все іти передом! В той спосіб охоронимо ся перед страшним закидом духа правди, який закидує людям несправедливість і ми досвідчимо на собі. як правдиві є слова Соломона, коли він каже: „Богатства нічого не поможуть нам в день мести, лише правда свободить нас від смерти“. (Прчт. 11. 4.). Амінь.

Н. Н.

ЧОМУ МИТАР ОПРАВДАНИЙ А ФАРІСЕЙ ОСУДЖЕНИЙ ЗІСТАВ?

ПРОПОВІДЬ НА НЕДІЛЮ О МИТАРІ І ФАРИСЕЇ.

Коли від Савла, задля його непослуху, відступив св. Дух та коли Господь заповів йому, що за кару стратить престіл Ізраїля, пішов з Божого приказу Самуїл до Вифлеєму, до дому Єссея, щоби одного з його синів намазати на царя. Коли прийшов у дім Єссея та став йому розказувати з чим прийшов до него, увійшов до кімнати, в якій они оба розмовляли, найстарший син Єссея. Гарний з лиця, великий ростом, чемний в поведеню припав від разу до вподоби Самуїлови так, що Самуїл погадав собі, що то певно його призначив Господь на ізраїльського царя. Але Господь сказав Самуїлови, що не глядить на лице чоловіка та не судить його з поверховности його, але проникає його серце, тай приказав Самуїлови помазати на царя, наймолодшого з синів Єссея, Давида, що ще пастушив у батька та про якого Самуїл навіть не думав і ні на хвилю не припускав, щоби як раз той наймолодший та найбільш незамітний з синів Єссея був вибраний Богом до так великої почести. Інакше судив Самуїл а інакше Господь

Те, що приключило ся Самуїлови, приключає ся дуже часто і нам. — Ми люди судимо дуже часто наших ближніх з поверховности або з їх зверхних діл, які нам впадають в очи. Нас засліплює зверхний блеск

людских діл і чеснот і ми ідемо за тим блеском тай після него судимо чоловіка. Але у Господа буває інакше. Господь глядить на серце чоловіка, проникає єго мисли і бажаня, знає, як всевідучий, як найточнійше всї найтайнійші і найнїжнійші движеня людского духа і тому дуже часто буває Божий суд зовсїм инший нїж людский. Як не все, що сьвітить ся буває золотом, так не все, що нам видає ся бути добрим і чесним, є таким в Божих очах Дуже часто буває так, що чеснота, яку ми вважаємо чеснотою та думаємо, що она перед Богом вельми заслужена і Богу мила, є як раз гріхом в Божих очах та заслугує у Него на кару.

Про се поучує нас Ісус у нинїшнїм св. євангелию, коли оповідає нам притчу про Митаря і Фарисея. Фарисей, се чоловік, що його люди вважали за праведника та славили його чесноти і добрі дїла а митар, се чоловік, що уходив у людий за грішника та злодія а тим часом суд Божий був як раз противний.

Фарисей, се в очах Божих грішник і всї його чесноти і добрі дїла не були Богу милі, бо він, як каже Спаситель, вийшов зі сьвятинї, де прийшов помолити ся, неоправданий, а Митар, був перед Господом правдивим і щирим каянником, що найшов у него ласку прощеня та вийшов зі сьвятинї оправданий,

Та ще частійше нїж в осудї других ошибаємо ся ми в осудї себе самих Нам часто здає ся, що ми праведні і що не маємо великих гріхів перед Господом, ми успокоюємо себе гадкою, що знайдемо ся колись між вибраними до вічного щастя а не між осудженими на вічні муки, ми дуже часто буваємо майже певні того, що наші добрі дїла і чесноти є справдї добрими і Богу милими. Але щож було би з нами, наколиб наш суд про нас самих показав ся ошибочним? Що почули би ми з уст нашого Судиї, наколи би всї тї наші провини були незначними і дрібними лише в наших очах, а всї добрі дїла і чесноти були мерзкими і пустими перед Господом?

Щоби проте охоронити себе перед таким самообманом та не уходити перед самим собою а може і перед другими за праведника а в самій річи бути перед Господом грішником та заслугувати на Його гнів і кару, як се ось стало ся з Фарисеєм, про якого нам оповідає Спаситель, придивім ся нинї блисше фарисейови і митареви, та пізнаймо:

1) Що спиняло оправданє у фарисея а
2) що пособляло оправданю у митара.

I

1. Між людьми, що ходили за Ісусом по жидівскій країні та слухали Його божої науки і дивили ся на Його великі чуда були дуже часто і фарисеї. Та коли много з народу тронуті повними любви словами Спасителя вірили в Него а захоплені Єго славними чудами, кликали зі страхом: великий пророк настав між нами і Бог посїтив людий своїх, то они, переконані о своїй праведности та знаню закона легковажили слова Ісуса. У них не було ні сліду боязни та пошани для Ісуса та Його слів і діл.

Таким був і фарисей, про якого говорить нам нинїшна притча. Він не знав Божої боязни, а се було великою перепоною, що не дала йому навернути ся до Господа.

Початок мудрости — страх Господень, казав премудрий Соломон. А слова ті висказав він, не вичитавши їх у якійсь книзї, не научивши ся їх у кого, але з глибини власної душі. Як довго носив він у свому серцю Божу боязнь, як довго про се лише дбав, щоби Богу приподобати ся, був в ласцї у Бога і у любві своїх підданих. Та коли прогнав із свого серця Божий страх, коли засліплений жаждою утїх і розкошів став служити ідолам, пізнав, що причиною гріхів, в які попав, причиною невдоволеня та несупокою, який томив його до кінця його житя, була недостача Божої боязни. — Тож всїм на осторогу пише, що початок мудрости, се страх Божий. Коли отже недостача божої боязни зділала такого праведника, яким був Соломон, грішником і то таким, що забув на Бога та заводив поганьскі звичаї, то чиж зможе грішник, без тої боязни Божої піднести ся зі свого гріха та навернути ся до Бога? Колиб ми завели слїпого у незнане йому місце, десь в густий ліс та полишили його самого, чи зміг би він, сам без помочи, вернути на те місце, з якого ми єго вивели? Без провідника він певно що не знайшов би дороги. Так і грішник, що не має за провідника Божого страху не дійде до Господа, він блукати ме по манівцях гріха. Щасливий чоловік, що все в страсї ходить і хтож сер-

це запече, у біду попаде, каже Соломон у своїх приповістях (ст. Прич. 28. 14).

А що фарисей не мав у свому серці Божої боязни видимо з сего, що він увійшов у сьвятиню гордо та чванив ся перед Господом, що він без гріха і вичисляв Йому свої чесноти і заслуги, хоч мав як раз причину радше бояти ся Господа. Він жеж мав на совісти тільки гріхів і то тяжких, як не ділом то мислию сповнених! Він певно був і богохульником і чужоложником у свому серці. Таж Ісус, вічна правда, називає їх гробами з верхи вибіленими а в середині повними плюгавства. Чиж міг би назвати їх так, наколи би они не були винуватими?

А про кількож то своїх гріхів фарисей міг вже позабути?

Він засліплений своїми чеснотами, держав себе за такого, що точно виповнює божий закон а тим часом певно мав на своїй совісти богато як не явних то скритих гріхів та похибок. Наколи св. Йоан у своїм посланю каже: Наколи говоримо, що гріха не маємо, то самі себе обманюємо і нема правди в нас" (І. Йоан 1. 8). то якжеж міг фарисей вважати себе чистим і праведним? Справді він обманював себе а не маючи у свому серці Божої боязни, смів ставати у святині перед Господом зі словами, що вже самі собою вказували на його велику гріховність.

Але припустім, що він не сповнив справді ніякого гріха, то якжеж міг він знати про се, що він не занедбав ніякої нагоди до сповненя доброго діла, що скористав з кождої Божої ласки, що дари дані йому Богом помножив? Хто каже, маю досить, вже є пропащим, говорить св. Августин. А так як раз думав про себе фарисей. Вважаючи, що вже дійшов до вершка совершеньства, дякував за се Богу, та був переконаний, що вже мож спочивати та бути певним заплати у Бога.

Є отже певною річию, що фарисей був грішником та що зі страхом і трепетон повинен був стояти у святині перед Господом. Годі однак заперечити, немов би він не мав ніяких добрих діл. Певно, що не одно добре діло виконав він у свому житю. Але як раз ось ся обставина, що він сам про них говорить, що ними неначе чванить ся перед Господом, що задля них виносить себе понад других, каже нам вважати ті діла за

такі, що не були Богу милі та заслужні. І справді сам Спаситель говорить про фарисеїв, що вони ділали свої добрі вчинки так, щоби їх всї виділи, хвалили та про їх чесноти говорили. Они шукали у своїх добрих дїлах своєї слави та людської похвали а неслави Божої та заплати у Бога. А всї дiла свої роблять для того, щоб бачили їх люди (Мат. 23. 8) каже про них Спаситель.

Дитина ходить часом понад найбільшу пропасть без ніякої боязни а то тому, що не розуміє небезпеки, яка їй грозить і не відчуває її Ось так і фарисей, а на жаль і многі християни, стоять над пропастю своїх гріхів та не відчувають тої небезпеки, яка їм грозить. Вони не чують боязни, не знають страху перед Господом а тому й не навертають ся. Недостача Божої боязни є отже великою перепоною у наверненю грішника на дорогу поправи

2. Він за надто уповав на свої сили.

Коли бідак прийде несподівано до маєтку, то йому здає ся, що він вже не потребує працювати і що нема сили, якаб могла позбавити його майна та знова його бідаком вчинити. Ось так здавало ся і фарисеєви, що наколи він одержав ласку від Бога, то вже не треба йому працювати з нею та дбати про те, щоби в нїй устояти ся. — Він був певним своєї праведности та гадав, що є безпечним супроти всяких покус, що його вже нїчо в добрі не захитає. І тому він дякує Господу за його ласку кажучи: „Боже! дякую Тобі, що я не такий, як инші люди, рабівники, несправедливі, прелюбодії“, але не кличе з Давидом: „Укріпи, Боже, те, що дав єси нам“. (Пс. 67. 29.) но просить, як просив, той великий каянник: „Духа Твого сьвятого не відійми від мене“ (Пс. 50 13).

Таке уповане на свої сили, така певність самого себе була причиною, що фарисей не навернув ся до Бога. І вона є справдї дуже небезпечною для всїх, що за богато на себе рахують а за мало надіють ся на Бога.

Господь, як Пан і творець цїлої вселенної, є жерелом усякого добра. Всї ми, як сотворіня Божі, є твором Божих рук і все, що маємо, маємо від Бога. У всім від Него ми зависимі і без Його помочи, ми, як каже Апостол, не є в силї навіть нїчого доброго хотїти, а не то виконувати. О тій правдї був переконаний вже

псальмопівець Давид, коли співав у свому псальмі: „Коли Господь не будує дому, даремно трудять ся будівничі, коли Господь не стереже міста, даремне пильнує сторожа“ (Пс. 126. 1.). Те саме каже і Апостол св Павло: „Щож маєш, чого не приняв од Бога“ (I. Кор 4. 7.) „Тимже, хто думає стояти, нехай глядить, щоб не впав“ (I. Кор. 10. 12.) Він виразно приписує Господу всі свої заслуги і чесноти та каже, що сам зі себе він нічого не вдіяв би. І тому упоминає він: „Коли хто думає, що він що єсть, бувши нічим, сам себе обманює“. (Гал. 6. 3.) У всім одже є ми зависимі від Господа. Наші сили є слабі і хотяйби хто не знати що про себе думав, хотяйби другими помітував та все, чим він є і що він має собі самому приписував, все таки остане він супроти Творця вселенної ще меншим і слабшим, ніж зеренце земного пороху супроти цілої землї. Тому лише при помочи Божої ласки може християнин і встояти ся в праведности і навернути ся до Господа.

Коли дерево зародить то тягар овочів похилює гілля до землї, а повний колос також клонить ся під тягарем зерна. Так і сьвідомість нашої гріховности і немочи наших сил нахилює нас та зближує до Господа. Пусте гилля та порожний колос пнуть ся до гори а чоловік, що за богато на себе рахує в вповає на свої сили і свій розум, пне ся до гори, помітує другими, гордить ся а через те і він не може до Бога навернути ся та часто гине на віки. Безбожний Ірод засів на престолї, окружений своїми дворянами, одітий в царску одіж, гордий і певний своєї сили і власти. Нарід величав Єго та кликав: Голос Бога а не чоловіка! І ось в тій як раз хвилї упав Ірод у страшну хоробу та розточений червами ще за житя, помер страшною смертю Цар Валтасар так згордів з причини своєї сили і слави, що велів принести на бенкет, який справляв своїм полководцям і вельможам, сьвяті начиня, зрабовані з Єрусалимської сьвятинї та пив з них. І як раз ще підчас тої вечері почув Божий засуд та втратив престіл і житє. Св. Петро, як каже св. Амврозий, тому згрішив та вирік ся Ісуса, що місто просити Господа о ласку та до Него звернути ся о силу, казав відважно до Ісуса: Хоч усі соблазнять ся Тобою, Я ніколи не соблазнюсь (Мат. 26. 33.). За велике уповане на власні сили згубило Єго і довело до гріху. А коли се за велике

упованє на власні сили повалило такого дуба, довело до гріха Христового Апостола, то щож казати про нас, що мов слаба бнлина, хитаємо ся від леда покуси, про нас, що нам далеко, далеко до сьвятости, якою яснів св. Петро, Та хотяй згрішив св. Петро, підніс ся зі свого упадку а то лише тому, що пізнав свою неміч, І те пізнанє своєї немочі дало йому таку силу, що вже нічо, навіть муки і смерть не захитали ним та не видерли йому вірности і любови для Ісуса. І справді нічо не ділає чоловіка так сильним в покусах, вірним у службі для Бога а щирим у навороті до Него, як сьвідомість своєї немочі і зависимости від Бога.

3. Однак Фарисей, тому що не мав Божої боязни і за богато рахував на власні сили, не знав самого себе. Він видів у собі лише те, що добре, вичисляв перед Богом лише свої чесноти і заслуги, а гріхів своїх не бачив, тому й не просив прощеня їх у Господа На свої хиби, недостачі ба й гріхи був сліпим, але за те видів їх добре у других. Ось на митарі видить він лише самі гріхи та провини тай є певним, що ті єго гріхи так тяжкі і великі, що й не може бути бесіди про його наворот до Господа, та про єго розкаянє. Звірята, що жиють в землї або у великих глубинах моря, спостерігають все, що коло них є ліпше, як коли їх видістануть на денне сьвітло. Ось так і фарисей, живучи лише у своїм самолюбстві, добачував лише те, крило ся на дні того самолюбства, видів лише самі свої чесноти і добрі сторони. Від сьвітла, що осьвічувало його хиби і гріхи, відвертав ся і тому їх не видів. Не міг одже до Бога навернути ся.

Пізнанє самого себе є конечним услівєм навороту до Бога. Бо якжеж може грішник покинути свої гріхи та розпочати нове житє, коли він своїх гріхів не знає? Чиж може він, не знаючи їх, за них жалувати, їх сповідати ся, за них надоложити і їх зненавидіти? Хто здоров, хто не є сьвідомий ніякої хороби, і не відчуває ніяких болів. той не шукає лікаря, бо єго зовсім не потребує. А й той, що не є сьвідомий своїх гріхів, хто себе не знає, не знає своїх хиб і недостач, не просить Бога о ласку прощеня, жиє спокійно в гріхах і не думає навіть навертати ся. Незнанє своїх хиб і гріхів не дає грішникови піднестись з гріхів. Птах, що не має крил або має їх спутані, не полетить. Грішник, що не

має в памяти своїх гріхів, або й має, але та память спутана, обмотана самолюбством, не піднесе ся до Бога.

Тому то вже в старовині люди розуміли, що неможливим є моральне житє без пізнаня самого себе і вважали тому знанє самого себе за найвисшу мудрість. Пізнай самого себе! вписаним було в сьвятині в Дельфах, щоби усї ті, що приходили до сьвятині з цілого краю та хотїли довідати ся про свою будучу долю знали, що мають доложити усїх сил до пізнаня себе, як хочуть в житю зазнати долї. Далеко висше цінили пізнанє самого себе праведники нового завіту, осьвічені сьвітлом Христової науки. Св. Августин називає пізнанє самого себе першим між всїми науками, які плекають люди. Так само були пересьвідченими о великій вазї пізнаня самого себе св. Григорий Вел., св. Василий, св. Тереса і многі инші. Они уважали, що початок праведности — се пізнанє самого себе Св. Василий так пише: Не будьте мов той підкуплений і несправедливий судия супроти себе самих та не рахуйте і не побільшуйте те все, що вам здає ся бути добрим в вас, а не забувайте на свої хиби і провини. Ви нинї тішите ся і чваните ся вашими добрими дїлами, зовсїм а легко прощаєте собі ті гріхи, які ви вчера сповнили. Колиж ви виносите ся задля своїх нинїшних дїл, то упокорюйте ся задля своїх давних, минулих вчинків, а тодї не станете гордити ся. Хто хоче бути добрим ремісником, чи господарем мусить учити ся ремесла, мусить вже з малку працювати на рілї. Не мало працї і труду мусить він понести, інакше не здобуде потрібного знаня і не доробить ся нїчого. Хтож учив ся ремесла, хто нїколи не господарив, то єго робота буде все лихою, гіршою від тої, що виходить з рук вишколеного ремісника, єго поле буде гірше справлене нїж поле досьвідного господаря тай видасть гірші плоди. Хто не старає ся самого себе пізнати не зможе нїколи дійти до праведности, не наверне ся на дорогу покути. Єго душевна праця без пізнаня самого себе, буде все недостаточною. Незнанє самого себе не дасть тій працї принести красних овочів, оно, мов посуха, ділає, що душа такого, що себе не знає, стає твердою на все що, відносить ся до слави Бога і спасеня, а звертає

до того, що земске «В такій душі росте бурян гріху а не овоч християнської чесноти.

От таким був той евангельський фарисей. Такими були єго блуди і гріхи, що не давали йому навернути ся до Господа та знайти прощеня своїх провин. Та такими як він є і ми, в більшій або меншій мірі, всї без виїмки Кождий з нас є самолюбом, а через те видить радше в собі те, що добре, ніж те, що зле. Не кождий з нас вміє себе осудити і зганити за зло, а не любить, як се ділає єму хто другий. А як нам за те милі людські похвали і кадила Як часто тїшимось з того, коли люде говорять про наш який добрий вчинок. Ба що більше нераз може ділаємо добре, лише тому, щоби люди се бачили. Як би не сьвідки, то ми б і не зробили були сего або того доброго вчинку. А які ми певні своїх сил, як дуже зарозумілі на свій розум, своє знанє, свій маєток чи що небудь инше. І деж ту знанє самого себе, де сьвідомість своєї немочі, гріховности? де та боязнь Божа, що наповняла би нас сьвятим страхом перед образою Бога? У всїх нас одже знаходимо ті хиби і недостачі, шо мав їх фарисей. Томуж лічім себе з них, та докладаймо усїх з'усиль, щоби позбути ся їх. Як добра дитина боїть ся справити своїм родичам прикрість та бути причиною їх смутку, ткк нехай правдива любов Бога наповнює наші серця сьвятою боязнею Божою. З страхом і трепетом працюймо над спаєенєм нашої душі. Страх Божий не дасть нам зійти з дороги Божих заповідий, а заверне нас з дороги гріху тих, що на ню увійшли.

Він дасть нам пізнати самих себе та покаже нам ясно, що наші сили слабі і малі. Лише не успокоюймо себе гадкою, що ми не грішники, що наші гріхи не великі, що ми маємо прецінь і якісь заслуги у Бога. Так успокоював себе фарисей а прецінь теж не знайшов у Бога оправданя, як про се впевняв нас сам Спаситель. Така певність себе то знак, що в нас нема боязни божої, конечного услівя до навороту. Коли ми легко трутимо камінь з гори то він вже силою розгону летить сам дальше і то чим раз скорше аж доки не скотить ся з гори на рівнину. Ось так і страх Божий ділає з нами. Коли він наповнить наше серце тоді ми йдемо по дорозі Христової науки та робимо на ній що

раз то більші і більші поступи аж доки не спічнемо у Бога. Він кріпить наші сили та стає могучою підоймою нашого житя в Бозї.

II.

Колиж ми пізнали ті блуди фарисея, які не дали йому навернути ся до Господа та найти у Него прощеня своїх гріхів, то тепер пригляньмо ся ще митареви, та пізнаймо, що то знова було причиною, що він знайшов у Бога ласку, хоч був грішником.

Митарі, за часів Ісуса, не заживали доброї слави. Були се люди, що мали богато людської кривди на собі. Цїлию їх житя було зробити гроші, прийти до майна, а вже байдуже їм було як се мало стати ся. Се були нинїшні паскарі. Жили в безнастанній горячцї золота. Їх не зворушувала людська кривда, людська нужда, они не знали ніякого милосердя Не даровали нікому нічого, а часто брали більше як належало. І ось тому і фарисей вважав митаря за великого грішника, бо знав, що він не одного скривдив. І справдї був такий той митар. А однак найшов він у Господа прощенє. І щож завело єго на дорогу покути?

1.) Причиною його навороту була його покора. Сьвідомий своїх гріхів увійшов він у сьвятиню повен покори. Заледве сьмів поріг її переступити, став з далека і не важив ся і очий піднести на небо. але бив ся в груди, кажучи: Боже, будь милостивий менї грішному. Його покора пробивала ся з цїлої його постави, з його рухів, з його лиця, з його слів. Він був грішником тай признаєть ся до своїх гріхів.

Ніяких викрутів, ніяких оправдань Тай не говорить богато. Короткими словами, але повними правдивої щирости і покори, просто з серця, визнає свою вину, Не глядить на других, не потїшає себе тим, що й другі також грішники, він лише самим собою займаєсь та вважає себе грішником і до сего щиро і в цїлій покорі свого серця признає ся.

І се упокоренє себе перед Господом виєднало йому ласку у Него. Господь, що покірним дає благодать, не відказав і йому її, і як впевняє сам Спаситель, митар вийшов із сьвятинї оправданим. На митарі справ-

дили ся слова св. Луки: усякий, хто підносить сам себе, принизить ся, а хто понижає себе, піднесеть ся. (Лк. 18. 14.) Про ту конечність покори до правдивої покути знали всі правдиві каянники. Без покори нема покути. Покора є матірю усіх чеснот, але передовсім жерелом щирої покути. Она так тісно злучена з правдивим наворотом до Бога, що без неї годі собі і подумати його. Тому і бачимо у всіх правдивих каянників велику і глубоку покору. Блудний син, вернувши до вітця, повен найбільшої покори кличе: не достоїн я звати ся твоїм сином (Лк. 15. 21.)

Св. Петро по своїм упадку виходить ген у поле, немовби не був гідним бути між людьми. В найбільшій покорі проливає сльози, хотяй найшов у Христа Спасителя ласку прощеня і став Його першим Апостолом. Упокорюванєм себе старає ся направити хвилю гордости, яка довела його до упадку. При смерти просить своїх мучителів, щоби розпяли його на хресті стрімголов, бо він не гідний вмирати так, як вмер Христос. Марія Магдалина не зважає на те, що була знаною в місті жінкою, богатою і значною. Она кидає ся до ніг Ісуса, обмиває їх своїми слізьми, обтирає своїм волосєм та не перестає їх цілувати, хоч дім, в якому був Ісус, був повний людий, що її знали. Правдива покора перемогла все та завела її до Ісуса. Св. Павло, той найревнійший з ревних, Апостол народів, той, якого сам Христос так чудесним способом навернув на дорогу правди, вибрана Божа посудина, каже сам про себе виразно і отверто: Я останній з апостолів, котрий недостоїн зватись апостолом, бо гонив церкву Божу. (I. Кор. 15. 9.) Велика сьвятість, але ще більша покора. Покорою відзначали ся усі сьвяті і нема в небі ні одного праведника, який би там дістав ся без покори, нема ні одного каянника, який би міг очистити ся з своїх гріхів не маючи покори Покори також учив Христос і то не лише словами, не лише нинішною притчою, але учив її цілим своїм житєм. Від народженя аж до смерти, ціле житє Спасителя то одно пасмо упокорень. Йшов жеж Спаситель через житє на землі дорогою покори, то мусимо іти і ми нею, як хочемо іти за Ісусом та колись дійти до Него.

2. Та митар не лише, що з правдивою покорою визнав, що є грішником, але з н а й б і л ь ш и м у п о-

ванєм на Боже милосердє звернув ся до Господа о прощенє своїх провин. Він, знаючи про свої гріхи, приходить до сьвятинї як раз на те, щоби у Господа знайти лік на неміч своєї душі. О нїчо инше не просить Бога як лише о прощенє своїх гріхів. А хотяй він вважає себе негідним звести очий на небо, то однак надія на безконечне Боже милосердє каже йому надїятись прощеня і додає йому відваги звернути ся до Бога з прошенєм прощеня йому його гріхів. І те уповане його, що додало його молитві сили, не завело його. Бо Боже милосердє не знає границї, воно стоїть все отвором для того, що з уповане ́м звертає ся до Него.

Великим і тяжким гріхом образив Господа цар псальмопівець Давид, чорною невдякою відплатив Господу за ті превеликі ласки, якими Господь наділив єго. А однак підніс ся зі свого упадку, бо не втратив уповання на Боже милосердє. Він знав добре, що Господь милосерний і благий, до гніву повільний, а добротою великий (Пс. 102 8.) і тому вповав, що в тім безконечнім мори Божого милосердя пороки і його душі змилють ся. „Окропиш мене іссопом і очищу ся, омиєш мене і білїйшим снїгу стану“ (Пс. 50.) І не завів ся у своїй надії. Єго уповане викликало в його души щире розкаянє, а не розкаянє скріпляло ще те єго уповане. А чиж був би розбійник умираючий на хрестї разом з Ісусом найшов у Него в тій послїдній хвилї прощенє своїх провин та почув з уст Ісуса обітницю вічного щастя як би не тверде мов скала єго уповане на безконечне Боже милосердє? А чи навернув би ся був на дорогу поправи св. Августин як би не непохитне Єго уповане? А многі і многі грішники, що тяжкими гріхими зневажили Господа, що довго ходили по стежках гріху і беззаконя, чи були б зійшли з тої дороги та навернули ся до Господа як би не уповане? Всї вони були б на віки пропали, але виратували ся з пекольної глубини тому, що звернулись до Божого милосердя з таким упованєм, з яким звертає ся дитина до вітця свого, коли є в потребі. Як ростина пне ся по тичцї та все висше і висше підносить ся до сонця так уповане все і все більше підносить грішника з гріху аж доки він при єго помочи не піднесесь до сонця Божої ласки і любови. Без него пропав би грішник

на віки і не видобув би ся зі своїх гріхів, як не видобуде ся камень з морского дна на верхи Каїн, що втратив уповане на Бога, Юда. що з розпуки у Боже милосердє повісив ся — се страшні приміри, до чого доводить недостача уповання на Боже милосердє. Тому: боріть ся, я побідив сьвіт. (Йо. 16. 33.) взиває св. Иоан.

І знова, Дорогі, всї ми без виїмку подібні і до митаря, бо всї без виїмку потрібуємо Божого милосердя і ласки. Ідімож Єго слїдами. З córованєм горячим, непохитним звертаємо ся до Господа а оно так з'уміє потрясти наше серце образом безконечного Божого милосердя, безграничної Єго любови до нас, що викличе в наших душах щирий жаль і слези покути.

Св. Евангелист Лука оповідає про одну жінку, що мала десять драхм та одну з них згубила. А що була убога, то і ся згуба була для неї значною. Шукала одже загубленої драхми пильно по цїлій хатї. Та не могла найти. Сьвітить одже сьвітло тай шукає дальше. Опісляж бере віник замітає хатину. А коли винесла сьмітє та висипала його на подвіри стала і в сьмітю шукати. І ось її труд нагородив ся. В сьмітю найшла свою згубу.

Мусимо сказати, що всї ми, мов та жінка, згубили драхму покори. Хочемо її найти. то мусимо шукати її на відповіднім місци. Але деж шукати її? Перейдім цілий сьвіт, перешукаймо всї палати і скарбниці того сьвіта, спустїм ся з гірниками у глубину землї, пустїм ся з моряками на найдальші моря — нїгде не найдемо загубленої драхми. Деж она є? Лежить она найблисше нас. Перешукаймо лише наше наше серце, всї його закутини і криївки, виметїм відтам все сьмітє та шукаймо в нїм пильно. В тїм сьмітю наших гріхів, нашої немочі, наших блудів і злих провичок найдемо найдорожший скарб: станемо себе пізнавати і ліпше зрозуміємо, як ми слабі і грішні. А в тїм скарбі і знайдемо незрівнаної цїни жемчуг, якого шукаємо. Найдемо покору, яка наповнить наше серце любовю і córованєм, як наповняють при тихій керниці збанок сьвіжою водою. І наша душа оживлена, скріплена тими благодатними струями, повна córованя зверне ся до Ісуса та найде у Него прощенє своїх провин. Нїхто хто звертав ся з córованєм

до Ісуса, коли Ісус жив на землї, не відходив від Него не вислуханий. Всї, що прибігали до него, відходили від Него уздоровлені від свого калїцтва, увільнені від злого духа, очищені зі своїх гріхів. Милосердє Ісуса невичерпане. як невичерпане те безкрає море, бо Ісус не хоче смерти грішника, але хоче, щоби грішник каяв ся гріхів своїх і жив на віки. Амінь.

о. ЕВГЕН МОНЦІБОВИЧ.

Плекаймо внутрішне житє душі.

ПРОПОВІДЬ НА ТРЕХ СВЯТИТЕЛІВ.

І. а.

Способи, якими люди порозумівають ся.

Ріжними способами люди висловлюють свої гадки і взаїмно порозумівають ся, чи діє ся се звичайною бесідою, письмом або і удосконаленими, технічними винаходами, як телєграфом, та телєфоном. — Східні народи мають звичай передавати свої гадки, також і цьвітами. Уживають сего способу передовсім при вислові гадки високої, красної, з якою криють ся і якої не хочуть явно висказати. В їх розуміню найліпше надають ся до сего цьвіти, бо тут вже краска, вигляд і запах самі говорять.

І. б.

Способи, якими Г. Бог сам і через святих говорить до людий.

Є і у Г. Бога способи, якими промовляє до людий ї оповіщує свою найсвятійшу волю. Устами пророків передавав божественні закони в Старім Завіті, а і безпосередно сам говорив, щоби згадати тілько про Єго явленє Мойсеєви в горіючім корчи. — Син Божий, Воплочене Слово Боже, більше чим три роки

сповняв між людьми учительский уряд. Церква котру установив на Своє місце, продовжує зачату Ним науку. Христос дав Церкві власть плекати і виховувати серця людий і она сповняючи задачу, що поручив їй Учитель, між іншим установляє святочні дні — як нинїшне свято в честь великих ієрархів: Василия Великого, Григория Богослова і Івана Золотоустого.

Святкуючи їх память ми маємо не тілько віддати їм почесть але они є для нас взором чеснот, приміром правдивого, християнского житя і дороговказами на шляху праведности і вірної служби для Г. Бога. — Коли приглянемо ся житю тих угодників Божих, побачимо великі, ними довершені, діла; побачимо книги, в яких величають Божу славу, почуємо їх могутний голос в обороні Христа, та прегарні, їх укладу богослуженя, що до нинї відправляють ся в наших Церквах.

А що вже говорити про їх житєву боротьбу? З яким самовідреченєм і погордою світових розкоший служили они щиро Г. Богу; і в тім їх велич і заслуга і примір для нас як і ми маємо упорядкувати своє житє, щоби воно принесло хосен, щоби чоловік добув собі в нїм заслугу перед Г. Богом і перед людьми. — Їх житє, повне заслуг і чеснот, се також сей голос Божий, яким промовляє Г. Бог до нашого серця. — Тепер пригляньмо ся близше нашому житю.

II. a.

Фізичні і моральні прикмети не творять ся в чоловіці самі з себе.

Душа людська се розлога нива і на нїй кождий мусить сам працювати. Справедливо вже говорили старинні, що кождий є мистцем власної долї. Своєю працею, старанєм і запопадливостию може здобути собі чоловік щастє і земні добра; самі з себе они мало коли приходять, а є звичайно наслїдком великих зусиль і людских змагань. Не легко чоловікови приходить здобути собі знанє, чи научити ся ремесла або якої небудь штуки. Не вистарчають навіть такі щасливі обставини, як особливі дарованя душі, дім, школа, але ам чоловік мусить мати охоту, пильність і витреваість. — Однак не вистарчить чоловікови дбати ви-

ключно тілько про земні річи, бо: „тако собираяй себѣ, а не въ Бога богатѣя“ (так, хто збирає скарби для себе, а не богатіє в Бога) (Лука XII, 21). Чоловік мусить подбати і про моральні свої прикмети, а з ними не інакше діє ся, як і з всяким, іншим добром. Моральні прикмети чоловіка, сей найцінніший скарб нашої душі, порівнують з мушлею. Сама є она без вартости. Цінність мушлї становить доперва перла — жемчуг, яка в ній творить ся, хоч з болем для самого зьвіратка. Шляхотність душі і гарні єї прикмети, се ті дорогоцінні перли, сї одинокі прикраси, що мають правдиву вартість перед Г. Богом, а самому чоловікови дають вдоволенє і нагороду вже тут на земли.

II. 6.

Чоловік мусить і повинен добре робити.

Злий се господар, що не дбає про свою ниву або коли в часї засївів продасть зерно-насїнє, а не лишає нічого на засів. Нерозумна така господарка доводить єго часто до продажі самої рілї. Так гине і пропадає чоловік для Г. Бога, коли нема є него великих стремлїнь, коли поза земними, своїми змаганями не відчуває потреби висшої служби, до якої покликав єго Бог Творець і Вседержитель. Він марнує сей великий талант, яким наділив єго Г. Бог і той талант, не то що не приносить стократних плодів, але стає часто для него погубою. Г. Бог вливає в душу чоловіка гарні почуваня добра і краси, а задачию чоловіка буде їх розвинути, щоби відтак сповнити належно свій обовязок зглядом Бога, родини і вітчини закопуючи талант в землю, як той нерадивий, евангельский слуга, марнує дорогоцінний бисер, стає глухий на голос Божий не чує своїх найблизших братів, своєї вітчини, яка кличе єго в потребі і не має сили нічим, хочби і найменшим причинити ся до слави Божої і до добра свого народу, бо душа єго спить, зимна і холодна на красші почуваня і поза буденними своїми клопотами, чи роскошами не знає інших занятий.

III.

Щоби витревати в добрім треба сильної волї.

Вода має сю прикмету, що приймає кождий напрям, але ніякого не задержує. Се образ слабосилого чоловіка, що не виробив в собі належної рівноваги і характерности, передовсїм коли йде о щось доброго.

„Чого вийшли ви в пустиню? Чи видіти трость, колебану вітром“. казав Христос до учеників, що йшли на пустиню до св. вана Хрестителя; „ні“ казав „побачите сильного і великого мужа, більшого, як пророк“. Колибаючою ся тростиною звав Божественний Спаситель людий хиткої вдачі.

Стоячи на роздорожу вони не в силї рішити ся. Світ зі своїми ріжнородними приманами є для них магнетом, так що затрачують почутє чесноти і благородности. Совість нагадує їм їх святий обовязок, але у них нема сили, сповнити то, до чого вони може і почувають ся, та до чого не мають витревалости, бо за мало вправляли ся в добрім, за мало працювали самі над собою.

IV.

Сили чоловіка за слабі він мусить здавати ся на Г. Бога.

Ніжна ростина потребує плеканя і догляду, Огородник мусить її захистити від лютого морозу, підливати і не лишає її доти, доки так скріпить ся в силах, що не лячна для неї анї студінь, анї надмірне горячо.

„Аще що кто мнитъ себе быти что, ничесоже сый, умомъ льститъ себе“ (бо хто думає, що є чимсь, коли нічим, той обманює самого себе) (посл. св. Павла до Галатів VI. 3). учив св. Павло і вказував на Ісуса Христа, як на жерело ласк і благодатий, котрі допоможуть чоловікови йти шляхом, що веде до нашої цїли і призначеня „Тѣмже убо дондеже время имамы, да дѣлаемъ благое“ (до Галатів VI. 10).

Берім собі за примір в житю великі чесноти святих, яких Церква святкує нинї торжественно память.

Стараймо ся стати вірними дітьми Христа і Єго церкви; ідім під хрест, а кров Єго найсвятійша най дасть нам силу побороти всі противеньства і вийти побідниками з боротьби.

М о л и т в а: Переняті глубокою покорою і в почутю своєї немочи приклонім свої голови перед маєстатом Всевишнього і так молім ся: „Святителі Божі! моліть Бога за нас грішних. Будьте, просимо, нашими заступниками перед Г. Богом. Допоможіть нам, щоби ми були добрими дітьми Христа і нашого народу, та щоби ми не тілько звали ся з імени християнами, але щоби ми словом і ділом прославляли нашого найліпшого Отця небесного, якому най буде найвисша честь і слава. Амінь.

О. ЕВГЕН МОНЦІБОВИЧ.

ЧОГО УЧИТЬ НАС ПРАВЕДНИЙ СИМЕОН.

ПРОПОВІДЬ НА СТРІТЕНЄ.

Пресвята Діва з обручником Йосифом приносить до Єрусалимского храму сорокодневне дитятко, Ісуса, щоби жертвувати Єго Г. Богу, як се було в звичаю по Мойсейовому закону. В храмі був тоді старець Симеон. Він провадив побожне і святе житє, та чекав на прихід Спасителя-Месиї.

В розуміню старця був Месия не земским царем, яким хотіла єго бачити велика більшість Жидів, а сей, що мав стати правдивою утіхою і славою і спасенем, Ізраільтян а світлом правди для поган.

Молитва, скріплена чеснотами св. мужа найшла послух у Г. Бога. Особливою ласкою наділив єго Г. Бог і обіцяв єму Духом св. не зазнати смерти, доки не побачить Спасителя.

І хоч старець вже над гробом стоїть, ані на хвилю не покидає єго надія, не ступає сумнів в єго душу, мовби інакше се могло бути — таки він діжде ся радісної хвилї, таки побачить Спасителя.

Серед моря людської злоби і гріха гляньмо в своїй уяві на св. старця. Погідним усьміхом свого лиця він немов питає ся нас: А для тебе Христос не доро-

гий? Не хочеш в Нім бачити „свѣтъ міра“? Відкидаєш Єго науку? Стидаєш ся її визнавати, не хочеш для неї потерпіти? Може ще й явно виступаєш проти Него, та проти наслїдниці Єго — Католицкої Церкви?, забуваючи на слова ср. Письма: „а не вѣруяй, уже осужденъ єсть, яко не вѣрова въ имя Єдинороднаго Сина Божія“ (Іван III, 18).

I.

Св. Симеон нагадує нам, що ми є храмом св. Духа.

Нагородою за чесноту і праве житє св. Симеона була особлива ласка Божа. Він був сею вибраною дитиною Божою, що і удостоїла ся незвичайної любови Божої. „Духъ бѣ святъ въ немъ“. Св. Симеон нагадує нам своїм приміром, що і ми є храмом Духа св. Він увійде своєю ласкою і в наше серце, коли оно є відповідно приготоване.

В св. Тайнї Хрещеня стаємо ми невинними; однак вже часто, заки ми ще дійшли до повної свідомости, плямимо білу одїж і обезчещуємо, та обезславлюємо своїми пороками величавий, Божий храм, а передовсїм гріхом змисловости і невірства.

Ісус Христос хоче єще тіснїйше з нами получити ся, тому установляє Найсв. Тайну Евхаристиї, в якій лучимо ся з Ним вже не тільки ласкою, але Він входить в нашу душу справдї живий, тїлом і душею, та замешкує в нас.

В молитвах наших звертаймо ся до Г. Бога і просїм, щоби освятив нас Своєю присутностию, та щоби і ми були на подобу праведного Симеона живим храмом Бога живого.

II.

І прійде Духомъ въ церковъ.

Храм був улюбленим місцем Симеона, там пробував він часто, а побожна молитва лунала перед прес-

тол Всевишнього. В молитві кріпив свого духа і піддержував надію на сповнене даної єму обітниці. Нині чує якийсь особливий голос, котрий веде єго на місце звичайного єго побуту.

Як колись при молитві ангел звістив Пресв. Діві Марії благу вість, а в часі приношеня жертви оповістив Захарії народжене пророка — предтечі Господнього, так і нині при молитві Симеон міг сказати, на що так довго ждав: „яко видѣстѣ очи мои спасеніє твоє“.

Г. Бог не лишає ся рівнодушним на щиру молитву чоловіка, а щедро платить хочби і за малий труд. Сам Спаситель научив нас молитви, сам сказав, що де двох або трех збере ся для Єго прославленя, там і Він буде між ними; відси називаємо церкву домом Божим і домом Молитви.

І нехай не оправдує нас від посіщеня церкви яка небудь причина; ми все радо і охочо ідім віддати поклін і упросити собі ласк у небесного Отця. Нехай наші відвідини будуть викликані не самою привичкою або тілько людским зглядом. Вкладаймо в молитву цілу нашу душу, шукаймо в ній того, що она нам в силі дати, а тоді не буде для нас церква прикрим тягаром, а солодким місцем потіхи і розряди.

III.

Симеон пізнав в принесенім дитяти Месию і взяв єго на руки.

Старець, натхнений св. Духом, пізнає в дитяти Ісусі Месію і з вдячностию, та з любовию бере Єго на свої руки. Держить в руках неоціненний дар, тримає самого Бога. О яке щастє! яка ласка, яке безграничне милосердиє Боже!

Доки Христос перебував на землі в людскім тілі, доти і могли оглядати Єго люди тілесними, своїми очима, та могли тішити ся фізичною Єго присутностию.

Сей час проминув однак давно, але Христос перебуває все таки дальше між нами, як сам виразно

сказав, передаючи повновласти апостолам: „се азъ съ вами єсмъ во вся дни дô скончанія вѣка“. (Мат. XXVIII. 20.). — І Він справді є все між нами, утаєний в Найсв. Тайні Евхаристиї. Ми можемо з ним бесідувати, Єго просити, єму дякувати і Єго прославляти. Научім ся розуміти і відчувати Єго присутність, а тоді переконаємо ся, яка то буде для нас розкішна хвиля, яка душевна користь! — Мимохіть приходить ся тут повторити слова псальмопівця: „Вкусите (спробуйте) и видите (побачите), яко благъ Господь блаженъ мужъ, уже уповаєть нань“. (Псал. XXXIII. 9.) — Уважайте, як пророк говорить. Не каже, дивіть ся і спробуйте, але спробуйте, а тоді побачите, научите ся і зрозумієте Єго.

Тож і я негідмий Єго слуга запрошую вас, (вже не до самої трапези Божої, дô Тайни Евхаристиї, а до престола, до кивота, в якім перебуває) — на тиху молитву і на німе почитанє. Віддаймо поклін утаєнному Христови, а тоді возьмем і ми Єго на руки, разом з св. Симеоном; Він нас певно зрозуміє, вислухає і пригорне нас до Свого серця.

IV.

Праведний Симеон предсказує віщим своїм словом, що Христос „востаніє і паденіє“ (слава і упадок).

Христос проголосить нову науку і довершить відкупленя людского роду. Річию чоловіка буде приняти сю науку і хотіти користати з превеликих ласк хрестної жертви. Коли хто буде визнавати Єго науку і она стане у него живою вірою — тôдї Спаситель буде для него славою; противно ділаючи, чоловік, готовить сам собі руїну. Христос се угольний камінь, який піддержує будинок нашої души. Коли чоловік відкине фундамент своєї будівлї невірством і нерозкаянєм, тоді ціла будівля упаде і придавить чоловіка власним своїм тягаром.

Молитва.

Дай нам Господи ласку, спізнати Твою науку і перейняти ся нею. Здїлай нас добрими дїтьми своїми, та допоможи нам, щоби ми могли в годинї смерти повторити з вдоволенєм слова праведного Симеона: „Нынѣ отпущаєши раба Твоєю Владыко". Амінь.

О. ЛЕОНІД ЛУЖНИЦКИЙ.

О ВІДВІДИНАХ ІСУСА ХРИСТА.

ПРОП. НА НЕД. О БЛУДНІМ СИНІ.

„Воставъ иду къ отцу моєму“.

„Встану і піду до Отця мого“, таке рішенє вийшло з уст грішника, що задумав і рішучо постановив вернути до Господа. Ісус Христос назвав дім Божий домом небесного Отця і домом молитви, а на Тайній Вечері сповнив се, що церков стала також місцем перебуваня Спасителя в пресв. Тайні Евхаристиї.

Розважмо сегодня, як великий хосен для душі дають нам відвідини у Отця небесного в домі Божім. Кождий з нас знає слова Спасителя: „прийдіть до Мене всі“ і „пийте з неї всі“. Призадумаймо ся над достойним способом сих божих відвідин, як нам

I. в молитві приходити до Господа і як

II. в св. причастию відвідувати Єго,

а Мати Божа, що вперве зі Спасителем відвідала Єлисавету, нехай упросить нам ласки, щоби нинішна наука причинила ся до нашої рішучої постанови зберігувати дотичну божу і церковну заповідь.

I.

По звичайних днях праці на насущний хліб, по днях, що минають на сповнюваню обовязків стану, приходить день обнови душі, неділя чи свято. Тоді має наша душа очиститись від всякої буденщини і чоловік має зрозуміти, що іде до церкви на велику гостину, до самого Бога Спасителя. Колись по смерти піде до Господа і бачитиме Єго „лицем в лице“, тепер бачить Єго „вірою“. Господь серцевідець, знає наші гадки, бажаня, діла і не замилять Єго наші слова молитви, як в нашім серцю нема любови до Него. Треба нам приготовити ся до церкви не лише тілом, зовнішно, але і душою. Хто сидить в своїх гріхах і не думає їх покинути, нехай знає, що Господь відпихає єго від свого дому, бо погани не хоче там мати. Там місце для чистих душою, там місце для тих, що могли би прпрівняти себе до колишніх оглашених, що хотіли покинути гріхи і стати вірними Господу. „Нехай сонце не заходить в гніві вашім“ учив св. Павло — треба і нам розрахувати ся з нашими ближніми перед неділею чи святом. Обрахунок совісти пригадає нам гнів, лайку, обмову, клевету, крадіж, чи який инший гріх, а жаль з сеї причини і постанова поправи уможливить нам достойний прихід до Спасителя, до церкви, де зможе очистити ся від всякого гріха в св. тайні Покаяня.

Так приготовані входимо до церкви побожно, з думкою о Бозї і о сьвятих, з гадкою о небесних річах. Для молитви ідемо до божого дому, для піднесеня духа до Бога і для розмови з Ним, розмови сердечної, такої, що починаєсь і кінчить ся гадкою св. Петра: „Господи, Ти всьо знаєш, Ти знаєш, що я Тебе люблю“. Тоді лине молитва до Бога і вяже нашу душу з ним і робить нас достойними Єго добродійств, подяки для Него і слави Єму.

Коби так можна проглянути серця присутних в церкві і вичитати з їх душ всі їх просьби, молитви, які шлють они до небесного Отця! Там є Петрові сповіди: „Господи, я грішний чоловік“, є Павлові палкі самообжалованя: „з грішних людий я перший, найбільший грішник“, є просьби і за ворогів: „Отче відпусти їм, не вчисли їм сего в гріх, як молив св. Стефан, є сердечні жалї: „прискорбна душа моя до смерти“,

є відданя на Божу волю: „як можливо, нехай мине мене ся чаша горя, але нехай буде Твоя“. Та всї сї молитви зливають ся в одно прошенє о добро для душі о поміч для житя, зливають ся разом і кріпшають своєю однодушностию.

За св. Теодозия печерского казали черцї в Київскій лаврі: „Менче має значіня перед Богом пересьпівати самому цілу псалтиру, чим одно „Господи помилуй“ засьпіване спільно всіми і щиро“. Так гарно зрозуміли були они слова Спасителя: „де є двох або трьох зібраних в імя Моє там Я є посеред них“. Ми збираємо ся в церкві всї як дїти одного небесного Отця, всї разом покланяємо ся Єму в прегарних богослуженях, „одними устами і одним серцем“ приносимо хвалу Богу. Щоби зазначити сю спільність і злуку з присутними в церкві, ставала св. Олена,, мати цісаря Константина, на богослуженях разом з иншими жінками серед храму і була одїта в звичайній одежи.

Спільна молитва в церкві побуджує нас до побожности. Прояснені молитвою лиця, заслезені божою надією очі, покірно клячучі особи, сам шепіт молитов, та таїнственна розмова з Богом, впливає будуючо на других, настроює кождого присутного до застанови над собою, до призадуми, до вгляненя і в свою душу, до конечної розмови з Богом. Побожна присутність вірних стає апостольством молитви і побожности. Лише сї, що не зазнали солодости, яка пливе з спільної молитви, що не відчули краси нашого богослуженя, лише сї не розуміють, як в Ю. столїтю могли українські посли казати до вел. князя Володимира: Ми, коли були на богослуженю в церкві в Царгородї, не знали, чи ми є в небі чи на земли“.

В божім домі дістаємо все, шо потреба для душі. Але може ти побиваєш ся о сьвітові справи, може ти журиш ся полем, роботою, родиною, дітьми, хоробою, стратами та гадаєш, що на се нема ліку, нема полекші в церкві? Принеси зі собою сю журбу, сю гадку про них до Божого дому, пожури ся ними і в церкві, але разом з Ісусом Христом, з Материю Божою, зі сьвятими божими угодниками. Коли маєш в дома хорого, поможе тобі Спаситель, той самий, що взяв був за руку тещу Петрову і горячка опустила еї, той самий, що одним божим словом уздоровляв хорих, яких клали

у ніг Єго. Хочеш поводженя в праці „закинь сіть, зачиняй і продовжай працю — на слово Єго“; маєш журбу, Христос каже до тебе: „чому боїш ся маловіре“; маєш помершого, Христос каже до тебе: „не плач, я єсьм воскресенє і житє, хто в мене вірує, жити буде хочби і умер“. А гнобить, гризе совість, Він одиникий успокоїть тебе, бо єго силою і властию каже до тебе сповідник: „Я хочу, будь чистий“. Розвідай ся у всїх, що ходять приліжно до церкви, чому они се роблять, хоч працюють, люблять свою рідню і дбають про свій добуток, застанови ся над тим, чому они, мимо своєї трудолюбивости, мимо своєї учености, мимо своєї сьвітової слави, не забули і не забувають на церков, а будеш мусів і ти сказати так, як сказав Христу св. Петро: „Господи, до когож підемо? Слова житя вічного маєш!“

II.

Гарні наші церковні богослуженя! Чудові в них молитви, прекрасні пісні, повні гадок обряди! Поважно-сумовитою є вечірня зі своїми піснями: „Сьвіте тихий і „Нинї отпущаєши“, веселою є Служба Божа. Всї богослуженя уложила Церков, одну Службу Божу установив Син Божий. Се повторенє Тайної Вечері. безкровне повторенє жертви Ісуса на Голготї.

Битком наповнена церков. Кождий, немов божий гість, жде на сю тайну Вечеру, як колись довгі віки ждали старозавітні праведники на прихід Спасителя. Дзвонить дзвінок, сьвященик одітий в церковні ризи виходить до престола. Кадило розходить ся по божім домі, як божа ласка в Христовій Церкві. „Благословенно царство Отця і Сина і св. Духа, нинї і присно, і во віки віков“.

І ідуть молитви, спільні, сердечні, ектеніями звані. Нарід співає одним серцем: „Господи помилуй“. Ідуть пісні, що пригадують нам ріжні події з житя Ісуса Хрилта, вкінци зближає ся найсьвятійша часть Служби Божої. Вірні збуджують в собі любов ближнього задля Бога і віру в Бога, і по заклику сьвященика „Горі імієм серца“ приходять божі слова св. перетвореня. Всї клячать, з похиленими головами серед великої духової

радости, які гі цвіти, що бажають сонця і до него звертають ся, але в саме полудне схиляють свої головки: „Твоя от твоїх тобі приносим о всїх і за вся“. і кождий з присутних докидує гадкою і свої молитви до молитов сьвященика, за померших і за живих, за всїх і вся. І гомонить пісня „Достойно єсть“ пісня сильна, могуча, немов з одної груди. Від малої дитини до сивого старця всї кличуть до своєї Матери Божої, всї єї визнають: „Богородицу, тя величаєм“.

А Ісус Христос як Богочоловік є присутний на престолї під видами хліба і вина. Вірні готують ся причащати ся, хто дійсно, Тїла і Крови Господньої, а хто духово, сердечним бажанєм і жалем за гріхи. Всї просять Господа о поміч в сій послїдній хвилї приготовленя. Вкінци взиває сьвященик: „Воньмим сьвятая сьвятим“. Вірні, хоч чисті душою, бо очистили ся в св. тайні Покаяня, знають в покорі, що „один сьвятий Господь Ісус Христос“ і в послїдній хвили шепотять до себе взаємно: „прости менї — Бог тобі простить“ причім молодші цїлують в руку старших. Всї клячать при св. Вечері, бо воскресний одуховлений, прославлений Христос переходить через церков. По св. причастию всї стають покріплені, радісні, душою веселі, всї богаті божою ласкою і любовию Єго, всї в Бога збогатїли, в Сего, що сказав нам: „Мир лишаю вам. мир мій даю вам Не як сьвіт дає, я даю вам. Нехай не трівожить ся серце ваше ані не лякаєть ся!“ Лише в св. причастию, в „ломаню хліба“ можна Ісуса Христа правдиво пізнати. — Хто любить ходити в відвідини до Него, хто любить приймати пресв. Евхаристию, сей знає Єго. Житє іде серед ріжних смутків — „довлїєтъ дневи злоба єго“. Лише сей, що посїщає церков і причащає ся пресв. Евхаристиї є спокійний в серцю. Він належить до сих, до котрих сказав Спаситель: „Ви отсе смуток маєте, я знов побачу вас і звеселить ся серце ваше і радощів ваших нїхто не возьме від вас. У сьвітї горе мати-мете, тількиж бодріть ся: Я побідив сьвіт“ (Йоан. 16. 22. 33.) Амінь.

Н. Н.

Страшний суд для християнина й для поганина.

Проповідь на неділю мясопустну.

Святі славянські апостоли Кирил і Методій трудили ся між иншими також і в Болгарії і навернули болгарський нарід на Христову віру. Болгарським князем був тоді Борис, який не хотів покинути поганської віри своїх предків та, хотяй слухав проповідий сьвятих Апостолів, не хотів христити ся. Тоді св. Методий, що був також малярем, намалював образ страшного суду і запросив князя, щобн його оглянув. І чого не могли доконати слова св. апостолів, се зділав образ. Князь побачивши його так ним переняв ся, так той образ потряс його душею, що він не нагадуючи ся довго, приняв св. хрещенє.

Образ страшного суду малює перед очима нашої душі нинішне св. євангелиє, а малює єго такими яркими красками, так виразно так пророчисто, що вдививши ся в него уважно мусимо ним потрясти ся і переняти ся. Сам Спаситель зійде на ту страшну і преважну хвилю на землю. Але якаж ріжниця буде між його колишнім приходом а тим, що збув ся тому майже два тисячі літ у Вифлеємі! Тоді прийшов Він в людськім тілі, що підлягало всім недугам і смерти, а на страшний суд прийде з тілом, прославленим, одуховленим, ясніючим мов сонце, до якого не мають вже приступу ні недуги ні навіть смерть. Перший раз прийшов як убога дитина

та велів себе зложити в стаєнці на сіні, а в друге прийде окружений всіми ангелами та святими і засяде на престолі своєї хвали: Як прийде Син чоловічий у славі своїй, і всї святі ангели з ним, тодї сяде на престолї слави своєї. Перший раз покликав Він до себе убогих пастухів та трьох мудрців зі Сходу, а в друге зберуть ся перед його престолом усі народи землї, всї без виїмки убогі і богаті і всї царі, які коли були на землї. Перший раз прийшов на землю і Єго осуджено і на смерть на крестї засуджено, а в друге прийде судити живих і мертвих т. є всїх, добрих і злих. До праведників промовить Спаситель: Прийдїть, благословені отця мого, осягнїть царство, що приготоване вам від основаня сьвіта. А до проклятих закличе: Ідїть від мене прокляті, в огонь вічний, приготований дияволови і ангелам його. А сей засуд Христа Спасителя буде мати вічну, невідкличну силу і тому: Підуть сї на муку вічну, а праведники на житє вічне.

Так отже грішники терпіти муть вічну кару. Але хотяй пекольні кари будуть вічні, хотяй они є безмежним злом, а ті, що їх будуть терпіти, втратять на віки Бога і будуть мучити ся в пекольнім огни та не зазнають вже ніколи супокою, то все таки пекольні кари християнина будуть о много гіршими, строгійшими і докучливійшими нїж кари поганина. Страшна се гадка але правдива. І наколи образ страшного суду, який певно що не представляв його так виразно, як представляє його нинїшне св євангелиє, потряс так поганином, що він покинув поганьство і всї єго гріхи і блуди, то о скількож сильнїйше повинен промовити до наших сердець образ страшного суду, представлений у нинїшнім св. євангелию а то тим паче, що кари пекольні, про які він оповідає, для християнина будуть ще більше строгими і тяжкими нїж для всїх прочих грішників, які там найдуть ся. Придивім жеж ся уважно тому образови а особливо тим пекольним карам, що чекають грішників, та пізнаймо, що пекольні кари будуть для християнина

1. задля віри, яку визнавав, о много страшнїйшими,

2. задля ласк, які мав, о много більшими,

3. задля щастя, до якого був призначений, о много білш диймаючими.

I.

Пекольні кари будуть для християнина, просьвіченого сьвітлом Христової віри о много страшнійшими ніж для поганина. Пекло то місце вічних мук. Там вічний огонь, вічна темнота, вічний плач і нарікане, вічна смерть. „Там, як каже св. Григорий є тїнь смерти а не дійсна смерть. Смерть без смерти, конець без кінця, конане без скону". І тим пекольним мукам не буде нїколи нїякої полекші, вони нїколи не злагіднїють, пекольної темноти не просьвітить нїколи нїякий луч сьвітла, пекольне полумя нїколи не вигасне, совість засуджених нїколи не зазнає супокою, черв їх не увядає.

Безбожники і грішники боять ся в сім житю смерти, вони вважають її за найбільше лихо ту на землї. А в пеклї будуть вони желати її собі, просити за нею, тужити до неї, як до найбільшого добра, до найвисшого щастя. Наколиб они мали умерти в пеклї та понести всі муки, якими мучено всїх мучеників, то кождий з них вважав ті муки за найбільше щасте і перетерпів би їх як найрадше, вважав би се за найбільшу ласку, коли би лише міг умерти. Але смерть не буде їм дана. Вона не прийде до них. Там вже нема смерти. І тому каже св. Йоан у своїм откровеню: І шукати муть в ті днї люди смерти, і не знайдуть її; і бажати муть вмерти і втікати ме смерть від них (Откр. 9. 6.). Та хоч ті кари в пеклї будуть такі страшні, то для християнима, що буде засуджений на вічні кари в пеклї, будуть вони ще страшнійшими. Здавало би ся, що в тих карах вже не може бути нїякого степенованя, що вони вже так великі і страшні, бож вічні, що не можуть бути більшими і страшнійшими, а преці́нь жеж будуть они для християнина справдї ще більшими.

1. Они нанесуть християнинови ще більший сором. Кількож то міліонів людий не зазнало того щастя, яке мав християним і не знало правдивої віри. Таж на те щасте чекав пілий сьвіт довгі тисячі літ. Ту віру про-

голосив не якийсь чоловік, не земский цар і учений, але сам Господь, пан неба і землї, безконечна мудрість. І того щастя учасником стає кождий християнин. Християнин се другий Христос. Христос даючи нам своє власне імя зрівнав нас з собою. А як земский отець переказує рівночасно з іменем своїм дітям майно і добру славу свого імени, так Він разом з іменем перелляв на нас свою, високу гідність. Як в кроплї роси, хоч вона маленька і дрібна, відбиває ся краса і велич сонця, так в нас, хоч ми немічні і грішні, відбиває ся велич гідність Христа. Тої великої невисказаної гідности доступає християнин через віру. І щож за сором для християнина католика коли він найдесь у пеклї! Він, що від початку свого житя призначений був до країни вічного щастя, покликаний на вічне весїля, він, якому сьвітило сьвітло вічної правди, вибрав дороги і дїла темноти! З так великої, безграничної гідности впасти в так велику, безмежну нечесть Що за сором!

Але християнин то дитина Божа, то наслїдник небесного царства Ісус Христос прийшов на землю і застав людський рід в гріхах, поганьстві і неволї злого го духа. Стає одже на чолї її, сповнює за ню хрестну жертву а з тої жертви пливе спасенє для всіх. Як одже Адам є вітцем людського роду, бо всї ми від него родимо ся, походимо так духовим вітцем, що заслужив нам всім вічне житє в небі, є Христос, а ми є єго дітьми. Ми є одже дітьми Христа, наслїдниками небесного царства. На нас християн, як дітий Божих, як наслїдників неба і членів католицької Церкви переходить особливше право до неба. Нам дана вже самим Христом запорука, що ми унаслїдили те царство, як діти унаслїджують по батькови його майно. А чиж не належить ся більша кара тим дітям, що унаслїдили по родичах майно тай його прогайнували, нїж тим, що його не дістали а тим самим і не протратили його? Чиж не будуть християни поносити тяжші кари в пеклї за те, що стратили те царство небесне, до якого як Божі діти мали таке велике право, яке Христос віддав їм як наслїдство, нїж погани, які такого права до небесного царства не мали? До християн в пеклї віднести належить ті слова, які сказав Авраам до богача: С и н у, з г а д а й, щ о т и п р и н я в д о б р о с в о є з а ж и т я с в о г о (Лу. 16. 25.) т. є християни за всї ті

ласки і добра, за ту високу гідність Божих дітий і наслідників небесного царства, яку змарнували і на віки втратили, понесуть тим більшу кару.

Християнин — се храм святого Духа, який подаючи нам Божі ласки, осьвячує нас та замешкує в душах наших. „Прийди і всели ся в нас“ просимо св. Духа — і св. Дух дійсно замешкує в нас мов в храмі. Хиба не знаєте, що ви храм Божий, і Дух Божий живе в вас. (І. кор. 3. 16). А се превелика честь і щастє! Коли огонь з неба упав на жертву, яку приніс первосьвященик в Єрусалимскім храмі, вибудованім Соломоном то тим способом засьвідчив Господь, що Йому сей храм і ся жертва милі, то всі присутні впали на свої лиця і славили Господа за Єго превелику ласку. Якжеж повинен хвалити Господа християнин за ту далеку більшу ласку, що сам Господь, св. Дух, сходить до його душі і мешкає в нім та підносить його, його, Боже сотворінє, до гідности Божої дитини. Котрі бо духом Божім водять ся, ті сини Божі (Тим. 8. 14). Справді нема способу, яким би міг християнин достойно звеличати Господа за ту превелику ласку і гідність. А єсли так є, наколи Господь таку ласку зливає на християн, наколи ділає їх храмом св. Духа, те якаж кара чекає їх, наколи они, храм св. Духа, стануть на віки слугами диявола та ту невисказану гідність Божих дітий будуть на віки виставляти на зневагу дияволів і грішників у пеклі?

Але християнин то слуга і борець Христовий. Через св. тайни хрещеня і миропомазаня витиснув сам Спаситель на душі кождого християнина нестерте знамя свого слуги і борця. Се знамя се велика честь. Бо справді честию є бути слугою у такого пана, яким є сам Господь, Ісус Христос, честию є бороти ся за Христову справу, честию і славою є іти під його прапором через житє на земли. Наколи жовнірі, що служать земским царям гордять ся тим та вважають собі се за велику честь, то якоюж честию є служити небесному Царю? І як раз та честь велика, то нестерте знамя на души кождого християнина, знамя слуги і борця Христового, буде палити кождого християнина в пеклі невисказаними муками, буде палити далеко страшнійше чим всі пекольні огні. Те знамя буде безнастанно по всі віки повтаряти кождому християнинови в пеклі, бу-

де його мучити страшною грижою совісти, що він став зрадником Христа, що він вирік ся Його служби, Його імени

Як Каїн не знав супокою на землї допустивши ся убійства Авля а знамя, яким назначив його Господь, щоби його хто не убив, пригадувало йому безнастанно на його гріх та палило його мов огонь, так те знамя Христового слуги і борця палитиме кождого християнина в пеклї невисказаним болем. А до того буде те знамя на души кождого християнина дражнити ще більше проти нему діяволів. Діяволи ненавидяґь Бога, ненавидять і кождого чоловіка, як образ Божій а ще більше ненавидять християнина як раз тому, що він на своїй души носить знамя Христової служби і Христового прапору. Якими то муками мучив діявол з Божого дозволу праведного Йова, а тому, бо його дражнила вірність Йова для Бога. А в пеклї будуть діяволи мучити ще страшнійше тих, що носити муть на своїх душах знамена Христові. Борцї, що борють ся з биками в іспаньских цирках дражнять їх червоною плахтою і доводять їх до бішеньства. А як та червона плахта на бика так ділати ме на діяволів знамя Христове, оно доводити їх буде до бішености і они, безнастанно дражнені ним, будуть безнестанано зі страшним завзяттєм мучити тих, що носити муть на своїх душах ті знамена, то є християн.

А якимиж насьмішками, якими докорами стрічати їх муть нехрещені, погани!

Християнами в пеклї, як тими, що визнавали Христову віру та були слугами Христовими, будуть всї прочі в пеклї ще більш гордити, помітувати та завдавати їм ще більших мук. Як цареви Адонибезекови, взятому до неволї, обтято пальцї від рук і приказано під столом пирующих збирати окрушини, щоби таким способом завдати йому як найбільшої нечести, так і християнам в пеклї завдавати муть невірні як найбільшого пониженя та будуть з них більш глузувати, як з инших.

2. Що християни будуть терпіти в пеклї більші кари чим невірні, пізнає і розум. Є се прецінь справедливою річию, що кара повинна відповідати провині. Таж вже людська справедливість не карає всїх злочинців однаковою карою, але накладає на них кари після

їх провин. А Господь, найсправедливійший Судия, зділає се ще в більшій мірі і як дасть праведним ріжну нагороду в міру їх заслуг, так і карати буде грішників в міру їх провин. І тому Божу справедливість наложить на християн-католиків далеко більші кари чим на поган, бож они задля віри, якою були просьвічені і задля високої почести, якою були наділені та до якої були покликані, далеко більше провинили ся своїми гріхами, чим невірні. Сам Спаситель своїми словами запевнив, що так буде. Коли Ісус голосив свою науку по жидівских місточках а мешканції їх не приймали науки Ісуса та не покидали своїх гріхів, сказав Христос, що легше буде в день суда поганам, що не чули Божого слова, ніж їм. Одже скажу вам: Тирові та Сидонові легше буде в день судний, ніж вам. (Мат. 11. 22).

Тому каже св. Тома з Аквіну: Гріх вірних не є менший, але далеко більший, чим гріх невірних. Гідність особи не зменшує гріха, але навпаки побільшує єго. А св. Йоан Золотоустий каже так: Велич гідности наносить тим, що не жиють відповідно до своєї гідности, тим більшу кару. От тому християни терпіти муть о стільки більші кари, о скільки гідність, якою наділені є всі християни, є висшою і більшою від гідности невірних. І справді до християн віднести належить слова Христа Спасителя, що ліпше би було чоловікови тому не родитись на сьвіт.

II.

Кари християн в пеклі, будуть задля ласк, які они одержали, о много більш болючі, чим кари невірних.

1. Господар, що має діти, а держить і богато слуг, хочби як був добрим та людяним для своїх слуг все таки буде ліпшим для своїх дітий. Він дасть слугам те, що їм належить ся, але дітям лишає ціле своє майно. І кождий прецінь то знає і розуміє, що дитина близша нашому серцю чим слуга. Те саме сказати належить о християнах. Они близші Божому серцю ніж погани, бо они Божі діти. Та хоч Господь хоче, щоби всі люди спасли ся та прийшли до пізнаня правди, хоч взиває всіх на вічне весіля, хоч Ісус помер за всіх та всім небо отворив, хоч Господь дає всім

оджe і невірним звичайні а навіть надзвичайні ласки і дари, то все таки мусимо сказати, що ті ласки і дари дає Господь у далеку більшій мірі християнам.

Велика се ласка родити ся в християнськім краю з християнських родичий. Ми навіть не вміємо як слід оцінити сеї ласки, але кількож то міліонів поган і невірних не зазнають її. Християнські родичі вже з малку виховують дітий своїх у християнській вірі, дають їм добрий примір, вчать молитви, посилають до шкіл, де діти, ще ліпше пізнають правди християнської в ри тай в загалї дбають про се, щоби дитина виростала на праведного християнина. Цілий устрій християнської суспільности, се велике добро, велика ласка, бо той устрій помагає нам і до того стремить, щоби улегшити нам справу нашого спасеня. Та ми так з тим всім зжили ся, що не відчуваємо навіть величи тої ласки. Ось перед війною жили ми в супокійних часах, в яких панував лад і порядок і нам здавало ся, що оно так повинно бути і не вміли ми навіть цінити як слід сего порядку. Але тепер, коли війна все те вивернула горі дном, коли настали тяжкі часи, розуміємо добре, що то значить мир тай державний порядок. Та далеко більшим добром, далеко більшою ласкою, Богом нам даною є се, що ми народились християнами та що жиємо в християньскій суспільности!

А до того є ми членами католицької церкви, яка всіх нас окружає правдиво материньскою опікою від колиски аж до гробу. Як матїр дбає про добро своїх дітий, жиє для них і рада би їм неба прихилити, так св. Церков, та печалива і найліпша мати наша, на те Христом установлена. щоби всіх нас завести до неба. Через святі тайни, ті жерела Божої ласки, сьвята церков кріпить нас і осьвячує нас безнастанно св. ласкою. Ніхто з християн не може звиняти ся, що він не був в силї осягнути свого спасеня, бо нема покуси. якої би не міг поконати при помочи Божої ласки, нема хвилї в житю християнина, в якій би він лишений був помочи Божої ласки. А кількож то ласк спливає на всіх християн-католиків через найсьвятійшу, безкровну жертву, яка щоденно в церкві приносить ся? А хтож в силї змірити велич тих ласк. Які подає Христос Спаситель тим, що Єго приймають достойно у св. причастию? Хто счислить, хто вискаже ті всї ласки і благословеня

які св. Церков вимолює своїм вірним щоденно у Господа, які подає їм через відпусти, черер осьвяченя і благословленя церковні? Тому ніяка дитина, хочби мала найбільші достатки, не зазнає від них тільки добра у свому житю, кільки ласк і дібр душевних одержує від Господа християнин в католицькій Церкві і через католицьку Церков. Як сонце безнастанно сьвітить та огріває землю та дає силу і ріст всякій ростині на землі, як роса і доші дають землї потрібну її вогкість та піддержують її плодовитість, так св. Церков через св. тайни, ті жерела ласк, орошує душі християн, огріває їх любовію Божою і дає їм силу приносити плоди то є добрі діла і християнські чесноти.

А кількож то внутрішних ласк уділює Господь єще кромі сего християнам через внутрішні понуки і захоти? Праведного кріпить до видержаня в праведности, або сумніваючих ся о правдах віри, піддержує і заохочує, грішників просьвічує та навертає. Тому й каже Спаситель: Я виноград, а ви парость; хто в Менї і Я в ньому, той богато родить овочу (Йо. XV. 6).

Як галузь тягне соки з дерева і жиє так душа християнина жиє ласками, які їй безнастанно подає Христос Спаситель, та які она потягає,, з Божого дерева т. є католицької Церкви.

'. Тільки то ласк отримує християнин від Бога у свому житю. Кождий християнин то довжник, що винен Господу дуже богато і має тому обовязок сплатити Господу той великий довг. А як евангельский цар казав кинути свого слугу у вязницю, де був плач і скреготь зубів, за те, що той не сплатив йому свого довгу, так Господь завдасть більші кари у пеклї християнам, що не сплатили Йому затягненого довгу та змарнували тільки ласк. Се є зовсім справедливо. За таке марнотравство належить ся кара. Погани не допустили ся такого марнотравства, тож і не можуть відбирати такої кари, як ті, що його допустили ся, то є, як християни. І тому як Господь Бог був для християн ту на землї ласкавий і милосерний і обсипував їх, як своїх дітий, безнастанно невисказаними ласками і добродійствами, так там у пеклї буде строгий і справедливий і буде карати їх, як своїх ворогів, тим більшими карами. Той же слуга, — каже св. Лука, — що знав волю

господаря свого, та не був готовий і не чинив по його волї, буде битий тяжко (Лу. XII. 47).

І чиж можна припустити, щоби Господь тих, що тільки ласк змарнували, карав так само як тих, що не мали від Него тільки помочи? Ісус проклявь фіґове дерево тому, що оно росло та не приносило плоду. Так проклене Спаситель та засудить на страшнїйші кари тих, що не принесли плодів християнських чеснот. Караюча рука Спасителя завдасть їм більш болючу кару, чим невірним.

А якимиж страшними невисказаними муками буде мучити християн в пеклї їх власна совість. Таких мук від своєї совісти погани не зазнають. Бо християнам поставить їх совість перед очи всї ті ласки і дари, які они змарнували, она пригадає їм ясно, як то они йшли у свому житю за голосом похотий, сьвіта, злого духа а помітували голосом ласки і їй постійно противили ся. І та сьвідомість, що вони змарнували тільки ласк, що вони втратили спосібність здобути вічне щастє, буде завдавати їм страшні муки. Вони пізнають ясно, бо совість їх власна скаже їм се, що то вони з власної вини втратили вічне щастє і терплять тепер вічні муки. Повні розпуки будуть вони безнастанно собі повтаряти: Господь дїлав все можливе, щоби запевнити нам вічне щастє, а я, нещасний, не користав з сего. Св. Августин розважуючи ті муки, які буде завдавати засудженим на вічні муки християнам їх власна совість каже: „Горе тим, що не користають зі способів, щоби на віки запевнити собі щастє, а вдоволяють ся тим, щоби могли хвилину жити після своєї волї“.

III.

Кари християн в пеклї будуть задля щастя, до якого вони були призначені, більш діймаючими, чим кари невірних.

Один грецький історик оповідає таке. Один чоловік мав дуже гарний дім. Хотячи його продати, виломив кусень муру, ходив поміж людий з ним та показуючи його всім кликав: Хто хоче купити мій гарний дім, ось його прібка. Люди сьміяли ся з того, бож прецінь

годі пізнати по кусневи цегли, чи і як гарним є той дім, з якого та цегла вилуплена. Подібним до того чоловіка був би кождий, хто хотів би описати щастє в небі. Все те, що навіть найбільше учений чоловік, хотів би сказати о небі, є тільки малим камінцем, в порівнаню до палати, з якої його взято. Тому св. Павло каже: Чого око не виділо, ні ухо не чуло і що на серце чоловікови не зійшло, що наготовив Бог тим, хто любить його (І. кор. 2. 9).

А до того щастя покликані всї. А християни на пекло засуджені вже були далеко блисше того щастя чим погани, они мали вже далеко більше право до него чим невірні. Они вже стояли під порогом тої прегарної, небесної палати а двері її були для них отворені. Колиж они в пеклї побачать, що те щастє для них утрачене, що та палата для них на віки замкнена, а побачать в нїй безлїч праведників у вічному щастю і невисказаній радости, страшна зависть стане їх мучити і роздирати їх серце. Они пізнають ясно, що они втратили, зрозуміють велич того щастя, яке они випустили з рук а яке дістало ся в участи другим. І те пізнанє такою завистю наповнить їх серце, що она буде їх так палити, як палить горяче сонце на пісках пустинї. Они зрозуміють, що вибрані в небі не мали ні більшого права до неба чим они, нї не одержали обильнїйших ласк, нї не мали легших заповідий і обовязків, нї не зазнали слабших покус, нї не жили на якімсь иншім сьвітї. А до того побачать християни, засуджені на пекольні кари, що многі праведники в небі, були може й більшими грішниками чим они, а тепер мимо того тїшать ся вічним щастєм в небі та оглядають Господа. І колиж они порівняють свої вічні муки з вічним щастєм праведників в небі, коли зрозуміють, що те щастє самі з власної вини випустили з своїх рук на віки, то плачеви та нарїканю їх не буде міри і кінця. Серце їх з болю та жалю буде пукати їм та терпіти невисказані болї.

Коли блудний син, що покинув дім свого вітця та зійшов на чужинї на крайну нужду, порівнав своє положенє з тим добром, яке мають слуги у його батька, зрозумів ще ліпше ту страшну свою нужду, та з серця закликав: скільки наймитів у батька

мого доволї мають хлїба, а я гину зголоду (Лу. 15. 17). А хтож в силї описати той жаль і ту розпуку проклятих на віки християн, коли они порівняють свої муки в пекольних огнених челюстях зі щастєм в небі, яке они на віки втратили! „Побачить се грішник і розсердить ся; скрегочучи зубами, буде пропадати; жаданнє грішників загине“, каже псальмопівець, Давид, бачучи своїм віщим духом пекольні муки грішників. А ще більш болючою буде для них гадка, що они втратили небо, на яке мали повне право через віру і св. Причастиє. Згадають они на слова св. Йоана: Хто вірує в Нього не осудить ся, хтож не вірує, уже осуджений (Йо. 3. 6). Який жеж жаль буде розривати їх серце, що так легко могли спасти ся, а не спасли ся. А щож доперва сказати про той жаль, коли они згадають кілько то разів они принимали у св. Причастию Христа Спасителя у своє серце, а сам Христос обіцяв, що того, що їсть Єго тїло і пє Єго кров, Він воскресить до вічного житя, і що хто їсть хлїб сей, жити ме на віки. Чим більше будуть над тим роздумувати, тим ліпше будуть відчувати ту втрату, яку понесли, тим болючійше буде томити їх та гадка, що вже на віки, раз на все, втратили Господа, з яким так легко могли на віки злучити ся.

А до того всего як раз тодї в пеклї схочуть они посїсти те вічне щастє, але — не зможуть. Там в пеклї пізнають на віки проклятї, що Господь є одиноким і найвисшим щастєм чоловіка, що він є цїлию його житя, що житє без Бога, се вічна смерть. Там цїлим своїм єством, цїлою силою своєї волї, своєї души будуть бажати посїсти Бога, але се не буде їм дано. Старинні Греки представляли собі пекло як місце страшних мук. Між иншими вірили, що Сизиф, володар Коринту за свою жорстокість терлів таку кару, що безнастанно котив з напруженєм всїх своїх сил великий камінь під гору. За кождим разом, коли камінь був вже на горі, скочував ся на долину з великим лоскотом. І Сизиф знова починав котити його до гори. І так без упину. Ось так проклятї будуть в пеклї на віки усїма силами своєї душі бажати дістати ся до неба, але се бажанє нїколи не сповнить ся, бо як каже Спаситель в притчі о лазари і богачи: Між нами а вами велика про-

пасть учниеиа, щоб ті, котрі хотять перейти звідсіля до вас, не могли, анї звідтіля до нас не приходили (Лу. 16. 26.)

Коли Ісав побачив, що брат його Яків взяв йому вітцївске благословенє, плакав і заводив на ввесь голос, хоч ще прецінь не все він втратив і отець дав йому друге благословенє. Але якимжеж буде плач християнина, коли побачить, що втратив Бога і Його всї ласки і благословеня на віки і то з власної вини! Блудний син стратив на чужинї все, терпів голод, недостаток і крайну біду, однак потїшав себе, що верне до дому і найде може прощенє своїх провин у вітця — а християнин в пеклї не буде мати тої надії, для него нема вже повороту, нема вітцївского дому, нема милосердя, нема прощеня, є лише вічна кара і вічний гнїв Божий. Бо хто не вірує Синови, не бачитиме життя, а гнїв Божий пробуває на йому (Йо. 3. 36.) А той гнїв Божий таким болем, такими муками перейме їх душі, що они раді-б перед ним під землю скрити ся. Тодї кликати они стануть та: скажуть скелям і горам: впадїте на нас і закрийте нас від лиця сидячого на престолї і від гнїва Агнця, бо прийшов великий день гнїву в його, і хто може встоять (Откр. 6. 16—17.)

Так одже чекають християнина, задля віри, яку він визнає, задля тих великих ласк, якими його Го подь обсипує та задля щастя, до якого він покликаний, більші кари в пеклї як всїх невірних. Тому учім ся цїнити високо ту гідність, що Господь покликав нас до правдивої, католицької віри. Кріпім дар віри в наших серпях, стережім її перед бесїдами безбожників, щоб нею не захитали або нам її не видерли та памятаймо, що она, то наш задаток на вічне щастє, а її втрата принесла би нам тим тяжшу кару. Не змарнуймо в житю нї одної ласки, бо наколи слуга, що дістав від свого пана один талант, за те, що, хоч не стратив його але приніс його свому панови без нїякого зиску, поніс тяжку і страшну кару, то якаж кара чекає тих християн, що стануть перед Господом без нїяких чеснот і заслуг а з виною що тільки змарнували ласк?

Бувший австрийський цїсар Карло коронував ся в Будї на угорського короля. Часописи з тих часів були

переповнені описами сего великого торжества. Найбільше почестий віддавано короні св. Стефана якою коронували ся угорські королї через більш як тисяч літ. Найвисші державні достойники, представники найстарших родів держали при нїй почесну сторожу, сам прімас т. є. перший угорський епископ вкладав її королеви на голову а окрема комісия, зложена з мінїстрів і найперших горожан стверджувала протоколярно, що корону ненарушену і цїлу винято і сховано назад у призначене до того місце. І нам всїм християнам вложив сам Христос королївську корону, всїм нам дав право на вічне царство в небі. Цїнїм жеж високо ту гідність, бож вона далеко висша нїж найстарша королївська корона на землї, бережім її через цїле своє житє, щоби ми у хвилї смерти могли сказати: „Господи, ти дав нам право до неба зараз з початком нашого житя — ось надходить час, щоби ми стали користати з того права та увійшли до Твого царства. Царську корону, якою Ти вінчав нас, звертаємо Тобі цїлу і ненарушену і складаємо перед Твій престіл“. — Амінь.

О. АЛІМНІЙ МОНАХОВИЧ.

ОБОВЯЗОК СОРОКОДНЕВНОГО ПОСТУ.

ПРОПОВІДЬ НА СИРОПУСТНУ НЕДІЛЮ.

Поганський король Навуходонозор здобувщи Єрусалим, казав богато жидівських молодців забрати в полон. Він приказав найспосібнійших і найкраще вихованих з них вибрати і призначити до служби при дворі. Він запорядив, щоби їх подавано страву з його королівського стола і вино з його пивниць. Межи вибраними знаходив ся і Даниїл зі своїми трема другами. Той побожний молодець постановив собі точно заховувати закон, який Бог дав через Мойсея і в жаден спосіб не хотів згрішити споживанєм заказаних страв. Тому просив він королівського шафаря, щоби йому і його товаришам позволив споживати инші страви. Малязар однак (так називав ся виховавець молодців), сказав: „Я боюсь короля; бо колиб він побачив, що ваші лиця стали мізернійші, як лиця инших молодців вашого віку, то я переплатив би се житєм“. Даниїл відповів: „Не бій ся! Спробуй десять день; позволь нам їсти ярину і пити воду. Опісля порівнай наші лиця з другими, а побачиш, що будуть кращі і повнїщі як инших молодців, які їли з королївського стола (Дан. 1. 1—15)“. Позвольте! розглянем ся у доси сказанім! Що нас тут дивує? А вжеж найбільше та смішна журба шафаря і його немудра боязнь, що через їдженє пісних страв цвитучі лиця молодців змарніють і схуднуть. І вже по

кількох днях показало ся, що Даниїл і його товариші виглядали гарнійше і здоровійше як инші“.

Мої сердечні! І нині таке приключаєть ся. Чиж не всі ми по Великодни виглядаєм так само, як в пущене, хоч ми і добре піст святий захсвували? Чиж не викликав піст у нас ті самі наслідки як у Даниїла і його товаришів? А прецінь є богато таких християн, які під ріжними викрутами обходять той приказ посту, щоби лише не докучити свому любому тілови. Даниїл мав доволі причин, щоби виправдатись перед законом, бо він жив під поганським королем і мав добрий викрут задля того. Але його совістність не дозволяла йому на такі викрути. А якже инакше поступають многі Християни, щоби обійти приказ посту! Одні викручують ся недугою жолудка, инші виправдують ся тяжкою роботою, треті думають, що їм годить ся більше їсти задля їх многих занять. Є ще і такі, що хочуть недостачу страв доповнити обильним напитком, а знов инші випрошують собі підступно диспензу т. є. розрішенє без достаточної причини. А десь котрийсь щойно трафить ся такий, що каже собі: „як піст — то піст! З приказом церкви нема жарту!

Мої любимі! Нині розважмо заповідь посту. Зачинаємо великий піст — отже треба деякі упередженя збити, деякі викрути від посту наклеймити, тимбільше, що нинішна світова війна і під тим зглядом витиснула своє пятно і на нашім українськім народі, і многі жовнїрі та виселенці побувши довший час між чужинцями навчились байдужним серцем принимати прикази Церкви, непокірним духом критикувати, нехтувати єї розпорядки.

I.

Звичай постити 40 день є дуже давний і походить вже з часів апостольских. Він заведений на ту памятку, що наш Спаситель також в пустині перевів сорок день на молитві і пості. Він заведений задля многих користий, які він для людскости несе. Мої сердечні! Ви певно хотілиб знати, які є ті користи. Тож знайте, що піст помагає здоровлю тіла і допомагає до глибокої старости. А старі отшельники? старі пустинники?

Таж вони живились лише корінцями та джерельною водою а жили 100 і більше літ. Єще важнійший є він для нашої душі, бо нічо так нас не скріпляє в борбі з дияволом як піст. Ви спитаєтесь: а се як? Докажу се порівнанєм. Представте собі твердиню добре укріплену так природним положенєм, як і людською штукою. Комендант твердині має добру залогу і доволі амуніції. Одним словом: твердиня не дасть ся взяти в ніякий спосіб приступом. Чиж нема способу взяти твердині? Є спосіб! А нагадайте собі лише на наш Перемишль! Чим його взяв Москаль? Чи приступом? Чи арматами? Ні! А чим? Голодом Так само і ворог нашого спасення диявол осадив ся в души грішника і пильно стереже тої твердині; він сильний і природними силами його годі побідити. Щож робити? Щось його переможе, щось його силу ломить: а саме піст! Кождий гріх винищить ся, як що йому відбереть ся поживу, подібно як вигасає вогонь як що йому відтягаєть ся потрібне як паливо. Пожирає тебе вогонь нечистоти, — то пост! Зїдає тебе гнів, — то пость! Розпирає тебе гордість — то пость! Взялась ненависть в твому серцю — то пость! На всї уломности души найдеш в постї відповідний лїк.

Ідім о крок дальше і спитаймось: А хто обовязаний до сорокдневного посту? До него обовязані всї, яких не виправдує важна причина. Тими причинами є: неможливість посту, потреба і згляд на висше добро. Неможливий є піст для дїтий, для жінок в певних обставинах, для хорих і старців які потребують поживнійшої страви. Нужда витолковує зарібників, робітників, слуг і взагалї тих, які того насущного хлїба ради, зобовязані до дуже тяжких робіт. Згляд на висше добро виправдує особливо тих, які цїлковито заняті виконуванєм дїла тїлесного і душевного милосердя прим. місіонарі, обслужники хорих і т. п.; бо піст є тому наказаний, щоби добро не спиняв тільки йому пособляв. Тут треба однак затямити, що не кождому вільно самому о тім рішати, чи до нього не відносить ся наказ посту. Ні! Тут кождий обовязаний поспитатись свого отця сповідника, свого душпастиря, бо самолюбство часом чоловіка засліплює і рішає несправедливо в свою користь.

Щоби вас заохотити, припис посту точно сповняти, послухайте, як се було в перших столїтях житя нашої церкви. Слухайте і подивляйте! Собор в Царгородї рішив, щоби християни в піст стримувались від всякого мяса і то не лиш від властивих мясних потрав, але і від риб. Кромі сего було заказане споживанє сира, масла, яєць і инших страв, які походять від звірят. Сей заказ обовязував так строго, що священик переступивши його був позбавлений своєї гідности, а світскі люди були викляті. Навіть хорим, близким смерти, не позваляли їсти мяса; вільно їм було що найвисше приймити трохи оливи або вина, яке знов було здоровим цілковито заказаие. Чим же жили люди — спитаєте ви? Водою, сушениною, корінцями і стручковою яриною.

От і бачите, мої сердечні, як строго особливо в нашім обрядї, доки не остигла ревність, був заховуваний піст, мимо переслїдувань, мимо многих небезпек для тїла і житя. А щож маю вам сказати про монахів — пустельників, яких піст, скорше „голодуванням" можна назвати як пощенєм? Читаємо в старих книгах про деяких монахів, що вони підчас цїлого великого посту нїчого теплого не брали до уст; а инші знов по десять день нїчого не їли. Або і у нас не кажуть старі люди, що і наш народ так строго придержував ся посту, що люди аж сліпнули т. зв. „курячою сліпотою" через надмірне пощення.

Так пощено колись! А нинї?

II.

Як стоїть справа з постом нинї? О! нам прийдеть ся засоромитись, коли порівнаєм колишні часи з нинїшними. Чиж з давнїйшого посту не лишилось у многих лише саме пусте слово, чотири букви п-і-с-т. Нерідко тепер натрафити на людий, що нарікають на піст, та хоч які необразовані та немудрі, а прецінь на місци видумають щось, щоби обійти той приказ посту. І підслухаймо лише, що такі люди говорять, чим виправдують ся? Бідний каже: Я не можу постити, бо мушу їсти то, що богачеви зі стола сходить. Слуга і служниця каже: Таж я мушу мати силу до

роботи, то як менї постити? Зарібник скаже: „Піст мене не обходить, я мушу про родину дбати. Хлїбороб каже: „Та як не зїм добре, то деж в мене набереть ся сила до праці коло плуга та ціпа? Ремісник є того погляду, що піст не для нього, бо як з порожним жолудком братись до молота чи сокири та гибля? Суддя, урядник, учитель, ученик випрошують ся також від посту, бо вони, мовляв, працюють умово, а ся праця ще більше мучить як праця тїлесна. Жінки виправдують ся від посту пересадною обережностию о своє здоровля. А богачі? Тим не штука постити, бо вони той піст так уміють вибиранєм ріжних потрав уприємнити, що їх піст, то хиба „розпіст“...

Так, о так стоїть нинї справа з постом! Щож би то я вам такого сказав, щоби вам се так добре унагляднити, представити? Вже знаю! Послухайте оповіданя: Богач якийсь ставив хату і позволив теслям забрати собі то гибльовиння то обрізки з дощок та кльоців домів. Але що сталось? Кождий з них таки доброго белька потягнув за собою Глядить господар на другий день! Біда! Нема чим будувати хати. Як ті теслї з бельками, досками і кльоцами, так нинїшні люди обходять приказ посту. Вони гиблюють його, обкравують, обрізують без впину, так що наконець з нього само імя остаєть ся.

Мої сердечні! Ви помиляєтесь! Лише у неділю годить ся більше разів їсти, а в буддень у піст є лише позволення раз посилити ся. А справді коли хто не годен постити, то на то є розрішенє, диспенза. Але богато людий вміє тепер ті диспензи собі підступом у священика випросити, ті розрішення, так би сказати, вишахрувати... Знайте, що священик, коли дає розрішенє то немов каже: „Я розрішаю, але ти чоловіче бери на свою совість!“ А прийде колись година смерти, тодї ті несправедливі привілеї будуть печи душу і послїдні хвилї затроювати.

Цїсар Людвік побожний мав в свойому життю неодну прикрість знести. Особливо три його сини нераз йому справляли гризоту. Вони як колись Авесалом повстали против батька і підбурили підданих против нього. Раз приманили вони батька підступом у одно місто, щоби його зловити, удаючи, що хочуть з ним

поєднатись. Людвік пішов безпечно в се місто, де його сини зловили і змусили до зложеня корони, зречення з престола. Неохотно зробив се цісар і пішов в монастир. Чому, спитаєте ви, впало таке нещастє на такого лагідного цісаря? Чого його Бог так тяжко літкчув? І я не знаю, але се одно є ясне, що хто є для Бога скупим той і в Бога не найде щедрости. Сей богобоязливий володар в пізнійшім віці признав ся, чому він такі удари на старі літа мусів перенести. Він тепер так у великий піст строго постив, що майже жив лише св. Евхаристією. Він казав, що тому так постить, бо в минувшім життю переступав часто приказ посту. Видите з сего приміру, як то перед обличем смерти чоловіка инакше судить о ділах, як за здорових днів. Тому знайте, шо і для вас вдарить колись та сама година, що для побожного цісаря! Памятайте вже тепер о тім. Не кажіть: Я не можу, я не мушу, я не хочу постити! Коли будете на смертній постели лежати, тоді засвитає у вас в души слово: „Колиб ти був хотів, то ти би був і міг“. Тоді гіркий жаль за гріхи витисне тобі слези, що ти марними причинами викручував ся від посту, хоч твоя совість тобі казала: „Ти повинен був постити; бо ти мусїв постити!“ Перед лицем смерти, Бог тобі може, відмовити потрібної помочи, бо ти може не хотїв постити. Дав би се Бог, що колись воно так не звучало: „Я хотїв тебе спасти, „але ти сам не хотїв“ (Лука 13, 24).

Св. Василій має слушність, коли каже: „Позаяк ми не постили, то прогнано нас з раю; постьмо тому щоб ми вернули назад до раю!“ Амінь.

ЗМІСТ.

Стор.

Коиець. Богу і Преч. Діві Слава.